

პროექტის ნომერი: 53118-001

2023 წ. ივლისი

რედაქტირებულია 2023 წლის თებერვალში

საქართველო: საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების
საინვესტიციო პროგრამა თანაბარი განვითარებისთვის

საბავშვო ბაღის მშენებლობა ქუთაისში პაკეტი LCIP-CW-21

მომზადებულია საქართველოს მთავრობის, საქართველოს რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მუნიციპალური განვითარების ფონდის (მგფ) მიერ, აზიის განვითარების ბანკისთვის (აგბ).

მოცემული პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტი სესხის ამღების დოკუმენტს წარმოადგენს. დოკუმენტში გამოხატული მოსაზრებები შესაძლოა არ წარმოადგენდეს აზიის განვითარების ბანკის დირექტორთა საბჭოს, ხელმძღვანელობის, ან პერსონალის მოსაზრებებს და ატარებდეს წინასწარ ხასიათს.

რომელიმე ქვეყნის პროგრამის, ან სტრატეგიის მომზადების პროცესში, პროექტის დაფინანსების, ან აღნიშნულ დოკუმენტში რომელიმე კონკრეტული ტერიტორიის, ან გეოგრაფიული არეალის მოხსენიებისას, აგბ-ს განზრახვას არ წარმოადგენს რომელიმე ტერიტორიის, ან არეალის სამართლებრივი, ან სხვა სტატუსის განხილვა.

ვალუტის ეკვივალენტები
(2023 წ. 1 ივლისის მდგომარეობით)

ვალუტის ერთეულები	–	ამერიკის შტატების დოლარი)	შეერთებული დოლარი (აშშ
----------------------	---	---------------------------------	---------------------------

1.00	აშშ	=	2.6231 ლარს
დოლარი			

წონა და ზომები

ჰა	–	ჰექტარი
კმ	–	კილომეტრი
კმ ²	–	კვადრატული კილომეტრი
მ	–	მეტრი
მ ³	–	კუბური მეტრი
მმ	–	მილიმეტრი

შენიშვნა

წარმოდგენილ ანგარიშში, “\$” აღნიშნავს აშშ დოლარს

აბრევიატურები

ADB	აზიის განვითარების ბანკი
AASHTO	სატრანსპორტო გადაზიდვებზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო მოხელეების ამერიკული ასოციაცია
CSC	მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტნტი
dB	დეციბელი
EA	აღმასრულებელი ორგანიზაცია
EARF	გარემოს შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი
EHS	გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვა
EAC	გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი
EIA	გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
EMoP	გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა
EMP	გარემოს დაცვის მართვის გეგმა
ERP	საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმა
EU	ევროკავშირი
IEE	პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება
IA	განმახორციელებელი ორგანიზაცია
IBAT	ინტეგრირებული ბიომრავალფეროვნების შეფასების ინსტრუმენტი
IFC	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია
IUAP	ინტეგრირებული ურბანული სამოქმედო გეგმები
GEO	საქართველო
GRC	საჩივრების მოგვარების კომისია
GIS	გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა
GoG	საქართველოს მთავრობა
GRM	საჩივრების მოგვარების მექანიზმი
HSP	ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების გეგმები
LARF	მიწის შეძენის და განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო დოკუმენტი
LARP	მიწის შეძენის და განსახლების გეგმა
LCIP	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა
MDF	საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი
MPC	მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციები
MRDI	რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო
MEPA	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
MESD	ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
MPC	მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაცია
NACHP	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო
NEA	ეროვნული გარემოს დაცვის სააგენტო
PCRs	კულტურული მემკვიდრეობის მატერიალური ობიექტები
PIU	პროექტის განმახორციელებელი ერთეული
PWD	შშმ პირები
REA	სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასება

SanN&R	სანიტარული სტანდარტები და წესები
SPS	უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი
SSEMP	სამშენებლო მოედნის სპეციფიკური გარემოს დაცვის მართვის გეგმა
SWMCG	საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია
WMP	ნარჩენების მართვის გეგმა
WWTP	წყალგამწმენდი ნაგებობა

სარჩევი

ანოტაცია

- A. პროექტის შინაარსი, ზემოქმედება, შედეგი და შედეგები
- B. გარემოსდაცვითი კატეგორიები და გარემოსდაცვითი კომპლექსური კვლევა
- C. ალტერნატიული ვარიანტები
- D. არსებული მდგომარეობა
- E. ძირითადი ზემოქმედების იდენტიფიკაცია
- F. ძირითადი მართვა და შემარბილებელი ღონისძიებები
- G. მონიტორინგი
- H. დასკვნები და რეკომენდაციები

II. შესავალი

- A. ზოგადი ინფორმაცია
- B. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების მიზანი

III. პოლიტიკა, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩო

- A. ქვეყნის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკა
- B. გარემოს დაცვის რეგულაციები და სტანდარტები
- C. საერთაშორისო გარემოს დაცვითი შეთანხმებები და მათი გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) ფარგლებში
- D. აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის გარემოსდაცვითი მოთხოვნები
- E. ქვეყნის და აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისობა
- F. ადმინისტრაციული ჩარჩო

IV. პროექტის აღწერა

- A. სამშენებლო პროცესი

V. ალტერნატივების ანალიზი

VI. საბაზისო გარემო

- A. ზოგადი აღწერა
- B. კლიმატისა და ჰაერის ხარისხი
- C. ხმაური და ვიბრაცია
- D. ჰიდროლოგია
- E. ნიადაგები
- F. ბიოლოგიური გარემო
- G. სოციალურ-ეკონომიკური გარემო
- H. ინფრასტრუქტურა
- I. კულტურული მემკვიდრეობა
- J. ტურიზმი

F. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შერბილების ღონისძიებები

- A. მეთოდოლოგია
- B. მოკლე ინფორმაცია ღონისძიებებისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ
- C. საჭირო გარემოსდაცვითი დოკუმენტები
- D. ჰაერის ხარისხი
- E. ხმაური და ვიბრაცია
- F. წყლის ხარისხი
- G. ნიადაგის ხარისხი და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მართვა
- H. ბიოლოგიური გარემო
- I. ნარჩენების მართვა
- J. საგზაო მოძრაობა
- K. არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები
- L. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები ადგილობრივი საზოგადოებისთვის
- M. შრომითი ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების რისკები

VIII. ინფორმაციის გამჟღავნება, კონსულტაცია და მონაწილეობა

A. კონსულტაციები მონაწილე მხარეებთან

B. საჩივრების მოგვარების მექანიზმი

IX. გარემოს დაცვის მართვის და მონიტორინგის გეგმები

A. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP)

B. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა (EMP)

X. დასკვნები და რეკომენდაციები

A. დასკვნები

დანართი A. ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები

229

დანართი B. მონაწილე მხარეებთან ონლაინ შეხვედრის ოქმები

დანართი C. საჩივრების მოგვარების მექანიზმთან დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელება და საჯარო კონსულტაციები

დანართი D: სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხა

ცხრილების ჩამონათვალი

- ცხრილი 1. საქართველოს მთავრობის მოქმედი გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა და კონკრეტული მოთხოვნები საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებით
- ცხრილი 2. ჰაერის ხარისხის სტანდარტები
- ცხრილი 3. საქართველოს სტანდარტები ხმაურის დონეებთან დაკავშირებით
- ცხრილი 4. ხმაურის დონის მოქმედი სახელმძღვანელო პრინციპები საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით
- ცხრილი 5. სამუშაო გარემოს ხმაურის მოქმედი ზღვრები, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით
- ცხრილი 6. ვიბრაციის ზოგადად დასაშვები ზღვრები საქართველოში
- ცხრილი 7 AASHTO-ს ვიბრაციის დონეების მაქსიმალური ზღვრები, დაზიანების თავიდან აცილების მიზნით
- ცხრილი 8. სხვადასხვა ნაერთების და ელემენტების მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციები ნიადაგში
- ცხრილი 9. სასმელი წყლის კრიტერიუმები
- ცხრილი 10. ზედაპირული წყლის ხარისხთან მიმართებაში მოქმედი სტანდარტები
- ცხრილი 11. წყლის ხარისხის მოთხოვნები წყლის მოხმარების კატეგორიით
- ცხრილი 12. დამუშავებული (გაწმენდილი) საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების დაცლის წინასწარი შეფასება
- ცხრილი 13. საჭირო ნებართვები და თანხმობები
- ცხრილი 14. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან მიმართებაში მოქმედი საერთაშორისო კონვენციები და შეთანხმებები
- ცხრილი 15. სახელმწიფო და აგბ-ის უსაფრთხოების მოთხოვნების შედარებითი ანალიზი
- ცხრილი 16. დამაბინძურებლების საშუალო წლიური კონცენტრაცია
- ცხრილი 17. დამაბინძურებლების საშუალო წლიური კონცენტრაცია, ინდიკატიური გაზომვა, 2018
- ცხრილი 18. ნიადაგის დაბინძურება მძიმე მეტალებით (წყარო: გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო)
- ცხრილი 19. ეკონომიკური აქტივობების კლასიფიკაცია, 2017 წლის მონაცემების საფუძველზე
- ცხრილი 20. კონკრეტული პროექტის მოსალოდნელი ზემოქმედება
- ცხრილი 21. პროექტის შესაძლო ზემოქმედება საზოგადოების უსაფრთხოებაზე
- ცხრილი 22. მუშების უსაფრთხოების ასპექტი
- ცხრილი 23. გარემოს დაცვის მართვის ხარჯები
- ცხრილი 24. გარემოსდაცვითი მართვის მატრიცა
- ცხრილი 25. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა
- ცხრილი 32. ხმაურის და ვიბრაციის ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები

ცხრილი 33. წყალზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 34. ნიადაგზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 35. გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 36. ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 37. ვიზუალურ/ლანდშაფტურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 38. სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
ცხრილი 39. ისტორიულ-კულტურულ ძეგლებზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები

გამოსახულებების ნუსხა

გამოსახულება 1. საპროექტო ტერიტორიის და მასზე მისასვლელი გზის ადგილმდებარეობა

გამოსახულება 2. საპროექტო ტერიტორიის არსებული მდგომარეობა

გამოსახულება 3. გენ. გეგმა

გამოსახულება 4. შენობის რენდერები

გამოსახულება 5. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზები

გამოსახულება 6. სამშენებლო ობიექტის ორგანიზაციის სქემა

გამოსახულება 7. მგრძნობიარე რეცეპტორები

გამოსახულება 6. ჰაერის ხარისხი ბოლო 365 დღის მონაცემებით, ყველა დამაბინძურებელზე.

გამოსახულება 7. ჰაერის ხარისხზე დაკვირვების სერია

გამოსახულება 10. აზომვის წერტილები

გამოსახულება 8. საპროექტო ტერიტორიის მცენარეული საფარი

გამოსახულება 9. საბავშვო ბაღების, სკოლების, და ჯანდაცვის ობიექტების ადგილმდებარეობა ქალაქ ქუთაისში

გამოსახულება 10. საჩივრების მოგვარების მექანიზმი

გამოსახულება 11. საჩივრების ფორმა

ანოტაცია

1. 2016 წლის ნოემბრიდან აზიის განვითარების ბანკმა (ADB) მხარი დაუჭირა საქართველოს მთავრობის (GoG) ქალაქის განვითარების ინტეგრირებული და თანამონაწილეობითი მიდგომის კურსს, შერჩეული ურბანული კლასტერების სტრატეგიული დაგეგმარების გაუმჯობესებით, უფრო დაბალანსებული რეგიონული განვითარების მისაღწევად - ინტეგრირებული ურბანული სამოქმედო გეგმების (IUAP) მომზადებით. აღნიშნულზე დაყრდნობით, მთავრობამ აგბ-თან ურთიერთობაში პრიორიტეტად დასახა გადამწყვეტი მნიშვნელობის მქონე ურბანული ინვესტიციების განხორციელება, მიზანშეწონილობის კვლევებისა და უსაფრთხოების კომპლექსური შემოწმების გათვალისწინებით, რაც მოიცავს ინტეგრირებულ გადაწყვეტებს, რომელსაც მოქალაქეებისათვის თანა-სარგებელი მოაქვს ურბანული კლასტერების განვითარების კუთხით, მათ შორის წყალმომარაგების, კანალიზაციისა და სანიტარული პირობების გაუმჯობესების (ქსელისგარეთა გადაწყვეტების ჩათვლით), ურბანული ტრანსპორტისა და გადაადგილების (მათ შორის, არამოტორიზებული სატრანსპორტო საშუალებები და საზოგადოებრივი ტრანსპორტი), მყარი ნარჩენების მართვის, ეკონომიკური კორიდორების, კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობის დაცვის, წყალდიდობების კონტროლისა და სადრენაჟე სისტემების, ურბანული უსაფრთხოებისა და ადაპტაციის უნარის ჩათვლით და ა.შ.
2. დაბალანსებული რეგიონული განვითარების დაჩქარების მიზნით, პრიორიტეტულია ძირითადი ურბანული მომსახურებისა და ტრანსპორტის მხარდაჭერა, განსაკუთრებით პატარა და რეგიონულ ქალაქებში, რომლებიც ტურიზმის, აგრობიზნესისა და რეგიონალური ვაჭრობის პოტენციური კერაა, როგორც ეკონომიკური ზრდის ძირითადი მამოძრავებელი. სტაბილური შედეგების მისაღწევად და ინფრასტრუქტურული პროექტების ოპერატიული და ფინანსური მდგრადობის უზრუნველსაყოფად, მმართველობა და შესაძლებლობების განვითარება უნდა განხორციელდეს შემდგომ პროექტებში.
3. საქართველოს მთავრობა გამოვიდა საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) ამუშავების ინიციატივით საქართველოს და თბილისის მასშტაბით ურბანული და ტურისტული ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების გასაუმჯობესებლად. პროგრამა (LCIP) ხელს შეუწყობს ურბანული კლასტერების სიცოცხლისუნარიანობის გაუმჯობესებას მჭიდროდ დაკავშირებული შემდეგი სახის შედეგებით:
 - (i) ურბანული ინფრასტრუქტურისა და სამსახურების გაუმჯობესებული კომპეტენტურობა და ეფექტიანობა;
 - (ii) რეგიონული ტურისტული კლასტერების ხელმისაწვდომობის, კავშირისა და მიმზიდველობის გაუმჯობესება
 - (iii) ურბანული ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების განხორციელებისა და მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაუმჯობესება,

- (iv) ხარისხიანი სკოლამდელი აღზრდის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა, გაუმჯობესებული გარემო: ახალი სათამაშო მოედნები ბავშვების მოტორიკის გასაუმჯობესებლად, უსაფრთხო შენობა - სახანძრო სიგნალიზაციისა და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით, სუფთა და თანამედროვე სანიტარული ინფრასტრუქტურა, მათ შორის სველი წერტილები და სამზარეულო;
 - (v) საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებული გეგმარება; მეტი სივრცე ერთ სულ ბავშვზე და ერთ სულ აღმზრდელზე; საბავშვო ბაღის ენერგოეფექტური შენობა;
 - (vi) გაუმჯობესებული საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობები ბავშვებისა და აღმზრდელებისათვის;
 - (vii) ინკლუზიური, ბავშვზე ორიენტირებული ხარისხიანი განათლების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა;
 - (viii) სოციალური ზემოქმედება - მოსახლეობის გაზრდილი შემოსავალი განხორციელების პროცესში (მუშახელის დასაქმება) და მშენებლობის დასრულების შემდეგ;
 - (ix) მოსახლეობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა, რაც თავის მხრივ შეამცირებს ახალგაზრდების ალკოჰოლიზმს და მათ მიერ ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებას;
 - (x) ახალი სპორტკომპლექსები ხელს შეუწყობს ათლეტების წარმატებას, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეგიონის ახალგაზრდა მოსახლეობისათვის, რადგანაც თემის წარმომადგენლები ხშირად აღწევენ ხელშესახებ წარმატებას საერთაშორისო არენაზე სპორტის იმგვარ სახეობებში, როგორიცაა წყალბურთი, სინქრონული ცურვა და ა.შ.
4. საბავშვო ბაღის მშენებლობა ქუთაისში საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელ ერთ-ერთ ქვე(პროექტს) წარმოადგენს. პროექტი მიზნად ისახავს მაღალი ხარისხის სკოლამდელ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდას ქუთაისის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვებისათვის.
 5. ქუთაისი წარმოადგენს მესამე ყველაზე მჭიდროდ დასახლებულ და - მნიშვნელობით მეორე ქალაქს საქართველოში, დედაქალაქ თბილისის შემდეგ. იგი მდებარეობს მდინარე რიონზე, თბილისიდან დასავლეთით 221 კმ-ში, და წარმოადგენს დასავლეთ რეგიონის - იმერეთის ადმინისტრაციულ ცენტრს. 2012 წლის ოქტომბრიდან 2018 წლის დეკემბრამდე ქუთაისი მოკლე პერიოდის განმავლობაში იყო საქართველოს პარლამენტის ადგილი, რაც საქართველოს ხელისუფლების მიერ დეცენტრალიზაციის განხორციელების მცდელობას წარმოადგენდა. ქუთაისი ერთ-ერთი უძველესი ქალაქია საქართველოში და მეხუთეა ევროპის უძველეს ქალაქებს შორის. ქალაქი უძველესი დროიდან იყო დასახლებული. ამჟამად ქუთაისი დასავლეთ საქართველოს კომერციული ცენტრია. აქტიური ბიზნეს სუბიექტების უდიდესი წილი (74%) მოდის კომერციისა და მომსახურების სექტორებზე. ქალაქში

ფუნქციონირებს ორი თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა, რომელიც ქუთაისის მოსახლეობას დასაქმებით უზრუნველყოფს. ტურიზმი ქუთაისის ეკონომიკის ერთ-ერთი მთავარი დარგია. დავით აღმაშენებლის (აღმაშენებლის) ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტი ქალაქიდან 18 კილომეტრში მდებარეობს, რაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ტურისტული ინდუსტრიის სწრაფ ზრდას. დღესდღეობით ქუთაისი განვითარებული ინფრასტრუქტურითა და კულტურით საქართველოს მეორე ქალაქია. აქ არის უმაღლესი და პროფესიული კოლეჯები, მუზეუმები, თეატრები, გალერეები და ა.შ. ასევე უზადაა რესტორნები, კაფეები, სასტუმროები, კინოთეატრები. ქუთაისი უამრავ ტურისტს იზიდავს ისტორიულ-კულტურული ძეგლების სიმრავლით. ქალაქში და მის ირგვლივ მდებარეობს უქიმერიონის ციხე, გელათი, ბაგრატის ტაძარი, ისევე როგორც მრავალი სხვა კულტურული და ბუნების ძეგლი.

6. პროექტი ითვალისწინებს ქუთაისში ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობას, აღსაზრდელთა 6 ჯგუფისათვის. ახალი საბავშვო ბაღი ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე (საკადასტრო კოდი 03.01.24.857, ფართობი 8537 მ²) აშენდება. საბავშვო ბაღის შენობა ორსართულიანი იქნება, საერთო ფართი 1344,6 მ² და მიწისზედა - 896,4 მ². მიწის ნაკვეთის დარჩენილი ნაწილი გამოყენებული იქნება საბავშვო ბაღის ეზოს მოწყობისთვის, მათ შორის სათამაშო მოედნებისა და გამწვანებული ტერიტორიების ჩათვლით.
7. პროექტით გათვალისწინებული ყველა სამუშაო განხორციელდება მუნიციპალურ საკუთრებაში რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე. პროექტის ფარგლებში არც ერთი სამუშაო არ განხორციელდება დაცულ ტერიტორიებზე, ზურმუხტის უბნებსა და ტყის ტერიტორიებზე ან მის სიახლოვეს.
8. საქართველოში მოქმედი საკანონმდებლო დებულებების, წესების და რეგულაციების თანახმად, ის სამუშაოები, რომლებიც არ შედის საქართველოს გარემოზე ზემოქმედების კოდექსის 1 და მე-2 დანართებში, არ საჭიროებენ გარემოსდაცვით სკრინინგს, გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას, ან სახელმწიფო ნებართვას.
9. დამატებითი ინფორმაციის საფუძველზე საჭირო იყო პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განახლება. ხმაურის, ვიბრაციისა და ჰაერის ხარისხის შესახებ საბაზისო ინფორმაციის ჩართვა საშუალებას იძლევა ამომწურავად გავიგოთ პროექტის პოტენციური ზემოქმედება გარემოზე. ეს ინფორმაცია გვეხმარება ისეთი ათვლის წერტილის ჩამოყალიბებაში, რომლის მიხედვითაც შეიძლება განხორციელდეს მომავალი შეფასებები შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობის შესაფასებლად.
10. მგრძნობიარე რეცეპტორების დაზუსტება გადამწყვეტია მოწყვლად ტერიტორიებზე ან თემებზე პოტენციური ზემოქმედების იდენტიფიცირებისა და გამკლავებისათვის. ამ რეცეპტორების იდენტიფიცირებით, პროექტს შეუძლია განახორციელოს ზომები, რათა მინიმუმამდე დაიყვანოს ან შეამსუბუქოს ნებისმიერი უარყოფითი ზემოქმედება და უზრუნველყოს ამ მგრძნობიარე ტერიტორიების დაცვა.
11. არსებული ნაგავსაყრელი ობიექტების და წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის დაზუსტება მნიშვნელოვან დეტალებს უზრუნველყოფს პროექტის ნარჩენების

მართვის პრაქტიკის შესახებ. ეს საშუალებას იძლევა შეფასდეს ნარჩენების წარმოქმნასთან და განკარგვასთან დაკავშირებული პოტენციური გარემოზე ზემოქმედება და შემუშავებულ იქნას ნარჩენების მართვის შესაბამისი სტრატეგიები ნებისმიერი უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე შესამცირებლად.

12. ჭარბი ნიადაგის გამოყენების დანიშნულების დადგენა აუცილებელია ნიადაგის გადაადგილებასთან ან განკარგვასთან დაკავშირებული მიზნობრივი გამოყენებისა და პოტენციური ზემოქმედების გასაგებად. ეს ინფორმაცია გვეხმარება შეფასდეს, არის თუ არა ნიადაგი შესაფერისი ხელახალი გამოყენებისთვის, რამაც შეიძლება ხელი შეუწყოს მდგრად პრაქტიკას და შეამციროს გარემოზე ზემოქმედება.
13. წინასამშენებლო სიტუაციის შესახებ ინფორმაციის ჩართვა ამოსავალ მონაცემს იძლევა სამშენებლო და მშენებლობის შემდგომი ფაზების შესადარებლად. ზემოხსენებული საშუალებას იძლევა უკეთ შეფასდეს პროექტით გამოწვეული ნებისმიერი ცვლილება ან ზემოქმედება, და საჭიროა შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობის განსასაზღვრად.
14. სამშენებლო ბანაკის განლაგების გეგმის დამატება, ყოველგვარი ახალი ზემოქმედების გარეშე, იმაზე მიუთითებს, რომ პროექტი ითვალისწინებს შეზღუდული სამშენებლო ძალის განთავსების საჭიროებებს პროექტის ტერიტორიაზე. ეს საშუალებას იძლევა უკეთ დაიგეგმოს და იმართოს სამშენებლო აქტივობები, რაც უზრუნველყოფს მიმდებარე გარემოს და თემების მინიმალურ შეფერხებას.

A. პროექტის შინაარსი, ზემოქმედება, შედეგი და შედეგები

15. პროექტი ითვალისწინებს ქუთაისში ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობას, აღსაზრდელთა 6 ჯგუფისათვის. ახალი საბავშვო ბაღი ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე (საკადასტრო კოდი 03.01.24.857, ფართობი 8537 მ²) აშენდება. საბავშვო ბაღის შენობა ორსართულიანი იქნება, საერთო ფართი 1344,6 მ² და მიწისზედა - 896,4 მ². მიწის ნაკვეთის დარჩენილი ნაწილი გამოყენებული იქნება საბავშვო ბაღის ეზოს მოწყობისთვის, მათ შორის სათამაშო მოედნებისა და გამწვანებული ტერიტორიების ჩათვლით.
16. დაგეგმილია საბავშვო ბაღის მშენებლობა, დადასტურებულია ადგილმდებარეობა. მდებარეობა მოსახერხებელია რაიონში არსებული ინფრასტრუქტურის, სატრანსპორტო კავშირების და ა.შ. გამო. შემოთავაზებული ადგილი განლაგებულია საცხოვრებელ უბანში და ვარგისია, რადგან არსებულ ნაკვეთზე არის საკმარისი სივრცე ახალი ინფრასტრუქტურის ასაშენებლად. უბნის მთავარ მგრძნობიარე რეცეპტორებად შეიძლება ჩაითვალოს საცხოვრებელი კორპუსები (მანძილი სამშენებლო ობიექტიდან - 20-80 მ) მშენებლობის პროცესში ხმაურის, ვიბრაციისა და მტვრის წარმოქმნის თვალსაზრისით. დეტალური ინფორმაცია მგრძნობიარე რეცეპტორებთან დაკავშირებით მოცემულია ქვემოთ. შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები, რომლებიც განსაზღვრულია EMP-ში, განხორციელდება სამშენებლო კომპანიის მიერ

ადგილობრივი მოსახლეობის შეწყუბების მინიმუმაციის მიზნით. მშენებლობისთვის გამოყოფილი ფართობია 8537მ².

17. მშენებლობისთვის გამოყოფილი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია მუნიციპალურ საკუთრებად. არანებაყოფლობითი განსახლება გათვალისწინებული არ არის.

B. გარემოსდაცვითი კატეგორიები და გარემოსდაცვითი კომპლექსური კვლევა

18. აზიის განვითარების ბანკის დაფინანსებული ყველა პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს აგბ-ს 2009 წ. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადთან (SPS, 2009). აგბ-ს მიზანია დაეხმაროს განვითარებად წევრ ქვეყნებს, განვითარების პროექტებში - გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების მოგვარებაში და მოახდინოს ადამიანებზე და გარემოზე პროექტის უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე დაყვანა და შერბილება, იმ შემთხვევაში, თუ ვერ მოხდება პრევენცია. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი მოქმედებს აგბ-ის მხარდაჭერით განხორციელებულ ყველა პროექტთან მიმართებაში. აგბ თანამშრომლობს სესხის ამღებებთან, პოლიტიკის პრინციპებისა და მოთხოვნების პრაქტიკაში დანერგვის მიზნით - პროექტის განხილვისა და ზედამხედველობის და პოტენციალის განვითარების მხარდაჭერის საფუძველზე. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი უზრუნველყოფს ასევე ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების და პროექტში ჩართული სხვ მხარეების მონაწილეობის შესაძლებლობას, პროექტის ტექნიკურ პროექტირებასა და განხორციელებაში.
19. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP) აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) მიხედვით კლასიფიცირდება „B“ კატეგორიად, ამგვარად, პროექტის ფარგლებში საქმიანობის განსახილველად აუცილებელია პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) ჩატარება. აღნიშნული პროექტის გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) მომზადდა საველე ვიზიტების, ტექნიკური პროექტის და არსებული გარემოს ამსახველი რედაქტირებული ხელმისაწვდომი მასალების განხილვის, ასევე სპეციალისტებსა და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციის საფუძველზე.
20. წინამდებარე რედაქტირებული პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) მომზადების პროცესში, პროექტთან დაკავშირებული ხედვების და უკუკავშირის მიღების მიზნით, დაინტერესებულ მხარეებთან გაიმართა შეხვედრა 2020 წ. 3 ივნისს. შეხვედრის ოქმი თან ერთვის პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საბოლოო ანგარიშს. შეხვედრის ძირითადი მიზანი იყო დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება პროექტთან დაკავშირებით დაგეგმილი ღონისძიებების, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების და მათი პრევენციის გზებისა და შესაბამისი ღონისძიებების შესახებ, რომელთა განხორციელება მოხდება მოსალოდნელი ზემოქმედების საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში მოქცევის მიზნით და იმისთვის, რომ არ მოხდეს ზემოქმედება თემებზე. კონსულტაციის პროცესი გაგრძელდება და გაფართოვდება პროექტის განხორციელების დროს, რათა უზრუნველყოფილი იყოს დაინტერესებული მხარეების სრულად ჩართულობა პროექტში და მონაწილეობა მის

შემუშავებაში, ჩამოყალიბებასა და განხორციელებაში. ამ დაინტერესებული მხარეების მიერ წამოჭრილი ნებისმიერი კომენტარი და/ან პრობლემა ოქმში აისახა.

21. პროექტის აღმასრულებელი უწყება საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ხოლო განმახორციელებელი ორგანიზაციაა მუნიციპალური განვითარების ფონდი (სსიპ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დაქვემდებარებაში). განმახორციელებელი ორგანიზაცია უზრუნველყოფს გარემოს დაცვის გარანტიების მოთხოვნების გათვალისწინებას სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში, პროექტის ბიუჯეტში და ზოგადად, პროექტის განხორციელების პროცესში. მშენებლობის ეტაპზე, განმახორციელებელ ორგანოს ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა საპროექტო ტერიტორიაზე უსაფრთხოების ზომების დაცვაზე, სათემო დონეზე გამოთქმული საჩივრების მოგვარებაზე (თუკი მოხდება მსგავსი საჩივრების წარმოდგენა) და იმის უზრუნველყოფაზე, რომ კონტრაქტორებმა შეასრულონ კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) გათვალისწინებული შემარბილებელი ღონისძიებების შესრულება. განმახორციელებელი ორგანიზაცია უზრუნველყოფს უსაფრთხოების გარანტიების მოთხოვნებთან შეუსაბამობების დროულ გამოსწორებას.
22. განმახორციელებელ ორგანიზაციას დახმარებას გაუწევს ზედამხედველი კონსულტანტი. გარდა ამისა, კონტრაქტორს მოეთხოვება გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ოფიცრის სრულ განაკვეთზე აყვანა, რომელიც იმუშავებს ყველა სამუშაოს დასრულებამდე და უზრუნველყოფს კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (გეგმების) (SSEMP) სრულად შესრულებას, როგორც ფორმით, ასევე შინაარსით. სამშენებლო კომპანიამ გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელების ღირებულება, ასევე შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებები და დამატებითი სამუშაოები (მსგავსი სამუშაოების შესრულების საჭიროების შემთხვევაში) და კვლევები (თუკი კვლევების განხორციელება წარმოადგენს საჭიროებას განმახორციელებელი ორგანოს აზრით და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საფუძველზე), უნდა გაითვალისწინოს პროექტისთვის განსაზღვრულ ბიუჯეტში. აღნიშნული დოკუმენტების (IEE/EMP) განხორციელება კონტრაქტორის ვალდებულებას წარმოადგენს. კონტრაქტორებს უნდა ეცნობოთ პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) რედაქტირების თაობაზე.
23. მშენებლობის ზემოქმედების შერბილებას უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამა, გარემოსდაცვით მართვის გეგმით (EMP) გათვალისწინებული ღონისძიებების უზრუნველყოფის გზით, ასევე უნდა განისაზღვროს, საპროექტო ტერიტორიების გარშემო არსებული გარემო და თემები (მსგავსი თემების არსებობის შემთხვევაში) დაცულები არიან თუ არა სათანადოდ. აღნიშნული მოიცავს დაკვირვებების განხორციელებას საპროექტო ტერიტორიაზე და მის მიღმა, ასევე დოკუმენტების შემოწმებას, ისეთი გარემოსდაცვითი პარამეტრების ინსტრუმენტულ მონიტორინგს, როგორცაა ხმაურის დონე, ჰაერის ხარისხი და ა.შ.

მაკორექტირებელი საქმიანობის საჭიროება აისახება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშებში.

C. ალტერნატიული ვარიანტები

24. საბავშვო ბაღის მშენებლობის ადგილი შეირჩა შემდეგი გარემოებების გათვალისწინებით: საკმარისი სივრცე საბავშვო ბაღის შენობისა და ეზოს მოწყობისთვის; მიწის ნაკვეთის საკუთრება (უპირატესობა მიენიჭა მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთს) და მიწოდების ინფრასტრუქტურის არსებობა (წყალი, ელექტროენერგია). ამასთან, ეს რაიონი მჭიდროდ დასახლებულია და ადგილობრივ საბავშვო ბაღებში ბავშვების რაოდენობა აღემატება დაშვებულ სტანდარტს, შესაბამისად, იზრდება მოთხოვნა ამ საჯარო მომსახურებით ადგილობრივი მოსახლეობის დაკმაყოფილებაზე. ავტოქარხნის რაიონში ახალი საბავშვო ბაღის აშენების აუცილებლობაზე მიუთითებს მოსახლეობის სტატისტიკაც.
25. უმოქმედობა, ან ნულოვანი ალტერნატივა გულისხმობს პროექტის განხორციელებაზე უარის თქმას, ამიტომ ავტოქარხნის დასახლებაში (რაც ქალაქის მოსახლეობის 19%-ს შეადგენს) ბავშვებისათვის საბავშვო ბაღში საკმარისი ადგილების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული პრობლემა გადაუჭრელი დარჩება.
26. პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს გაუმჯობესებულ ხელმისაწვდომობას ხარისხიან სკოლამდელ ინფრასტრუქტურაზე; გაუმჯობესებულ გარემოზე; ახალ სათამაშო მოედნებზე, რომელიც ზრდის ბავშვების მოტორულ უნარებს; უსაფრთხო შენობაზე; ხანძარსაწინააღმდეგო და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით; სუფთა და განახლებულ სანიტარულ ინფრასტრუქტურაზე, საპირფარეოს და სამზარეულოს ჩათვლით; საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებულ გეგმარებაზე; გაზრდილ სივრცეზე ბავშვისა და მასწავლებლისთვის; ენერგო-ეფექტურ საბავშვო ბაღის შენობაზე; გაუმჯობესებულ საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობებზე ბავშვებისა და მასწავლებლებისთვის საბავშვო ბაღში;

D. არსებული მდგომარეობა

27. ობიექტი მებარეობს ქალაქ ქუთაისში, ქვეყნის დასავლეთში, ისტორიულ იმერეთის რეგიონში.
28. ქუთაისი წარმოადგენს მესამე ყველაზე მჭიდროდ დასახლებულ და - მნიშვნელობით მეორე ქალაქს საქართველოში, დედაქალაქ თბილისის შემდეგ. იგი მდებარეობს მდინარე რიონზე, თბილისიდან დასავლეთით 221 კმ-ში, და წარმოადგენს დასავლეთ რეგიონის - იმერეთის ადმინისტრაციულ ცენტრს. 2012 წლის ოქტომბრიდან 2018 წლის დეკემბრამდე ქუთაისი მოკლე პერიოდის განმავლობაში იყო საქართველოს პარლამენტის ადგილი, რაც საქართველოს ხელისუფლების მიერ დეცენტრალიზაციის

განხორციელების მცდელობას წარმოადგენდა. ქუთაისი ერთ-ერთი უძველესი ქალაქია საქართველოში და მეხუთეა ევროპის უძველეს ქალაქებს შორის. ქალაქი უძველესი დროიდან იყო დასახლებული. ამჟამად ქუთაისი დასავლეთ საქართველოს კომერციული ცენტრია. აქტიური ბიზნეს სუბიექტების უდიდესი წილი (74%) მოდის კომერციისა და მომსახურების სექტორებზე. ქალაქში ფუნქციონირებს ორი თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა, რომელიც ქუთაისის მოსახლეობას დასაქმებით უზრუნველყოფს. ტურიზმი ქუთაისის ეკონომიკის ერთ-ერთი მთავარი დარგია. დავით აღმაშენებლის (აღმაშენებლის) ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტი ქალაქიდან 18 კილომეტრში მდებარეობს, რაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ტურისტული ინდუსტრიის სწრაფ ზრდას. დღესდღეობით ქუთაისი განვითარებული ინფრასტრუქტურითა და კულტურით საქართველოს მეორე ქალაქია. აქ არის უმაღლესი და პროფესიული კოლეჯები, მუზეუმები, თეატრები, გალერეები და ა.შ. ასევე უზვადაა რესტორნები, კაფეები, სასტუმროები, კინოთეატრები. ქუთაისი უამრავ ტურისტს იზიდავს ისტორიულ-კულტურული ძეგლების სიმრავლით. ქალაქში და მის ირგვლივ მდებარეობს უქიმერიონის ციხე, გელათი, ბაგრატის ტაძარი, ისევე როგორც მრავალი სხვა კულტურული და ბუნების ძეგლი.

29. საბავშვო ბაღის ასაშენებლად შერჩეული ტერიტორია მდებარეობს ქალაქ ქუთაისის დასავლეთ ნაწილში, ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე. საცხოვრებელი კორპუსები მდებარეობს ტერიტორიის სამხრეთით 35-65 მეტრში. საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარე ტერიტორიაზე დიდი სამრეწველო ობიექტები არ არის.
30. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საფუძველზე, საპროექტო უბანი მდებარეობს უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან 5,7 კმ-ის დაშორებით. საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ქალაქის ისტორიული ნაწილისგან მოშორებით და საპროექტო უბნის მიმდებარედ არ არის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები.
31. საბავშვო ბაღის მშენებლობისთვის შერჩეული მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია მუნიციპალურ საკუთრებად.
32. სამშენებლო ობიექტის მგრძნობიარე რეცეპტორები არის მიმდებარე საცხოვრებელი კორპუსები, მანძილი მერყეობს 20მ-დან 80მ-მდე.
33. ობიექტთან ახლოს არ არის წყლის ობიექტები. საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს მდინარე რიონიდან 3.7 კმ-ის დაშორებით.
34. ქუთაისი მდებარეობს მდინარე რიონის ნაპირზე. რიონი დასავლეთ საქართველოს უდიდესი წყლის ობიექტია, საერთო სიგრძით 327 კმ და 13400 კმ²-მდე წყალშემკრებით, რაც მთლიანი საქართველოს ტერიტორიის დაახლოებით 20%-ს შეადგენს. მდინარე სათავეს იღებს მთავარი კავკასიონის ქედის სამხრეთ კალთაზე და ჩაედინება შავ ზღვაში ქალაქ ფოთთან. რიონი საქართველოში ყველაზე გამდინარე წყალსატევია. მდინარის წყლის დონე მატულობს გაზაფხულზე (აპრილი) და მაქსიმუმს ივნისში აღწევს. წყალდიდობა აგვისტოს ბოლომდე გრძელდება. სექტემბრის ბოლოს წყალდიდობა გამოწვეულია ძლიერი წვიმებით და მაქსიმუმს აღწევს ოქტომბერ-ნოემბერში. წყლის მინიმალური დონე შეინიშნება დეკემბერ-თებერვალში. ჩამონადენის 34,7% იქმნება მიწისქვეშა წყლებით, 32,5% - წვიმის წყლებით, 28,2% - თოვლის დნობით და 4,6% - მყინვარებით. მდინარეს შავ ზღვაში ყოველწლიურად 12,9 კმ³ წყალი და 6,9 მლნ ტონა ნალექი მოაქვს. მდინარისათვის დამახასიათებელია წყალდიდობაც და ღვარცოფიც. წყალდიდობები ხდება გაზაფხულ-ზაფხულის

სეზონებზე, და გამოწვეულია თოვლისა და მყინვარების დნობით, ასევე ნალექით. ქუთაისის მახლობლად საშუალო წლიური ხარჯი 134 მ3/წმ. მაქსიმალური ხარჯი ქუთაისთან არის 1806 მ3/წმ. მინიმალური ხარჯი (75% ალბათობით) არის 22.0 მ3/წმ ქუთაისთან. მდინარის სიგანე 100-დან 150 მ-მდე მერყეობს, სიღრმე: 1-5 მ, დინების სიჩქარე: 0,6-1,2 მ/წმ.

35. საბავშვო ბაღის შენობა იგება ურბანულ მოდიფიცირებულ ტერიტორიაზე. პროექტის ობიექტზე ნაკლებად მოსალოდნელია ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელოვანი კომპონენტების არსებობა.
36. ქუთაისი მდებარეობს კოლხეთის დაბლობის აღმოსავლეთ ბოტანიკურ ნაწილში. წარსულში ქუთაისის ტერიტორია, ისევე როგორც იმერეთის მხარის უდიდესი ნაწილი, ტყით იყო დაფარული. ამჟამად ქალაქის მიმდებარე დაბლობები და მთიანი რაიონები ძირითადად მთლიანად უტყეოა და დაკავებულია სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთებით. თუმცა, ტყის ზოგიერთი ფრაგმენტი კვლავაც შემორჩენილია ქალაქის საზღვრებში და მის მისადგომებთან. მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანია საღორის ტყე, რომელიც გაფართოვდა 480 ჰა-მდე, იქ დომინანტი ხე მუხაა. რელიქტური ტყეების გაჩეხვის შემდეგ, სხვა ტყეებიც გაფართოვდა ქუთაისის აღმოსავლეთით და ჩრდილოეთით, მათ შორისაა ტყე წყალწითელას მარცხენა სანაპიროზე, სოფელ გოდოგანთან, სადაც მთავარი ხის სახეობებია მუხა, რცხილა, აკაცია. და ა.შ.
37. მშენებლობის დროს მცენარეულობაზე ზემოქმედება უმნიშვნელოა, რადგან საბავშვო ბაღის შენობის მიწის სამუშაოების ტერიტორია თავისუფალია ნარგავებისაგან.

E. ძირითადი ზემოქმედების იდენტიფიკაცია

38. პროექტი მნიშვნელოვან დადებით გავლენას მოახდენს ქუთაისის მოსახლეობაზე საჯარო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის გზით, რაც მნიშვნელოვანია ადგილობრივი ეკონომიკის ზრდის სტიმულირებისთვის.
39. განხილულ იქნა წინა სამშენებლო ღონისძიებების შესაძლო ეფექტი გარემოზე: კონტრაქტორის ოფისის მოწყობა, აუცილებელი აღჭურვილობის განთავსება, ადგილის მომზადება და მისასვლელუბის შესაბამისობა; აღნიშნული ღონისძიებები არ გამოიწვევს გარემოს არსებული პირობების გაუარესებას.
40. პროექტის განხორციელების პროცესში მოსალოდნელია შემდეგი ზეგავლენა გარემოზე: ხმაური, ვიბრაცია, მტვერი, თხევადი და მყარი ნარჩენები. მშენებლობის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება მოკლევადიანია (პროექტის სავარაუდო ხანგრძლივობა 13 თვეს შეადგენს) და არ გამოიწვევს არსებული პირობების გაუარესებას. სამშენებლო კომპანიას მოეთხოვება სამუშაოები შეასრულოს მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვით და აღადგინოს ნებისმიერი მოუწესრიგებელი ტერიტორია სამუშაოების წინა ან უკეთესი პირობებით.
41. სამშენებლო სამუშაოები გულისხმობს მანქანა-მექანიზმების გამოყენებას, როგორცაა ბულდოზერები, ექსკავატორები, გრეიდერები, რომლებიც საჭიროა მიწის და სხვა სამუშაოებისათვის, და ასევე სამშენებლო მასალებისა და მუშახელის

ტრანსპორტირებისათვის საჭირო სატრანსპორტო საშუალებების და აღჭურვილობის ოპერირებას. ყველა ზემოხსენებული მანქანა-მექანიზმის და სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაცია იწვევს გამონაბოლქვების ემისიას, როგორცაა ნახშირბადის მონოქსიდი (მხუთრი), NO_x, SO₂, ნახშირწყალბადები, და შეწონილი ნაწილაკები. ემისიებისა და მტვრის წარმოქმნას შესაძლოა ზემოქმედება ჰქონდეს ობიექტის სიახლოვეს მდებარე სახლებსა და დასახლებულ პუნქტებზე, რომლებიც მასალების ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ მდებარეობს.

42. ხმაურისა და ვიბრაციის დონე გაიზრდება სამშენებლო სამუშაოების დროს ტექნიკის, ბულდოზერების, ექსკავატორების, გრეიდერების, ავტომანქანების და ტრანსპორტირებისათვის საჭირო აღჭურვილობის ოპერირებისას. სამშენებლო ტექნიკა გამოირჩევა ხანგამოშვებითი მობილურობით და ხმაურის მაღალი დონით (რომელიც 80-90 დეციბელს აღწევს 5 მ. მანძილზე).
43. ხმაური და ვიბრაცია შეაწუხებს ობიექტთან მდებარე შენობების ბინადრებს და მასალის ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ არსებულ დასახლებებს. ძირითადი რეცეპტორები არის საცხოვრებელი სახლები, რომლებიც პროექტის ობიექტთან ახლოს მდებარეობს. მანძილი სამშენებლო მოედნის საზღვრიდან 20-80მ-ია. ეს ზემოქმედება დროებითია და საშუალო მასშტაბიანად არის შეფასებული, თუ სათანადოდ არ არის შერბილებული. კარგი სამშენებლო პრაქტიკის გამოყენების შემთხვევაში, ზემოქმედება შეიძლება შემცირდეს მცირე და მისაღებ დონეზე.
44. პროექტის ზემოქმედება მცენარეულ საფარზე მოსალოდნელი არ არის.
45. პროექტის განხორციელებისას ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკი მინიმალურია. უახლოესი წყლის ობიექტი მდინარე რიონი საპროექტო ტერიტორიიდან 4,5 კმ-ზე მოედინება. მიწისქვეშა წყლები შეიძლება დაბინძურდეს დამუშავებული ნიადაგის არასათანადო განთავსების, სამშენებლო ბანაკის ცუდი მართვისა და სამშენებლო მასალების არასათანადო შენახვისა და სამშენებლო ტექნიკიდან საწვავის და საპოხი მასალების გაჟონვის გამო.
46. ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე შესაძლოა გამოიწვიოს მოწყობილი ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობის (სამუშაოებმა), რაც დაკავშირებული იქნება მყარი ნარჩენების წარმოქმნასთან და ჩამდინარე წყლით დაბინძურებასთან.

F. ძირითადი მართვა და შემარბილებელი ღონისძიებები

47. პროექტის აღმასრულებელი უწყებაა საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ხოლო განმახორციელებელი ორგანიზაციაა მუნიციპალური განვითარების ფონდი (სსიპ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დაქვემდებარებაში).

განმახორციელებელი ორგანიზაცია უზრუნველყოფს გარემოს დაცვის გარანტიების მოთხოვნების გათვალისწინებას სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში, პროექტის ბიუჯეტში და ზოგადად, პროექტის განხორციელების პროცესში. მშენებლობის ეტაპზე, განმახორციელებელ ორგანოს ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა საპროექტო ტერიტორიაზე უსაფრთხოების ზომების დაცვაზე, სათემო დონეზე გამოთქმული საჩივრების მოგვარებაზე (თუკი მოხდება მსგავსი საჩივრების წარმოდგენა) და იმის უზრუნველყოფაზე, რომ კონტრაქტორებმა შეასრულონ კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) გათვალისწინებული შემარბილებელი ღონისძიებების შესრულება. განმახორციელებელი ორგანო უზრუნველყოფს უსაფრთხოების გარანტიების მოთხოვნებთან შეუსაბამობების დროულ გამოსწორებას.

48. განმახორციელებელ ორგანოს დახმარებას გაუწევს ზედამხედველი კონსულტანტი „Eptisa“. კონსულტანტი განმახორციელებელი ორგანოს იურიდიული წარმომადგენელია და კისრულობს კონტრაქტორის საქმიანობის და სამუშაოების პროფესიონალური ზედამხედველობის პასუხისმგებლობას - მგფ-ს სახელით. იგი უზრუნველყოფს კონტრაქტორის მკაცრ შესაბამისობას დეტალური პროექტის, ტექნიკური სპეციფიკაციების მოთხოვნებთან, გარემოსდაცვითი, სოციალური და გენდერული დოკუმენტაციის პირობების დაცვას, ახორციელებს სამშენებლო კონტრაქტების ადმინისტრირებას და იცავს სამუშაოების შესაბამისობას სამშენებლო კონტრაქტების დებულებებთან.
49. მშენებლობის დაწყებამდე, კონტრაქტორმა უნდა აწარმოოს გარკვეული კვლევები და მოამზადოს გარემოს დაცვითი გეგმები, მათ შორის: კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP), სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა, ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა, მოსაჭრელი ხეების ინვენტარიზაცია (საჭიროების შემთხვევაში), ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP), აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში), ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმა, სამშენებლო მოედნის მართვის გეგმა, ნიადაგის ნაყოფიერი (ზედა) ფენის მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში) და ანგარიში ჰაერში გამოყოფილი სახიფათო ნივთიერებების მუდმივი წყაროების შესახებ (საჭიროების შემთხვევაში).
50. სამშენებლო სამუშაოების წარმოების პროცესში კონტრაქტორი ასევე ვალდებულია შეიმუშაოს და რეგულარულად რედაქტირება გაუკეთოს (საჭიროებისამებრ) ნებისმიერი სხვა დოკუმენტი/გეგმა და ჩაატაროს ნებისმიერი სხვა საჭირო კვლევა, დამკვეთის მოთხოვნისამებრ.
51. კონტრაქტორმა უნდა დაიქირავოს გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების პერსონალი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) შემუშავებაზე, რაც უნდა შეესაბამებოდეს უსაფრთხოების მოთხოვნებს, კონკრეტული ობიექტის გარემოს

დაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) განხორციელებას და ჯანმრთელობის, გარემოს დაცვის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებულ საკონტრაქტო დებულებებს, ასევე უნდა მოხდეს თემებიდან მიღებული საპროექტო ტერიტორიის დონეზე გამოთქმული პრეტენზიები/საჩივრების მოგვარება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ უწყებასთან და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება მგფ-ს და მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტისთვის.

52. კონტრაქტორმა ასევე უნდა მოახდინოს საპროექტო ტერიტორიებზე სამუშაოების დაწყებამდე არსებული მდგომარეობის დოკუმენტირება, საბაზისო გარემოსდაცვითი პირობების დადგენა, ველზე- და/ან საპროექტო ტერიტორიის დონეზე გამოთქმული პრეტენზიების/საჩივრების მოგვარება, ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების წარდგენა დამკვეთის/ინჟინრისთვის (მგფ), საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლის განხორციელება მომუშავე პირების და თემების უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის უზრუნველყოფის მიზნით, დამკვეთის/ინჟინრის დახმარება უსაფრთხოებასთან, ჯანმრთელობასთან და სამუშაო სტანდარტებთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლებაში და პროექტის ზედამხედველი კონსულტანტების მიერ გაცემული რეკომენდაციების შესრულება.
53. შედარებით ზომიერი ზემოქმედება დაკავშირებულია მტვრის ემისიასთან. აღნიშნული დროებით ზემოქმედებას წარმოადგენს და მისი შერბილება უნდა მოხდეს შემდეგი ღონისძიებების გამოყენების საფუძველზე: დატენიანება მფრქვევანებიანი წყალ ცისტერნებისა და სხვა ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით; ტრანსპორტირებადი მასალების გადახურვა/დასველება, მტვრის შესამცირებლად; ნაგებობების, მექანიზმების და სატრანსპორტო საშუალებების სათანადო ტექნიკური მდგომარეობის უზრუნველყოფა, გამონაბოლქვის მინიმუმამდე დაყვანის მიზნით; კვამლის გამომცემი სატრანსპორტო საშუალებები და აღჭურვილობა არ დაიშვება და უნდა მოხდეს მათი შეკეთება, ან გაყვანა საპროექტო ტერიტორიიდან და ა.შ.
54. ხმაურის ღონის შესამცირებლად უნდა მოხდეს შემდეგი ღონისძიებების გატარება: ხმაურის გამომწვევი სამუშაოების განხორციელება მხოლოდ დღის განმავლობაში; ხმაურიანი სამუშაოების განხორციელების შეზღუდვა - პარალელურად; საჭიროების შემთხვევაში უნდა მოხდეს პერსონალის აღჭურვა შესაბამისი დამცავი აღჭურვილობით; გაფრთხილების გაცემა უნდა მოხდეს დროულად - შესაბამისი, სოციალური ობიექტების მიმართ, ისეთი ხმაურიანი სამუშაოების განხორციელების პერიოდების შესახებ, როგორიცაა მაგალითად ექსკავაცია და სხვ.
55. კონტრაქტორმა წინასწარ უნდა განსაზღვროს სამშენებლო მექანიზმების მოძრაობის მარშრუტები და ასახოს ისინი სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმაში. მექანიზმების მოძრაობა კონკრეტულ მარშრუტებზე უნდა განხორციელდეს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებიდან მაქსიმალურად მოშორებით.
56. კონტრაქტორი კოორდინაციას გაუწევს სამშენებლო სამუშაოების გრაფიკის შეთანხმებას ახლომდებარე შენობების მობინადრეებთან.

57. მშენებელი კონტრაქტორი უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონეების ინსტრუმენტულ გაზომვას და მონიტორინგს სამუშაოების წარმოების პროცესში და განხორციელებს შემამსუბუქებელ ზომებს, რათა ხმაურისა და ვიბრაციის დონეები ადგილობრივი და საერთაშორისო სტანდარტების ფარგლებში მოაქციოს.
58. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება მშენებლობის შემდგომი დასუფთავების განხორციელება და სამშენებლო ობიექტების აღდგენა სამუშაოების წინა ან უფრო მაღალ დონემდე. განმახორციელებელი ორგანოს დამადასტურებელი შეტყობინება, იმის თაობაზე რომ ყველა სახის სამუშაო და დასუფთავება დამაკმაყოფილებლად შესრულდა „სამუშაოების მიღება-ჩაბარების“ ნაწილს და გადახდისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.
59. სამშენებლო სამუშაოების პერმანენტული მონიტორინგი უზრუნველყოფილი იქნება, რათა აღმოჩენილი და დროულად თავიდან აცილებული იქნას ნებისმიერი უარყოფითი ზემოქმედება.
60. ურბანულ არეალში მსხვილმასშტაბიანი სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას არსებობს უსაფრთხოების რისკების გარკვეული რაოდენობა, შესაბამისად მუშახელისა და მოქალაქეების უსაფრთხოების დასაცავად საჭირო იქნება სიფრთხილის გამოჩენა. მშენებელი კონტრაქტორი მართავს მოსახლეობის ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების რისკებს IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად..

G. მონიტორინგი

61. ქვემოთ წარმოდგენილი საკითხები ექვემდებარება რეგულარულ შემოწმებასა და შეფასებას, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის განხორციელების პროცესში:
- მტვრის გავრცელება, გამონახოლქვის კვამლი (NO_x, SO₂, CO) სამშენებლო ბანაკსა და ობიექტზე, სატრანსპორტო მარშრუტები, კულტურული მემკვიდრეობის და სხვა მგრძნობიარე (სოციალური) ობიექტები ინტენსიური ოპერირებისა და სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობის პროცესში, განსაკუთრებით, მშრალ და ქარიან ამინდში - სამუშაო დღის დასაწყისში და/ან პრეტენზიების შემთხვევაში;
 - ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელება მგრძნობიარე (სოციალურ) ობიექტებზე, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების, საჯარო სკოლის და საცხოვრებელი სახლების ჩათვლით;
 - სატრანსპორტო მოძრაობა მასალების და ნარჩენების ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ;
 - ნიადაგის და გრუნტის ხარისხი სამშენებლო ბანაკებისა და ობიექტების, მასალებისა და ნარჩენების განთავსებისთვის განკუთვნილი ადგილების მიმდებარე ტერიტორიებზე - ვიზუალური დაკვირვების წარმოება სამუშაო დღის ბოლოს და ლაბორატორიული შემოწმება - მოცულობით დაღვრის შემთხვევაში;

- მოხსნილი გრუნტის და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დროებითი განთავსება სამშენებლო ტერიტორიაზე და გრუნტის განთავსების ადგილები - ყოველ დღე, მიწის სამუშაოების დასრულების შემდეგ;
- ნარჩენების მართვა და ზეთის და საპოხი მასალები სამშენებლო ბანაკებსა და ობიექტებზე, ნარჩენების დროებითი განთავსების ადგილები - ყოველი სამუშაო დღის დასრულების ბოლოს და წარმოებული და გატანილი ნარჩენების მოცულობების შესახებ არსებული დოკუმენტების შემოწმება;
- მისასვლელი გზის ტექნიკური მდგომარეობა, თავისუფალი მოძრაობის შესაძლებლობა სატრანსპორტო მარშრუტების დერეფნებში - ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერირების დროს;
- შრომის უსაფრთხოება სამუშაო ტერიტორიაზე - ვიზუალური დაკვირვებით - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე და ობიექტზე წარმოებული სწავლების (ტრენინგების) შესახებ არსებული დოკუმენტების და ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების იარაღების ყუთის ყოველდღიური შემოწმება.

H. დასკვნები და რეკომენდაციები

62. ქვე-პროექტი შეფასდა საქართველოს კანონმდებლობისა და აგბ-ს უსაფრთხოების პოლიტიკის საფუძველზე. დოკუმენტის მომზადების სტადიაზე განსაზღვრულ იქნა გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების რისკები და შემუშავებულ იქნა შესაბამისი შემამსუბუქებელი ზომები. პროექტი მნიშვნელოვანი ხასიათის უარყოფით ზემოქმედებას არ გამოიწვევს. მოსალოდნელი ზემოქმედება ძირითადად დაკავშირებული იქნება მშენებლობასთან და შესაძლებელი იქნება მათი სტანდარტულ დონეებამდე დაყვანა, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (EMP) რეკომენდირებული შემარბილებელი ღონისძიებების ჩართვის, ან გამოყენების და შესაბამისი პროცედურების საფუძველზე. მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე - ექსპლოატაციის ეტაპზე, დაკავშირებული იქნება ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობასთან და მყარი ნარჩენების და ჩამდინარე წყლის წარმოქმნასთან. პოტენციური ზემოქმედებები ხელახლა უნდა შეფასდეს, შესწორდეს დიზაინი და საჭიროების შემთხვევაში განახლდეს შემარბილებელი ღონისძიებები, რათა უზრუნველყოფილ იქნას, ის რომ ქვეპროექტი არ იქონიებს (i) შეუქცევად, მრავალფეროვან ან უპრეცედენტო მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებას გარემოზე; და (ii) გავლენას ფიზიკური სამუშაოების არეალის მიღმა, უფრო დიდ ფართობზე.
63. მშენებლობის ზემოქმედების შერბილებას უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამა, რაც უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (EMP) გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებას და განსაზღვრავს, საპროექტო ტერიტორიების გარშემო არსებული გარემო და თემები (არსებობის შემთხვევაში), სათანადოდ არიან დაცულები, თუ არა. აღნიშნული მოიცავს ობიექტზე დაკვირვებების განხორციელებას, დოკუმენტების შემოწმებას, ისეთი გარემოსდაცვითი პარამეტრების ინსტრუმენტულ მონიტორინგს, როგორიცაა

ხმაურის დონეები, ჰაერის ხარისხი და ა.შ. გამოსასწორებელი სამუშაოების საჭიროება აისახება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშებში.

64. ქვემოთ წარმოდგენილი რეკომენდაციები უნდა შესრულდეს პროექტთან მიმართებაში, იმისთვის, რომ არ მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ზემოქმედება:

- წარმოდგენილი დოკუმენტი (IEE) გარემოსდაცვით მართვის გეგმასთან (EMP) ერთად, უნდა შევიდეს სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში;
- პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განახლება/შესწორება უნდა მოხდეს კონტაქტორების სამუშაო მეთოდოლოგიის საფუძველზე და/ან მოულოდნელი ზემოქმედების შემთხვევაში, უნდა მოხდეს სამუშაო მოცულობების, განლაგების, ან ადგილმდებარეობის ცვლილება;
- კონტრაქტორებმა უნდა წარმოადგინონ კონკრეტული ობიექტების გარემოსდაცვითი მართვის გეგმები (SSEMP) და სამუშაოები არ უნდა დაიწყონ იქამდე, სანამ აღნიშნულ გეგმებს არ დაამოწმებს განმახორციელებელი უწყება (პროექტის განმახორციელებელი ერთეული);
- არსებული მასალები, რომლებიც ექვემდებარებიან დემონტაჟს, უნდა შემოწმდეს სახიფათო შემცველობაზე. ასევე უნდა მოხდეს ნარჩენების განკარგვის, შენახვის, ტრანსპორტირების და გატანის სამოქმედო გეგმის მომზადება, კონტრაქტორების ინფორმირება აღნიშნულის თაობაზე და მკაცრი მონიტორინგი - პროექტის განხორციელების პროცესში;
- (მყარი და თხევადი) ნარჩენების სპეციალურად გამოყოფილ ტერიტორიაზე/ობიექტზე განთავსება და გატანა (დაყრა თავისუფალ მიწის ნაკვეთზე დაუშვებელია);
- უსაფრთხოების ღონისძიებების შემოღება კონტრაქტორისთვის, კონტრაქტის მინიჭების შემდეგ;
- გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელების მკაცრი ზედამხედველობა;
- კვალიფიცირებული გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების ოფიცრების დანიშვნის უზრუნველყოფა კონტრაქტორების მიერ, სამუშაოების დაწყებამდე;
- რეგულარული დოკუმენტირება და ანგარიშგება, პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) დოკუმენტის მოთხოვნების შესაბამისად;
- მუდმივი კონსულტაციების ჩატარება დაინტერესებულ მხმარებლებთან;
- ინფორმაციის დროულად გამჟღავნება და საჩივრების მოგვარების მექანიზმის დაარსება;
- კონტრაქტორების, მათ შორის, ქვეკონტრაქტორების ჩართვა, საჩივრების მოგვარების მექანიზმის პირველ დონეზე; და
- MPD-ის, პროექტის განმახორციელებელი უწყების წარმომადგენლებმა, ზედამხედველობის კონსულტანტებმა და კონტრაქტორებმა უნდა

უზრუნველყონ გარემოს და ადამიანების დაცვა ნებისმიერი ზემოქმედებისაგან, პროექტის განხორციელების პროცესში.

65. IEE, EMP-ის ჩათვლით, შეტანილი უნდა იქნას სატენდერო დოკუმენტაციაში და უნდა წარმოადგენდეს სამშენებლო კომპანიის (CC) ხელშეკრულების დოკუმენტის განუყოფელ ნაწილს.

II. შესავალი

A. ზოგადი ინფორმაცია

66. აზიის განვითარების ბანკმა (აგბ) და საქართველოს მთავრობამ მოახდინეს უზრანული სექტორის ოპერირების რეორიენტირება, საქართველოში განვითარებადი, საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქებისთვის ინტეგრირებული და პროგრამული გადაწყვეტილებების მიღების მიზნით. აღნიშნული ეხება ეკონომიკურად კონკურენტუნარიან, სოციალურად ინკლუზიურ და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით მდგრად ქალაქებს¹. 2016 წ. ნოემბრიდან, აგბ მხარს უჭერს მთავრობას უზრანული განვითარების მიმართ ინტეგრირებული და მონაწილეობითი მიდგომის შემუშავების პროცესში. აღნიშნული გამოიხატება შერჩეული უზრანული ტერიტორიების კლასტერების გაუმჯობესებულ სტრატეგიულ დაგეგმარებაში, უფრო დაბალანსებული რეგიონული განვითარების მისაღწევად - ინტეგრირებული უზრანული სამოქმედო გეგმების (IUAPs)² მომზადების გზით, რის საფუძველზეც, მთავრობამ მოახდინა მნიშვნელოვანი უზრანული ინვესტიციების პრიორიტეტებად დაყოფა აგბ-სთვის, ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევების და უსაფრთხოების კომპლექსური კვლევის ანგარიშების დაწინაურების საფუძველზე. აღნიშნული მოიცავს ინტეგრირებულ გადაწყვეტილებებს, რასაც მოაქვს თანა-სარგებელი მოქალაქეებისთვის, უზრანული კლასტერების განვითარების პროცესში. ეს შესაძლოა იყოს წყალმომარაგების, კანალიზაციის და სანიტარული პირობების (რაც ასევე გულისხმობს არა-ქსელურ გადაწყვეტებს), უზრანული ტრანსპორტის და მობილობის (მათ შორის არა მოტორიზებული და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის), მყარი ნარჩენების მართვის, ეკონომიკური დერეფნების, კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობის დაცვის, წყალდიდობების მართვის და სადრენაჟე სისტემების, საბავშვო ბაღების, სპორტული კომპლექსების, უზრანული უსაფრთხოების და მრავალი სხვა საკითხების გაუმჯობესებას. ამასთან, საქართველოს მთავრობამ საგანმანათლებლო სექტორის განვითარება გამოაცხადა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანად. გარდა აღნიშნულისა, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურის და სპორტის სამინისტრომ მოამზადა სტრატეგიული დოკუმენტი - სკოლამდელი სტრატეგია 2019-2021 წლებისთვის, რაც მიზნად ისახავს მაღალი ხარისხის სკოლამდელ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის ზრდას, რისი მიღწევაც შეუძლებელია შესაბამისი სკოლამდელი ინფრასტრუქტურის და გარემოს გარეშე. ზემოხსენებულის საფუძველზე, საქართველოს მთავრობამ მტკიცედ დაიწყო ინვესტიციების განხორციელება საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურაში, ძირითადად საბავშვო ბაღების და სკოლების შენობებში. პროექტის საბოლოო მიზანს ხარისხიანი

1 აგბ-ის 2012-2020 წლების უზრანული ოპერირების გეგმა ხელს უწყობს კონკურენტუნარიანი, ინკლუზიური და მწვანე ქალაქების ზრდას, ქალაქების მახასიათებლების გაუმჯობესების მიზნით - ეკონომიკურ, თანასწორობის და გარემოს დაცვის (3Es) ფრონტებზე. აღნიშნული ფოკუსირებულია 3 ინოვაციურ მიდგომაზე, რაც ემსახურება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების განვითარებას და წარმოადგენს გრძელვადიან პროცესს, რისი მიღწევაც შესაძლებელია ინვესტიციების ინტეგრირებული დაგეგმვის და განხორციელების საშუალებით.

2 <https://www.adb.org/sites/default/files/project-documents/49367/49367-001-tcr-en.pdf>

სკოლამდელი/საბავშვო ბაღების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და შექმნა წარმოადგენს.

67. დაბალანსებული რეგიონული განვითარების დაჩქარებისთვის, პრიორიტეტი მიენიჭა საბაზისო ურბანული სერვისების და ტრანსპორტის ხელშეწყობას, განსაკუთრებით, პატარა და რეგიონულ ქალაქებში, რომლებიც პოტენციურად წარმოადგენენ ტურიზმის, აგრობიზნესის, რეგიონული ვაჭრობის ცენტრებს და ეკონომიკური ზრდის ძირითად მამოძრავებელ ძალებს. აუცილებელია, რომ განხორციელდეს მართვის და შესაძლებლობების განვითარების ინტეგრირება აღნიშნულ პროექტებში, უფრო ძლიერი შედეგების მისაღწევად და ინფრასტრუქტურული პროექტების საოპერაციო და ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით.
68. მთავრობის შემოთავაზებას წარმოადგენს საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP), ურბანული და ტურისტული ინფრასტრუქტურის და სერვისების გაუმჯობესების მიზნით - მთელი საქართველოს მასშტაბით. აღნიშნული პროგრამა (LCIP) ხელს შეუწყობს ურბანული ტერიტორიების კლასტერების სიცოცხლიუნარიანობის გაუმჯობესებას, ერთმანეთთან დაკავშირებული შემდეგი სახის შედეგების მიღწევის გზით:
- (i) ურბანული ინფრასტრუქტურის და სერვისების გაუმჯობესებული ადეკვატურობა და ეფექტიანობა;
 - (ii) რეგიონული ტურისტული კლასტერების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა, დაკავშირებადობა და მიმზიდველობა;
 - (iii) გაძლიერებული ინსტიტუციური შესაძლებლობა ურბანული ინფრასტრუქტურის და სერვისების განხორციელებისა და მართვისთვის;
 - (iv) გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა ხარისხიან სკოლამდელ ინფრასტრუქტურაზე; გაუმჯობესებული გარემო: ახალი სათამაშო მოედნები ზრდის ბავშვების მოტორიკულ უნარებს; უსაფრთხო შენობა: ხანძარსაწინააღმდეგო და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით; სუფთა და განახლებული სანიტარული ინფრასტრუქტურა, საპირფარეშოს და სამზარეულოს ჩათვლით;
 - (v) საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებული გეგმარება; გაზრდილი სივრცე ბავშვისა და მასწავლებლისთვის; ენერგო-ეფექტური საბავშვო ბაღის შენობები;
 - (vi) საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება ბავშვებისა და მასწავლებლებისთვის საბავშვო ბაღში;
 - (vii) გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა ინკლუზიური, ბავშვის ინდივიდუალიზმზე მორგებული ხარისხიანი განათლება;
 - (viii) სოციალური ზემოქმედება: მოსახლეობის შემოსავლის ზრდა განხორციელების ეტაპზე (მუშების დასაქმება) და მშენებლობის შემდეგ;
 - (ix) ცხოვრების ჯანსაღი სტილის დანერგვა მოსახლეობაში, რაც ასევე შეამცირებს ახალგაზრდების დამოკიდებულებას ნარკოტიკებზე და ალკოჰოლზე;

(x) ახალი სპორტული კომპლექსები, რაც გამოიწვევს სპორტსმენების წარმატებების ზრდას. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იქნება რეგიონებში მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის, რადგან სწორედ თემების წარმომადგენლებს აქვთ ხშირად მნიშვნელოვანი წარმატებები საერთაშორისო ასპარეზზე სპორტის სხვადასხვა სახეობებში, მათ შორის წყალბურთში, სინქრონულ ცურვაში და ა.შ.

69. სავალალო მდგომარეობაში მყოფი საგანმანათლებლო დაწესებულებები, როგორც წესი, ნაკლებად კონკურენტუნარიანია განათლების სფეროში მოღვაწე პროფესიონალების მოსაზიდად. სოფლის საბავშვო ბაღების უმეტესი ნაწილი გამოუსადეგარი და მეტისმეტად ცუდ მდგომარეობაშია, სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებისათვის არაადაპტირებული და დაგეგმარების ძველი სტანდარტებით, რომლებიც შორს არის თანამედროვე დიზაინისგან. შენობების ცუდი მდგომარეობა დიდ საფრთხეს ქმნის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების თვალსაზრისით, განსაკუთრებით ბავშვებისთვის. ბავშვთა ცხოვრების ადრეული წლები ძალიან მნიშვნელოვანია მათი ჯანმრთელობისა და განვითარებისათვის. შესაბამისად, თანამედროვე ინფრასტრუქტურა და კომფორტული გარემო დადებითად აისახება ბავშვების განვითარებაზე, განათლების პროცესსა და მოტივაციის ამაღლებაზე. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობამ აქტიურად დაიწყო სკოლამდელი და სასკოლო ინფრასტრუქტურის დაფინანსება, ძირითადად საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის მეშვეობით. 2018 წლიდან საქართველოს მთავრობამ საგანმანათლებლო სექტორი ეროვნული მნიშვნელობის საქმედ გამოაცხადა და გადაწყვიტა მრავალი რეფორმის განხორციელება მშპ-ს 6%-ის ინვესტიციით - ბიუჯეტის მეოთხედი. რეფორმების გარდა, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია შესაბამისი ინფრასტრუქტურა და გარემო.
70. 2019 - 2021 სკოლამდელი აღზრდის სტრატეგიის თანახმად, 2023 წლისთვის მთავრობამ უნდა გაზარდოს მაღალი ხარისხის სკოლამდელი განათლების ხელმისაწვდომობა 95% -მდე. გარდა ამისა, UNICEF-ის კვლევის საფუძველზე, რომელიც ჩატარდა საქართველოს რეგიონებში, საკმაოდ დაბალია სკოლამდელი ჩარიცხვის მაჩვენებლები, განსაკუთრებით სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებისთვის. ამასთან, გაეროს „მდგრადი განვითარების მიზნებში“ გაწვევრიანებით, საქართველოს მთავრობამ აიღო პასუხისმგებლობა, უზრუნველყოს, რომ ყველა გოგონასა და ბიჭს ჰქონდეს წვდომა ადრეული ასაკის ბავშვთა ხარისხიან განვითარებაზე, ზრუნვასა და სკოლამდელ განათლებაზე, რათა ისინი მზად იყვნენ დაწყებითი განათლებისთვის.
71. ქუთაისში საბავშვო ბაღის ახალი შენობის მშენებლობა ერთ-ერთი ქვეპროექტია, რომელიც განხორციელდა საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების ინვესტიციის პროგრამის ფარგლებში.

B. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების მიზანი

72. ქალაქ ქუთაისში ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობის პროექტის პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) განხორციელდა შემოთავაზებული საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) მომზადების კონტექსტში და

აგბ-ს სახელმძღვანელო პრინციპებისა და უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS 2009) მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით, ასევე საქართველოს გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შესაბამისად. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) მოიცავს პროექტის ფარგლებში შემოთავაზებულ ყველა ფიზიკურ აქტივობას.

73. საქართველოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, პროექტით გათვალისწინებული სამშენებლო სამუშაოებით გარემოსდაცვითი სკრინინგის, ან გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) განხორციელების საჭიროება არ არის.
74. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) (იხ. დანართი C) და ადგილმდებარეობის შესწავლის საფუძველზე მოხდა პროექტის კატეგორიის განსაზღვრა. აგბ-ს გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკის (2009) საფუძველზე, აღნიშნული პროექტი შეესაბამება აგბ-ის პროექტების „B“ კატეგორიას, რაც განსაზღვრავს პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საჭიროებას.
75. წარმოდგენილი დოკუმენტი (IEE) მომზადებულია TRTA (ტრანზაქციის ტექნიკური დახმარება) ფარგლებში, სესხის მიმღებისათვის, მოცემულ შემთხვევაში - საქართველოს მთავრობისათვის, აგბ-ის საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამისთვის (LCIP) განსაზღვრული მოთხოვნების შესაბამისად. მეთოდოლოგია მოიცავდა მეთოდებისა და მონაცემების შეგროვების ინსტრუმენტების კომბინაციას. კერძოდ, დოკუმენტი (IEE) მომზადდა შემდეგი შედეგების საფუძველზე: (a) პროექტის დამხმარე დოკუმენტაციისა და საჯაროდ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის განხილვა; (b) პირადი და ონლაინ შეხვედრები ქუთაისის მუნიციპალიტეტის და ქალაქ ქუთაისის წარმომადგენლებთან, კონსულტანტებთან, საპროექტო ორგანიზაციასთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან; (c) ტექნიკური სტანდარტებისა და ნორმების ანალიზი; (d) საბაზისო ინფორმაციის (ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში) და დაგეგმილი სამშენებლო სამუშაოების ანალიზი, შესაძლო ზემოქმედების დადგენის, მათი მნიშვნელობის განსაზღვრის და შემარბილებელი ღონისძიებების დადგენის მიზნით.

III. პოლიტიკა, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩო

A. ქვეყნის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკა

76. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამის (LCIP) განხორციელებას არეგულირებს 1 ცხრილში წარმოდგენილი საქართველოს მთავრობის მოქმედი
77. გარემოსდაცვითი აქტები, წესები, პოლიტიკა და რეგულაციები. ჰაერის, ზედაპირული წყლის, გრუნტის წყლის, ემისიების, ხმაურის, სატრანსპორტო საშუალებების გამონახოლქვის და შლამის და ბიო-მყარი ნარჩენების გატანის და სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტები მოცემულია მე-2 -დან მე-12 ცხრილებში.
78. ზოგადად, გარემოს დაცვის ხარისხთან დაკავშირებით საქართველოში მოქმედი სტანდარტები შეესაბამება საერთაშორისო (საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC)/მსოფლიო ბანკის (WB)) სტანდარტებს, თუმცა, სხვაობის შემთხვევაში, იმოქმედებს უფრო მკაცრი სტანდარტები.
1. სანიტარული საკანალიზაციო წყლები.
 2. სანიტარული საკანალიზაციო წყლები სამრეწველო ობიექტებიდან შეიძლება შეიცავდეს ჩამდინარე წყლებს საყოფაცხოვრებო კანალიზაციიდან, კვების ობიექტებიდან, და სამრეცხაოდან, რომლებიც ობიექტის პერსონალს ემსახურება. სხვადასხვა სახის საკანალიზაციო წყლები ლაბორატორიებიდან, სამედიცინო პუნქტებიდან, და ა.შ. შესაძლოა ასევე ჩაედინებოდეს სანიტარული წყლების გამწმედ სისტემაში. რეკომენდებული სანიტარული საკანალიზაციო წყლების მართვის სტრატეგია გულისხმობს:
 - (i) საკანალიზაციო წყლების ნაკადების გამოცალკევება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას შერჩეულ გაწმენდის ვარიანტთან შესატყვისობა (მაგ. სეპტიკური სისტემა, რომელიც მხოლოდ საყოფაცხოვრებო კანალიზაციას ესადაგება).
 - (ii) ნავთობისა და ცხიმის შენცველი ჩამდინარე წყლების გამოცალკევება და წინასწარი გაწმენდა (მაგ. ცხიმის დამჭერების გამოყენება) საკანალიზაციო სისტემაში ჩადინებამდე.
 3. თუ საწარმოდან წამოსული საკანალიზაციო წყლები ზედაპირულ წყლებში უნდა ჩაიღვაროს, უნდა განხორციელდეს წმენდა ეროვნული ან ადგილობრივი სტანდარტების შესაბამისად, ან ამგვარის არარსებობის შემთხვევაში, ინდიკატიური სახელმძღვანელო მითითებების მიხედვით, რომელიც სანიტარული საკანალიზაციო წყლებისათვის გამოიყენება და რომელიც მოცემულია დანართში.

4. თუ საწარმოდან წამოსული საკანალიზაციო წყლები ჩაედინება ან სეპტიკურ სისტემაში ან იქ, სადაც გამწმენდად მიწა გამოიყენება, საჭიროა წმენდა, რომელიც ეროვნულ ან ადგილობრივ სტანდარტებს შეესაბამება. სანიტარული წყალგამწმენდი სისტემიდან გამოსული ლამის განკარგვა უნდა მოხდეს ადგილობრივი მარეგულირებლის მოთხოვნების შესაბამისად. მისი არარსებობის შემთხვევაში კი, განკარგვა შესაბამისობაში უნდა იყოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, უსაფრთხოების პრინციპებთან და წყლისა და მიწის რესურსების გრძელვადიანი მდგრადობის და კონსერვაციის მოთხოვნებთან. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ მშენებლობისას გამოყენებული უნდა იქნას მეტად შემზღუდავი სტანდარტები.
5. მშენებლობის ეტაპზე, წყლის ხარისხის მონიტორინგი შეფასდება ეროვნული სტანდარტების საფუძველზე. საკანალიზაციო წყლების გადინება სამშენებლო მოედნიდან და ბანაკებიდან შეფასდება IFC-ის მოთხოვნების მიხედვით (ნებისმიერი გაწმენდილი ჩამდინარე სანიტარული წყლებისათვის).
6. ცხრილი 12. ზოგადად, საქართველოს გარემოსდაცვითი სტანდარტები შესატყვისობაშია IFC/WB სტანდარტებთან, თუმცა განსხვავების არსებობის შემთხვევაში, გამოყენებული იქნება უფრო მეტად შემზღუდავი სტანდარტები.

ცხრილი 1. საქართველოს მთავრობის მოქმედი გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა და კონკრეტული მოთხოვნები საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებით

კანონი	აღწერა	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებული მოთხოვნა
საქართველოს კონსტიტუცია [მიღების თარიღი: 1995 წ.]	მაშინ, როდესაც საქართველოს კონსტიტუცია პირდაპირ არ ეხება გარემოსდაცვით საკითხებს, იგი იძლევა სამართლებრივ ჩარჩოს, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს დაცვას და საზოგადოების წვდომას გარემოსდაცვით პირობებთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე. მე-3-ე თავის მუხლი 37 იუწყება, რომ „ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისთვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით. ყველას აქვს უფლება დროულად მიიღოს სრული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ. ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს გარემოს დაცვაზე. გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის უფლება უზრუნველყოფილია კანონით“, ხოლო 1-ლი თავის მუხლი 41-ს თანახმად: ყველას აქვს უფლება კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს საჯარო დაწესებულებაში მასზე არსებულ ან სხვა ინფორმაციას ან ოფიციალურ დოკუმენტს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც იგი შეიცავს კომერციულ ან პროფესიულ საიდუმლოებას ან დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან სამართალწარმოების ინტერესების დასაცავად კანონით ან კანონით დადგენილი წესით აღიარებულია სახელმწიფო საიდუმლოებად.	აღნიშნული ნიშნავს შემდეგს: საქართველოსა და აგბ-ს შორის პროექტთან დაკავშირებით გაფორმებული სამართლებრივი შეთანხმების პირობებს ენიჭება უპირატესობა, ეროვნულ კანონმდებლობასთან შედარებით, წინააღმდეგობის გამოვლენის შემთხვევაში. აღნიშნული ასევე გულისხმობს შემდეგს: თუ ეროვნული გარემოსდაცვითი და სოციალური კანონმდებლობის მოთხოვნები განსხვავდება წარმოდგენილ დოკუმენტსა (EARF) და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) დოკუმენტში წარმოდგენილი მონაცემებისგან, უპირატესობა მიენიჭება სწორედ უკანასკნელ დოკუმენტებს, რადგან საქართველოსა და აგბ-ს შორის გაფორმებული სამართლებრივი შეთანხმების თანახმად, პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განხორციელება ვალდებულებას წარმოადგენს.
გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი (EAC) [მიღების თარიღი: 2017 წ. ივნისი]	ახალმა კოდექსმა შეცვალა კანონი გარემოზე ზემოქმედების ნებართვისა და ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი ადგენს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, გარემოზე სტრატეგიული შეფასების, ტრანსსასაზღვრო გარემოსდაცვითი შეფასების,	აღნიშნული კანონი დაეხმარება მუნიციპალური განვითარების ფონდს იმის განსაზღვრაში, თუ რა დამატებითი ნებართვები, ან ლიცენზიები იქნება საჭირო ქვეპროექტების ფარგლებში.

	საზოგადოების მონაწილეობისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ექსპერტიზის დებულებებსა და პროცედურებს. გზშ-ს ექვემდებარება ამ კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული საქმიანობა და ამავე კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ის საქმიანობა, რომელიც ამ კოდექსის მე-7 მუხლით განსაზღვრული სკრინინგის პროცედურის შესაბამისად მიღებული სკრინინგის გადაწყვეტილების საფუძველზე დაექვემდებარება გზშ-ს (მე-2 თავის მე -5 მუხლი).	
საქართველოს კანონი ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ [მიღების თარიღი: 2005 წ.]	აღნიშნული კანონი განსაზღვრავს საქმიანობის ჩამონათვალს, რომელიც საჭიროებს ლიცენზიას ან ნებართვას, მათ შორის ე.წ. "გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება". იგი ასევე განსაზღვრავს ლიცენზიის ან ნებართვის გაცემის მოთხოვნებს. კანონი, ნორმატიულ აქტებთან ერთად, არეგულირებს ისეთ ორგანიზებულ საქმიანობას ან მოქმედებას, რომელიც ეხება პირთა განუსაზღვრელ წრეს, ხასიათდება ადამიანის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისთვის საშიშროების მომატებით, გავლენას ახდენს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებზე ან დაკავშირებულია სახელმწიფო რესურსის გამოყენებასთან. აღნიშნული კანონი არეგულირებს ლიცენზიით ან ნებართვით რეგულირებულ სფეროს; იგი აწვდის ლიცენზიებისა და ნებართვების სრულ ჩამონათვალს და ადგენს ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის წესებს, შეიტანს მათში ცვლილებებს ან გააუქმებს მათ. კანონის თანახმად, ლიცენზიის ან ნებართვის მეშვეობით საქმიანობის ან მოქმედების სახელმწიფო რეგულაცია ხორციელდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მოცემული საქმიანობა ან მოქმედება პირდაპირ უკავშირდება ადამიანის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის საფრთხეს ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ინტერესების სფეროებს. სახელმწიფო	აღნიშნული კანონი დაეხმარება განმახორციელებელ უწყებებს იმის განსაზღვრაში, თუ რა დამატებითი ნებართვები, ან ლიცენზიები იქნება საჭირო ქვეპროექტების ფარგლებში. .

	რეგულირება ხორციელდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ლიცენზიის ან ნებართვის გაცემა რეალური საშუალებაა საშიში საფრთხის შესამცირებლად ან ითვალისწინებს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს.	
საქართველოს კანონი წყლის შესახებ [მიღების თარიღი: 1997 წ.]	საქართველოს ყველა მაცხოვრებელი ვალდებულია უზრუნველყოს წყლის რაციონალური და მდგრადი გამოყენება და დაცვა. მათ უნდა აღკვეთონ მისი კონტამინაცია, დაბინძურება და ამოწურვა. აღნიშნული კანონის შესაბამისად, აკრძალულია სამრეწველო, საყოფაცხოვრებო და სხვა ნაგვისა და ნარჩენების გადაყრა წყლის ობიექტებში. სამრეწველო, საყოფაცხოვრებო და სხვა ჩამდინარე წყლების განთავსება წყლის ობიექტებში ნებადართულია სამინისტროს მიერ გაცემული ლიცენზიის საფუძველზე. სამრეწველო, კომუნალურ-საყოფაცხოვრებო, სადრენაჟო და სხვა ჩამდინარე წყლების დაცლისთვის ზედაპირული წყლის ობიექტის გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ წყლის გამოყენების ლიცენზიის საფუძველზე, რომელიც გაცემულია სამინისტროს მიერ დამტკიცებული წყლის დანიშნულების მრავალფუნქციური გეგმისა და წყლის მართვის ბალანსის საფუძველზე. კანონის თანახმად, წყლის ობიექტში ჩადვრილი ჩამდინარე წყლების გაწმენდა საჭიროა დადგენილი სტანდარტის შესაბამისად. წყლის რესურსების ხარისხის დასაცავად, კანონი ითხოვს სანიტარული დაცვის ზონის შექმნას, რომელიც შედგება სამი სარტყლისგან, რომელთაგან თითოეული განსაკუთრებული რეჟიმით მოქმედებს. წყლის ხარისხის სტანდარტების, გარემოში მავნე ნივთიერებების (მიკროორგანიზმების ჩათვლით) ემისიის მაქსიმალური დასაშვები სიჩქარის, წყლის ამოღების კვოტებისა და მავნე	კანონი არეგულირებს წყლის მიღების და დაცვის პროცესებს. აღნიშნული კანონის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად, აუცილებელია ისეთი ღონისძიებების განსაზღვრა, რაც ხელს შეუწყობს საპროექტო ზონებში მდინარეების დაბინძურების, ან ძლიერი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებას, შემცირებას, ან მართვას.

	ნივთიერებების (მათ შორის მიკროორგანიზმების) წყალში ემისიის დროებითი მაჩვენებლები (ლიმიტები) განისაზღვრება საქართველოს კანონით გარემოს დაცვის შესახებ. მუხლი 20 (მდინარის წყლის დაცვის ზონა) განსაზღვრავს, რომ მდინარის დამცავი ზონა უნდა იყოს მისი მიმდებარე ტერიტორია, სადაც დაწესებულია სპეციალური რეჟიმი წყლის რესურსების დასაცავად დაბინძურების, დანაგვიანების, გაფუჭების და განადგურებისგან. ამ ზონაში შეიძლება შედიოდეს მისი მშრალი კალაპოტი, მიმდებარე ტერასები, ბუნებრივი ამაღლებული და ციცაბო მდინარის ნაპირი, აგრეთვე მდინარის პირას უშუალოდ მდებარე ხეობები. მდინარის წყლის დამცავი ზონის სიგანე უნდა შეფასდეს მდინარის კალაპოტის ნაპირიდან ორივე მხრიდან მეტრით შემდეგი პროცედურის შესაბამისად: • 10 მეტრი - 25 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 20 მეტრი - 50 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 30 მეტრი - 75 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 50 მეტრი - 75 კილომეტრზე მეტი სიგრძის მდინარის შემთხვევაში.	
ნარჩენების მართვის კოდექსი [მიღების თარიღი: 2015 წ. იანვარი]	კანონის მიზანია უზრუნველყოს ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციისა და ნარჩენების ხელახალი გამოყენების, ეკოლოგიურად სუფთა დამუშავების გაზრდის მიზნით ღონისძიებების განხორციელების სამართლებრივი პირობები და მეორადი ნედლეულის მოპოვება, ენერგიის აღდგენა ნარჩენებისგან, ასევე უსაფრთხო გადაყრა). ამ კანონის მიზანია დაიცვას გარემო და ადამიანის ჯანმრთელობა: ნარჩენების წარმოქმნის უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილება და შემცირება; ნარჩენების მართვის ეფექტური	აღნიშნული კანონის მოთხოვნების თანახმად, მშენებელმა კონტრაქტორმა (კონტრაქტორებმა) უნდა დაიქირავოს კვალიფიცირებული გარემოს დაცვის მენეჯერი (მენეჯერები), რომელმაც უნდა მოამზადოს ნარჩენების მართვის გეგმა და წარუდგინოს დასამტკიცებლად გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ნარჩენების კოდექსის

	მექანიზმების დანერგვით; რესურსების გამოყენებით გამოწვეული ზიანის შემცირებით და ამგვარი გამოყენების ეფექტურობის გაუმჯობესებით. საქართველოში ნარჩენების მართვის ახალი კოდექსის შესაბამისად, ფიზიკურმა პირებმა, რომლებიც აწარმოებენ წლიურად 1000 ტონაზე მეტ ინერტულ ნარჩენებს, ან იურიდიულმა პირებმა, რომლებიც აწარმოებენ წლიურად 400 ტონაზე მეტ ინერტულ ნარჩენებს, ან 120 კგ-ზე მეტ სახიფათო ნარჩენებს, მოამზადებენ კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმას, რომელიც წარედგინება დასამტკიცებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ასევე აუცილებელია გარემოს მენეჯერის იდენტიფიცირება და ინფორმაციის მიწოდება სამინისტროსთვის. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესი განისაზღვრება კოდექსით, აგრეთვე საშიში ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული აკრძალვებით. კოდექსი ავალდებულებს ყველას შეიმუშაოს სახიფათო ნარჩენების სეგმენტაციისა და შეგროვების სისტემა, წლის განმავლობაში 2 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის წარმოების შემთხვევაში. მე-17 მუხლში წარმოდგენილია სახიფათო ნარჩენების მართვის ზოგადი ვალდებულებები, ხოლო მე-18 მუხლი განსაზღვრავს სპეციალურ ვალდებულებებს სახიფათო ნარჩენების მართვისთვის.	მოთხოვნების შესაბამისად, სამშენებლო კომპანიამ უნდა მართოს წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის პროცესი, ნარჩენების საბოლოო გატანის უზრუნველყოფით.
საქართველოს კანონი კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ [მიღების თარიღი: 2007 წ.]	კანონის მე-14 მუხლი განსაზღვრავს მოთხოვნებს „დიდი მოცულობის“ სამშენებლო სამუშაოების მიმართ. ამ მუხლის თანახმად, საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე კარიერებზე მუშაობისა და მოპოვების შესახებ, აგრეთვე სპეციალური მნიშვნელობის მქონე ობიექტის მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილებას, როგორც ეს შეიძლება განისაზღვროს საქართველოს კანონმდებლობით, იღებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანო, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს დადებითი	აღნიშნული კანონი ავალდებულებს ტექნიკური პროექტის კონსულტანტს, რომ შეისწავლოს საპროექტო ტერიტორია და იმ შემთხვევაში, თუ პროექტს ექნება ზემოქმედება კულტურული მემკვიდრეობის ადგილებზე მშენებლობის, ან ექსპლოატაციის ეტაპზე, მან უნდა შეიმუშავოს დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები. ასევე კანონი განსაზღვრავს, თუ რა

	გადაწყვეტილების საფუძველზე. დასკვნის საფუძველია სათანადო ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევა, რომელიც უნდა ჩაატაროს მიწის სამუშაოების განხორციელების მსურველმა ორგანიზაციამ. მიწის სამუშაოების განხორციელების მსურველი სუბიექტი ვალდებულია სამინისტროში წარადგინოს დოკუმენტაცია მოცემული ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევის შესახებ. წინასწარი კვლევა უნდა მოიცავდეს საველე-კვლევით და ლაბორატორიულ სამუშაოებს. შესასწავლ ტერიტორიაზე არქეოლოგიური ობიექტის აღმოჩენის შემთხვევაში, არქეოლოგიური კვლევის დასკვნა უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას: (ა) კვლევის ტერიტორიაზე გამოვლენილი არქეოლოგიური ფენებისა და საგნების საფუძვლიანი შესწავლა თანამედროვე მეთოდოლოგიის გამოყენებით; ბ) რეკომენდაციები გამოვლენილი ობიექტების კონსერვაციის პრობლემისა და პროექტის ტერიტორიაზე სამშენებლო საქმიანობის დაგეგმვის შესახებ, არქეოლოგიური კვლევის საფუძველზე.	პროცედურა უნდა გაიაროს მშენებელმა კონტრაქტორმა სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების პროცესში ისეთი არქეოლოგიური ობიექტების გამოვლენის შემთხვევაში, რომელიც განეკუთვნება კულტურულ მემკვიდრეობას.
კანონი ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ [მიღების თარიღი: 1999]	კანონი არეგულირებს ატმოსფერული ჰაერის დაცვას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მავნე ანთროპოგენური ზემოქმედებისგან. კანონის მიზანია იმის უზრუნველყოფა, რომ ადამიანი ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში და სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი. განხილულია დაბინძურების ოთხი ტიპი (კარი II, თავი IV, მუხლი II.2): (i) ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურება; (ii) ატმოსფერულ ჰაერზე რადიაციული ზემოქმედება; (iii) ატმოსფერული ჰაერის მიკროორგანიზმებითა და მიკრობული წარმოშობის ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებით დაბინძურება; და (iv) ატმოსფერულ ჰაერზე ხმაურის, ვიბრაციის, ელექტრომაგნიტური	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ფარგლებში მშენებლობის და რეაბილიტაციის ეტაპზე, აღნიშნული კანონის მოთხოვნები დაარეგულირებს ხმაურის, ვიბრაციის და ემისიების დონეს, საპროექტო ზონების ტერიტორიაზე.

	ველებისა და სხვა სახის ფიზიკური ზემოქმედება. სახიფათო ნივთიერებების ატმოსფერულ ჰაერში კონცენტრაციის დაშვებული მაქსიმალური ზღვრები განისაზღვრება თითოეული დამაბინძურებლისთვის და წარმოადგენს საშიში დამაბინძურებლების მაქსიმალურ კონცენტრაციას, გასაშუალოებული პერიოდისთვის, რომელთა განმეორებადი მოქმედება არ ახდენს უარყოფით გავლენას ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე. ატმოსფერულ ჰაერში სახიფათო ნივთიერებების ემისიის დაშვებული მაქსიმალური დონე განისაზღვრება საწარმოს განვითარების პერსპექტიული შესაძლებლობებით, ფიზიკური, გეოგრაფიული და კლიმატური პირობების, გამოყოფილი ნივთიერებების დისპერსიის, სხვა მეზობელი საწარმოებიდან გამონაბოლქვი ნივთიერებების ფონური კონცენტრაციის, არსებული ან დაგეგმილი საცხოვრებელი სახლების, სანატორიუმებისა და დასასვენებელი ზონების ურთიერთდამოკიდებულების გათვალისწინებით. კანონის შესაბამისად (პუნქტი 28), სახიფათო გამონაბოლქვის სტაციონარული წყაროებიდან 21 დაბინძურების შეზღუდვის მიზნით, უნდა დადგინდეს გამონაბოლქვის ზღვარი. ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმები (მუხლი 29). ემისიის მაქსიმალური წლიური დონე ნიშნავს გამოყოფის მაქსიმალურ დასაშვებ ზღვარს. ეს არის ემისიის ყოველწლიურად დასაშვები რაოდენობა, რომელიც წინასწარ განსაზღვრულია ტექნოლოგიით, გამოყოფის სტანდარტული ნებადართული	
--	--	--

	სიმძლავრის პირობებში. წლიური მაქსიმალური მოცულობა განისაზღვრება თითოეული საშიში ნივთიერებისათვის და გამოითვლება ისე, რომ ემისიის ყველა სტაციონარული წყაროსთვის დაგროვილი გამონაბოლქვი ყველა რეგისტრირებული გამოყოფილი წყაროდან არ აღემატებოდეს შესაბამის მაქსიმალურ დასაშვებ დონეს. აკრძალულია სტაციონარული წყაროებიდან საშიში გამონაბოლქვის ემისია, გამოყოფის დამტკიცებული ზღვრის გარეშე. ემისიის სტანდარტები (მუხლი 30) უნდა შეიმუშაოს თავად საწარმომ. კანონის თანახმად (38-ე მუხლი) საწარმოს ევალება თვითმონიტორინგის განხორციელება, რომელიც მოიცავს გაფრქვევათა გაზომვას (შეფასებას), აღრიცხვას / რეგისტრაციას და ანგარიშების წარმოებას. ემისია, რომელიც არ არის დაფიქსირებული თვითმონიტორინგის ჩანაწერში, მიიჩნევა უკანონოდ. როგორც 51-ე მუხლშია ნახსენები, ატმოსფერული ჰაერის მონიტორინგის შედეგებისა და ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შესახებ ინფორმაციის შედეგები ღია და ხელმისაწვდომია საზოგადოებისთვის.	
კანონი საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ [მიღების თარიღი: 2007 წ.]	კანონის მიზანი შემდეგია: მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა; ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა; ოჯახის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; გადამდები და არაგადამდები დაავადებების გავრცელების თავიდან აცილება. კანონი განსაზღვრავს მოსახლეობისა და იურიდიული პირების უფლებებსა და მოვალეობებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში. საზოგადოების	კანონი არეგულირებს ყველა სახის საქმიანობას/ქმედებას, რამაც შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს ადგილობრივ მოსახლეობაზე, საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ქვეპროექტების მშენებლობის და ექსპლოატაციის პროცესში.

	ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით სამინისტრო ადგენს ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს ხარისხობრივ ნორმებს (ატმოსფერული ჰაერი, წყალი, ნიადაგი, ხმაური, ვიბრაცია, ელექტრომაგნიტური გამოსხივება), რომლებიც მოიცავს ზღერულად დასაშვები კონცენტრაციებისა და მავნე ზემოქმედების ნორმებს. ნორმები სავალდებულოა. საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფი ყველა ადამიანი ვალდებულია: არ განახორციელოს ისეთი საქმიანობა, რომელიც ქმნის გადამდები და არაგადამდები დაავადებების გავრცელების საფრთხეს, იწვევს ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკების წარმოქმნას; დაიცვას სანიტარიული და ეპიდემიოლოგიური ნორმები; საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს მიაწოდოს ინფორმაცია წარმოებასა და ტექნოლოგიურ პროცესებში სანიტარიული ნორმების დარღვევით გამოწვეული ყველა საგანგებო სიტუაციის შესახებ და სხვ. სტანდარტების დაცვა კონტროლდება შესაბამისი სახელმწიფო სტრუქტურების მიერ. შიდა და გარე აუდიტებზე პასუხისმგებლობა ეკისრება სერტიფიცირებულ, დამოუკიდებელ ლაბორატორიას.	
კანონი ნიადაგის დაცვის შესახებ [მიღების თარიღი: 1994 წ.]	კანონი ითვალისწინებს ნაყოფიერი ნიადაგის რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების პოლიტიკის მოთხოვნებსა და პრინციპებს ნეგატიური ზემოქმედებისგან. ნიადაგის დაცვა სახელმწიფოებრივი პრობლემაა, რადგან საქართველოში გავრცელებული ყველა ტიპის ნიადაგის, მათ შორის მწირი, მლაშე, დაჭაობებული, ბიცობი, მჟავე და ძლიერ დატენიანებული ნიადაგების სწორი და რაციონალური გამოყენება საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და საერთოდ ეკონომიკის დინამიკური განვითარების	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის პროექტის სამუშაოების ფარგლებში, აღნიშნული კანონის მოთხოვნები არეგულირებს ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის და შემდგომი მართვის წესებს - მშენებლობის, ან რეაბილიტაციის პროცესში.

	მთავარი რეზერვია. აღნიშნული კანონის მიზანია განსაზღვროს მიწათმოსარგებლეთა, მიწათმესაკუთრეთა და სახელმწიფოს მოვალეობა და პასუხისმგებლობა ნიადაგის დაცვისა და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების პირობების შესაქმნელად; კანონი განსაზღვრავს ნიადაგის დაცვის ზომებსა და მეთოდებს და კრძალავს გარკვეულ საქმიანობას, მაგალითად, აყოფიერი ნიადაგის არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენება; არასასოფლო-სამეურნეო ხასიათის ნებისმიერი საქმიანობა ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოუხსნელად, მის დაუკონსერვებლად და დანიშნულებისამებრ გამოუყენებლად; ყოველგვარი ქმედება, რომელიც გააუარესებს ნიადაგის თვისებებს; და ა.შ. აღნიშნული კანონის გარდა, ნიადაგის დაცვის საკითხები რეგულირდება სოფლის მეურნეობის მინისტრის # 2-277 (25.11.2005) ბრძანებით, „ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვის კომპლექსურ ღონისძიებათა რეკომენდაციების დამტკიცების შესახებ“.	
შრომის კოდექსი	შრომის კოდექსი არეგულირებს შრომით ურთიერთობებს, თუ ისინი განსხვავებულად არ რეგულირდება სხვა სპეციალური კანონით ან საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით. დამსაქმებლები ვალდებული არიან დაიცვან დოკუმენტის მოთხოვნები და მუხლები, რათა უზრუნველყონ თანამშრომელთა უფლებების დაცვა.	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის მშენებლობაში დასაქმებული ყველა თანამშრომლის უფლებები დაცული იქნება აღნიშნული კანონის მოთხოვნების შესაბამისად.
საქართველოს კანონი შრომის	განსაზღვრავს იმ ძირითადი მოთხოვნებისა და პრევენციული ღონისძიებების იმ ზოგადი პრინციპებს,	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის მშენებლობაში

უსაფრთხოების შესახებ	რომლებიც უკავშირდება სამუშაო ადგილზე შრომის უსაფრთხოების საკითხებს. კანონი ვრცელდება სამუშაოებზე, რომლებიც მიიჩნევა, რომ საფრთხის შემცველია, სიმძიმეა, მავნეა და საშიშია. დამსაქმებლის მიერ საქართველოში შრომის უსაფრთხოების წესების დაცვას არეგულირებს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო შესაბამისი დეპარტამენტების მეშვეობით.	დასაქმებული ყველა თანამშრომლის უფლებები დაცული იქნება აღნიშნული კანონის მოთხოვნების შესაბამისად.
----------------------	--	--

A. გარემოს დაცვის რეგულაციები და სტანდარტები

7. ცხრილი 2 გვიჩვენებს ძირითადი ჰაერის დამაბინძურებლების ზღვრულ დასაშვებ ნორმებს, რომლებიც განსაზღვრულია საქართველოს (GEO), საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) და ევროკავშირის კანონმდებლობით.

ცხრილი 2. ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სტანდარტები

პარამეტრი	გასაშუალოების პერიოდი	ლიმიტი (მკგ / მ ³)			პროექტში გამოსაყენებელი სტანდარტები
		კონცენტრაციის ზღვრულად დასაშვები ნორმები (MPC) ჰაერის ხარისხისთვის	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელოს ნორმა	ევროკავშირის (EU) ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელო ნორმები	
აზოტის დიოქსიდი (NO ₂)	30 წუთი	200	-	-	200 მკგ/ მ ³
	1 საათი	200 მკგ/ მ ³	200	200	200 მკგ/მ ³
	24 საათი	40	-	-	
	1 წელი	40 მკგ/ მ ³	40	40	
გოგირდის დიოქსიდი (SO ₂)	10 წუთი	-	500	-	
	30 წუთი	500	-	-	500
	1 საათი	-350 მკგ / მ ³	-	350	-350 მკგ / მ ³
	24 საათი	125 მკგ/ მ ³	20	125	
ნახშირბადის მონოქსიდი (CO)	30 წუთი	5,000	-	-	5,000
	24 საათი	3,000	-	-	
	8 საათი	10 მგ / მ ³	-	-	10 მგ / მ ³
ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები (TSP) / მტვერი	24 საათი	150	-	-	
	30 წუთი	500	-	-	500
PM10	1 წელი	40 მკგ / მ ³	20	40	20
	24 საათი	50 მკგ / მ ³	50	50	50
PM2.5	1 წელი	25 მკგ / მ ³	10	25	10
	24 საათი		25	-	25

პარამეტრი	გასაშუალოების პერიოდი	ლიმიტი (მკგ / მ ³)			პროექტში გამოსაყენებელი სტანდარტები
		კონცენტრაციის ზღვრულად დასაშვები ნორმები (MPC) ჰაერის ხარისხისთვის	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელოს ნორმა	ევროკავშირის (EU) ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელო ნორმები	
ოზონი	მაქსიმალური დღიური 8-საათიანი კონცენტრაცია	120 მკგ/ მ ³	100	120	

შენიშვნა: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელოს გლობალური განახლება, 2005. PM 24-საათიანი ნორმა არის 99-ე პერცენტილი. მოცემულია შუალედური სამიზნეები იმის გათვალისწინებით, რომ საჭიროა ეტაპობრივი მიდგომა საჭირო რეკომენდაციების მისაღწევად.

ხმაურის ნორმები:

8. IFC-ის ხმაურის დასაშვები ნორმები და საქართველოს ეროვნული სტანდარტები საცხოვრებელი ადგილებისთვის მსგავსია. ხმაურის ეროვნული ნორმები განისაზღვრება ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად - საცხოვრებელი სახლებისა და საზოგადოებრივი/საჯარო დაწესებულებების შენობების სათავსებში და ტერიტორიებზე აკუსტიკური ხმაურის ნორმების შესახებ (დოკუმენტი # 300160070.10.003.020107, თარიღი 15/08/2017) იხილეთ ცხრილი 3.
9. IFC ხმაურის ზემოქმედებამ არ უნდა გადააჭარბოს მე-4 და მე-5 ცხრილში მოცემულ დონეს ან გამოიწვიოს ფონის დონის მაქსიმალური ზრდა 3 დეციბელით (დბ) ადგილს გარეთ მდებარე უახლოეს მიმდებთან. ეს პროგრამა შეესაბამება როგორც IFC- ის სახელმძღვანელო პრინციპებს, ასევე საქართველოს სტანდარტებს. გაითვალისწინეთ, რომ ქართული სტანდარტები ეხება დასაშვებ საზღვრებს შენობაში და არა შენობის ფასადზე.
10. საბაზისო მონიტორინგის, და სამშენებლო და ექსპლოატაციის ეტაპების დროს ხმაურის შეფასების მიზნით, მოხდება

IFC-ის ნორმების დაცვა. სამუშაო ადგილზე ხმაურთან მიმართებაში უნდა მოხდეს IFC-ის სახელმძღვანელო ნორმების დაცვა.

ცხრილი 3: ხმაურის დონის³ ქართული სტანდარტები

სათავსებისა და ტერიტორიების გამოყენებითი ფუნქციები	დასაშვები ნორმები (A-დეციბელები (დბA))		
	L დღე		23:00 - 08:00 Lღამე , ღამე
	08:00 - 19:00, საღამო დღე	19:00-23:00	
სასწავლო დაწესებულებები და სამკითხველოები	35	35	35
სამედიცინო დაწესებულებების სამკურნალო კაბინეტები	40	40	40
საცხოვრებელი და საძილე სათავსები	35	30	30
სტაციონარული სამედიცინო დაწესებულების სამკურნალო და სარეაბილიტაციო პალატები	35	30	30
სასტუმროების/ მოტელის ნომრები	40	35	35
სავაჭრო დარბაზები და მისაღები სათავსები	55	55	55
რესტორნების, ბარების, კაფეების დარბაზები	50	50	50
მაყურებლის/მსმენელის დარბაზები და საკრალური სათავსები	30	30	30
სპორტული დარბაზები და აუზები	55	55	55
მცირე ზომის ოფისების (≤100 მ3) სამუშაო სათავსები და სათავსები საოფისე ტექნიკის გარეშე	40	40	40
მცირე ზომის ოფისების (≤100 მ3) სამუშაო სათავსები და სათავსები საოფისე ტექნიკის გარეშე	40	40	40
საკონფერენციო დარბაზები / შეხვედრების ოთახები	35	35	35
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან დაბალსართულიან (სართულების რაოდენობა ≤6) საცხოვრებელ სახლებს, სამედიცინო	50	45	40

³ დასაშვები ზღვრები შენობის შიგნით, და არა შენობის ფასადზე

დაწესებულებებს, საბავშვო და სოციალური მომსახურების ობიექტებს			
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან დაბალსართულიან (სართულების რაოდენობა ≤6) საცხოვრებელ სახლებს, სამედიცინო დაწესებულებებს, საბავშვო და სოციალური მომსახურების ობიექტებს	55	50	45
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან სასტუმროებს, სავაჭრო, მომსახურების, სპორტულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს	60	55	50

შენიშვნა: 1. იმ შემთხვევაში, თუ როგორც შიდა, ისე გარე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ხმაური იმპულსური ან ტონალური ხასიათისაა, ნორმატივად ითვლება ცხრილში მითითებულ მნიშვნელობაზე 5 დბ A-ით ნაკლები სიდიდე. შენიშვნა 2. აკუსტიკური ხმაურის ზემოაღნიშნული დასაშვები ნორმები დადგენილია სათავსის ნორმალური ფუნქციონირების პირობებისთვის, ანუ, როცა სათავსში დახურულია კარები და ფანჯრები (გამონაკლისია ჩაშენებული სავენტილაციო არხები), ჩართულია ვენტილაციის, კონდიციონერების, ასევე განათების მოწყობილობები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); ამასთან, ფუნქციური (ფონური) ხმაური (მაგ., ჩართული მუსიკა, მომუშავეთა და ვიზიტორთა საუბარი) გათვალისწინებული არ არის.

11. აკუსტიკური ხმაურის ზემოაღნიშნული დასაშვები ნორმები დადგენილია სათავსის ნორმალური ფუნქციონირების პირობებისთვის, ანუ, როცა სათავსში დახურულია კარები და ფანჯრები (გამონაკლისია ჩაშენებული სავენტილაციო არხები), ჩართულია ვენტილაციის, კონდიციონერების, ასევე განათების მოწყობილობები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); ამასთან, ფუნქციური (ფონური) ხმაური (მაგ., ჩართული მუსიკა, მომუშავეთა და ვიზიტორთა საუბარი) გათვალისწინებული არ არის.

ცხრილი 4: გამოსაყენებელი ხმაურის დონის სახელმძღვანელო მითითებები, IFC-ის გარემოს დაცვის და ჯანმრთელობის უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების შესაბამისად

მიმღები	ერთსაათიანი L_{aeq} (დბA)	
	დღისით 07.00-22.00	ღამით 22.00 – 07.00
საცხოვრებელი; ინსტიტუციური; საგანმანათლებლო	55	45
სამრეწველო; კომერციული	70	70

ცხრილი 5: სამუშაო ადგილებზე ხმაურის ზღვრულად დასაშვები დონეები IFC-ის გარემოს დაცვის და ჯანმრთელობის უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების შესაბამისად

სამუშაოს ტიპი, სამუშაო ადგილი	IFC-ისგარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების ზოგადი სახელმძღვანელო მითითებები
მძიმე მრეწველობა (ზეპირი კომუნიკაციის მოთხოვნა არ არის)	85 ეკვივალენტური დონე L_{aeq} , 8 სთ
მსუბუქი ინდუსტრია (ზეპირი კომუნიკაციის მოთხოვნის შემცირება)	50-65 ეკვივალენტური დონე L_{aeq} , 8 სთ

ვიბრაციის სტანდარტები

12. ვიბრაციის ქართული სტანდარტები შექმნილია ადამიანის კომფორტისთვის. ეს ნაჩვენებია ცხრილში 6. გაითვალისწინეთ, რომ შენობის დაზიანების სტანდარტები არ არსებობს.

ცხრილი 6: საქართველოს ზოგადი მისაღები ვიბრაციული ნორმები⁴

ოქტავის ზონების საშუალო გეომეტრიული სიხშირეები (ჰც)	დასაშვები ნორმები X_0 , Y_0 , Z_0			
	ვიბრო-აჩქარება		ვიბრო-სიჩქარე	
	მ / წმ^2	დბ	მ/წმ 10^{-4}	დბ
2	4.0	72	3.2	76

⁴ საცხოვრებელ სახლებში, საავადმყოფოებსა და დასასვენებელ სახლებში (სანიტარული ნორმები, 2001 წ.).

ოქტავის ზონების საშუალო გეომეტრიული სიხშირეები (ჰც)	დასაშვები ნორმები X0, Y0, Z0			
	ვიბრო-აჩქარება		ვიბრო-სიჩქარე	
	მ / წმ ²	დბ	მ/წმ 10 ⁻⁴	დბ
4	4.5	73	1.8	71
8	5.6	75	1.1	67
16	11.0	81	1.1	67
31.5	22.0	87	1.1	67
63	45.0	93	1.1	67
შესწორებული და ექვივალენტური შესწორებული ნორმები და მათი დონეები	4.0	72	1.1	67

შენიშვნა: დასაშვებია ვიბრაციის ნორმატიული მნიშვნელობების გადაჭარბება დღის განმავლობაში 5 დბ-ით. არამდგრადი ვიბრაციების ამ ცხრილში დასაშვები დონის ნორმების შესწორებაა 10დბ, ხოლო აბსოლუტური ნორმები მრავლდება 0.32-ზე. ვიბრაციის დასაშვები დონეები საავადმყოფოებისა და დასასვენებელი სახლებისთვის უნდა შემცირდეს 3დბ-ით. გაითვალისწინეთ, რომ შენობის დაზიანების სტანდარტები არ არსებობს.

13. სახელმწიფო გზატკეცილებისა და ტრანსპორტირების ხელმძღვანელთა ამერიკული ასოციაცია (AASHTO) (1990) განსაზღვრავს ვიბრაციის მაქსიმალურ დონეს სტრუქტურების დაზიანების თავიდან ასაცილებლად. ცხრილი 7 აჯამებს მაქსიმალურ დონეს. მშენებლობის ეტაპზე მოხდება აღნიშნული (AASHTO) სტანდარტის დაცვა.

ცხრილი 7: დაზიანების თავიდან ასაცილებლად AASHTO-ს მაქსიმალური ვიბრაციის დონეები

ადგილმდებარეობის ტიპი	სიჩქარის შეზღუდვა (წამში)
ისტორიული ადგილები ან სხვა კრიტიკული ადგილები	0.1
საცხოვრებელი კორპუსები, შელესილი კედლები	0.2-0.3
საცხოვრებელი კორპუსები კარგ მდგომარეობაში თაბაშირ-მუყაოს კედლებით	0.4-0.5
დამუშავებული სტრუქტურები, ბათქაშის გარეშე	1.0-1.5

ნიადაგის ხარისხი

14. საქართველოში ნიადაგის ხარისხის შეფასების კრიტერიუმები განისაზღვრება ინსტრუქციით "ნიადაგის ქიმიური დაბინძურების დონე" (MM 2.1.7. 004-02). ნიადაგში სხვადასხვა ნივთიერებებისა და ელემენტების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაციის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში 8.

ცხრილი 8: ნიადაგში სხვადასხვა ნივთიერებებისა და ელემენტების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაცია

კომპონენტი	ერთეული	დონე
დარიშხანი	მგ/კგ	2-10
სპილენძი	მგ/კგ	3
ვერცხლისწყალი	მგ/კგ	2.1
ნიკელი	მგ/კგ	4
ტყვია	მგ/კგ	32
თუთია	მგ/კგ	23
ნაჯერი ნახშირწყალბადები	მგ/კგ	0.1
ფენოლი (ნაჯერი)	მგ/კგ	-
ციანიდი	მგ/კგ	-
სულფატი	მგ/კგ	-
ქლორიდი	მგ/კგ	-
ამონიუმის ნიტროგენი	მგ/კგ	-
აორთქლებადი ორგანული ნაერთები		
ბენზოილი	მგ/კგ	0.3
ტოლუოლი	მგ/კგ	0.3
ეთილბენზოლი	მგ/კგ	-
ნაჯერი ქსილენი (ორთო, მეტა, პარა)	მგ/კგ	0.3
ნახევრად აორთქლებადი ნაერთები		
ბენზოპირენი	მგ/კგ	0,02
იზოპროპილენბენზოლი	მგ/კგ	0.5
პესტიციდები		
ატრაზინი	მგ/კგ	0.5

კომპონენტი	ერთეული	დონე
ლინდენი	მგ/კგ	0.1
DDT (და მისი მეტაბოლიტი)	მგ/კგ	0.1

გრუნტის წყლის ხარისხის სტანდარტები

15. საქართველოს კანონმდებლობა არ არეგულირებს მიწისქვეშა (გრუნტის) წყლების ხარისხის სტანდარტებს. მიწისქვეშა წყლების ხარისხი რეგულირდება სასმელი წყლისთვის დადგენილი ნორმებით. სასმელი წყლის ხარისხის კრიტერიუმები განისაზღვრება ტექნიკური რეგლამენტით სასმელი წყლის შესახებ (მთავრობის რეგულაცია 2014 წლის 15 იანვრიდან N 58) მოცემულია ცხრილი 9-ში).

ცხრილი 9: სასმელი წყლის კრიტერიუმები

მაჩვენებლები	საზომი ერთეული	ნორმატივი არაუმეტეს:
საერთო მახასიათებლები		
წყალბადის ინდექსი	PH	6-9
პერმანგანატის დაჟანგვა	მგ O ₂ / ლ	3,0
არაორგანული ნივთიერება		
ბარიუმი (Ba 2+)	მგ / ლ	0.7
ბორი (B, ჯამური)	მგ / ლ	0.5
დარიშხანი (As, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
ვერცხლისწყალი (Hg, არაორგანული),	მგ / ლ	0.006
კადმიუმი (Cd, ჯამური)	მგ / ლ	0.003
მანგანუმი (Mn, ჯამური)	მგ / ლ	0.4
მოლიბდენი (Mo, ჯამური)	მგ / ლ	0.07
ნიკელი (Ni, ჯამური)	მგ / ლ	0.07
ნიტრატები (NO ₃ -ით ხანმოკლე	მგ / ლ	50

მაჩვენებლები	საზომი ერთეუ ლი	ნორმატივი არაუმეტეს:
ზემოქმედება)		
ნიტრატები (NO ₃ -Z-ით ხანძოკლე ზემოქმედებზე)	მგ / ლ	0.2
სელენი (Se, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
სპილენძი (Cu, ჯამური)	მგ / ლ	2.0
ყვია (Pb, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
ფტორიდები (F)	მგ / ლ	0.7
ქრომი (Cr6 +)	მგ / ლ	0.05
სტიბიუმი (Sb)	მგ / ლ	0.02
ციანიდები (CN-)	მგ / ლ	0.07
ორგანული ნივთიერება		
პესტიციდების საერთო შემცველობა	მგ / ლ	0.05

შენიშვნა: საქართველოს კანონმდებლობა არ არეგულირებს მიწისქვეშა (გრუნტის) წყლების ხარისხის სტანდარტებს. მიწისქვეშა წყლების ხარისხი რეგულირდება სასმელი წყლისთვის დადგენილი ნორმებით.

ზედაპირული წყლის ხარისხის სტანდარტები

- ზედაპირზე მავნე ნივთიერებების მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციების ნორმები მოცემულია შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს # 297N ბრძანებით (16.08.2001) გარემოს ხარისხობრივი მდგომარეობის ნორმების დამტკიცების შესახებ (შესწორებულია იმავე სამინისტროს 24.02.2003 წლის No38 / ნ ბრძანებით). დამაბინძურებლების დასაშვები დონე ზედაპირულ წყლებში მოცემულია ცხრილში 10. ყველა ჩამდინარე წყალი უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს ეროვნულ სტანდარტებს. ეროვნულ სტანდარტებში არ არის მითითებული კონკრეტული პარამეტრები; აღნიშნულ შემთხვევაში გამოიყენება IFC-ის სახელმძღვანელო პრინციპები.

ცხრილი 10: ზედაპირული წყლის ხარისხის შესაბამისი სტანდარტები

პარამეტრი	მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაცია	წყარო
pH	6.5-8.5	ადგილობრივი
გახსნილი ჟანგბადი, მგ / ლ	4-6	ადგილობრივი
BOD5, მგ / ლ	30	IFC
COD, მგ / ლ	125	IFC
საერთო აზოტი, N, მგ / ლ	10	IFC
სულ ფოსფატი, მგ / ლ	2	IFC
ქლორიდი, მგ / ლ	350	ადგილობრივი
ნავთობპროდუქტები, მგ / ლ	0.3	ადგილობრივი
თუთია (Zn ²⁺)	1g/kg	ადგილობრივი
ყვია (Pb ჯამური)	23.0	ადგილობრივი
ქრომი (Cr ⁶⁺)	32.0	ადგილობრივი
კადმიუმი (Cd, ჯამური)	6.0	ადგილობრივი
ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები, მგ / ლ	50	IFC

შენიშვნა: ეროვნულ სტანდარტებში არ არის მითითებული კონკრეტული პარამეტრები; აღნიშნულ შემთხვევაში გამოიყენება IFC–ის სახელმძღვანელო პრინციპები.

17. ხარისხის მოთხოვნები დამოკიდებულია წყლის ობიექტის კატეგორიაზე (რეგ. ზედაპირული წყლის დაბინძურებისგან დაცვის ტექნიკური რეგლამენტი, დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის # 425 დადგენილებით, 31/12/2013).

კატეგორიები: (ა) საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება; ბ) საოჯახო წყლის გამოყენება; და (გ) მეთევზეობა. ეს უკანასკნელი, თავის მხრივ, იყოფა უმაღლეს, პირველ და მეორე კატეგორიებად.

ცხრილი 11: წყლის ხარისხის მოთხოვნები წყლის გამოყენების კატეგორიის მიხედვით

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
	ნამატი არ არის უფრო მაღალი, ვიდრე ქვემოთ ჩამოთვლილი			

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
შეწონილი მყარი ნაწილაკები	0.25 მგ/ლ	0.75 მგ/ლ	0.25 მგ/ლ	0.75 მგ/ლ
	შეწონილი მყარი ნაწილაკების ბუნებრივი შემცველობის მქონე მდინარეებისათვის 30 მგ / ლ დასაშვებია დაახლოებით 5% -იანი ზრდა			
	თუ ჩამდინარე წყლები შეიცავს შეწონილ მყარ ნაწილაკებს, რომელთა დალექვის სიჩქარე 0.2 მმ / წმ-ზე მეტია, წყალსატევებში ჩაღვრა დაუშვებელია. აკრძალულია ჩამდინარე წყლების გამოშვება, რომლებიც შეიცავს შეწონილ მყარ ნაწილაკებს, დეპონირების სიჩქარით 0.4 მმ / წმ-ზე მეტი.			
მოტივტივე მასალა	ნავთობის, ნავთობპროდუქტების, ცხიმების ლაქები და ნადები არ უნდა იყოს გამოვლენილი			
ფერი	არ უნდა იყოს ხილული წყლის სვეტში		წყალს არ უნდა ჰქონდეს უჩვეულო ფერი	
	20 სმ	10 სმ	-	
სუნი, გემო	წყალს არ უნდა ჰქონდეს სუნი და გემო 1 ერთეულზე მაღალი		წყალმა არ უნდა გამოიწვიოს თევზის უჩვეულო სუნი და გემო	
	სხვა დამუშავების ქლორირების შემდეგ	დამუშავების გარეშე	-	
ტემპერატურა	ჩამდინარე წყლების ჩაშვების შემდეგ, წყლის რეზერვუარში ტემპერატურა არ უნდა აღემატებოდეს 5 პროცენტზე მეტს ბუნებრივ ნორმასთან შედარებით		წყლის ობიექტებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს ცივი წყლის თევზის ჰაბიტატს, როგორიცაა <i>Acipenseridae</i> , <i>Coregonidae</i> , მაქსიმალური დასაშვები ტემპერატურა ზაფხულში და ზამთარში არის 20°C და 5°C, ხოლო სხვა წყლის ობიექტებისთვის - 28°C (ზაფხულში), 8°C (ზამთარში).	
pH	უნდა იყოს 6.5 - 8.5 ინტერვალში			
წყლის მინერალიზაცია	<1000 მგ / ლ, ქლორიდების ჩათვლით - 350 მგ / ლ; სულფატები - 500 მგ / ლ	შეესაბამებოდეს გემოსთან დაკავშირებული ნაწილში მოცემული	დაბეგვრის შესაბამისად	

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
		მოთხოვნასთან (იხ. ზემოთ)		
გახსნილი ქანგბადი	არ უნდა იყოს დაბალი, ვიდრე			
	4 მგ/ლ	4 მგ/ლ	6 მგ/ლ	6 მგ/ლ
ბიოლოგიურ ქანგბადზე მოთხოვნა	20°C ტემპერატურაზე არ უნდა აღემატებოდეს			
	3 მგ/ლ	6 მგ/ლ	3 მგ/ლ	6 მგ/ლ
ქიმიურ ქანგბადზე მოთხოვნა	არ უნდა აღემატებოდეს			
	15 მგ/ლ	30 მგ/ლ	-	-
ქიმიური ნივთიერებები	არ უნდა აღემატებოდეს დასაშვებ მაქსიმალურ ზღვარს			
პათოგენები	თავისუფალი უნდა იყოს პათოგენებისგან, მათ შორის, ჰელმინთის სიცოცხლისუნარიანი კვერცხუჯრედები, ონკოლოგიური ტენიები და პათოგენური ორგანიზმების სიცოცხლისუნარიანი კისტები.			
ტოქსიკურობა	-	-	მდინარის ჩაშვებისა და კონტროლის მონაკვეთზე არ უნდა აღინიშნოს ტოქსიკური ზემოქმედება.	

საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები

18. საწარმოო ობიექტების საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები შეიძლება მოიცავდეს საყოფაცხოვრებო კანალიზაციის, კვების სერვისისა და სამრეცხაო ობიექტების ჩამდინარე წყლებს, რომლებიც ემსახურებიან ობიექტის თანამშრომლებს. სხვადასხვა ჩამდინარე წყლები ლაბორატორიებიდან, სამედიცინო საავადმყოფოებიდან, წყლის დარბილებით და ა.შ. ასევე შეიძლება ჩაედინებოდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების დამუშავების სისტემაში. სანიტარული ჩამდინარე წყლების მართვის სტრატეგიები მოიცავს:

- i. ჩამდინარე წყლების ნაკადების სეგრეგაციას შერჩეული გამწმენდის ვარიანტთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად (მაგ., სეპტიკური სისტემა, რომელსაც მხოლოდ საყოფაცხოვრებო საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების მიღება შეუძლია);
 - ii. ნავთობისა და ცხიმის შემცველი ჩამდინარე წყლების გამოყოფა და წინასწარი დამუშავება (მაგ. ცხიმის ხაფანგის გამოყენება) კანალიზაციის სისტემებში ჩაშვებამდე.
19. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს ზედაპირულ წყლებში, დამუშავება უნდა აკმაყოფილებდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის ეროვნულ ან ადგილობრივ სტანდარტებს ან მათი არარსებობის შემთხვევაში, სანიტარული ჩამდინარე წყლების ჩადინების საორიენტაციო მითითებებს, რომლებიც მოცემულია ცხრილში 12.
20. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს სეპტიურ სისტემაში, ან თუ მიწა გამოიყენება გამწმენდი სისტემის შემადგენლობაში, საჭიროა სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის შესაბამისი ეროვნული ან ადგილობრივი სტანდარტების დაცვა. სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამწმენდი სისტემებიდან ნარჩენების გატანა უნდა მოხდეს ადგილობრივი მარეგულირებელი მოთხოვნების შესაბამისად, რომელთა არარსებობის შემთხვევაში, ეს უნდა შეესაბამებოდეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვას, წყლისა და მიწის რესურსების შენარჩუნებას და გრძელვადიან მდგრადობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მშენებლობის დროს გამოყენებული იქნება ყველაზე მკაცრი სტანდარტები.
21. მშენებლობის ეტაპზე, წყლის ხარისხის მონიტორინგი შეფასდება ეროვნული სტანდარტების შესაბამისად. სამშენებლო ტერიტორიებიდან და ბანაკებიდან ჩამდინარე წყლის მოცილება შეფასდება IFC-ის (დამუშავებული/გამწმენდილი საყოფაცხოვრებო კანალიზაციის მოცილებასთან მიმართებაში მოქმედი) ნორმების შესაბამისად.

ცხრილი 12. დამუშავებული სანიტარული კანალიზაციის გატანის/მოცილების საორიენტაციო მითითებები

დამაბინძურებელი	ერთეული	სტანდარტები			პროექტში გამოყენებული სტანდარტები
		GEO	WB	EU	
pH	pH	6-9	6-9	-	6-9
ბიოქიმიური ჟანგბადის მოთხოვნა (BOD)	მგ / ლ	35	30	25	30
ქიმიურ ჟანგბადზე მოთხოვნა(COD)	მგ / ლ	125	125	125	125
ჯამური ფოსფორი	მგ / ლ	2	2	2	2
ჯამური აზოტი	მგ / ლ	15	10	15	10
ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები	მგ / ლ	60	50	35	50
კოლიფორმული ბაქტერიები	[1]MPN ^b /100 მლ		400 ^a		400 ^a

22. საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპები წყლის და კანალიზაციისთვის: წყალმომარაგების სისტემების სასმელი წყლის ხარისხი მოიცავს შემდეგი (ობიექტების) ექსპლოატაციის და მოვლა-პატრონობის შესაბამის ინფორმაციას, აღნიშნული ობიექტებია:

- (i) სასმელი წყლის გამწმენდი და გამანაწილებელი სისტემები; და
- (ii) კანალიზაციის შეკრება ცენტრალიზებულ სისტემებში (როგორიცაა მაგ. კანალიზაციის მილებიანი შემკრები ქსელები) ან დეცენტრალიზებული სისტემები (როგორიცაა მაგ. სეპტიკური ავზები, რომელსაც შემდგომ ემსახურება სატუმბი აგრეგატები) და გაწმენდილი შეკრებილი კანალიზაცია ცენტრალიზებულ ობიექტებში. საერთაშორისო ფინანსური კორპორაციის სახელმძღვანელო პრინციპები რეკომენდაციას უწევს სასმელი წყლის მომარაგების და კანალიზაციის მართვის ყველა ეტაპზე გარემოზე ზემოქმედებასთან დაკავშირებული ზემოქმედების პრევენციას, მინიმუმამდე დაყვანას და კონტროლს, მათ შორის, წყლის მოცილებას და წყლის ხარისხის დაცვას, სასმელი წყლის გაწმენდას, წყლის განაწილებას და ჩამდინარე წყლის შეკრებას და გაწმენდას.

23. ნებართვების მიღება უნდა მოხდეს პროექტით გათვალისწინებული მშენებლობის დაწყებამდე.

24. პროექტის განმახორციელებელმა უნდა უზრუნველყოფს ყველა საჭირო მარეგულირებელი ნებართვის და თანხმობის მიღება - სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე. მშენებლობის ზედამხედველ კონსულტანტთან და მშენებელ კომპანიასთან ერთად, პროექტის განმახორციელებელი უწყება პასუხისმგებელია ნებართვების/თანხმობების მიღებასა და შესაბამისი პირობების/სპეციფიკაციების/დებულებების გათვალისწინებაზე - ქვეპროექტის ტექნიკურ პროექტში, ხარჯებსა და განხორციელებაში. პროექტის განმახორციელებელმა უწყებამ უნდა აცნობოს აზიის განვითარების ბანკს ნებართვებთან/თანხმობებთან შესაბამისობის სტატუსის თაობაზე, პროექტის რეგულარული ანგარიშგების ფარგლებში.

ცხრილი 13. საჭირო თანხმობები და ნებართვები

<u>მშენებლობა</u>	<u>საჭირო თანხმობა</u>	<u>განხორციელება</u>	<u>ზედამხედველობა</u>
მიწა საპროექტო სამუშაოების განსახორციელებლად	კონკრეტული მიწის გამოყოფა და დამტკიცება მშენებლობის წინა ეტაპზე	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება
მშენებლობა მემკვიდრეობის ტერიტორიებზე	საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს შესაბამისი დასკვნა	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება
<u>ახალი წყალგამწმენდი ნაგებობის (STP) მშენებლობა, ან რეაბილიტაცია</u>	<u>ახალი წყალგამწმენდი ნაგებობის მშენებლობა, რომელიც მოემსახურება 50,000-ზე მეტი რაოდენობის მოსახლეობას, საჭიროებს გზის მომზადებას და შესაბამისი ნებართვის მიღებას გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან. არსებული წყალგამწმენდი ნაგებობის რეაბილიტაცია გზის ნებართვას არ საჭიროებს.</u>	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება

<u>ხეების ჭრა</u> ⁵	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ფარგლებში არსებული ეროვნული სატყეო სააგენტოს შესაბამისი დასკვნა; ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი; სახელმწიფო საკუთრების ეროვნული სააგენტო; საქართველოს მთავრობა	განმახორციელებელი უწყება/მშენებელი კომპანია	აღმასრულებელი უწყება
<u>(ცხელი ასფალტო-ბეტონის ნარევის) მოსამზადებელი აგრეგატები, სამსხვრევლები, ბეტონის ქარხნები</u>	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
<u>გენერატორის აგრეგატები</u>			
<u>სახიფათო მასალების განთავსება, განკარგვა და ტრანსპორტირება</u>	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
<u>მინერალების მოპოვება და კარიერები</u>	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება

⁵ საქართველოს თვითმმართველობის ორგანული კანონის (მე-16 მუხლის) თანახმად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო პასუხისმგებელია მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ადგილობრივი ბუნებრივი რესურსების, მათ შორის წყლის და ტყის რესურსების და მიწის რესურსების მართვაზე. შესაბამისად, თუ მოსაჭრელი ხეები მდებარეობს მუნიციპალურ საკუთრებად რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე, ხეების მოჭრის ნებართვა უნდა გაიცეს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ. თუმცა, წითელი ნუსხის სახეობების შემთხვევაში, ხეების ინვენტარიზაცია უნდა მიეწოდოს გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ხეების მოჭრის ნებართვა უნდა გასცეს საქართველოს მთავრობამ (საქართველოს წითელი ნუსხის და საქართველოს წითელი მონაცემების წიგნის შესახებ არსებული კანონის შესაბამისად, მუხლი 24). №221 რეზოლუციის თანახმად, როდესაც ტერიტორია ეკუთვნის სატყეო ფონდს, შესაბამისი ნებართვა მიღებულ უნდა იქნას ეროვნული სატყეო სააგენტოდან. სახელმწიფო მფლობელობაში არსებული ტერიტორიის შემთხვევაში, ხეების მოჭრის ნებართვის მისაღებად უნდა მიმართოთ სახელმწიფო საკუთრების ეროვნულ სააგენტოს (საქართველოს სახელმწიფო საკუთრების შესახებ არსებული კანონის შესაბამისად, მუხლი 291).

	შესაბამისი დასკვნა		
<u>სატრანსპორტო მოძრაობის დროებითი ცვლილება მშენებლობის პროცესში</u>	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს (პატრულის პოლიციის დეპარტამენტის) შესაბამისი დასკვნა	განმახორციელებელი უწყება/ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი	განმახორციელებელი უწყება/ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი
სამშენებლო ბანაკების მოწყობა	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ⁶ შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
სამშენებლო ნარჩენების გატანა	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა, საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
<u>მიწების ჩაწყობა და სხვა სამშენებლო სამუშაოები</u>	<u>2 კმ-ზე მეტი სიგრძის კანალიზაციის მიწების ჩაწყობის შემთხვევაში, როდესაც სამშენებლო ფართობი 5 ჰექტარზე ან მეტ სივრცეზეა გადაჭიმული, ან თუ გათვალისწინებულია 5 კმ-ზე მეტი სიგრძის მიწების ჩაწყობა ნათობის, გაზის, ან ნახშიროჟანგის ტრანსპორტირებისთვის, საჭიროა სკრინინგის ანგარიშების მომზადება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარსადგენად.</u>	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება

⁶ საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, თუ საპროექტო სამუშაოები არ ითვალისწინებს გზშ-ს მომზადებას, სამშენებლო ბანაკის მოწყობისთვის გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დასკვნის მიღების საჭიროება არ არის.

ახალი მილისებური ჭების მშენებლობა, ან ახალი გრუნტის წყლის ამოღება	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მიმღები მუნიციპალიტეტი	გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო
---	--	------------------------	-------------------------------------

B. საერთაშორისო გარემოსდაცვითი შეთანხმებები და მათი გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) ფარგლებში

25. საქართველო გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა საერთაშორისო შეთანხმებების და კონვენციების ნაწილია, აღნიშნული შეთანხმებები და კონვენციებია:

ცხრილი 2. საერთაშორისო კონვენციები და შეთანხმებები და მათი გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
რამსარის კონვენცია, 1971 წ.	რამსარის კონვენცია მთავრობათშორის შეთანხმებას წარმოადგენს და უზრუნველყოფს ეროვნული (ადგილობრივი) საქმიანობის და საერთაშორისო თანამშრომლობის სტრუქტურას, ჭარბტენიანი ტერიტორიების და შესაბამისი რესურსების დაცვის და რაციონალური გამოყენების მიზნით. საქართველო შეთანხმების ერთ-ერთი ხელმძღვრე ქვეყანაა. რამსარის კონვენციის თანახმად, დოკუმენტის ხელმძღვრე ქვეყნები	არ გამოიყენება, რადგან რამსარის (კონვენციით გათვალისწინებული) ტერიტორიები პროექტის არცერთ ქალაქში არ არის. თუ მომავალში საქმიანობა განხორციელდება რამსარის ჭარბტენიანი ტერიტორიების სიახლოვეს, აუცილებელი იქნება კონვენციის სახელმძღვანელო პრინციპების დაცვა (რამსარის კონვენციის ცნობარი ჭარბტენიანი ტერიტორიების რაციონალური გამოყენებისთვის მე-4 გამოცემა (2010 წ.), (http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-pubs-handbooks/main/ramsar/1-30-33_4000_0) .

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
	ვალდებულებები არიან, რომ გაითვალისწინონ ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვა ნაციონალური მიწით სარგებლობის გეგმებში.	
კონვენცია ველური ფაუნის და ფლორის გადაშენების პირას მყოფ სახეობებთან დაკავშირებული საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES), 1973 წ.	საქართველო აღნიშნული კონვენციის ხელმომწერი ქვეყანაა; კონვენციის მიზანია გადაშენების პირას მყოფ სახეობებთან დაკავშირებული საერთაშორისო კომერციული ვაჭრობის კონტროლი.	კრიტიკული მნიშვნელობის მქონე ჰაბიტატების გათვალისწინების რეკომენდაცია, თუ ნუსხაში შესული სახეობები დაფიქსირდება (საპროექტო) ტერიტორიაზე.
ბაზელის კონვენცია სახიფათო ნარჩენების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვისა და მათი განთავსების შესახებ, 1989 წ.	საქართველო აღნიშნული კონვენციის ხელმომწერი ქვეყანაა; კონვენციის მიზანია ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვებისა და სახიფათო ნარჩენების წარმოების შემცირება.	მესამეული დამუშავების პროცესის შედეგად წარმოქმნილი ლამი/ნარჩენები შესაძლოა შეიცავდეს მძიმე ლითონებს, რის გამოც აღნიშნული შესაძლოა მივაკუთვნოთ სახიფათო ნარჩენების კატეგორიას. ლამის/ნარჩენების გადაყრა მოხდება ქვეყნის ფარგლებში და შესაბამისად, არ გამოიწვევს აღნიშნული კონვენციის ამოქმედებას. კონტრაქტორმა უნდა შეასრულოს სამშენებლო სამუშაოების წარმოების დროს წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენების შენახვა, განკარგვა, ტრანსპორტირება და გადაყრა, 2016 წ. სახიფათო ნარჩენების წესების რეგულაციების შესაბამისად.
შეთანხმება ლამურების პოპულაციის დაცვის შესახებ ევროპაში, 1991 წ.	საქართველო აღნიშნული შეთანხმების ხელმომწერი ქვეყანაა; შეთანხმების მიზანია ლამურების წინასწარ განზრახული დაჭერის, მოვლის, ან მოკვლის აკრძალვა, თუ აღნიშნული კვლევითი მიზნით არ ხორციელდება, რა შემთხვევაშიც საჭიროა	მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე, კონტრაქტორმა უნდა მოამზადოს და განიხილოს რეკომენდაციები და სახელმძღვანელო პრინციპები, რომელთა განხორციელება უნდა მოხდეს ეორგნულ (ადგილობრივ) დონეზე.

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
	სპეციალური ნებართვა. გარდა აღნიშნულისა, წევრი ქვეყნების მიერ განსაზღვრულია მნიშვნელოვანი ადგილები ღამურების დაცვის, მათი პოპულაციების სტატუსის და მოძრაობის მიმართულების შესწავლის, ასევე გადაფრენის მარშრუტების კვლევის თვალსაზრისით.	
ორჰუსის კონვენცია გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის და სამართლიანობის ხელმისაწვდომობის შესახებ, 1998 წ.	საქართველო აღნიშნული შეთანხმების ხელმომწერი ქვეყანაა; შეთანხმების მიზანია, ახლანდელი და მომავალი თაობის თითოეული ადამიანის მხარდაჭერა, რათა მისი ჯანმრთელობისთვის და კარგად ყოფნისთვის ადეკვატურ გარემოში ცხოვრების უფლება იყოს დაცული; თითოეულმა მხარემ უნდა უზრუნველყოს ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა, საზოგადოებრივი მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში და ხელმისაწვდომობა სამართლიანობაზე - გარემოს დაცვის საკითხებთან	განმახორციელებელმა უწყებამ/აღმასრულებელმა უწყებამ უნდა დაიცვას საქართველოს მთავრობის, აზიის განვითარების ბანკის (მოთხოვნები) და ორჰუსის კონვენცია - გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის და სამართლიანობის ხელმისაწვდომობის შესახებ.

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
	დაკავშირებით, აღნიშნული კონვენციის დებულებების მიხედვით.	

C. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის გარემოსდაცვითი მოთხოვნები

26. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი (ADB SPS) მოითხოვს აგბ-ის ოპერირების ყველა ასპექტის გარემოსდაცვითი საკითხის და 2009 წ. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადში (SPS) ასახული გარემოსდაცვითი შეფასების მოთხოვნების გათვალისწინებას. აღნიშნულის თანახმად, აგბ ითხოვს აგბ-ის ყველა ინვესტიციის გარემოსდაცვით შეფასებას.

27. **სკრინინგი და კატეგორიზაცია დაყოფა.** აგბ იყენებს კლასიფიკაციის სისტემას, გარემოზე პროექტის შესაძლო ზემოქმედების მნიშვნელობის ასახვის მიზნით. პროექტის კატეგორია განისაზღვრება გარემოს დაცვის თვალსაზრისით, ყველაზე მგრძნობიარე კომპონენტის კატეგორიით, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიაზე პირდაპირი, ირიბი, კუმულაციური და გამოწვეული ზემოქმედების ჩათვლით. თითოეული შემოთავაზებული პროექტის შესწავლა ხდება დეტალურად, მისი ტიპის, ადგილმდებარეობის, მასშტაბის, სენსიტიურობის და გარემოზე მისი შესაძლო ზემოქმედების მიხედვით. პროექტი მიეკუთვნება ქვემოთ წარმოდგენილი ოთხი კატეგორიიდან ერთ-ერთს:

- (i) **კატეგორია „A“** - შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება როგორც „A“ კატეგორია, თუ მას შეიძლება ჰქონდეს მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება გარემოზე, რომელიც შეუქცევადი, მრავალფეროვანი ან უპრეცედენტოა. ამ ზემოქმედებამ შეიძლება გავლენა იქონიოს უზნობა ან ობიექტებზე მეტ ფართობზე, რომლებიც ექვემდებარება ფიზიკურ სამუშაოებს. საჭიროა გარემოზე ზემოქმედების შეფასება.
- (ii) **კატეგორია „B“**. შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „B“ კატეგორია, თუ მისი პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედება ნაკლებად უარყოფითია ვიდრე „A“ კატეგორიის პროექტებისა. აღნიშნული ზემოქმედება სპეციფიკურია სამშენებლო მოედნისთვის, მათგან რამდენიმე შეუქცევადია და უმეტეს შემთხვევაში შემამსუბუქებელი ზომები უფრო ადვილად შეიძლება შეიქმნას, ვიდრე „A“ კატეგორიის პროექტებისთვის. საჭიროა პირველადი გარემოსდაცვითი კვლევა.
- (iii) **კატეგორია „C“**. შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „C“ კატეგორია, თუ მას აქვს მინიმალური ან

ნულოვანი უარყოფითი ზემოქმედება გარემოზე. გარემოსდაცვითი შეფასება არ არის საჭირო, თუმცა გარემოზე ზემოქმედების გადახედვა აუცილებელია.

- (iv) **კატეგორია „FI“.** შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „FI“ (ფინანსური შუამავლის (მედიატორის)) კატეგორია, თუ აღნიშნულით გათვალისწინებულია აგბ-ის თანხების ინვესტირება ფინანსური მედიატორის მიმართ, ან მისი საშუალებით.
28. გარემოსდაცვითი სკრინინგი და პროექტის კატეგორიის წინასწარი განსაზღვრა განხორციელდა აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისად (SPS, 2009), აგბ-ს სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხის გამოყენებით (დანართი „C“). პროექტი კლასიფიცირდა „B კატეგორიად“.
29. **არსებული ობიექტების გარემოსდაცვითი აუდიტი.** გარემოს დაცვის საკითხებთან შესაბამისობის აუდიტი ჩატარდება უკვე არსებული, ან მშენებარე, ან შემოთავაზებული ობიექტების ქვეპროექტებთან დაკავშირებით. გარემოსდაცვითი აუდიტი მოიცავს საპროექტო ტერიტორიის შეფასებას, გარემოს დაცვის თვალსაზრისით წარსული, თუ არსებული პრობლემური საკითხების იდენტიფიცირების მიზნით, ასევე იმის დასადგენად, განხორციელებული საქმიანობა შეესაბამება თუ არა აგბ-ის მიერ აღმასრულებელი და განმახორციელებელი უწყებებისთვის დადგენილ უსაფრთხოების პრინციპებს და მოთხოვნებს და შესაბამისი ღონისძიებების განსაზღვრას და დაგეგმვას, შესაბამისობასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემური საკითხების მოსაგვარებლად. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასებების (IEE) გამოსასწორებელი სამუშაოების სამოქმედო გეგმაზე შეთანხმდებიან აგბ და პროექტის მმართველი უწყებები. გეგმით განისაზღვრება აუცილებელი მაკორექტირებელი ქმედებები, ასევე ბიუჯეტი - აღნიშნული ქმედებებისთვის და შეუსაბამობის გამოსწორებისთვის განსაზღვრული დროის მონაკვეთი. გარემოს დაცვის აუდიტის ანგარიში (მაკორექტირებელი სამუშაოების სამოქმედო გეგმის ჩათვლით, მსგავსი გეგმის არსებობის შემთხვევაში) საჯაროდ ხელმისაწვდომი გახდება აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) ინფორმაციის გამჟღავნებასთან დაკავშირებული მოთხოვნების შესაბამისად. ქვეპროექტით გათვალისწინებული ობიექტების განახლების, ან გაფართოების შემთხვევაში, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს ზემოქმედება გარემოზე, გამოყენებული იქნება EARF-ში წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი შეფასებების და დაგეგმარების მოთხოვნები - შესაბამისობის აუდიტთან ერთად.
30. **კულტურული მემკვიდრეობის ფიზიკური ობიექტები (PCR).** აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკის პრინციპებით განსაზღვრულია კულტურული მემკვიდრეობის ფიზიკური ობიექტების დაცვა და მათი განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება, გარემოსდაცვითი შეფასების პროცესში კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების ჩართულობით სავსე კვლევების განხორციელების საფუძველზე. აღნიშნული ასევე განსაზღვრავს შემთხვევითი აღმოჩენების პროცედურის გამოყენებას, რაც მოიცავს წინასწარ დამტკიცებული მართვის და დაცვის მიდგომას იმ მასალებთან მიმართებაში, რაც შესაძლოა აღმოჩნდეს პროექტის განხორციელების პროცესში.

31. **გარემოს დაცვის მართვის გეგმა (EMP).** საჭიროა გარემოს დაცვის მართვის გეგმის მომზადება, რომელშიც ასახული იქნება გარემოსდაცვითი შეფასების შედეგად დადგენილი რისკები და შესაძლო ზემოქმედება გარემოზე. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP) დეტალების და სირთულის დონე, ასევე დადგენილი ღონისძიებების და ქმედებების პრიორიტეტულობა განისაზღვრება პროექტის ზემოქმედების და რისკების შესაბამისად. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის ასლი, ან დამტკიცებული კონკრეტული ობიექტის გარემოს მართვის გეგმა (SSEMP) ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ობიექტზე - მშენებლობის ეტაპის მიმდინარეობისას. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP), ან კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (SSEMP) პირობებთან შეუსაბამობა, ან ნებისმიერი სახით გადახვევა, გულისხმობს შეუსაბამობას და საჭიროებს მაკორექტირებელ ქმედებებს. გარემოს შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი (EARF) და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) განსაზღვრავს გარემოს დაცვის მართვის გეგმის განხორციელების დროს დაკისრებულ ვალდებულებებს, პროექტირების, მშენებლობის და მოვლა-პატრონობის ეტაპებზე.
32. **ინფორმაციის გამჟღავნება.** გარემოს დაცვის უსაფრთხოების დოკუმენტებს აგბ ატვირთავს საკუთარ ვებ-გვერდზე და შესაბამის ინფორმაციას განათავსებს ადგილობრივი თემებისთვის ხელმისაწვდომ ადგილებში:
- (i) გარემოს დაცვის კატეგორიების მიხედვით, „ა“ კატეგორიის პროექტებისთვის - გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) ანგარიშის პროექტის მომზადება საბჭოს განხილვამდე მინიმუმ 120 დღით ადრე;
 - (ii) გზშ-ს (EIA) და/ან პირველადი ზემოქმედების შეფასების (IEE) საბოლოო, ან განახლებული ვერსია, მიღებისთანავე; და
 - (iii) განმახორციელებელი უწყების მიერ პროექტის განხორციელების პროცესში წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშები - მიღებისთანავე.
33. **აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის გარემოსდაცვითი მე-6 პრინციპის** თანახმად, გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტი (გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) ჩათვლით) ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისთვის და სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის გასაგები ფორმატით, ენაზე (ენებზე) და ხელმისაწვდომ ადგილას, უნდა გასაჯაროვდეს დროულად - პროექტის შეფასებამდე. საბოლოო გარემოსდაცვითი შეფასება და მისი განახლებული ვერსიები, განახლების შემთხვევაში, უნდა გასაჯაროვდეს ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისა და დაინტერესებული მხარეებისთვის. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს საზოგადოებისთვის, საჯარო კონსულტაციების გამართვამდე გონივრულ ვადით ადრე.
34. **კონსულტაცია და მონაწილეობა.** საგნობრივი კონსულტაციები გაიმართება (პროექტის) ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებთან და სხვა დაინტერესებული მხარეების, მათ შორის, საზოგადოების წარმომადგენლებთან, მათი ინფორმირებული მონაწილეობის ხელშეწყობის მიზნით. საკონსულტაციო პროცესი და მისი შედეგები გაფორმდება დოკუმენტურად და აისახება გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშში.

35. **საჩივრების მოგვარების მექანიზმი.** პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა შეიმუშავონ მექანიზმი, ქვეპროექტის გარემოსდაცვითი შესრულების შესახებ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების პრეტენზიების და საჩივრების მისაღებად და მოგვარების ხელშეწყობის მიზნით. საჩივრების მექანიზმის მასშტაბი განისაზღვრება ქვეპროექტის რისკების და უარყოფითი ზემოქმედების შესაბამისად.
36. **პროფესიული ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება.** აგბ-ს მოთხოვნების შესაბამისად, სესხის ამღებმა უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხო და ჯანსაღი გარემო მშრომელთათვის, სექტორის და ქვეპროექტის ტერიტორიებისთვის დამახასიათებელი რისკების, მათ შორის, ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური და რადიოლოგიური საფრთხეების გათვალისწინებით.
37. **მოულოდნელი ზემოქმედება გარემოზე.** (პროექტის) განხორციელების პროცესში გარემოზე მოულოდნელი ზემოქმედების გამოვლენის შემთხვევაში, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა განაახლონ გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP), შესაძლო ზემოქმედების შესაფასებლად, ალტერნატიული ვარიანტების შეფასებისა და აღნიშნული ზემოქმედების შემცირების მიზნით შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების და რესურსების განსაზღვრისათვის.
38. **ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და მდგრადი ბუნებრივი რესურსების მართვა** - სესხის ამღები/დამკვეთი შეაფასებს პროექტის ზემოქმედების და რისკების მნიშვნელობას ბიომრავალფეროვნებასა და ბუნებრივ რესურსებზე, გარემოსდაცვითი შეფასების პროცესის ფარგლებში. შეფასება კონცენტრირებული იქნება ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებით არსებულ ძირითად საფრთხეებზე, როგორიცაა მაგალითად ჰაბიტატის განადგურება და ინვაზიური უცხო სახეობების წარმოდგენა, ასევე ზემოქმედება ბუნებრივი რესურსების გამოყენებაზე - არამდგრადი სახით. სესხის ამღებმა/დამკვეთმა უნდა განსაზღვროს შესაბამისი ღონისძიებები, შესაძლო უარყოფითი ზემოქმედების და რისკების თავიდან აცილების, მინიმუმამდე დაყვანის და შერბილების მიზნით, და უკიდურეს შემთხვევაში, შემოგვთავაზოს საკომპენსაციო ზომები, როგორიცაა მაგ. ბიომრავალფეროვნების კომპენსირება, რათა არ მოხდეს წმინდა დანაკარგების ან მატების გამოწვევა პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ბიომრავალფეროვნებაზე.
39. **აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის მოთხოვნები.** აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მოთხოვნების თანახმად, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა გამოიყენონ დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიები და პრაქტიკა, კარგი საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად. თუ საქართველოს მთავრობის რეგულაციები განსხვავდება აღნიშნული რეგულაციებისგან დონეებისა და განზომილებების თვალსაზრისით, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა მოახდინონ უფრო მკაცრი მოთხოვნების გამოყენება. თუ კონკრეტული ქვეპროექტის პირობების გათვალისწინებით, უმჯობესია ნაკლებად მკაცრი დონეებისა თუ განზომილებების გამოყენება, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა წარმოადგინონ სრული და დეტალური

დასაბუთება ნებისმიერი შემოთავაზებული ალტერნატიული ვარიანტისთვის, აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მოთხოვნების შესაბამისად.

40. **გამორიცხვის კრიტერიუმები ქვეპროექტის შერჩევის პროცესში.** საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP) გამორიცხავს აგბ-ის აკრძალული საინვესტიციო საქმიანობის ნუსხით⁷ განსაზღვრულ ნებისმიერი სახის საქმიანობას. ქვეპროექტები უნდა აკმაყოფილებდნენ გამორიცხვის კრიტერიუმებს ქვეპროექტის შერჩევის პროცესში⁸, რაც გულისხმობს ისეთი ქვეპროექტების გამორიცხვას, რომელთა განხორციელებამ შესაძლოა გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი, შეუქცევადი, მრავალფეროვანი, უპრეცედენტო ზემოქმედება (გარემოზე), ან თუ ზემოქმედება ვრცელდება ფართო ტერიტორიაზე, ან იმ ობიექტების მიღმა, ვიდრე ეს ფიზიკური სამუშაოების არეალით არის გათვალისწინებული. გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მგრძნობიარე ტერიტორიებზე (ბუნებრივი ნაკრძალები, ეროვნული პარკები, ბიოსფერული რეზერვების ძირითადი ზონები, კრიტიკული ჰაბიტატები და ა.შ.) განლაგებული საპროექტო ტერიტორიების/ობიექტების რეაბილიტაცია უნდა გამოირიცხოს, თუ არ იქნება დაკმაყოფილებული შემდეგი კრიტერიუმები:

- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოები შესრულდება არსებული (განსაზღვრული) ზონის და არსებული ინფრასტრუქტურის გასხვისების ზოლის საზღვრებში;
- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოებით ახალი თანხმობების/ნებართვების მიღების საჭიროება არ არის. აუცილებელი იქნება შესაბამისი წერილობითი დასტურის მიღება შესაბამისი დაცული ტერიტორიის მარეგულირებელი უწყების ადგილობრივი ოფისიდან;
- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოების გაგრძელება შესაძლებელი იქნება, თუ აღნიშნული სამუშაოები უნდა შესრულდეს კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების საზღვრებს მიღმა. (სამუშაოების) კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების არეალში მოქცევის შემთხვევაში, (სამუშაოების) გაგრძელება შესაძლებელი იქნება, თუ: (i) არ აღინიშნება გაზომვადი უარყოფითი ზემოქმედება კრიტიკულად მნიშვნელოვან ჰაბიტატებზე, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს მისი უნარის, ან ფუნქციის გაუარესება; (ii) არ აღინიშნება აღიარებული, გადაშენების საფრთხის პირას მყოფი, ან გადაშენების კრიტიკულ ზღვარზე მყოფი სახეობების პოპულაციის შემცირება; და (iii) ნაკლებად მნიშვნელოვანი ხასიათის ზემოქმედება შერბილებულია. იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი მდებარეობს კანონიერად დაცულ ტერიტორიაზე, მოხდება დამატებითი პროგრამების განხორციელება, დაცული ტერიტორიის დაცვის მიზნების ხელშეწყობის და გაძლიერების მიზნით. ბუნებრივი ჰაბიტატების ტერიტორიაზე არ უნდა მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ცვლილება, ან გაუარესებს, თუ (i) ალტერნატიული ვარიანტების

⁷ აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის დანართი 5.

⁸ საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის (EARF) შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი (EARF) თანაბარი განვითარებისთვის

ხელმისაწვდომობა არ არის; (ii) პროექტის სარგებელი მთლიანად, არსებითად არ გადაწონის გარემოს დაცვის ხარჯებს და (iii) თუ არ ხდება ცვლილების, ან გაუარესების სათანადოდ შერბილება. (უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მე-16 გვერდიდან).

41. პროექტებმა, რომლებიც სავარაუდოდ გამოიწვევენ გარდაუვალ, მრავალფეროვან, ან უპრეცედენტო და მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებას გარემოზე, შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინონ უფრო ფართო ტერიტორიებზე, ან ობიექტებზე, ვიდრე ეს ფიზიკური სამუშაოების არეალით არის გათვალისწინებული (ე.ი. „A“ კატეგორიის პროექტები, აგბ-ის 2009 წ. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) შესაბამისად). აღნიშნული პროექტები ამოღებული იქნება (გამოირიცხება) საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამიდან.

D. ქვეყნის და აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისობა

42. აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი შესაბამისობაშია მრავალმხრივი განვითარების ფინანსურ ინსტიტუტებთან, თუმცა სახელმწიფო პოლიტიკაც უნდა შედარდეს საერთაშორისო გარემოს დაცვით ჩარჩოსთან, მათ შორის, აგბ-ის შესაბამის პოლიტიკასთან. მე-15 ცხრილში წარმოდგენილია შედარება პროექტით განსახორციელებელი აგბ-ის SPS-ს პოლიტიკის პრინციპების, განსხვავებების და ღონისძიებების მიხედვით, არსებული განსხვავებების გადასაჭრელად.

ცხრილი 3 სამთავრობო და აგბ-ის უსაფრთხოების მოთხოვნების შედარებითი ანალიზი

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
ზემოქმედების და რისკების გარემოსდაცვითი სკრინინგის თანაფარდობა	1. თითოეული შემოთავაზებული პროექტისთვის სკრინინგის პროცესის გამოყენება მაქსიმალურად ადრეულ ეტაპზე, გარემოსდაცვითი	პროექტის სკრინინგი ტარდება პროექტის ადრეულ ეტაპზე. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში წარმოდგენილია I და II	გზშ მოქმედებს მხოლოდ გზშ-ს აქტში წარმოდგენილი პროექტების ნუსხასთან	აგბ-ს SPS-ის მოთხოვნების და სკრინინგის და კატეგორიებად დაყოფის ინსტრუმენტების

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	შეფასების შესაბამისი მოცულობის და ტიპის განსაზღვრის მიზნით, რათა მოხდეს შესაბამისი კვლევების ჩატარება - მოსალოდნელი ზემოქმედების და რისკების მნიშვნელობის შესაბამისად	კატეგორიის აქტივობების ნუსხა. II კატეგორიის პროექტივების გზშ-ს (EIA) საჭიროება განსაზღვრულია გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სკოპინგის პროცედურის საფუძველზე.	მიმართებში, და წყალმომარგების და საკანალიზაციო სისტემების პროექტების კომპონენტები ამოღებულია.	განხორციელება, რისკების და შემარბილებელი ღონისძიებების დადგენა. ეროვნული გარემოსდაცვითი სტანდარტების მოთხოვნების შედარება საერთაშორისო სტანდარტებთან და უფრო მკაცრი მოთხოვნების მიღება.
პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო- ეკონომიკურ და ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე	2. თითოეული შემოთავაზებული პროექტის გარემოსდაცვითი შეფასება, ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო-ეკონომიკურ (მათ შორის ზემოქმედება საარსებო საშუალებებზე, შემდეგი საკითხების საფუძველზე: გარემოს დაცვის კომპონენტები, ჯანმრთელობა	პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტერიტორიის ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო- ეკონომიკურ და ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე შესაძლო ზემოქმედების და რისკების შეფასების საქართველოს	სხვაობა აგბ-ს და საქართველოს მთავრობის კანონმდებლობებს შორის არ აღინიშნება.	ქვეპროექტის შერჩევის კრიტერიუმები, გარემოსდაცვითი შეფასების პროცესი და კატეგორიებად დაყოფა, განხორციელებული უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) შესაბამისად.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
შესაძლო ზემოქმედების და რისკების შეფასება	და უსაფრთხოება, მოწყვლადი ჯგუფები და გენდერული საკითხები) და ფიზიკურ-კულტურულ რესურსებზე შესაძლო პირდაპირი, არაპირდაპირი, კუმულაციური და განპირობებული ზემოქმედების და რისკების დადგენა, საპროექტო ტერიტორიის კონტექსტში.	მთავრობის მოთხოვნები ანალოგიურია		
ალტერნატიული ვარიანტების განხილვა, პროექტის ადგილმდებარეობის, ტექნიკური პროექტის, ტექნოლოგიისა და გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების მიხედვით	3. ალტერნატიული ვარიანტების განხილვა პროექტის ადგილმდებარეობის, ტექნიკური პროექტის, ტექნოლოგიის, კომპონენტების და ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით და კონკრეტული, შემოთავაზებული ალტერნატიული ვარიანტის	ალტერნატიული შეფასებები განხორციელდება პროექტის ადგილმდებარეობასთან და ტექნიკურ პროექტთან დაკავშირებით; მათ შორის შესაძლოა იყოს ნულოვანი ალტერნატივა/არ არსებობდეს ალტერნატიული ვარიანტები.	სხვაობა აგბ-ს და საქართველოს მთავრობის კანონმდებლობებს შორის არ აღინიშნება.	ა/გ

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	შერჩევის დასაბუთების დოკუმენტური ასახვა. საპროექტო ალტერნატივის არ არსებობის გათვალისწინება.			
გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) მომზადება	4. უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილება, პრევენციის გარდაუვალობის შემთხვევაში - მინიმუმამდე დაყვანა, შერბილება და/ან წინააღმდეგობის გაწევა და დადებითი ზემოქმედების გამძლიერება, გარემოსდაცვითი დაგეგმარების და მართვის გზით. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) მომზადება, რომელშიც წარმოდგენილი იქნება შერბილების შემოთავაზებული დონისძიებები, გარემოსდაცვითი	გზშ-ს ანგარიში მომზადდება 1 დანართის პროექტებისთვის. მე-2 დანართის პროექტებთან მიმართებაში გზშ-ს მომზადების საჭიროება გადაწყდება სკრინინგის პროცედურის საფუძველზე. გზშ-ს ანგარიშის შინაარსის სტრუქტურა უნდა აეწყოს ისე, რომ ასახული იყოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნები. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP)	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება.	ძირითადი სახელმძღვანელო პრინციპების თანახმად, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP) უნდა მომზადდეს აგბ- ის ინსტრუმენტების (მაგ. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხა) გამოყენებით. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) დეტალების და სირთულის დონე, ისევე როგორც

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	მონიტორინგის და ანგარიშგების მოთხოვნები, შესაბამისი ინსტიტუციური ორგანიზაციული ზომები, შესაძლებლობების განვითარების და სწავლების (ტრენინგის) ღონისძიებები, განხორციელების გრაფიკი, ხარჯთაღრიცხვები და შესრულების ინდიკატორები. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის ძირითადი საკითხებია: მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების შერბილება ისე, რომ არ მოხდეს მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენება მესამე მხარისთვის და შემდეგი პრინციპის გამოყენება: „იხდის ის, ვინც აბინძურებს“.	გზშ-ს (EIA) დოკუმენტის შემადგენელი ნაწილია.		დადგენილი ღონისძიებების და ქმედებების პრიორიტეტულობა პროექტის ზემოქმედების და რისკების პროპორციულად იქნება განსაზღვრული.
საზოგადოებრივი კონსულტაციების	5. საგნობრივი კონსულტაციების გამართვა პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებთან და მათი	ინფორმაციის გამოქვეყნება ეროვნულ და რეგიონულ მასმედიაში. ორი საჯარო შეხვედრის ორგანიზება -	საქართველოს მთავრობის მოთხოვნების თანახმად,	აგბ-ის მოთხოვნების გამოყენება პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებთან და

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
გამართვა და ინტერესები	ინფორმირებული მონაწილეობის ხელშეწყობა. ქალთა მონაწილეობის უზრუნველყოფა კონსულტაციების პროცესში. დაინტერესებული მხარეების, მათ შორის, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების და შესაბამისი არა-სამთავრობო ორგანიზაციების ჩართვა პროექტის განხორციელების ადრეულ ეტაპზე, მათი შეხედულებების და ინტერესების მიწოდება და განმარტება გადაწყვეტილების მიმღები პირებისთვის და გათვალისწინება. კონსულტაციების გაგრძელება მონაწილე მხარეებთან პროექტის განხორციელების დროს, საჭიროებისამებრ, გარემოს დაცვის შეფასებასთან	ერთი - სკოპინგის ეტაპზე, მერე კი - გზშ-ს (EIA) ანგარიშის პროექტის გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარდგენიდან არა უგვიანეს 55-ე დღემდე. შეხვედრაზე მოხდება ყველა დაინტერესებული მხარის მოწვევა. ინდივიდუალური შეხვედრები და კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან გზშ-ს პროცესში, გაიმართება გამოქვეყნების თარიღიდან არა უგვიანეს 60 დღეში.	საჯარო საკონსულტაციო შეხვედრების გამართვა დაინტერესებულ მხარეებთან არ არის აუცილებელი პროექტის განხორციელების ყველა ეტაპზე.	სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის, სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებთან, საგნობრივი კონსულტაციის და დოკუმენტირების საკითხებზე, და მათი მხარდაჭერა ინფორმირებული მონაწილეობის თვალსაზრისით.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	დაკავშირებული საკითხების მოგვარების მიზნით.			
საჩივრების მოგვარების მექანიზმი	საჩივრების მოგვარების მექანიზმის დაარსება, პროექტის გარემოსდაცვითი შესრულების საკითხებთან დაკავშირებით, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების ინტერესების და საჩივრების მიღების და მოგვარების ხელშეწყობისთვის.	განმახორციელებელმა უწყებამ ხელი უნდა შეუწყოს პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების მიერ წამოჭრილი საკითხების მოგვარებას	საჩივრების მოგვარების კონკრეტული სახელმწიფო რეგულაცია არ არის	გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშის კომპონენტი საჩივრების მოგვარების მექანიზმის თაობაზე უნდა გადაწყდეს აგბ-ს მოთხოვნის საფუძველზე.
პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტის და საბოლოო ანგარიშის გასაჯაროება	6. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშის (გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის ჩათვლით) დროული გასაჯაროება ხელმისაწვდომ ადგილას და ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისთვის და სხვა მონაწილე მხარეებისთვის გასაგები ფორმით და ენაზე (ენებზე) -	სკოპინგის დოკუმენტი საჯაროდ ხელმისაწვდომი გახდება საჯარო კონსულტაციებამდე 45 დღით ადრე. გზშ-ს ანგარიში ხელმისაწვდომი გახდება საჯარო განხილვისთვის საჯარო კონსულტაციებამდე 50-55 დღით ადრე.	საქართველოს მთავრობის მოთხოვნების თანახმად, გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ გზშ-ს ანგარიშის ელ. ვერსია უნდა გაუგზავნოს	საჯარო ხელმისაწვდომობა უნდა გახორციელდეს აგბ-ს მოთხოვნების შესაბამისად; აღნიშნული მოთხოვნებია უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული დოკუმენტების განთავსება მის ვებ-

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	პროექტის შეფასებამდე, საბოლოო გარემოსდაცვითი შეფასების გასაჯაროება ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისა და სხვა დაინტერესებული პირებისთვის, და მისი განახლება, განახლების განხორციელების შემთხვევაში. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტი გამოქვეყნდება აგბ-ის ვებ-გვერდზე საბჭოს მიერ პროექტის დამტკიცებამდე 120 დღით ადრე.		ადგილობრივ მუნიციპალიტეტებს გასაჯაროებისთვის, მხოლოდ ქართულ ენაზე.	გვერდზე და შესაბამისი ინფორმაციის განთავსება და ხელმისაწვდომობა ადგილობრივი თემებისთვის.
მონიტორინგის ეფექტურობის განხორციელება	7. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელება და მისი ეფექტიანობის მონიტორინგი. დოკუმენტის მონიტორინგის შედეგები, მათ შორის, გამოსასწორებელი	მონიტორინგის გეგმის განხორციელება მშენებელი კონტრაქტორის და პროექტის განმახორციელებელი	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძვლის შესაბამისად, მონიტორინგის ანგარიშების	აუცილებელია აგბ-ს მონიტორინგის და ანგარიშების მოთხოვნების შესრულება.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	სამუშაოების შემუშავების და განხორციელების ჩათვლით და მონიტორინგის ანგარიშების გასაჯაროება.	უწყების ვალდებულებას წარმოადგენს.	მომზადების და მათი პროექტის მონიტორინგის განმახორციელებ ელი/შემსრულებე ლი უწყებისთვის გაგზავნის საჭიროება არ არის; ასევე არ არის აღნიშნული ანგარიშების გასაჯაროების მოთხოვნა.	
კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების და დაცული ფლორის და ფაუნის დაცვა	8. საპროექტო სამუშაოები არ განახორციელოთ კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების ტერიტორიებზე, თუ (i) არ აქვს ადგილი გაზომვად უარყოფით ზემოქმედებას კრიტიკული მნიშვნელობის ჰაბიტატებზე, რამაც შესაძლოა დაასუსტოს მისი ფუნქცია; (ii) არ ხდება რომელიმე აღიარებული			ბუნებრივი, შეცვლილი და კრიტიკული მნიშვნელობის ჰაბიტატთან მიმართებაში, გამოიყენეთ უსაფრთხოების უზრუნველყოფის განაცხადის (SPS) მოთხოვნები.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	გადაშენების პირას მყოფი, ან გადაშენების კრიტიკულ ზღვარზე მყოფი სახეობის პოპულაციის შემცირება: და (iii) არ ხდება მცირე ზემოქმედების შერბილება. იმ შემთხვევაში, თუ ობიექტი მდებარეობს სამართლებრივად დაცულ ტერიტორიაზე, უნდა მოხდეს დამატებითი პროგრამების განხორციელება, დაცული ტერიტორიის დაცვის მიზნების ხელშეწყობისა და გამლიერებისათვის. ბუნებრივი ჰაბიტატების ტერიტორიაზე არ უნდა მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ცვლილება, ან დეგრადაცია, თუ (i) ალტერნატიული ვარიანტების ხელმისაწვდომობა არ არის; (ii) პროექტის სარგებელი მთლიანად არსებითად არ			

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	გადაწონის გარემოს დაცვის ხარჯებს და (iii) თუ არ ხდება ცვლილების, ან დეგრადაციის სათანადო შერბილება. გამოიყენეთ ფრთხილი მიდგომა განახლებადი ბუნებრივი რესურსების გამოყენების, დამუშავების და მართვის პროცესში.			
დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიების გამოყენება	9. გამოიყენეთ დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიები და პრაქტიკა, კარგი საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად, რაც ასახულია საერთაშორისოდ აღიარებულ ისეთ სტანდარტებში, როგორიცაა მსოფლიო ბანკის ჯგუფის გარემოსდაცვითი, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპები. გამოიყენეთ გაწმენდის წარმოების	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძველი განსაზღვრავს დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიების ანალოგიურ მოთხოვნებს	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება. .	აგბ ითხოვს უფრო მკაცრი მოთხოვნების გამოყენებას, საერთაშორისო სტანდარტებსა და სამთავრობო რეგულაციებს შორის.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	პროცესები და კარგი ენერგო- ეფექტური პრაქტიკა. თავიდან აიცილეთ დაბინძურება, ან, დაბინძურების თავიდან აცილების გარდაუვალობის შემთხვევაში, მინიმუმამდე შეამცირეთ, ან გააკონტროლეთ დაბინძურების გამომწვევი ემისიების ინტენსივობა, ან დატვირთვა და დაცვები, მათ შორის, პირდაპირი და არაპირდაპირი სასათბურე აირების ემისიები, ნარჩენების წარმოქმნა და მათი წარმოების, ტრანსპორტირების, განკარგვის და განთავსებით გამოწვეული სახიფათო მასალების გამოცემა. თავიდან აიცილეთ საერთაშორისო აკრძალვებს დაქვემდებარებული, ან წარმოების თანდათან			

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	შეწყვეტის პროცესში არსებული სახიფათო მასალების გამოყენება. შეისყიდეთ, გამოიყენეთ და განკარგეთ პესტიციდები მავნებლების კომპლექსური მართვის მიდგომების საფუძველზე და შეამცირეთ დამოკიდებულება სინთეტიკურ ქიმიურ პესტიციდებზე.			
	10. მომუშავე პერსონალის უზრუნველყოფა უსაფრთხო და ჯანმრთელი სამუშაო პირობებით და უბედური შემთხვევების, დაზიანებების და დაავადებების პრევენცია.			აგბ ითხოვს ობიექტისთვის დამახასიათებელი ისეთი საფრთხეების გათვალისწინებას როგორიცაა აზბესტის მასალის არსებობა.
ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვა და მათი	11. ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვა და მათი განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება საველე	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძვლის თანახმად,	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის	აგბ-ს SPS-ის გარემოსდაცვითი პოლიტიკის პრინციპები მოითხოვს

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	დონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება	კვლევების გამოყენებით, რაც გულისხმობს კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების დაქირავებას (ჩართვას) გარემოს დაცვის შეფასების პროცესში. „შემთხვევითი აღმოჩენების“ პროცედურის გამოყენება, რაც მოიცავს წინასწარ დამტკიცებულ მართვას და დაცვის მიდგომას იმ მასალებთან დაკავშირებით, რაც შესაძლოა აღმოჩნდეს პროექტის განხორციელების პროცესში.	გზშ-ს მომზადების ეტაპზე საჭიროა არქეოლოგიური შესწავლის ანგარიშის მომზადება და წარდგენა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში, ნებართვის მისაღებად.	მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება.	ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვას და მათ განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილებას, სავსე კვლევების წარმოების საფუძველზე - კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების ჩართულობით - გარემოსდაცვითი შეფასებისას.

E. ადმინისტრაციული ჩარჩო

43. საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი (მგფ) – საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი პასუხისმგებელია პროექტის მშენებლობასთან, რეაბილიტაციასთან, რეკონსტრუქციასთან დაკავშირებული პოლიტიკისა და სტრატეგიული გეგმების შემუშავებაზე. შესაბამისად, მგფ პასუხისმგებელია პროექტით გათვალისწინებული მშენებლობისა და რეაბილიტაციის სამუშაოებზე და შესაბამისი დონორი ორგანიზაციების საქართველოს კანონმდებლობისა და გარემოსდაცვითი და სოციალური მოთხოვნების შესაბამისობაზე. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP) შესრულების კონტროლი მგფ-ს პირდაპირი პასუხისმგებლობაა. მგფ-ში არსებობს გარემოს დაცვისა და

განსახლების სამსახური, რომელიც უძღვება გარემოსდაცვით საკითხებს. აღნიშნულმა განყოფილებამ უნდა განიხილოს მგფ-ს პროექტებთან დაკავშირებული პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასებებები (IEEs) და გარემოსდაცვითი მართვის გეგმები (EMPs) და შეასრულოს კონტრაქტორის საქმიანობის შესაბამისობის მონიტორინგი დამტკიცებულ დოკუმენტებთან (EMP, IEE), გარემოს დაცვის სტანდარტებთან და კონტრაქტორის სხვა გარემოსდაცვით ვალდებულებებთან.

44. **გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო** - საქართველოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის (მე-4 მუხლის) თანახმად, სამინისტრო პასუხისმგებელია საქართველოში გარემოს დაცვის ყველა საკითხსა და სოფლის მეურნეობაზე. სამინისტროს, როგორც კომპეტენტური ორგანოს პასუხისმგებლობაა: ა) შეაჩეროს, ან შეზღუდოს ნებისმიერი საქმიანობა, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს უარყოფითი გავლენა გარემოზე, ბ) დაგეგმილი საქმის შემოწმების განხორციელება, გ) სკოპინგის განხორციელება; დ) პროექტისთვის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გამოცემა, რომელიც ექვემდებარება გზშ-ს პროცედურას, ე) დეველოპერის მიერ შემამსუბუქებელი ღონისძიებების შესრულების კონტროლი; დ) საზოგადოებასთან შეხვედრების ორგანიზება და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების განხილვა და დოკუმენტაციის მომზადება (მინისტრის ბრძანების პროექტი), რათა გასცეს გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა. სამინისტრო ვალდებულია ზედამხედველობა გაუწიოს სამშენებლო კომპანიის მიერ შესაბამისი გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვას პროექტის განხორციელების პროცესში. სამინისტრო პასუხისმგებელია ევროპის ველური ფაუნისა და ფლორისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ ბერნის კონვენციის განხორციელებაზე - ეროვნულ დონეზე და საქართველოში ზურმუხტის ქსელის განვითარებაზე.
45. **საქართველოს კულტურის, სპორტის და ახალგაზრდობის სამინისტრო** - პასუხისმგებელია კულტურის მემკვიდრეობის ძეგლების სარესტავრაციო სამუშაოების წარმოებისთვის საჭირო ნებართვის გაცემაზე და მიმდინარე სამუშაოების ზედამხედველობაზე. სამინისტრო ასევე პასუხისმგებელია არქეოლოგიურ სამუშაოებზე ნებართვის გაცემაზე - საჭიროების შემთხვევაში, და სამშენებლო სამუშაოების ზედამხედველობაზე - კულტურული და არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის მიზნით, კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ მოქმედი კანონის (მე-5 მუხლის) საფუძველზე.
46. **ქ. ქუთაისის ადგილობრივი თვითმმართველობა** - ქ. ქუთაისის ადგილობრივი თვითმმართველობა პასუხისმგებელია ქალაქის შიგნით გარკვეული სამშენებლო სამუშაოების ნებართვაზე, აგრეთვე ახალი შენობების მიღების აქტების გაცემაზე. შესაბამისი ნებართვა ხეების მოჭრაზე (არა წითელი ნუსხის სახეობებზე), საჭიროების შემთხვევაში, უნდა გასცეს ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერიამ (საქართველოს თვითმმართველობის ორგანული კანონის (მე-16 მუხლის) შესაბამისად).

IV. პროექტის აღწერა

47. პროექტით გათვალისწინებულია ექვს ჯგუფზე (180 ბავშვი) გათვლილი ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობა ქუთაისში. ახალი საბავშვო ბაღი აშენდება მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე (საკადასტრო კოდი: 03.01.24.857, ფართობი 8537 მ²), ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე. მანძილი საბავშვო ბაღის შენობასა და უახლოეს საცხოვრებელ ნაგებობას შორის 20 მეტრია.
48. საბავშვო ბაღის შენობა იქნება ორსართულიანი, საერთო ფართობით: 1344.6 მ², საიდანაც 896.4 მ² სამშენებლო ფართობია. პირველი სართულის ფართობია: 533 მ², ხოლო მეორე სართულის - 447.1 მ². მიწის ნაკვეთის დანარჩენი ნაწილი გამოიყენება ეზოს, მათ შორის სათამაშო მოედნების და მწვანე კუნძულების მოსაწყობად. მოეწყობა თანამედროვე სტილის, ფერადი ფერის ფასადი (ლურჯ, თეთრ და ნარინჯისფერ ფერებში). შენობის მთავარ შესასვლელში მოეწყობა ფერადი, მრგვალი მინის ვიტრინა. საბავშვო ბაღის შენობაში გათვალისწინებულია ასევე საძინებლების, სათამაშო ოთახების, გამოსაცვლელი ოთახების, სასადილოს, დარბაზის, პროდუქტების შესანახი სათავსოს, ადმინისტრაციული ოთახების, ექიმის ოთახის, სამზარეულოს, ლიფტის, საევაკუაციო კიბის და საქვავის (ბოილერის) ოთახის მოწყობა. რეგიონის კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, შენობის ფასადზე მოეწყობა თბოიზოლაცია, ასევე დამონტაჟდება დაბალი ემისიის მინა-პაკეტები, ელექტროენერგიის მოხმარების შესამცირებლად. შენობასთან მოეწყობა პანდუსი - შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე (შშმ) პირებისთვის.
49. რეგიონის კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, შენობის ფასადზე მოეწყობა თბოიზოლაცია, ასევე დამონტაჟდება დაბალი ემისიის მინა-პაკეტები, ელექტროენერგიის მოხმარების შესამცირებლად.

50. ასევე მოეწყობა სახანძრო უსაფრთხოების, წყალმომარაგების, კანალიზაციის, საჰაერო ვენტილაციისა და გათბობის სისტემები. წყალმომარაგება უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქის წყალმომარაგების ქსელიდან. ჩამდინარე წყლის ჩადინება განხორციელდება ქალაქის საკანალიზაციო ქსელში. წყლის ხარჯის გაანგარიშება: 2.12 ლ/წმ, ხანძრის შემთხვევაში: 4.62 ლ/წმ. წყალი შენობას მიეწოდება 50 მმ ფოლადის მილებით. სახანძრო სისტემა მოწყობილია ფოლადის მილებით, ხოლო სასმელი წყლის სისტემა - პლასტმასის მილებით. ცხელი წყლის მიწოდება ხდება საპროექტო ტერიტორიაზე დამონტაჟებული (გაზზე მომუშავე) ბოილერიდან. კანალიზაციის სისტემის მოსაწყობად მოხდება 110-500 მმ კანალიზაციის მილების გამოყენება.
51. საბავშვო ბაღის მთელი ტერიტორია შემოიღობება და დამონტაჟდება ვიდეო მეთვალყურეობის სისტემა.

სურათი 1. საპროექტო ტერიტორიის ადგილმდებარეობა და მისასვლელი გზა

სურათი 2 . საპროექტო ტერიტორიის არსებული მდგომარეობა

სურათი 3. გენ. გეგმა

სურათი 4. საბავშვო ბაღის შენობის რენდერი

განხორციელების გრაფიკი

52. ძირითადი სამუშაოების დაწყებამდე, მოხდება ტექნიკური საკითხების სისტემაში მოყვანა, სამშენებლო ოპერაციების უზრუნველყოფის მიზნით. მოსამზადებელი სამუშაოები ითვალისწინებს სამშენებლო ტერიტორიის დროებით შემოღობვასა და დროებითი შენობების მოწყობას (სამშენებლო ბანაკი). დროებითი ელ. მომარაგება და წყალი ობიექტს მიეწოდება ადგილობრივი ქსელებიდან. მოხდება შესაბამისი სამშენებლო მანქანების/მექანიზმების მობილიზება, მათ შორის: 1 ავტომანქანა, ბეტონმრევი - 1, ბეტონის ტუმბო, ექსკავატორი - 1, ბულდოზერი - 1, ავტოთვითმცლელი - 1, მანუპულატორი - 4, ელ. შედუღების აპარატი, პორტატული კომპრესორი, მეტალის მობილური ხარაჩო, ელექტრო-პნევმატური ხელსაწყო, საბურღი იარაღი, საჭრისი, სახრახნისი, მეტალის საჭრელი. ზემოაღნიშნული მძიმე მექანიზმების დაქირავება მოხდება სამშენებლო მასალების ადგილზე მისატანად და ობიექტზე სამშენებლო სამუშაოების წარმოების მიზნით, შესაბამისად, აღნიშნული მექანიზმების პარკირებისა და გაჩერებისთვის, ტერიტორიის სპეციალურად გამოყოფის საჭიროება არ არის. სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისთვის საჭირო მექანიზმები განთავსდება სამშენებლო ტერიტორიაზე არსებულ საწყობში.
53. სამშენებლო სამუშაოების წარმოების ხანგრძლივობა 20 თვეს შეადგენს (2022 წ. იანვარი - 2023 წ. აგვისტო).

54. პროექტის განხორციელების მნიშვნელოვანი ეტაპია მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი სხვადასხვა სახის ნარჩენების მართვა. სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდგომ მოხდება სამშენებლო ბანაკისა და სხვა დროებითი ობიექტების დაშლა, მცენარეების დარგვა და ლანდშაფტის ჰარმონიაში მოყვანა.

ნაგავსაყრელები

55. ტერიტორიიდან მოხსნილი ნიადაგი დროებით დასაწყობდება ტერიტორიაზე და მისი გამოყენება მოხდება უკუჩაყრის მიზნით.

მისასვლელი გზები

56. მიწის ნაკვეთზე მისვლა შესაძლებელია ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩიდან, რომელიც ტერიტორიას ესაზღვრება დასავლეთით. ქუჩა მოპირკეთებულია და კარგ მდგომარეობაშია. მისასვლელი გზის ადგილმდებარეობა იხ. ქვ. სატრანსპორტო მოძრაობის დეტალურ გეგმას მოამზადებს სამშენებლო კომპანია, მის მიერ შემოთავაზებული სამუშაო მეთოდოლოგიის შესაბამისად, და წარუდგენს ინჟინერს - დამტკიცების მიზნით.
57. დაზიანების შემთხვევაში, მშენებელი კომპანია ვალდებულია აღადგინოს დაზიანებული გზები და/ან სხვა ადგილობრივი ინფრასტრუქტურა და სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთები.

სურათი 5. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზები

ამოღებული მასალის განკარგვა

58. დაახლოებით 2,368 ტონა მოცულობის ჭარბი გრუნტის წარმოქმნა მოხდება მიწის სამუშაოების გამო. აღნიშნული ტერიტორიიდან მოხსნილი გრუტი დასაწყობდენა ტერიტორიაზე და მისი გამოყენება მოხდება უკუჩაყრის მიზნით. საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად, ინერტული ნარჩენების გამოყენება შესაძლებელია უკუჩაყრის სამუშაოების განხორციელების მიზნით, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე.

ბანაკის და საწყობის ადგილები

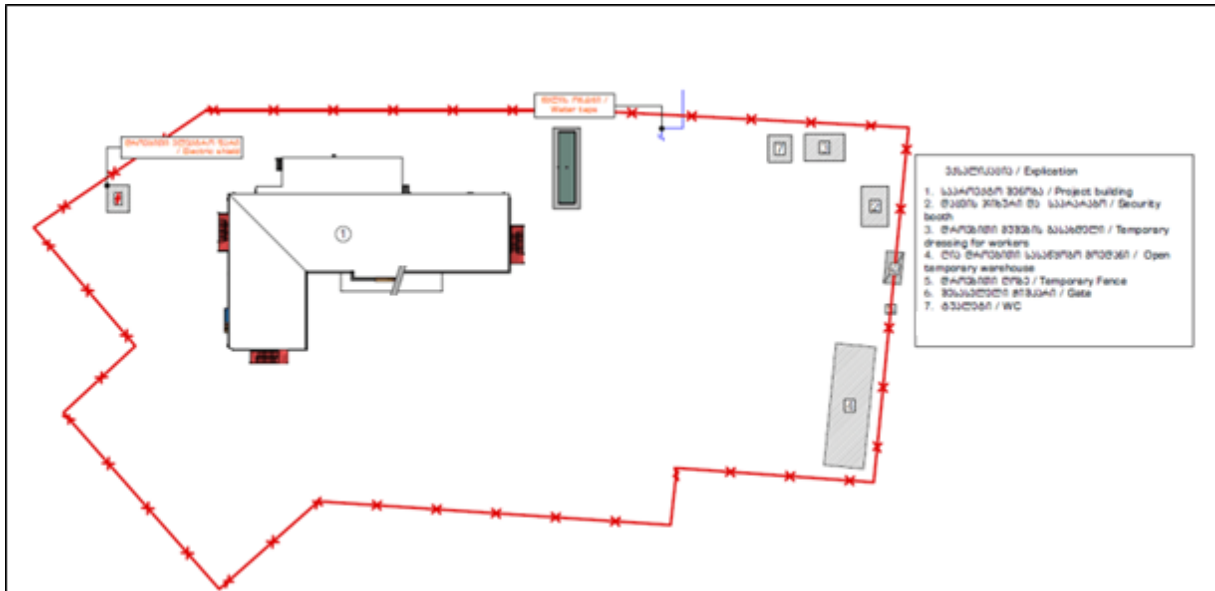
59. ბანაკისა და საწყობის ადგილები მოეწყობა პროექტის სამშენებლო ტერიტორიაზე. სამშენებლო ობიექტის ორგანიზაციის სქემა და ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმას სამშენებლო სამუშაოების კონტრაქტორი მოამზადებს სამშენებლო საქმიანობის დაწყებამდე. სამშენებლო ბანაკის ადგილები შეირჩევა ბანაკის შესაქმნელად ადეკვატური ადგილის გათვალისწინებით, მათ შორის საპარგინე ტერიტორია მანქანა-მოწყობილობებისთვის, საწყობებისა და საამქროებისთვის, კომუნიკაციასა და ადგილობრივ ბაზრებზე წვდომისა და სენსიტიურ ზონასთან მიმდებარედ

შესაბამისი დამორების გათვალისწინებით. სამშენებლო ბანაკის ადგილმდებარეობა უნდა შეთანხმდეს ზედამხედველ კომპანიასთან.

60. მშენებელი კომპანია სამშენებლო ბანაკზე უზრუნველყოფს შემდეგ ძირითად ობიექტებს:

- საპროექტო შენობა;
- დაცვის ჯიხური;
- დროებითი გასახდელი მუშებისთვის;
- დროებითი ღია საწყობი;
- დროებითი შემოღობვა;
- შესასვლელი ჭიშკარი;
- სან. კვანძი.

სურათი 6. სამშენებლო ტერიტორიის ორგანიზების სქემა

61. სასურველია სამშენებლო კომპანიამ დაასაქმოს ადგილობრივები, შესაძლებლობის ფარგლებში.

A. სამშენებლო პროცესი

62. მშენებლობის პროცესის დაწყებამდე და მშენებლობის პროცესში, მშენებელი კომპანია შეასრულებს შემდეგ სამუშაოებს:

- გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების (EHS) პერსონალის დანიშვნა, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადებაზე - უსაფრთხოების მოთხოვნების შესაბამისად, ასევე აღნიშნული გეგმის (SSEMP) განხორციელებაზე და გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებული სხვა საკონტრაქტო დებულებების შესრულებაზე; ასევე მოხდება თემების პრეტენზიების/საჩივრების მოგვარება - საპროექტო ტერიტორიის დონეზე, გამოსასწორებელი სამუშაოების განხორციელება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ უწყებასთან და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება მფ-სა და მშენებლობის ზედამხედველი კონსულტანტისთვის;

- საპროექტო ტერიტორიების სიახლოვეს არსებული სენსიტიური ობიექტების დადგენა და ინსტრუმენტული საბაზისო გაზომვა; აღნიშნული ეხება კონკრეტულად ხმაურს და ვიბრაციას, ნიადაგის დაბინძურებას, ჰაერის დაბინძურებას;
- სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე - შემდეგი გეგმების მომზადება და წარდგენა პროექტის განმახორციელებელი უწყებისა და მშენებლობის ზედამხედველი კონსულტანტისთვის⁹:
 - a. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP);
 - b. კონკრეტული ობიექტის ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების გეგმა, კოვიდ-19-ის გათვალისწინებით;
 - c. სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა;
 - d. ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა;
 - e. ნარჩენების მართვის გეგმა;
 - f. საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა;
 - g. სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა;
 - h. მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში.
- ყველა საჭირო ნებართვის, ლიცენზიისა და თანხმობის მიღება: ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიები მომწოდებლებისაგან, რომლებსაც მიღებული აქვთ სპეციალური ნებართვა გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან; ნარჩენების მართვის გეგმის დამტკიცება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ; ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს ინვენტარიზაციის ტექნიკური ანგარიშის დამტკიცება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ, რაც უნდა მოხდეს მშენებლობის დაწყებამდე; შეთანხმება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე გატანის (გადაყრის) შესახებ; სახიფათო ნარჩენების გატანის შეთანხმება (კომპანია უნდა იყოს ლიცენზირებული და უნდა ფლობდეს ეკოლოგიური ექსპერტის დასკვნას, რაც შეთანხმებული უნდა იყოს საქართველოს გარემოს და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროსთან); ხეების ინვენტარიზაციის ანგარიში და ადგილობრივი ხელისუფლების ან გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გაცემული ხეების მოჭრის ნებართვა, წითელი ნუსხის სახეობების შემთხვევაში (ხეების ჭრის საჭიროების შემთხვევაში, კონტრაქტორი განახორციელებს ხეების ინვენტარიზაციას და ყველა საჭირო დოკუმენტს წარუდგენს ქუთაისის მერიას ან წითელი ნუსხის სახეობების შემთხვევაში - გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის

⁹ დამკვეთის მოთხოვნის შემთხვევაში, სამშენებლო კომპანიამ უნდა მოამზადოს სხვა დოკუმენტი/გეგმა და აწარმოოს შესაბამისი კვლევები, სამშენებლო სამუშაოების წარმოების პროცესში. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვით მართვის გეგმის (SSEMP) დამტკიცებამდე, სამუშაოების წარმოება დაუშვებელია.

სამინისტროს, შესაბამისი ნებართვის მისაღებად. კონტრაქტორს მოეთხოვება საკომპენსაციო ღონისძიებების გატარება ხეების მოჭრისთვის, რაც განსაზღვრულია ნებართვით და აზიის განვითარების ბანკის პოლიტიკის მოთხოვნებით).

- ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირება სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ და პროექტთან დაკავშირებული საინფორმაციო ბანერის განთავსება, საკონტაქტო პირების მითითებით; ინფორმაციის გავრცელება შესასრულებელი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ;
- მოსამზადებელი სამუშაოები: მშენებლობისთვის საჭირო დროებითი ინფრასტრუქტურის, სატრანსპორტო და სამშენებლო მოწყობილობების, აღჭურვილობის და მექანიზმების მობილიზაცია.
- საჩივრების დროული მოგვარება, საჩივრების მოგვარების მექანიზმის შესაბამისად;
- პერსონალის უსაფრთხოების რისკების შერბილება და კოვიდის საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება;
- ინსტრუმენტული გაზომვა და ყოველთვიური ანგარიშების წარდგენა განმახორციელებელი უწყების/მშენებლობის ზედამხედველი კომპანიისთვის - მშენებლობის პროცესში;
- ობიექტთან დაკავშირებული ჩანაწერების წარმოება და შენახვა: (i) ობიექტის ყოველკვირეული ინსპექტირება, კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) საკონსტროლო ნუსხების გამოყენებით; (ii) გარემოსდაცვასთან დაკავშირებული შემთხვევები/ინციდენტები, აღნიშნული საკითხების მოგვარების (რეგულირების) გზების ჩათვლით; (iii) გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მონაცემები, ინსტრუმენტული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ჩათვლით, საჭიროების შემთხვევაში; (iv) მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტის მიერ გაცემული შეტყობინებები შეუსაბამობის შესახებ; (v) მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტის მიერ გაცემული გამოსასწორებელი (სამუშაოების) სამოქმედო გეგმები, შეუსაბამობების შესახებ გაცემული შეტყობინებების საპასუხოდ; (vi) საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მათ შორის, საჩივრების რეგისტრის წარმოება; (vii) მონიტორინგის ანგარიშები; (viii) კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვით მართვის გეგმასთან (SSEMP) შესაბამისობის ყოველთვიური ანგარიშება და საზოგადოებასთან ურთიერთობები (იხ. ქვემოთ); და (ix) დამკვეთის ინჟინრის ინფორმირება გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მომხდარი კონკრეტული ინციდენტების/დაღვრის შესახებ, კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) განსაზღვრული პრობლემური საკითხების მოსაგვარებლად გატარებული ღონისძიებების ჩათვლით; (x) დასასრულებელი სამუშაოების გეგმა და გრაფიკი; (xi) მშენებლობისთვის საჭირო მექანიზმების და აღჭურვილობის ჩამონათვალი; (xii) გარემოს დაცვის თვალსაზრისით არსებულ პრობლემურ საკითხებთან დაკავშირებული ჩანაწერები; (xiii) ჩანაწერები ნარჩენების მართვის საკითხებზე; (xiv) ნარჩენების გატანის ადგილების წერილობით მონიშვნა (მარკირება) და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ გაცემული ნარჩენების ტრანსპორტირების ინსტრუქციები; (xv) ჩანაწერები (მონაცემები) საჭირო მასალების მომარაგების და მათი მოხმარების შესახებ; (xvi) პრეტენზიების ჟურნალები; (xvii) ინციდენტების რეგისტრაციის ჟურნალები; (xviii) გამოსასწორებელი

სამუშაოების ამსახველი ანგარიშები; (xix) აღჭურვილობის კონტროლის და ტექნიკური მოვლა-პატრონობის ამსახველი ჟურნალები; და (xx) ანგარიშები პერსონალის ტრენინგის (სწავლების) შესახებ.

- საპროექტო ტერიტორიის დასუფთავება სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ და სამშენებლო სამუშაოებამდე არსებულ საწყის ან უკეთეს მდგომარეობამდე მიყვანა;
- მშენებლობის შემდგომი აუდიტორული ანგარიშის მომზადება.

V. ალტერნატივების ანალიზი

63. შემდეგ ნაწილში მოცემულია სხვადასხვა ალტერნატივების შეფასება, მათ შორის ალტერნატივისა „არანაირი ქმედება“.
64. კერძოდ, IEE– ს აღნიშნული ნაწილი განიხილავს:
 - ალტერნატივას „არანაირი ქმედება“.
 - ალტერნატივას: სამშენებლო ბანაკისა და განლაგების ადგილები.
65. სამშენებლო ადგილი საბავშვო ბაღისთვის შეირჩა შემდეგი გარემოების გათვალისწინებით: უბანი მჭიდროს დასახლებულია და ბავშვების რაოდენობა აჭარბებს უბნის საბავშვო ბაღებისთვის განსაზღვრულ სტანდარტს. შესაბამისად, აღნიშნული საჯარო სერვისის ადგილობრივი მოსახლეობისთვის მიწოდების მოთხოვნა გაზრდილია. მოსახლეობის სტატისტიკაც მიუთითებს, რომ არსებობს ახალი საბავშვო ბაღის ავტოქარხნის უბანში მშენებლობის საჭიროება.
66. უმოქმედობა ან ნულოვანი ალტერნატივა გულისხმობს პროექტის განხორციელებაზე უარის თქმას, რის გამოც ავტოქარხნის უბანში ადგილობრივი მოსახლეობისთვის (რაც ქალაქის მოსახლეობის 19%-ს შეადგენს) საბავშვო ბაღების მომსახურების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული პრობლემა გადაუჭრელი რჩება.
67. ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობის ადგილი შეირჩა შემდეგი გარემოებების გათვალისწინებით: საბავშვო ბაღის შენობისა და ეზოს მოწყობის საკმარისი ფართი; მიწის საკუთრება (უპირატესობა მიენიჭა მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთს); მიწოდების ინფრასტრუქტურის არსებობა (წყალი, ელექტროენერგია, გაზი).
68. ამ პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს ქუთაისის ურბანული ტერიტორიის სიცოცხლისუნარიანობის გაუმჯობესებას სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში ხარისხიანი ინფრასტრუქტურის, გაუმჯობესებული გარემოს ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებით: ახალი სათამაშო მოედნები, ბავშვების უბეში მოტორიკის გაუმჯობესება, უსაფრთხო შენობა - ხანძარსაწინააღმდეგო და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინება, სუფთა და განახლებული

სანიტარული ინფრასტრუქტურა, საპირპარეშო და სამზარეულო, საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებული გეგმა; გაზრდილი სივრცე თითო ბავშვსა და მასწავლებელზე; ენერგოეფექტური საბავშვო ბაღის შენობები; საბავშვო ბაღში ბავშვებისა და მასწავლებლების სასწავლო და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება; ბავშვებისათვის ინკლუზიური ხარისხიანი განათლების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა.

69. პროექტის პოტენციური ბენეფიციარი იქნება დაახლოებით 200 ოჯახი წელიწადში, რომლებიც შეძლებენ ბავშვების მიყვანას საბავშვო ბაღში.

VI. საწყისი გარემო

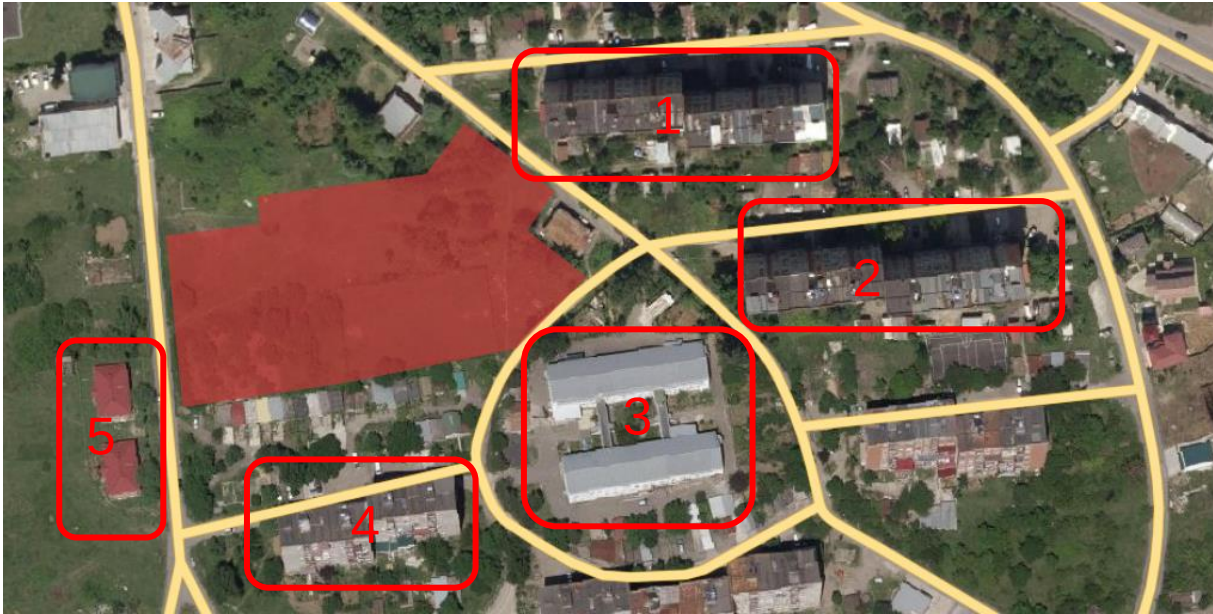
- **A. ზოგადი აღწერა**

70. მოსახლეობის რაოდენობის მიხედვით, ქუთაისი მესამე ადგილს იკავებს საქართველოში და ტრადიციულად, მნიშვნელობის მიხედვით, მეორე ქალაქია - დედაქალაქის (თბილისის) შემდეგ. მანძილი თბილისიდან 221 კმ-ს შეადგენს. მდებარეობს მდ. რიონზე და წარმოადგენს საქართველოს დასავლეთ რეგიონის (იმერეთის) რეგიონულ ცენტრს. 2012 წლის ოქტომბრიდან 2018 წლის დეკემბრამდე, ქუთაისში იყო საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს მთავრობის დეცენტრალიზაციის მიზნით. ქუთაისი ერთ-ერთი ყველაზე ძველი ქალაქია საქართველოში და ევროპის უძველეს ქალაქებს შორის მეხუთე ადგილს იკავებს. ქალაქი დასახლებულია უძველესი დროიდან. ამჟამად ქუთაისი დასავლეთ საქართველოს კომერციულ ცენტრს წარმოადგენს. აქტიური ბიზნეს კორპორაციების უდიდესი წილი (74%) მოდის კომერციისა და სერვისის სექტორებზე. ტურიზმი ქუთაისის ეკონომიკის ერთ-ერთ მთავარ სექტორს წარმოადგენს. დავით აღმაშენებლის სახელობის ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტი ქალაქიდან 18 კმ-ში მდებარეობს, რაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ტურიზმის განვითარებას. ამჟამად, ქუთაისი მეორე ქალაქია საქართველოში, მისი განვითარებული ინფრასტრუქტურით და კულტურით. აქ მდებარეობს უმაღლესი და პროფესიული სასწავლებლები, მუზეუმები, თეატრები, გალერეები და ა.შ. ასევე აქ არის რესტორნები, კაფეები, სასტუმროები, კინო-თეატრები. ქუთაისი იზიდავს ბევრ ტურისტს მისი ისტორიული და კულტურული ძეგლების სიმრავლით. უქიმერიონის ციხე, გელათის, ბაგრატის საკათედრო ტაძრები და არაერთი სხვა კულტურული და ბუნებრივი ძეგლები განთავსებულია ქალაქსა და მის შემოგარენში.
71. საბავშვო ბაღის მშენებლობისთვის შერჩეული ტერიტორია ქალაქ ქუთაისის დასავლეთ ნაწილში მდებარეობს, ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე. საცხოვრებელი შენობები ტერიტორიიდან სამხრეთით, 35-65 მეტრში მდებარეობს. საპროექტო ტერიტორიის სიახლოვეს დიდი სამრეწველო ობიექტები არ არის.
72. საპროექტო ტერიტორია ხასიათდება სწორი რელიეფით.
73. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) და აგბ-ს მიერ გამოყენებული ინტეგრირებული ბიომრავალფეროვნების შეფასების ინსტრუმენტის (IBAT) შედეგების თანახმად, მგრძნობიარე რეცეპტორები და კრიტიკული ჰაბიტატის არეალები, ქვეპროექტის ტერიტორიის 1-დან 5 კმ-ის ფარგლებში, არ არის. გარდა ამისა, საპროექტო ტერიტორია უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან 5,7 კმ-ში მდებარეობს. საპროექტო ტერიტორია ქალაქის ისტორიული ნაწილიდან დაშორებულია და ობიექტის სიახლოვეს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები არ არის.

74. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სამშენებლო კომპანია ვალდებულია, რომ უზრუნველყოს საბაზისო მონაცემების შეფასება - სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.
75. პროექტს ექნება გრძელვადიანი დადებითი ზემოქმედება ქუთაისის მოსახლეობაზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდებზე და მომუშავე მშობლებზე, რომლებსაც ექნებათ წვდომა კარგად დაგეგმილ, მაღალი ხარისხის მომსახურებაზე. მშენებლობის დაწყებამდე, ტერიტორიაზე არ იყო შენობა/ნაგებობები და მცენარეები. საბავშვო ბაღი იქნება ორსართულიანი შენობა. მიწის ნაკვეთის დანარჩენი ნაწილი გამოიყენება ეზოს, მათ შორის სათამაშო მოედნების და მწვანე კუნძულების მოსაწყობად. მოეწყობა თანამედროვე სტილის, ფერადი ფერის ფასადი (ლურჯ, თეთრ და ნარინჯისფერ ფერებში). შენობის მთავარ შესასვლელში მოეწყობა ფერადი, მრგვალი მინის ვიტრინა. შენობასთან მოეწყობა პანდუსი - შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე (შშმ) პირებისთვის.
76. საბავშვო ბაღის მშენებლობისთვის შერჩეული მიწის ნაკვეთი მუნიციპალურ საკუთრებას წარმოადგენს.
77. სამშენებლო ტერიტორიის მგრძნობიარე რეცეპტორები საცხოვრებელ სახლების სიახლოვეს გვხვდება.

საცხოვრებელი შენობები	მანძილი საპროექტო ტერიტორიიდან (მ)
საცხოვრებელი შენობა 1	20
საცხოვრებელი შენობა 2	80
საცხოვრებელი შენობა 3	20
საცხოვრებელი შენობა 4	50
საცხოვრებელი შენობა 5	20

სურათი 7. მგმობიარე რეცეპტორები

B. გეოლოგია, გეომორფოლოგია და სახიფათო გეოლოგიური პროცესები

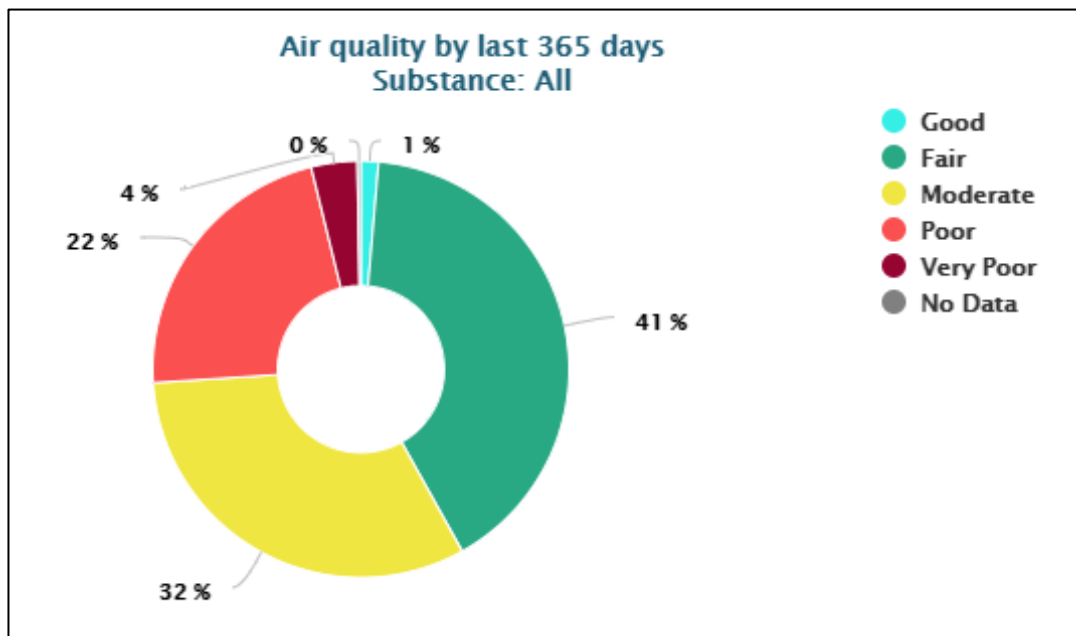
78. საქართველოს გეო-ტექტონიკური დარაიონების მიხედვით, ქუთაისი და მისი რეგიონი განეკუთვნება კლდოვანი გრუნტის დასავლეთ გეოლოგიურ რეგიონს: პოსტ-პლიოცენურ ზღვის და დღესდღეობით, მდინარის ტერასის ქვიშოვან - რიყის ქვიან გეო-ტექტონიკურ რეგიონს. გეოლოგიურად, ტერიტორია წარმოდგენილია იურული, ცარცული, მესამეული, და მეოთხეული პერიოდის კლდოვანი გრუნტით. მეოთხეული პერიოდი წარმოდგენილია ალუვიური ნატანით - თიხის ფიქალებით, ქვიშით, კირქვით, მერგელებით. ზოგან აღინიშნება ხრეში, რაც მდინარე რიონის ნატანს წარმოადგენს.
79. გეომორფოლოგიურად, ტერიტორია განეკუთვნება კოლხეთის დაბლობის შემადგენელ ჩრდილოეთ ნაწილს, განთავსებულია მდინარე რიონის მარცხენა სანაპიროზე და ნაწილია ჭალის ზედა ტერასისა, რომელიც ხასიათდება ჰორიზონტალური რელიეფით. გეოტექტონიკური დარაიონების თანახმად, რეგიონი მიეკუთვნება აბაშის ბლოკის აღმოსავლეთ საზღვრის ამიერკავკასიის შუა დასავლეთ მოლასურ ზონას.
80. საპროექტო ტერიტორიაზე წარმოებული გეოლოგიური კვლევის შედეგად, სახიფათო გეოლოგიური პროცესების განვითარება აღნიშნულ ტერიტორიაზე, მოსალოდნელი არ არის.

81. საქართველოს ტერიტორიის ზოგადი სეისმური დარაიონების რუკის თანახმად, სამშენებლო ტერიტორია 8.0 სიმძლავრის ზონაში მდებარეობს.
82. მიწის ნაკვეთის გეოლოგიური სტრუქტურა, სადაც საბავშვო ბაღის მშენებლობაა დაგეგმილი, მარტივია და შედგება შემდეგი ფენებისაგან:
 - ფენა _ 1 - მძიმე ნიადაგი, წარმოდგენილია ყავისფერი ქვის, ჰუმუსის და კენჭების ნარევით;
 - ფენა _ 2 _ ალუვიური გრანულები, შევსებული 35-40%-მდე თიხოვანი გრუნტით.
83. სამშენებლო ტერიტორიაზე წარმოდგენილია გრუნტის წყლები. ჰიდროლოგიური კვლევის დროს, გრუნტის წყალი დაფიქსირდა 2.70–2.90 მეტრის სიღრმის სამ ჭაში. გრუნტის წყლების შევსება ხდება ატმოსფერული ნალექების ნიადაგში ინფილტრაციის გზით.
84. წარმოებული გეოლოგიური კვლევის თანახმად, ტერიტორია სტაბილურია და საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები - დამაკმაყოფილებელი. სახიფათო გეო-დინამიკური პროცესები, რამაც შესაძლოა ხელი შეუშალოს ახალი შენობის მშენებლობას და შემდგომ ექსპლოატაციას, მოსალოდნელი არ არის.

• **C. ჰავა და ჰაერის ხარისხი**

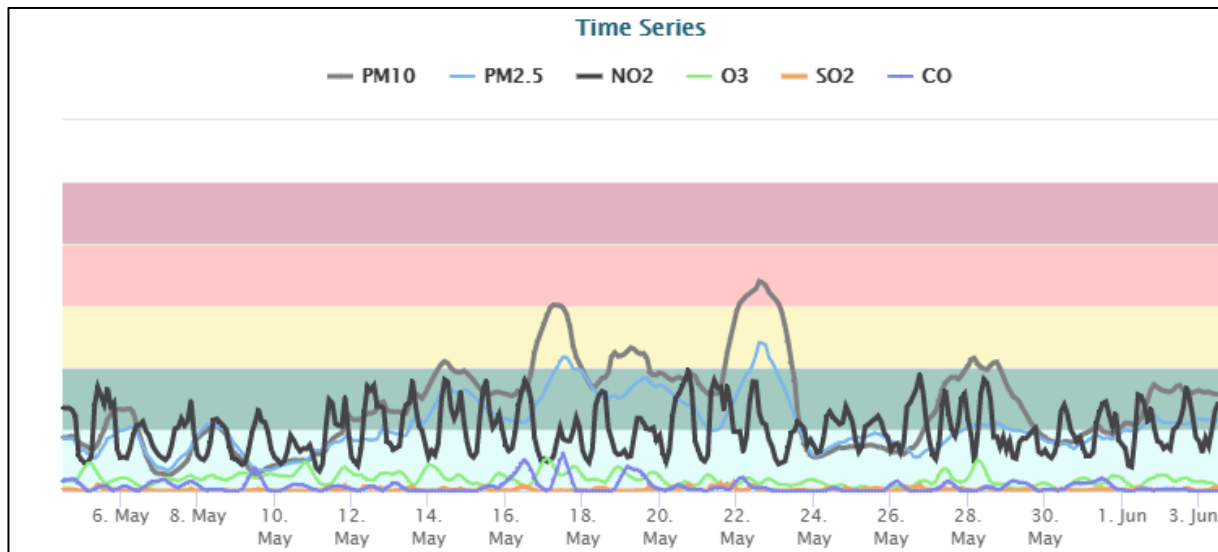
85. ქუთაისი ნოტიო სუბტროპიკულ ზონაში მდებარეობს. გაზაფხული აქ ადრე მოდის. ზაფხული ძირითადად ცხელი და შედარებით მშრალია, ხოლო ზამთარი - ნოტიო და გრილი. საშუალო წლიური ტემპერატურა ქალაქში: 14.80°C. იანვარი ყველაზე ცივი თვეა, საშუალო ტემპერატურით: 5.4 °C, ხოლო აგვისტო ყველაზე ცხელი თვეა, საშუალო ტემპერატურით: 24.7°C. დაფიქსირებული აბსოლუტური მინიმალური ტემპერატურაა -17.0°C, ხოლო მაქსიმალური: 43.1°C. ატმოსფერული ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობაა: 1,500 მმ. ზაფხულის თვეებში, მზის ნათების ხანგრძლივობაა 8-9 საათი დღეში, ხოლო ზამთარში - 3.5-4 საათი დღეში, რაც წელიწადში დაახლოებით 2000-2100 საათს შეადგენს. ქალაქში ხშირად აღინიშნება ძლიერი, ნოტიო თოვლი - ზამთარში, თუმცა თოვლის საფარი, როგორც წესი, ერთ კვირაზე მეტს ვერ ძლებს. ქარიანი დღეების რაოდენობა წელიწადში დაახლოებით 114 დღეს შეადგენს; ქარის მაქსიმალური სიჩქარე აღემატება 40 მეტრს წუთში.
86. ქუთაისში, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის ავტომატური სისტემა მდებარეობს ირაკლი ასათიანის ქუჩაზე. აღნიშნული სადგური ფუნქციონირებს 2017 წლის ივნისიდან. სადგურზე იზომება შემდეგი პარამეტრები: PM10, PM2.5, SO₂, NO, NO_x, NO₂, O₃, CO, და მეტეოროლოგიური პარამეტრები. ჰაერის დაბინძურების ავტომატური მონიტორინგის შედეგები იხ. ქვ.

სურათი 8. ჰაერის ხარისხი ბოლო 365 დღეში, ყველა დამაბინძურებელი¹⁰

სურათი 9. ჰაერის ხარისხი დროის მონაცვლეობის მიხედვით

¹⁰ ქუთაისის ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის ავტომატური სადგურის მიხედვით, წყარო: air.gov.ge

ცხრილი 4. დამაბინძურებელი ნივთიერებების საშუალო წლიური კონცენტრაციები¹¹

	ავტომატური სადგურის ადგილმდებარეობა	მყარი ნაწილაკები (PM) 10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	მყარი ნაწილაკები (PM) 2,5 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	აზოტის დიოქსიდი NO_2 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
ქუთაისი	ირაკლი ასათიანის ქუჩა 98	40	16	36
მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაცია		40	25	40

87. სხვადასხვა დამაბინძურებელი ნივთიერებების (აზოტი და გოგირდის ოქსიდები, ოზონი, მყარი ნაწილაკები: PM10, PM2,5) ინდიკატორული გაზომვები ხორციელდება წელიწადში ოთხჯერ. აზოტის და აზოტის დიოქსიდის მაღალი ინდექსი ინდიკატორული გაზომვის შედეგად, დაფიქსირდა ჭავჭავაძის ქუჩაზე, 2019 წლის ნოემბერში (<http://air.gov.ge>).

¹¹ ქუთაისის ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის ავტომატური სადგური, 01.01.2018-31.12.2018.

ცხრილი 5. დამაბინძურებელი ნივთიერებების საშუალო წლიური კონცენტრაციები, ინდიკატორული გაზომვა, 2018 წ.¹²

	აზოტის დიოქსიდი NO ₂ (µg/m ³)				გოგირდის დიოქსიდი SO ₂ (µg/m ³)				ოზონი O ₃ (µg/m ³)				ბენზოლი (µg/m ³)			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
პარლამენტის ყოფილი შენობის სიახლოვეს	47.30	49.79	55.61	48.85		56										
ანაგარდი	11.23	6.14	8.89	16.22					85.87	119.56	86.15	44.82				
ჭავჭავაძის გამზირი	52.12	66.91	66.42	51.27	2.45	1.62	3.24	2.90					3.7	1.7	2.8	3.1
ნიჟარაძის ქუჩა	10.04	4.90	8.07	11.83					67.43	84.89	70.59	42.70				
ავტომშენებლის ქუჩა	33.55	33.25	37.59	35.09									2.0	1.0	1.5	2.5

88. ჰაერის ხარისხის შეფასება განხორციელდა 2 სხვადასხვა ლოკაციაზე. ნახშირბადის მონოქსიდი (CO) და მტვერი (PM 2.5, PM 10), გოგირდის დიოქსიდი (SO_x), აზოტის დიოქსიდი (NO_x) და ოზონი (O₃) გაიზომა ორივე ლოკაციაზე. მონიტორინგი ჩატარდა 2022 წ. 14 იანვარს. ტემპერატურა იყო დაბალი: 1/2°C.

89. თითოეული ხელსაწყო შემოწმდა, გასუფთავდა და წინასწარ დაიტესტა, საველე სამუშაოებისთვის.

სურათი 10. გაზომვის პუნქტები

¹² წყარო: გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო.

90. მტვრის კონცენტრაციის განსაზღვრის მიზნით (PM 10, PM 2.5), გამოყენებულ იქნა შემდეგი ინსტრუმენტი - „Aeroqual SERIES 500“, რომელსაც გააჩნია მტვრის სენსორი, და რომელიც შემოწმდა და დაიტესტა უშუალოდ ამ სენსორით, ინსტრუმენტის სისწორის და სიზუსტის დასადგენად. „Aeroqual SERIES 500-ით“ შემოწმდა ასევე ნახშირბადის მონოქსიდის კონცენტრაცია. ხელსაწყოს აქვს სპეციალური ნახშირბადის მონოქსიდის სენსორი, რომელიც წინასწარ შემოწმდა და გაიტესტა.

91. გაზომვის შედეგები - პუნქტი 1

პარამეტრი	მინიმუმი	მაქსიმუმი	საშუალო ნორმა	მეთოდი
მყარი ნაწილაკები PM 10	0.010	0.015	0.012	Aeroqual SERIES500-PM სენსორი

მყარი ნაწილ აკეზი PM 2.5	0.007	0.01 0	0.009	Aeroqual SERIES500- PM სენსორი
ნახშირ ბადის მონოქ სიდი CO	0.8	2.2	1.6	Aeroqual SERIES500- CO სენსორი
გოგრდ ის დიოქს იდი SOx	0.0	0.0	0.0	Aeroqual SERIES500- SOx სენსორი
ოზონი O ₃	0.0	0.0	0.0	Aeroqual SERIES500- SOx სენსორი
აზოტი ს დიოქს იდი NOx	0.0	0.0	0.0	Aeroqual SERIES500- SOx სენსორი

92. გაზომვის შედეგები - პუნქტი 2

პარამეტრი	მინიმუმი	მაქსიმუმი	საშუალო ნორმა	მეთოდი
მყარი ნაწილ აკეზი PM 10	0.008	0.01 3	0.010	Aeroqual SERIES500- PM სენსორი
მყარი ნაწილ აკეზი PM 2.5	0.006	0.00 8	0.007	Aeroqual SERIES500- PM სენსორი

ნახშირ ბადის მონოქ სიდი CO	0.0	0.4	0.1	Aeroqual SERIES500- CO სენსორი
აზოტი ს დიოქს იდი NOx	0.0	0.02 1	0.010	Aeroqual SERIES500- NOx სენსორი
გოგრ დის დიოქს იდი SOx	0.0	0.0	0.0	Aeroqual SERIES500- SOx სენსორი
ოზონი O3	0.0	0.0	0.0	Aeroqual SERIES500- SOx სენსორი

93. „Aeroqual SERIES 500“ გამოიყენება ჰაერის ხარისხის კონტროლის მიზნით, და უკავშირდება 5 სხვადასხვა სენსორს (PM10 და PM 2.5, CO, NOX, SOX, O3).

D. ხმაური და ვიბრაცია

94. ხმაურისა და ვიბრაციის შესახებ კვლევებს ჩაატარებს სამშენებლო კომპანია, სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე, პროექტის ადგილზე არსებული დონის დასადგენად. შეფასდება სხვადასხვა სამშენებლო მანქანების/მექანიზმების მუშაობის შედეგად წარმოქმნილი ხმაურისა და ვიბრაციის დონე. ფონური ხმაურის გათვალისწინებით, შეფასდება მშენებლობის შედეგად გამოწვეული ხმაურის დონე უახლოეს საცხოვრებელ კორპუსებში. სამშენებლო კომპანია შეიმუშავებს ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმას. ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა მოიცავს საბაზისო გამოკვლევის შედეგებს, ხმაურის დონის შეფასებასა და შესაბამის შემარბილებელ ზომებს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), რომლებიც წარმოდგენილი იქნება შედეგების საფუძველზე. სამშენებლო კომპანია ჩაატარებს მშენებლობის დროს ხმაურისა და ვიბრაციის დონის მონიტორინგს. მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე

განახლება ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა და განისაზღვრება და განხორციელდება შესაბამისი შემარბილებელი ზომები (საჭიროების შემთხვევაში).

95. ხმაურის და ვიბრაციის გასაზომად, მოხდა 2 (ორი) ადგილის შერჩევა. აღნიშნული ადგილები წარმოადგენს გარემოსდაცვითი და სოციალური რეცეპტორების არეალს, რაზეც შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს ხმის და ვიბრაციის დონეების ცვლილებამ. რეცეპტორებში შედის საცხოვრებელი ტერიტორიებიც. საცხოვრებელი არეალების რეცეპტორებს, საბავშვო ბაღის საზღვრებს მიღმა, მიენიჭა პრიორიტეტი, რადგან დიდია მათზე ზემოქმედების მოხდენის ალბათობა, მშენებლობის პროცესში.

96. თითოეული ხელსაწყო შემოწმდა, გასუფთავდა და წინასწარ დაიტესტა, საველე სამუშაოებისთვის.

97. საბაზისო ნიმუშების აღება ხდება ერთი კვირის მანძილზე, 24 საათის განმავლობაში, კვირაში 7 დღე. ნიმუშების აღება ხდება თანმიმდევრობით (ე.ი. დღის და ღამის სხვადასხვა დროს) - 24 საათის განმავლობაში, ხმაურის გავრცელების მონაცემების მიღების მიზნით. ყველა გაზომვა უნდა განხორციელდეს ხმაურისა და ვიბრაციის აზომვისთვის ხელსაყრელი ამინდის პირობებში (ე.ი. ატმოსფერული ნალექების და ქარის სიჩარე არ უნდა იყოს 5მ/წმ-ზე ნაკლები). ხმაურის გაზომვა უნდა განხორციელდეს გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების ზოგადი სახელმძღვანელო პრინციპებით (IFC, 2007) განსაზღვრული სტანდარტების შესაბამისად.

98. ხმაურის და ვიბრაციის გაზომვის შედეგები - პუნქტი 1

ხმაური	საზომი ერთეული (დეციბელი)
LAF _{max} (დასაშვები დონე - მაქს.)	73.1
LAF _{min} (დასაშვები დონე - მინ.)	40.9
LAF _{AV} (დასაშვები დონე - საშ.)	57

ვიბრაცია	საზომი ერთეული (მ/წმ)
LAF _{max} (დასაშვები დონე - მაქს.)	0.2
LAF _{min} (დასაშვები დონე - მინ.)	0.0

LAF _{AV} (დასაშვები დონე - საშ.)	0.1
---	-----

ხმაურის და ვიბრაციის გაზომვის შედეგები - პუნქტი 2

ხმაური	საზომი ერთეული (დეციბელი)
LAF _{max} (დასაშვები დონე - მაქს.)	75.8
LAF _{min} (დასაშვები დონე - მინ.)	40.0
LAF _{AV} (დასაშვები დონე - საშ.)	57.9

ვიბრაცია	საზომი ერთეული (მ/წმ)
LAF _{max} (დასაშვები დონე - მაქს.)	0.1
LAF _{min} (დასაშვები დონე - მინ.)	0.0
LAF _{AV} (დასაშვები დონე - საშ.)	0.05

99. ხმაურის და ვიბრაციის დონეების მონიტორინგისთვის, გამოყენებულ იქნა ინსტრუმენტი: „REED INSTRUMENTS 9300“.

E. ჰიდროლოგია

100. ქუთაისი მდინარე რიონის სანაპიროებზეა განთავსებული. რიონი დასავლეთ საქართველოს ყველაზე დიდ წყლის ობიექტს წარმოადგენს, სიგრძე 327 კმ-ია, ხოლო მდინარის აუზის ფართობია 13,400 კმ², რაც საქართველოს ტერიტორიის დაახლოებით 20%-ია. მდინარე სათავეს იღებს კავკასიონის ქედის სამხრეთ ფერდობიდან და ფოთთან უერთდება შავ ზღვას. რიონი საქართველოს ყველაზე წყალუხვ მდინარეს წარმოადგენს. წყლის დონე მდინარეში იზრდება გაზაფხულზე (აპრილში) და მაქსიმუმს აღწევს ივნისში. წყალუხვობა გრძელდება აგვისტოს ბოლომდე. სექტემბრის ბოლოსთვის, წყალდიდობას იწვევს ძლიერი წვიმები, რაც მაქსიმუმს აღწევს ოქტომბერ-ნოემბერში. წყლის

მინიმალური დონე აღინიშნება დეკემბერ-თებერვალში. ჩამონადენი მასის 34.7%-ს განაპირობებს გრუნტის წყალი, 32.5%-ს - წვიმის წყალი, 28.2%-ს - თოვლის დნობა და 4.6% -ს მყინვარები. მდინარეს ყოველწლიურად 12.9 კმ³ წყალი და 6.9 მლნ ტონა ნატანი შეაქვს შავ ზღვაში. მდინარისთვის დამახასიათებელია წყალდიდობები. წყალდიდობა ხდება გაზაფხულზე და ზაფხულზე, როდესაც ხდება თოვლის და მყინვარების დნობა, წყალდიდობას იწვევს წვიმებიც. ქუთაისთან, საშუალო წლიური ხარჯია 134 მ³/წმ. წყლის მაქსიმალური ხარჯი აღინიშნება ქუთაისთან: 1,806 მ³/წმ. მინიმალური ხარჯი (75% ალბათობით): 22.0 მ³/წმ, ქუთაისთან. მდინარის სიღრმე აქ მერყეობა 100-დან 150 მ სიღრმემდე, სიღრმე: 1-5 მ, დინების სიჩქარე: 0.6-1.2 მ/წმ.

101. საპროექტო ტერიტორიის სიახლოვეს წყლის ობიექტები არ არის. საპროექტო ტერიტორია მდინარე რიონიდან 3.7 კმ-ით არის დაშორებული.

F. ნიადაგები

102. მდინარე რიონის აუზის ნიადაგები განეკუთვნება დასავლეთ საქართველოს რეგიონის ნიადაგების ჯგუფს, რაც წარმოდგენლია დაბლობის ჭაობის, მთისწინეთის-გორაკის, მთიანი ტყის და მთის-მდელოს ნიადაგებით.
103. საქართველოს ტერიტორიაზე ნიადაგის დაბინძურების მონიტორინგის შედეგების (გარემოს ეროვნული სააგენტო, 2017 წ.) თანახმად, საპროექტო ტერიტორიასთან აღებულ ნიმუშებში ნიადაგის მძიმე მეტალებით დაბინძურების მდგომარეობა წარმოდგენილია ცხრილში.

ცხრილი 6. ნიადაგის დაბინძურება ძლიერი მეტალებით (წყარო: გარემოს ეროვნული სააგენტო)

	Cu, (მგ/კგ)	Zn (მგ/კგ)	Pb (მგ/კგ)	Mn (მგ/კგ)	Fe (მგ/კგ)	PH
ქუთაისი, ირაკლი აბაშიძის ქუჩა 315	79.16	476.95	50.60	2588.93	1.63	7.29

G. ბიოლოგიური გარემო

104. საბავშვო ბაღის შენობის მშენებლობა დაგეგმილია ურბანულ, მოდიფიცირებულ გარემოში. საპროექტო ტერიტორიაზე ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელოვანი კომპონენტების არსებობა ნაკლებად მოსალოდნელია.
105. ქუთაისი მდებარეობს კოლხეთის დაბლობის აღმოსავლეთ ბოტანიკურ ნაწილში. წარსულში, ქუთაისის ტერიტორია, ისევე როგორც იმერეთის რეგიონის უდიდესი ნაწილი, ტყით იყო დაფარული. ამჟამად, ქალაქის გარშემო არსებული ვაკე და

მთიანი ადგილები ძირითადად ტყეების გარეშეა წარმოდგენილი და სასოფლო სამეურნეო მიწის ნაკვეთებითაა დაფარული. თუმცა, ქალაქის საზღვრებში და მის მიმდებარედ, ტყის გარკვეული ფრაგმენტები მაინც შემორჩენილია. ყველაზე მნიშვნელოვანია სალორის ტყე, რომელიც 480 ჰექტარზეა გადაჭიმული, და სადაც მუხა ხის დომინანტ სახეობას წარმოადგენს. ქუთაისის აღმოსავლეთ და დასავლეთ ნაწილში ვხვდებით სხვა ტყეებსაც, რელიქტური ტყეების გაჩეხვის შემდეგ, მათ შორის არის ტყე, რომელიც მდინარე წყალწითელას მარცხენა სანაპიროზეა გადაჭიმული, სოფელ გოდოგანთან, სადაც ძირითადი ხეების სახეობებია: მუხა, რცხილა, შავი აკაცია და სხვ.

106. ქუთაისის ტერიტორიაზე და მის შემოგარენში მოხდა მნიშვნელოვანი სახის განახლება/აღდგენა. შეიქმნა მჭიდროდ დასახლებული დასახლებები, რაც მნიშვნელოვნად ზღუდავს ფლორას და ფაუნას, და ამცირებს გარეული ცხოველების რაოდენობას. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ადგილები ადრე მიიჩნეოდა საუკეთესო სანადირო ადგილებად. ქუთაისის შემოგარენში ცხვდებით გარეული ცხოველების შემდეგ სახეობებს:

- მღრღნელები: თაგვი, კურდღელი, ციყვი და სხვ.;
- მწერიჭამიები: ზღარბი, კოლხური ბიგა და სხვ.;
- ფრინველები: ხშირად ვხვდებით: ყვავს, ბუს, ბელურას, გუგულს და სხვ.;
- ქვეწარმავლები: ხვლიკები, გველები და კუების ბევრი სახეობა;
- ამფიბიები: ჩვეულებრივი გომბეშო, მწვანე გომბეშო, ჭაობის გომბეშო, ვასაკა და სხვ.;
- უხერხემლოები: მწერები, კალიები, ბუზები, პეპლები, ხოჭოები და სხვ.

107. ზემოქმედება ვეგეტაციაზე სამშენებლო ეტაპზე უმნიშვნელოა, რადგან საბავშვო ბაღის შენობის ექსკავაციის ტერიტორიაზე მცენარეები არ არის.

სურათი 11. საპროექტო ტერიტორიის ვეგეტაცია

108. იმერეთის რეგიონში რამდენიმე დაცული ტერიტორიაა, მათ შორის, იმერეთის გამოქვაბულების დაცული ტერიტორიები, აჯამეთის ალკვეთილი, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ნაწილი, რომელიც ბაღდათის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს. უახლოესი დაცული ტერიტორია - სათაფლიის ნაკრძალი, საპროექტო ტერიტორიიდან 5.7 კმ-ში მდებარეობს. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) და აგბ-ს მიერ გამოყენებული ინტეგრირებული ბიომრავალფეროვნების შეფასების ინსტრუმენტის (IBAT) შედეგების თანახმად, მგრძნობიარე რეცეპტორები და კრიტიკული ჰაბიტატის არეალები, ქვეპროექტის ტერიტორიის 1-დან 5 კმ-ის ფარგლებში, არ არის. საბავშვო ბაღის შენობის მშენებლობის და ექსპლოატაციის ეტაპზე, ზემოქმედება დაცულ ტერიტორიებზე, ზურმუხტის ზონებსა თუ ტყეებზე, მოსალოდნელი არ არის.

109. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით, 2020 წელს, ქუთაისში ცხოვრობდა 135.2 ათასი მოსახლე, რომელთა შორის 46% კაცი, 54% კი ქალია. მოსახლეობის სიმჭიდროვე შეადგენს 2,103 ადამიანს კვადრატულ კილომეტრზე, რაც ეროვნულ საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით, მაღალია. მოსახლეობის საშუალო ასაკი: 38.8 წ. ქუთაისის მოსახლეობის ასაკობრივი შემადგენლობა შემდეგია: 23% - ბავშვები და 14 წლამდელები; 21% - 65 წელს გადაცილებულები; 56% - შრომისუნარიანი მოსახლეობა. ურბანული მოსახლეობის წილია 100%. მიგრაციის შედეგად, ქუთაისის მოსახლეობის რაოდენობა შემცირდა 36%-ით, 1989 წელთან შედარებით. 2014 წელს, ქუთაისიდან ემიგრაციაში 52,414 ადამიანი წავიდა. ადამიანური რესურსების გადინება ქალაქიდან და რეგიონიდან კვლავ მიმდინარეობს.

დასაქმება

110. უმუშევრობის დონე ჯერ კიდევ მაღალია და რჩება ქალაქის მთავარ სოციო-ეკონომიურ პრობლემად. უმუშევრობის მაჩვენებელი იმერეთში 11.6%-ს შეადგენს, რაც ნაციონალური მაჩვენებლის ანალოგიურია.
111. ბოლო ათწლეულებში ქალაქის ეკონომიკის დომინანტური პოზიციების დაკარგვამ და საბაზრო სისტემაზე გადასვლამ, განაპირობა რადიკალური ცვლილებები დასაქმების სფეროში, რაც ძირითადად გადაერთო მომსახურების სექტორზე. კერძოდ, 2015 წელს, პროდუქციის წილი ეკონომიკის სექტორის სექტორალურ სტრუქტურაში მხოლოდ 17% იყო, მაშინ როდესაც ვაჭრობის წვლილმა 36.5% შეადგინა, მშენებლობის წვლილი - 12%, ხოლო განათლების, ჯანდაცვის და სპორტის - 7.5%. 2014 წლის ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების თანახმად, ქუთაისში დასაქმებული იყო 21,733 ადამიანი, რაც ორჯერ ნაკლებია ბათუმის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.
112. მოქალაქეები ძირითადად დასაქმებულები არიან საცალო და საბითუმო ვაჭრობის ობიექტებზე, ასევე ისეთ სერვის სექტორებში, როგორიცაა: სილამაზის სალონები, კერძო მკერავის მაღაზიები, ავტო-სერვისები, და კერძების მომზადების და მიწოდების სერვისები. მცირე საწარმოებში, ადამიანები ძირითადად დასაქმებულები არიან საცხოვრებელში, საკონდიტროებში და ნახევრად-მზა პროდუქტების წარმოებაში. ამასთან, თვითდასაქმებულების მნიშვნელოვანი ნაწილი მშენებლობის და კომუნიკაციების სფეროში, მოდის დასაქმების ე.წ. „არაოფიციალურ ბირჟაზე“.

ეკონომიკა

113. ქუთაისი ჯერ კიდევ დგას სოციალური და ეკონომიკური გამოწვევების წინაშე. აღნიშნულ გამოწვევებში იგულისხმება უმუშევრობის მაღალი დონე, მიგრაცია ქალაქიდან, სამეწარმეო უნარების და გამოცდილების ნაკლებობა, საჯარო ინსტრუქტურუქტურის და საინვესტიციო გარემოს არასათანადო განვითარება.
114. ქუთაისის მუნიციპალიტეტი შეუერთდა ევროკავშირის 2017 წ. 30 მაისის ინიციატივას „მერები ეკონომიკური ზრდისთვის“ და აიღო შესაბამისი ვალდებულებები, მემორანდუმით განსაზღვრული საკითხების შესრულებაზე. ადგილობრივი თვითმმართველობა მიიჩნევს, რომ ევროკავშირის ინიციატივა „მერები ეკონომიკური ზრდისთვის“ კარგი პლატფორმაა საჯარო და კერძო სექტორების თანამშრომლობისთვის - ადგილობრივ დონეზე. აღნიშნულ ინიციატივაში მონაწილეობა უზრუნველყოფს დამატებით ფინანსურ და ტექნიკურ მხარდაჭერას, ქალაქის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით.
115. ქუთაისის ეკონომიკის საფუძველს საბჭოთა პერიოდში წარმოების სფერო წარმოადგენდა, სადაც დასაქმებული იყო დაახლოებით 55 ათასი ადამიანი. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ დაიწყო დეინდუსტრიალიზაციის პროცესი, რასაც მოჰყვა წარმოების მკვეთრად დაცემა. საბაზრო ეკონომიკის პრინციპების დანერგვამ გამოიწვია სტრუქტურული ცვლილებები ეკონომიკაში.

116. ამჟამად, ქუთაისში ფუნქციონირებს 20,143 აქტიური ბიზნესი, საიდანაც 29.4% მიკრო ბიზნესია, 43.2% - მცირე ბიზნესი, 27.3% - საშუალო ბიზნესი და მხოლოდ 0.1% - მსხვილი ბიზნესი. ახლად რეგისტრირებული ბიზნეს საწარმოების რაოდენობა იზრდება 1,000-ზე მეტი ერთეულით ყოველწლიურად, თუმცა ასევე მიმდინარეობს არსებული ბიზნეს საწარმოების შეჩერების და დახურვის პროცესი.

ცხრილი 7. ეკონომიკური საქმიანობის კლასიფიკაცია 2017 წლის მდგომარეობით¹³

ეკონომიკური საქმიანობის სახეობა	ბიზნეს ერთეულების რაოდენობა (კლასიფიკაციის მიხედვით)			
	მიკრო	მცირე	საშუალო	მსხვილი
წარმოების სექტორი	273	423	209	12
სამშენებლო სექტორი		107	82	6
ტრანსპორტირების, შენახვის, საფოსტო და მიტანის სერვისები	389	121	43	
სასტუმროები, რესტორნები, კერძების მომზადების და მიწოდების სერვისი	53	519	31	
საინფორმაციო ტექნოლოგიები	11	18	9	
ფინანსები და დაზღვევა		11	27	4
უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული ოპერაციები	41	78	13	
პროფესიონალური, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობა (მათ შორის, საბუღალტრო აღრიცხვა, არქიტექტურა, საინჟინრო საქმიანობა, კვლევა და დეველოპმენტი, ბაზრის კვლევა, ვეტერინარული სერვისები)	16	47	57	
ადმინისტრაციული და დამხმარე საქმიანობა (დაქირავება, იჯარა, სამსახურში აყვანა, ტურიზმის და დაჯავშნის სერვისები, უსაფრთხოება და კვლევა, ადმინისტრაციული მომსახურება)	56	191	267	
განათლება	15	73	42	

¹³ წყარო: ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების გეგმა, ქუთაისის მუნიციპალიტეტი, 2018 წ.

ეკონომიკური საქმიანობის სახეობა	ბიზნეს ერთეულების რაოდენობა (კლასიფიკაციის მიხედვით)			
	მიკრო	მცირე	საშუალო	მსხვილი
ჯანდაცვის და სოციალური სერვისები	72	141	69	
კულტურა, სპორტი, გართობა, დასვენება და რეკრეაციული სერვისები	49	76	25	
მომსახურების სხვადასხვა სახეობები (შენიშვნა: აღნიშნულ კატეგორიაში გაერთიანებულია ყველა ბიზნეს კომპანია, რომელსაც არ დაუზუსტებია საქმიანობის სფერო სამეწარმეო რეგისტრაციის პროცესში, რადგან აღნიშნული ინფორმაციის მითითება სავალდებულო არ არის)	4,980	6,947	4,540	

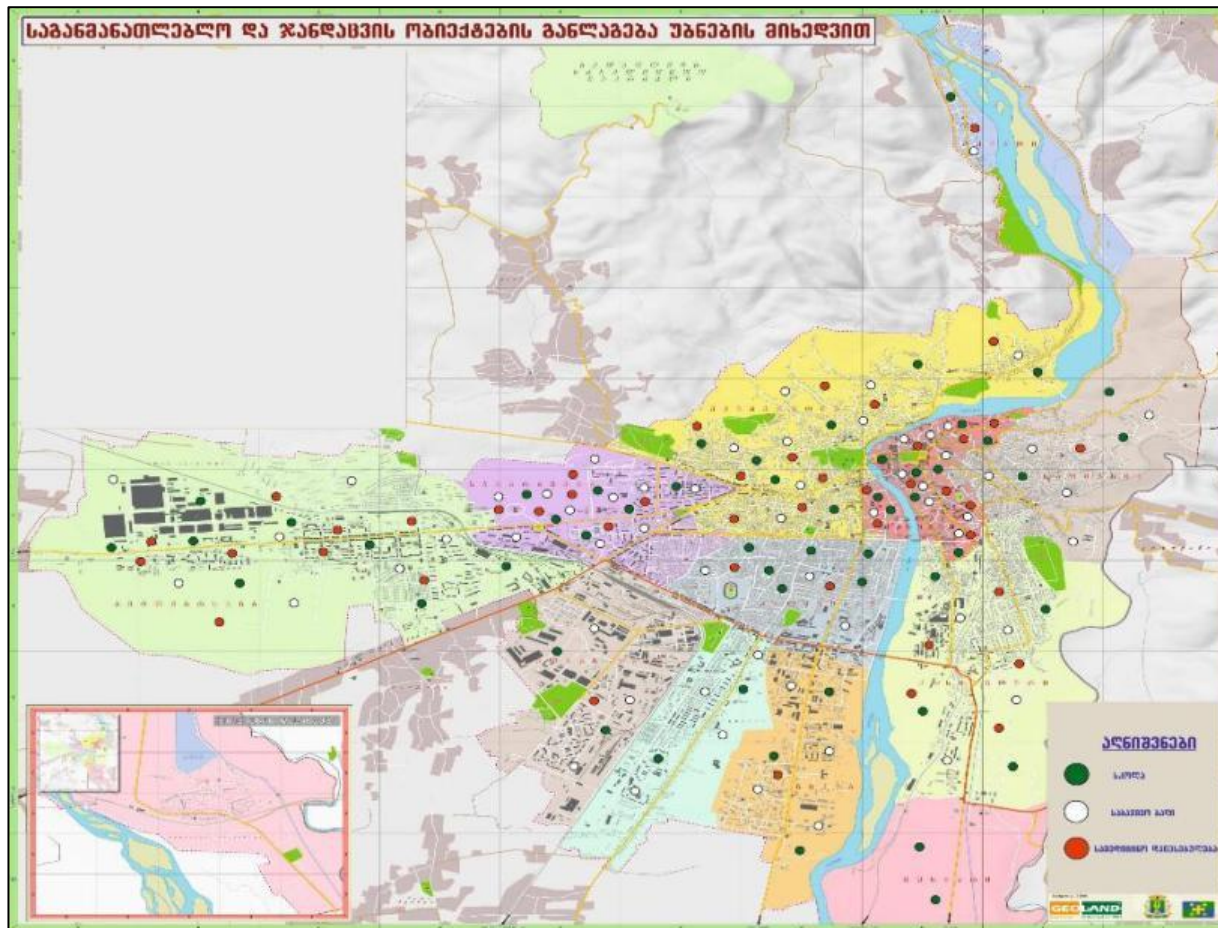
117. გადამამუშავებელი მრეწველობა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ქუთაისის ეკონომიკაში, თუმცა ის არ წარმოადგენს წამყვან ძალას, რასაც ადასტურებს ის ფაქტი, რომ ქუთაისის დასაქმებული მოსახლეობის 39% დაკავებულია სავაჭრო და მომსახურების სექტორებში, და მხოლოდ 11%-ია დაკავებული სამეწარმეო მრეწველობის სფეროში, რასაც 10%-ით მოჰყვება ჯანდაცვა; განათლების და სპორტის სფეროში დასაქმებულთა რაოდენობაა 18%, სხვა სფეროებში დასაქმებულთა რაოდენობა კი 22%-ს შეადგენს.
118. ტურიზმის სექტორი ქალაქის ეკონომიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ სფეროს წარმოადგენს. ქუთაისი იყენებს იმერეთის რეგიონის ტურისტულ პოტენციალს და შესაბამისად, მნიშვნელოვან კონკურენციას უწევს ქვეყნის სხვა რეგიონებს, აღნიშნული მიმართულებით. რეგიონის უნიკალურობას მისი უძველესი ისტორიული და კულტურული მემკვიდრეობა წარმოადგენს, ასევე აღსანიშნავია მისი მრავალფეროვანი ბუნება და ბუნებრივი ძეგლები, ღვინო და სამზარეულო, მინერალური, თერაპიული და სასმელი წყლები, ბალნეოლოგიური და სპა კურორტები, ასევე მასპინძლობის უდიდესი კულტურა. ტურიზმის თვალსაზრისით, ქალაქს აქვს რეგიონული მართვის ცენტრად გარდაქმნის პოტენციალი, რის შედეგადაც ის შეძლებს ერთობლივი რეგიონული სერვისების, პროდუქციის, ბრენდების შექმნას და მათ პოპულარიზაციას, რაც თავის მხრივ, გააძლიერებს შიდა და საგარეო პოზიციებს და გაზრდის ვიზიტორების რაოდენობას და შემოსავლებს, ტურიზმის სექტორში.
119. ბოლო წლებში მოხდა სამედიცინო და სასტუმრო ბიზნესების გააქტიურება მომსახურების სფეროში. 130 სამედიცინო ბიზნეს საწარმოს მიერ შემოთავაზებული სერვისები ხელმისაწვდომია როგორც ადგილობრივი მოსახლეობისთვის, ასევე რეგიონის მაცხოვრებლებისთვის, მათ შორის ოკუპირებული ტერიტორიების მოსახლეობისთვის. უცხოელების რაოდენობა, რომლებიც საქართველოში სარგებლობენ სხვადასხვა სამედიცინო მომსახურებით, იზრდება. ვითარდება სამედიცინო ტურიზმი.

120. ტურისტების რაოდენობის ზრდამ ქალაქში ხელი შეუწყო საასტუმროების ინდუსტრიის განვითარებას, თუმცა არსებული 20 სასტუმრო და 220-ზე მეტი საოჯახო ტიპის სასტუმრო - 2800-მდე საწოლით, ვერ აკმაყოფილებს მოთხოვნას, შესაბამის სეზონებზე.
121. ადგილობრივი კვლევების თანახმად, ცხადია, რომ ტურისტი ქალაქში რჩება საშუალოდ 2 დღის განმავლობაში, და რადგან არსებული ტურისტული ლოკაციების რაოდენობა საკმარისი არ არის, არსებობს ახალი და ისეთი ტურისტული ლოკაციების შექმნის საჭიროება, როგორც არის შიდა-მუნიციპალური ლოკაციები, რაც გააძლიერებს ქალაქის მიმზიდველობას და გაზრდის ვიზიტორების ქალაქში დარჩენის ხანგრძლივობას.
122. ქუთაისში ასევე არის ორი თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა. აღნიშნულ ზონებში განხორციელდა 110 მილიონზე მეტი აშშ დოლარის ინვესტიცია. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის ფარგლები ოპერირებს 107 საწარმო. პრეფერენციული საგადასახადო სისტემისა და მიმზიდველი პირობების მიუხედავად, ინდუსტრიული ზონები დატვირთულია მხოლოდ ნაწილობრივ.

განათლება

123. სკოლამდელი განათლების პროცესს ქალაქში ემსახურება 37 საჯარო და 28 კერძო საბავშვო ბაღი. ჯამში, საბავშვო ბაღში რეგისტრირებულია 9,300 ბავშვი, თუმცა, მზარდი მოთხოვნის გამო, მიმდინარეობს რამდენიმე საბავშვო ბაღის მშენებლობა, დამატებითი რაოდენობის ბავშვების მიღების მიზნით.
124. დღესდღეობით, ქალაქში 53 საშუალო სკოლაა, საიდანაც 15 კერძოა, 38 კი საჯარო. ქალაქში ასევე არაერთი სამუსიკო და სახელოვნებო სკოლაა.
125. ქუთაისში უმაღლესი განათლების 2 აკრედიტირებული დაწესებულებაა: აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და ქუთაისის უნივერსიტეტი. აღსანიშნავია ასევე ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სასწავლო ცენტრი, რომელიც ახორციელებს პროფესიულ პროგრამებს და რამდენიმე პროფესიული სასწავლებელი. აღნიშნულ უნივერსიტეტებში სწავლობს 8.844 სტუდენტი.
126. ამჟამად მიმდინარეობს დაახლოებით 60 ათას სტუდენტზე გათვლილი ახალი ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის მშენებლობა. უნივერსიტეტის კონცეფცია და სილაბუსები მზადდება მიუნხენის ტექნოლოგიურ უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით.

სურათი 12 საბავშვო ბაღების, სკოლების და ჯანდაცვის ობიექტების განლაგება ქუთაისში¹⁴

¹⁴ წყარო: ქალაქ ქუთაისის განვითარების სტრატეგია „ქუთაისი 2021“, ქუთაისის მუნიციპალიტეტი, 2016 წ.

I. ინფრასტრუქტურა

127. ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების თვალსაზრისით, ქალაქი უზრუნველყოფილია ფუნქციური კომუნალური ინფრასტრუქტურით: ელ. მომარაგება - 100%, გაზომომარაგება - 98%, წყალმომარაგება - 99%, ინტერნეტი - 63%.
128. ქუთაისში ორი სამეცნიერო უნივერსიტეტია. აღნიშნული უნივერსიტეტები ქმნიან მნიშვნელოვან შრომით რესურსებს - სხვადასხვა მიმართულებებით. ამჟამად მიმდინარეობს დაახლოებით 60 ათას სტუდენტზე გათვლილი ახალი ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის მშენებლობა. უნივერსიტეტის კონცეფცია და სილაბუსები მზადდება მიუნხენის ტექნოლოგიურ უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით.
129. ქუთაისი საქართველოს ყველა სტრატეგიულ წერტილს ავტომაგისტრალის ქსელით უკავშირდება. მანძილი ბათუმის პორტამდე: 139 კმ, ფოთის პორტამდე - 105 კმ, დედაქალაქამდე - 225 კმ, ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელ მთავარ მაგისტრალამდე - 7 კმ, მთავარ სარკინიგზო სადგურამდე - 10 კმ, ქუთაისის დავით აღმაშენებლის საერთაშორისო აეროპორტამდე - 18 კმ. ქუთაისის აეროპორტიდან განხორციელებულმა დაბალბიუჯეტო ფრენებმა გაზარდა მგზავრთა სატრანსპორტო ნაკადი და საჭირო გახდა აეროპორტის გაფართოება, რაც თავის მხრივ, ზრდის ქალაქის შესაძლებლობებს, ტუსიზმისა და ინვესტიციების განხორციელების მიმზიდველობის თვალსაზრისით.
130. ქუთაისში არსებულ ორ ჰიდროელექტრო სადგურზე (რიონის ჰიდროელექტრო სადგური, და გუმათის ჰიდროელექტრო სადგური) მოდის ელექტროენერგიის წარმოების 20-25%. აღნიშნული სადგურების ჯამური სიმძლავრე 115 მვტ-ს შეადგენს.

კ. კულტურული მემკვიდრეობა

1. ქუთაისი უძველესი დროიდან იყო დასახლებული. კოლხური კულტურის არსებობა აქ დასტურდება ძვ.წ. XV-XIII საუკუნეებიდან. ქუთაისის დოკუმენტური ისტორია ჩვენს წელთაღრიცხვამდე III საუკუნით იწყება, თუმცა ანტიკური ავტორები მას კოლხეთის სამეფოს დედაქალაქად მიიჩნევდნენ (ძვ. წ. VIII).
2. ქუთაისი და მისი მიმდებარე ტერიტორიები გამოირჩევა ულამაზესი ბუნებითა და კულტურული ძეგლების სიმრავლით. გრანდიოზულმა და შთამბეჭდავმა ბაგრატის ტაძარმა, გელათის მონასტერმა (იუნესკოს მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლები), მოწამეთას სამონასტრო კომპლექსმა, გეგუთის სასახლემ და სხვა მრავალი ტაძარმა თუ ციხე-სიმაგრემ შეიძლება მოგაწოდოთ საქართველოს ისტორიისა და კულტურული განვითარების ნათელი სურათი. ქუთაისში ფუნქციონირებს ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი, სადაც წარმოდგენილია უნიკალური მასალები ძვ.წ. IX-VII საუკუნეებიდან გვიან შუა საუკუნეებამდე.
3. პროექტის ლოკაცია შეისწავლა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტებმა. არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები ან არტეფაქტები არ ფიქსირდება პროექტის ტერიტორიაზე (NACHP-ის წერილი, 2020 წლის 14 თებერვალი, #17/570). პროექტის ტერიტორია მდებარეობს ქალაქის ისტორიული ნაწილიდან მოშორებით და მის მახლობლად არ დგას კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები, ამიტომ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) მომზადება არ არის საჭირო ADB SPS 2009-ის თანახმად.

ლ. ტურიზმი

4. ტურიზმის სექტორი ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა ქალაქის ეკონომიკისათვის. ქუთაისი, იმერეთის რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გამოყენებით, არსებით კონკურენციას უწევს ქვეყნის სხვა რეგიონებს. რეგიონის უნიკალურობა განპირობებულია უძველესი ისტორიული და კულტურული მემკვიდრეობით, მრავალფეროვანი ბუნებითა და ბუნების ძეგლებით, ღვინითა და სამზარეულოთი, მინერალური თერაპევტული და სასმელი წყლებით, ბალნეოლოგიური და სპა კურორტებით და სტუმართმოყვარეობის დიდი კულტურის ქონით. ტურისტული თვალსაზრისით, ქალაქს აქვს პოტენციალი გახდეს რეგიონული მართვის ცენტრი, რომელიც შეძლებს ჩამოაყალიბოს ერთობლივი რეგიონული სერვისები, პროდუქტები, ბრენდები და ხელი შეუწყოს მათ პოპულარობას. ეს თავის მხრივ გაზრდის ხილვადობას შიდა და გარე პოზიციებზე; გამოიწვევს ტურიზმის სექტორში ვიზიტორების რაოდენობისა და შემოსავლების ზრდას. ქალაქიდან 18 კილომეტრში მდებარე ქუთაისის დავით აღმაშენებლის (აღმაშენებელი) სახელობის საერთაშორისო აეროპორტი მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ტურისტული ინდუსტრიის სწრაფ ზრდას. ბოლო წლებში იზრდება ქუთაისში ტურისტების რაოდენობა პოლონეთიდან, გერმანიიდან, ლიტვადან, ჩეხეთიდან, რუსეთიდან, ნიდერლანდებიდან.
5. ტურიზმი განიხილება როგორც ადგილობრივი ეკონომიკის ერთ-ერთ მამოძრავებელ ძალად, მაგრამ აუცილებელია არსებული სერვისებისა და რესურსების გაუმჯობესება, ტურიზმში ინოვაციური შესაძლებლობების გაფართოება, იმ რეგიონული

ტურისტული სერვისებისა და პროდუქტების დანერგვა, რომლებიც მოიზიდავს მეტ ტურისტს და სრულად გამოიყენებს ადგილობრივ ტურისტულ პოტენციალს.

VII. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება და მისი შერბილების ღონისძიებები

ა. მეთოდოლოგია

6. განახლებული IEE პროცესი შედგებოდა ექვსი ძირითადი აქტივობისგან, რომლებიც გავრცელებულია საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით ჩატარებული მსგავსი კვლევებისთვის:

- (i) საბაზისო მონაცემების შეგროვება, რომელიც აღწერს ბიოფიზიკურ და სოციალურ გარემოს საკვლევ ზონაში, სამაგიდო კვლევები და დარგის კვლევები არსებულ მონაცემებში გამოვლენილი ხარვეზების აღმოსაფხვრელად და ინფორმაციის განახლება თემებსა და სფეროებზე, სადაც მოსალოდნელია მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება;
- (ii) შემოთავაზებული სამუშაოების მოსალოდნელი დადებითი და უარყოფითი ზემოქმედების იდენტიფიცირება, პოტენციური ნეგატიური ზემოქმედების აღბათობისა და მნიშვნელობის შეფასება და შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავება;
- (iii) ალტერნატივების ანალიზი ადგილმდებარეობის, ტექნოლოგიის, დიზაინისა და ოპერირების თვალსაზრისით, ასევე „არა-პროექტის“ (ნულოვანი ალტერნატივა) ალტერნატივის ჩათვლით;
- (iv) გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) შემუშავება;
- (v) IEE ანგარიშის მომზადება;
- (vi) ინფორმაციის გამჟღავნება და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაცია.

7. თითოეული ზემოქმედების აღწერას ექნება შემდეგი მახასიათებლები: (i) საქმიანობის ტიპი (ii) აქტივობების მასშტაბი; და (iii) პროექტის ტერიტორია.

8. ზემოქმედების შეფასებისთვის გამოყენებული ზოგადი მეთოდოლოგია (კრიტერიუმები), რომელიც მოცემულია დანართში „ა“. იგი აღწერს ზემოქმედების იდენტიფიკაციისა და განსაზღვრის პროცესს, მნიშვნელობის შეფასებას და შერბილების მენეჯმენტისა და კარგი პრაქტიკის ზომებს. როდესაც სავარაუდოა, რომ პროექტმა შეიძლება გამოიწვიოს გარემოზე დაუშვებელი ზემოქმედება, შემოთავაზებულია შემარბილებელი ღონისძიებები (პროექტის აღწერაში შეტანილი თანდართული საპროექტო ზომების გარდა).

გარდა ამისა, შესაძლოა, რომ შემოთავაზებული იყოს კარგი პრაქტიკის ღონისძიებები, თუმცა ნაკლებად სავარაუდოა, რომ მათ შეცვალონ ზემოქმედების მნიშვნელობა. დადებითი ზემოქმედების შემთხვევაში, მოსაპოვებელი სარგებლის ოპტიმიზაციის მიზნით შემოთავაზებულია მენეჯმენტის ზომები

9. შემდეგი შერბილების იერარქია გამოყენებული იქნება დაუშვებელი ზემოქმედების პრაქტიკული შემარბილებელი ღონისძიებების შერჩევისას ამ ფორმით (უპირატესობის მიხედვით): (i) ზემოქმედების თავიდან აცილება, სადაც ეს შესაძლებელია, მიზეზ(ებ)ის აღმოფხვრის მეშვეობით (ii) შეძლებისდაგვარად რომ შემცირდეს ზემოქმედება მიზეზ(ებ)ის ლიმიტირების მეშვეობით (iii) ზემოქმედების მელიორაცია - რეცეპტორის, წარმომშობი მიზეზ(ებ)ისგან დაცვის მეშვეობით; და (iv) კომპენსაციური ტიპის ღონისძიებების უზრუნველყოფა ზემოქმედების შემცირების მიზნით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ზემოქმედება მაღალი მნიშვნელობისა არის და არცერთი ზემოთ ჩამოთვლილი მეთოდი არ შეესაბამება მას.

ბ. აქტივობების შეჯამება და მოსალოდნელი ზემოქმედება

10. ეს პროექტი საჯარო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის გზით მნიშვნელოვან პოზიტიურ გავლენას მოახდენს ქუთაისის მოსახლეობაზე, რაც მნიშვნელოვანია ადგილობრივი ეკონომიკის ზრდის სტიმულირებისთვის.

11. სამშენებლო სამუშაოებთან დაკავშირებული გარკვეული დროებითი ზემოქმედებები გამოიკვეთება. ამ ზემოქმედებებთან გამკლავების მიზნით წინა-სამშენებლო, სამშენებლო და ოპერირების ფაზებზე, შერბილება შემოთავაზებულია საჭიროებისამებრ და აღწერილია ამ თავში. პროექტის ფარგლებში განსახორციელებელი აქტივობები შესწავლილი იქნა 3 ფაზად:

ფაზა 1: წინასამშენებლო აქტივობები

12. მხედველობაში იქნა მიღებული წინასამშენებლო საქმიანობის პოტენციური გარემოსდაცვითი ზემოქმედება, როგორცაა სამშენებლო კომპანიის (CC) ოფისების მოწყობა, საჭირო აღჭურვილობით მომარაგება, ობიექტების მომზადება და წვდომის ადეკვატურობა და ყველა ეს აქტივობა არ გააუარესებს გარემოს არსებულ პირობებს.
11. სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე ჩატარდა რამდენიმე წინასამშენებლო კვლევა, მათ შორის ხმაურის და ვიბრაციის, ნიადაგის დაბინძურების, ჰაერის დაბინძურების, ფლორისა და ფაუნის სახეობების თაობაზე.

13. სამშენებლო კომპანია (CC) უზრუნველყოფს მოსაშორებელი მასალების და ნარჩენების სათანადო წესით განადგურებასა და განადგურების ობიექტები ავტორიზებული მთავრობის მიერ.

ფაზა 2: სამშენებლო სამუშაოები

15. პროექტის მშენებლობის დროს გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება არის ხმაური, ვიბრაცია, მტვერი, მყარი და თხევადი ნარჩენები. საზოგადოებრივი ჯანდაცვა და უსაფრთხოება მნიშვნელოვან საკითხად მიიჩნევა მშენებლობის ფაზაში, რადგან საზოგადოებრივი შენობები განლაგებულია პროექტის ტერიტორიასთან ახლოს. ეფექტები, რომლებიც შეიძლება გამოვლინდეს მშენებლობის ფაზაში, არიან მოკლევადიანი ეფექტები და მათ არ შეუძლიათ გააუარესონ არსებული პირობები. სამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება, რომ სამუშაოები შეასრულოს გარემოსდაცვითი მოქმედი სტანდარტების დაცვით და რომ შეაკეთოს და თავიდან აღადგინოს ნებისმიერი ავარიული ტერიტორიები სამუშაოებამდე ან უკეთესი პირობების მხედველობაში მიღებით.

ფაზა 3: ოპერირება

16. ოპერირების ფაზაში გარემოზე შესაძლო ზემოქმედება წარმოიშვება მოწყობილი ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობის შედეგად და მყარი ნარჩენებისა და ჩამდინარე წყლების წარმოქმნასთან იქნება დაკავშირებული.

17. ამ პუნქტში მოცემულია პროექტის სხვადასხვა ფაზებთან დაკავშირებული ტერიტორიისთვის განკუთვნილი, მოსალოდნელი ზემოქმედებების მოკლე აღწერა (იხ. ცხრილი 20).

ცხრილი 8 ტერიტორიისთვის დამახასიათებელი მოსალოდნელი ზემოქმედებები

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
წინასამშენებლო ეტაპი						
საბავშვო ბაღის ტერიტორია	წინასამშენებლო კვლევა (ხმაური და ვიბრაცია - საბაზისო, შეფასება,	სამშენებლო სამუშაოების	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ყველა ახალი ინფრასტრუქტურის ლოკაციების გამოკვლევა

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
	ჰაერის დაბინძურება - საბაზისო შეფასება,	შეფერხება გარემოზე მიყენებული ზიანი, პროექტის ტერიტორიებზე გაუთვალისწინებული გარემოებების გამო				ბანაკის, სამშენებლო ეზოს ჩათვლით. ტერიტორიები პროექტის ადგილმდებარეობის ფარგლებში ან ყველაზე ახლოს შესაძლო ვაკანტურ სივრცეში არსებული ტერიტორიებზე პრიორიტეტი ს მინიჭება; თუ საჭიროდ ჩაითვლება სხვაგან გადაადგილება, განიხილეთ ის ლოკაციები რომლებიც

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
						არ გამოიწვევს არასტაბილურობას და არ გამოიწვევს ქონების, მცენარეულობისა და სასმელი წყლის მიწოდების სისტემების განადგურებას;
	საჭირო გეგმების შემუშავება: ტერიტორიისთვის განკუთვნილი სპეციფიკური გარემოს მართვის გეგმა (SSEMP); ტერიტორიისთვის განკუთვნილი სპეციფიკური ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა; მოძრაობის მართვის გეგმა;	გარემოსა და მომუშავეთა ჯანმრთელობის დაზიანება საჭირო გეგმების არარსებობის გამო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე საჭირო გეგმების მომზადება და IA-ს წარდგენა, სამუშაოების განხორციელება დაუშვებელია SSEMP-ის თანხმობამდე

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
	ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა; ნარჩენების მართვის გეგმა; აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში); საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა; ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა; მოსაჭრელი ხეების ინვენტარიზაცია (საჭიროების შემთხვევაში); ატმოსფერულ ჰაერში გამოსხივებული მავნე ნივთიერებების სტაციონარული წყაროების ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში)					
	ყველა საჭირო ნებართვის,	გარემოს დაზიანება	საშუალო	საშუალო	საშუალო	მოპოვება: ინერტული მასალის

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
	ლიცენზიისა და აპრობაციის მოპოვება	ბუნებრივი რესურსების, ნარჩენების გატანის, დაბინძურების არასანქცირებულობის გამო				მოპოვების ლიცენზიები; MEPA-ს მიერ ნარჩენების მართვის გეგმის დამტკიცება; MEPA-ს მიერ ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს ინვენტარიზაციის ტექნიკური ანგარიშის დამტკიცება (საჭიროების შემთხვევაში); შეთანხმება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე განთავსების

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
						შესახებ; შეთანხმება სახიფათო ნარჩენების განთავსების შესახებ; (საჭიროების შემთხვევაში) ;
	დაცვის პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	გარემოს დაცვითი, სოციალური და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების-ს შეუსაბამობები	საშუალო	საშუალო	საშუალო	გარემოსდაცვითი და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სპეციალისტების დანიშვნა; ტრენინგების ჩატარება, როგორც ეს განსაზღვრულია IEE-ს მიერ.
	ადგილობრივი მოსახლეობის შეტყობინება, მოქალაქეების მიერ	პოტენციური კონფლიქტები	საშუალო	მინიმალური	საშუალო	პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
	სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ	ადგილო ბრივ მოსახლეობასთან				შემუშავება და საკონტაქტო პირების მითითება; ინფორმაციის გავრცელება მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ
	სხვადასხვა პოტენციურ გარემოზე ზემოქმედების გენერაცია დიზაინის, განლაგების ცვლილებების გამო	გარემოსდაცვითი, სოციალური და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების შეუსაბამობები	საშუალო	მინიმალური	საშუალო	თუ რაიმე ცვლილება მოხდება პროექტის დიზაინში, IEE უნდა განახლდეს შესაბამისად
სამშენებლო ეტაპი						
საბავშვო ბაღის ტერიტორია	მიწის სამუშაოები	ნიადაგი ჭარბი მოცუ	საშუალო	მაღალი	საშუალო	ტერიტორიიდან ამოღებული ჭარბი მოცულობის

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
		ლობით			ალო	ნიადაგი დროებით შეინახება ადგილზე და გამოყენებული იქნება ისევ, შევსების მიზნით.
	სამშენებლო სამუშაოები	მტვერი, ხმაური ვიზრაცია	საშუალო	მაღალი	საშუალო	საცხოვრებელი შენობები
		ზედაპირული წყლების დაბინძურება	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ზემოქმედება	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
		არქეოლოგიურ და CH -ს ტერიუბზე			იმასწავლრი	ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ფლორა და ფაუნა	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ინფრასტრუქტურა და ტრანსპორტი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ადგილობრივი მაცხოვრებლების გადაადგილება
		ნარჩენი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
					უალო	ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		OHS / საზოგადოებრივი ჯანდაცვა და უსაფრთხოება	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ადგილობრივი მაცხოვრებლები
		გადუდები შემთხვევები	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ლანდშაპი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
		ფტის ვიზუალის ცვლილება			შუალ	ფიქსირდებიან სიახლოვეში
სამშენებლო ბანაკი	ოპერირება	მყარი ნარჩენი	საშუალო	მაღალი	საშუალ	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
ოპერირების ეტაბი						
საბავშვო ბაღის ტერიტორია	ოპერირება	წარმოშობილი საცობი	მინიმალური	საშუალო	მინიმალური	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
		ნარჩენებთან და ჩამდინარე წყლების დაბინძურებასთან დაკავშირებული რისკი	მინიმალური	საშუალო	მ ი ნ ი მ ა ლ ც რ ი	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ემისიები	მინიმალური	მინიმალური	მ ი ნ ი მ ა ლ ც რ ი	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ ფიქსირდებიან სიახლოვეში
		ხმაური და	მინიმალური	მინიმალური	მ ი ნ ი	მგრძნობიარე რეცეპტორები არ

ტერიტორია	აქტივობა	გარემოსდაცვითი ასპექტი	ზემოქმედება	ალბათობა	რისკი	შენიშვნები
		ვიზრაცია			მაღალი	ფიქსირდებიან სიახლოვეში

გ. საჭირო გარემოსდაცვითი დოკუმენტები

18. სამშენებლო კომპანია (CC), მშენებლობის დაწყებამდე ჩაატარებს მთელ რიგ კვლევებს და შეიმუშავებს გარემოსდაცვითი გეგმებს, მათ შორის:

ტერიტორიისთვის განკუთვნილი სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP)

1. მოძრაობის მართვის გეგმა
2. ხმაურის და ვიზრაციის მართვის გეგმა
3. ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)
4. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა
5. გადაუდებელ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)
6. ნიადაგის ზედა ფენის მართვის გეგმა
7. ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა
8. მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში

19. სამშენებლო კომპანია (CC) სრულ განაკვეთზე დაასაქმებს გარემოს, ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების (EHS) პერსონალს, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება SSEMP-ის მომზადებაზე, უსაფრთხოების მოთხოვნებთან შესაბამისობაზე, SSEMP-ის განხორციელებაზე და EHS-თან დაკავშირებულ სხვა სახელშეკრულებო დებულებებზე, თემების მხრიდან

საჩივრების/პრეტენზიების განხილვაზე, ნებისმიერი მაკორექტირებელი მოქმედების განხორციელებაზე, MDF-თან და მშენებლობის ზედამხედველ კონსულტანტთან (CSC) კოორდინაციაზე.

20. სამშენებლო კომპანია (CC) დამსაქმებელს/ინჟინერს წარუდგენს ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშებს (MDF), რათა უზრუნველყოს საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლი, მუშებისა და თემების უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის უზრუნველსაყოფად, რათა ხელი შეუწყოს დამსაქმებელს/ინჟინერს უსაფრთხოების ზომების, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას მხრივ, და რათა დაიცვას პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების ნებისმიერი რეკომენდაცია.

21. CC საჭიროა მშენებლობის შემდგომი ეტაპის პერიოდში გაწმენდისა და სამუშაო ობიექტების წინასამუშაო მდგომარეობაში ან უკეთეს მდგომარეობაში მოყვანისთვის. CC საჭიროა მშენებლობის შემდგომი გაწმენდისა და სამუშაო უბნების წინასამუშაო მდგომარეობაში ან უკეთეს მდგომარეობაში აღდგენისთვის. IA-ს დამადასტურებელი შეტყობინება, რომ ყველა სამუშაო და დასუფთავება იყო დამაკმაყოფილებელი, უნდა იყოს „სამუშაოების მიღების“ შემადგენელი ნაწილი და გადახდის პირობა.

აუდიტის ანგარიში უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას, მაგრამ არ უნდა შემოიფარგლებოდეს მხოლოდ:

- (i) ამ პროექტის ფარგლებში შესრულებული ძირითადი სამშენებლო სამუშაოებით;
- (ii) პროექტის ორგანიზაციისა და მართვის გუნდით;
- (iii) გარემოსდაცვითი აუდიტითა და მისი მეთოდოლოგიით;
- (iv) აუდიტის დასკვნებით;
- (v) დასკვნითა და რეკომენდაციებით.

დ. ჰერის ხარისხი

ზემოქმედება

23. სამშენებლო საქმიანობა გულისხმობს მძიმე ტექნიკის, ბუღდოზერების, ექსკავატორების, მიწის გაწმენდისა და სხვა მიწის სამუშაოებისთვის საჭირო გრეიდერების, სატრანსპორტო საშუალებების და აღჭურვილობის გამოყენებას, სამშენებლო მასალების, მუშების, სამუშაო ადგილიდან სამშენებლო ნაგავის მოშორებას. მძიმე ტექნიკის, მანქანების და სხვა სამშენებლო აღჭურვილობის მუშაობა იწვევს ნახშირბადის მონოქსიდის, NOx, SO2, ნახშირწყალბადების და ნაწილაკების ემისიებს.

24. სამშენებლო სამუშაოების დროს მტვრის წარმოქმნა დაკავშირებულია შემდეგთან:

- მიწის სამუშაოების, ნიადაგის ზედა ფენის მოცილების ჩათვლით, ექსკავაციურ სამუშაოები ეტაპობრივად;
- ამოთხრილი გრუნტის ტრანსპორტირება და შენახვა (ნიადაგის ზედა ფენისა და წიაღისეულის შესანახ ადგილებზე მიტანა; გაფუჭება ნიადაგისგანკარგვის ადგილებამდე მიტანა);
- წვრილი მასალების (ქვიშა, ხრეში, ცემენტი და ა.შ.) ტრანსპორტირება მომმარაგებლების ობიექტებიდან;
- სამშენებლო მასალების შენახვა.

3. ემისიებმა და მტვრის წარმოქმნამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს სამშენებლო ობიექტთან ახლოს მდებარე შენობებსა და საცხოვრებელ უბნებზე - მასალების ტრანსპორტირების მარშრუტებთან მიმართებაში. ავტომობილისა და აღჭურვილობის გამონაბოლქვი და მტვერი დამახასიათებელია ნებისმიერი სამშენებლო საქმიანობისთვის. ძირითადი რეცეპტორები არიან საცხოვრებელი სახლები, რომლებიც მდებარეობს პროექტის ტერიტორიასთან ახლოს. მანძილი სამშენებლო ობიექტის საზღვრიდან 20-80 მ. ეს ზემოქმედება დროებითი ხასიათის არის და შეფასებულია როგორ საშუალო მასშტაბის, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა სათანადოდ არ არის გატარებული შემარბილებელი ზომები. კარგი სამშენებლო პრაქტიკის გამოყენების შემთხვევაში, ზემოქმედება შეიძლება შემცირდეს მცირე და მისაღებ დონეზე.

შერბილება

26. შედარებით მაღალი ზემოქმედება დაკავშირებულია მტვრის გამოყოფასთან, რომლის მოცულობის დადგენა რთულია. თუმცა, აშკარაა, რომ მიწის და ნგრევის სამუშაოები, აგრეთვე ხრეშის და სხვა ინერტული მასალების ტრანსპორტირება გადასატანი ორმოებიდან და სამშენებლო ნარჩენებიდან ნაგავსაყრელზე, გამოიწვევს მტვერთან დაკავშირებულ დისკომფორტს.

ეს არის დროებითი ზემოქმედება და უნდა შემცირდეს შემდეგი ზომების გატარების მეშვეობით:

- წყლის ავზისა და წყლის მრფევეველი მოწყობილობების მექანე ტრაილერების ან სხვა ტექნიკური საშუალებების მეშვეობით სინესტის შემოტანა;
- სამშენებლო მასალებისა და შესანახი მასალების ფირფიტებად დასაწყობება;
- დანგრევის დროს მტვრისგან დამცავი ბარიერული ეკრანის დამონტაჟება;
- ადგილზე გადატანილი მასალები დაიფარება/დასველდება მტვრის შემცირების მიზნით;
- სამშენებლო მოედანი სათანადოდ იქნება მორწყული;
- საჭიროების შემთხვევაში მუშებს მიეწოდებათ დამცავი აღჭურვილობა;
- ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ხარისხის ინსტრუმენტული გაზომვები, როგორც ეს განსაზღვრულია ცხრილში 2;
- პერსონალის გადამზადება გარემოს დაცვის, შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების საკითხებში;

27. თუ საჭიროდ ჩაითვლება რომ მშრალ პირობებში ან სადაც წარმოიქმნება ან სავარაუდოდ რომ წარმოიშვას მტვრის მნიშვნელოვანი რაოდენობა - სამშენებლო მენეჯერთან შეთანხმების საფუძველზე დაინერგება დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები.
28. მშენებლობაში ჩართული მძიმე ტექნიკის ემისიები იმართება ძრავის სათანადო ტექნიკური პრაქტიკისა და კარგი ხარისხის საწვავის გამოყენებით. გამორთეთ მოწყობილობა/სატრანსპორტო საშუალება, როდესაც არ იყენებთ მას და შეამცირეთ ძრავის უმოქმედო რეჟიმი 5 წუთამდე. სატრანსპორტო საშუალების საწვავით შევსება განხორციელდება ისე, რომ თავიდან იქნას აცილებული აქროლადი ორგანული ნაერთების ემისიები - საწვავის ჩამსხმელი წვეროების, და ტუმბოების და დახურული ავზების გამოყენების მეშვეობით (საწვავის შესანახად ღია კონტეინერები არ იქნება გამოყენებული). ყველა მანქანა შემოწმდება და შეკეთდება დაზიანებული ნაწილების გამო გაზრდილი გამონაბოლქვის აღმოფხვრის საჭიროების შემთხვევაში; გამოყენებული იქნება ტრანსპორტირების განსაზღვრული მარშრუტები და საჭიროების შემთხვევაში შემცირდება მანქანის სიჩქარე. მასალების ადგილზე ტრანსპორტირება არ განხორციელდება პიკის საათებში.

ოპერირების ფაზა

29. ოპერირების ფაზაში მინიმალური ზემოქმედება ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე. მოსალოდნელია. პროექტის ფარგლებში მიწოდებული ბოილერი შეესაბამება ევროკავშირის მახასიათებლებს ემისიების თაობაზე

E. ხმაური და ვიბრაცია

ზემოქმედება მშენებლობის ეტაპზე

30. სამშენებლო ტექნიკისა და სატრანსპორტო საშუალებების ოპერირება და მშენებლობის ფაზაში გამოყენებული სამშენებლო მეთოდები სავარაუდოდ გამოიწვევს ხმაურის დონის მატებას.
31. ასევე შეიძლება ფიქსირდებოდეს ხმაურის ზემოქმედება იმ მარშრუტებზე, რომლებიც გამოიყენება მძიმე მანქანების მიერ, რომლებსაც ადგილზე გადააქვთ აღჭურვილობა და მასალები. ამიტომ სამშენებლო ობიექტებამდე მისასვლელი მარშრუტები უნდა დაიგეგმოს, ისე რომ, მანქანები მოერიდონ იმ ნებისმიერ შენობას ან ადგილს, რომელიც შეიძლება იყოს განსაკუთრებით მოწყვლადი ხმაურის მიმართ (საცხოვრებელი შენობები).
32. მშენებლობასთან დაკავშირებული ხმაურის შეფასება ეყრდნობა ცნობილ ინფორმაციას „მშენებლობის ცალკეულ ეტაპებზე სხვადასხვა აღჭურვილობისა და აქტივობების მიერ წარმოქმნილი ხმაურის თაობაზე“. მაგალითად, ხმაურის დონეები

წარმოშ ბილი 50 ფუტზე (15,24 მ), როგორც ეს აღწერილია აშშ-ს სატრანსპორტო დეპარტამენტის, FHWA, CADOT და SBAG 1993 და 1994 წელს ლოს-ანჯელესის ოლქის, 1994 წელს ქვეყნის სანიტარული რაიონების თანახმად;

ხმაურის წყარო	ხმაურის დონის ექვივალენტი, dBA
უკუნიჩაბი	84 – 85
ბულდოზერები	84 – 85
გრეიდერები	91 – 92
კომპრესორები	80 – 88
კომპაქტორი (სატკეპნი)	72 – 75
ჩამჩიანი სატვირთველი	72 – 83
ტრაქტორები	78 – 95
სატვირთო მანქანები	83 - 93
კომპრესორები	75 - 88
მომრავი ამწე	75 – 85
დარტყმითი ბურღები	82 - 98
ვიბრაციის მანქანა	82 - 98
ხერხი	72 - 82

33. ხმაურის ეს დონეები ხმაურის წყაროდან 7 მეტრის მანძილზე, აშკარად აჭარბებს დაშვებულ სტანდარტებს.

34. მობილური წყაროებით წარმოქმნილი ხმაური ბუნებრივად იკლებს გარკვეულ მანძილზე. შესუსტება მიჰყვება ლოგარითმულ სქემას. მშენებლობასთან დაკავშირებული ხმაურის შემთხვევაში უნდა იქნას გამოყენებული წერტილის წყაროს გამრავლების მოდელი. წერტილოვანი წყაროს გავრცელება შეიძლება განისაზღვროს შემდეგნაირად:

$$\text{ხმის დონე } 1 - \text{ხმის დონე } 2 = 20 \log r_2/r_1.$$

35. ეს ნიშნავს, რომ მანძილის ყოველი გაორმაგებისას, ხმის დონე მცირდება 6 dBA-ით („ინვერტული კვადრატის კანონი“).

მანძილი სამშენებლო მოედნის კიდიდან, მ	პროგნოზირებული ხმაურის დონის საშუალო მნიშვნელობა - dBA	პროგნოზირებული ხმაურის დონის მაქსიმალური მნიშვნელობა - dBA	დასაშვები ნორმა ¹⁵
5	80	90	დღის განმავლობაში – 50 dBA. ღამის განმავლობაში – 40 dBA
10	74	84	
20	68	78	
40	62	72	
80	56	66	
160	50	60	

36. გასათვალისწინებელია ის მთელი რიგი გარემოებები, რომლებიც შესაძლებელს ხდის დავასკვნათ, რომ სამშენებლო საქმიანობა არ გამოიწვევს მნიშვნელოვან უარყოფით გავლენას მიმღებებზე, კერძოდ:

- a. სამშენებლო სამუშაოები განხორციელდება მხოლოდ დღისით;
- b. ხმაურის ძირითადი წყაროები ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ერთდროულად მუშაობდნენ; თუ ეს ასე იქნება, მაშინაც კი არ მოისაზრება ხანგრძლივ პროცესად;
- c. მშენებლობის ფაზაში ხმაურის გავრცელებით გამოწვეული ზემოქმედება მოკლევადიანი იქნება.

37. ხმაურის გავრცელება უარყოფით გავლენას მოახდენს სამშენებლო პროცედურებზე. ხმაურის დონემ სამშენებლო მოედანზე შეიძლება მიაღწიოს 95 dBA-ს. კონსტრუქციაზე დასაქმებული პერსონალი (განსაკუთრებით ტექნიკის მახლობლად მუშაობისას, რომელიც იწვევს მნიშვნელოვან ხმაურს) აღჭურვილი იქნება დამცავი აღჭურვილობით (ყურის საცობები).

¹⁵ საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 15 აგვისტოს №398 დადგენილებით დამტკიცებული საცხოვრებელ შენობებსა და საზოგადოებრივ შენობებში აკუსტიკური ხმაურის სტანდარტების ტექნიკური რეგლამენტი.

38. შეუძლებელია სამშენებლო მოედანზე ხმაურის ემისიების მთლიანად აღმოფხვრა; მიუხედავად ამისა, უნდა განხორციელდეს შემარბილებელი ზომები მგრძნობიარე რეცეპტორებზე ზემოქმედების შესამცირებლად.
39. მშენებლობის ფაზაში გამოყენებული იქნება ხმაურის გავრცელების შემარბილებელი ღონისძიებები, რაც შესაძლებელს გახდის მოსალოდნელი „საშუალო“ დონის ზემოქმედების შემცირებას „დაბალ დონემდე“

შერბილება

40. მშენებლობის ფაზაში ხმაურის დონის მინიმიზაციის მიზნით რეკომენდებულია შემდეგი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება:
- a. ტექნიკის სათანადო მოვლის უზრუნველყოფა;
 - b. სამუშაოები, რომლებიც იწვევენ ხმაურს, განხორციელდეს მხოლოდ დღის განმავლობაში;
 - c. შეიზღუდოს ხმაურიანი სამუშაოების ერთდროულად განხორციელება;
 - d. ხმაურის გამომწვევი სამშენებლო სამუშაოების პერიოდის განსაზღვრა სოციალური (კვირა და უქმე დღეები) საკითხების გათვალისწინებით სამუშაო დრო და მშენებლობის განრიგი უნდა იყოს რაციონალურად გამოყოფილი და ყველა საინჟინრო დაწესებულებამ სამუშაო დროის თაობაზე უნდა მიიღოს გონივრული ზომები; ხოლო საინჟინრო საქმიანობა 22:00 საათიდან მეორე დღის 8:00 საათამდე მკაცრად იკრძალება, გარდა იმ შემთხვევისა, რაც ამას მოითხოვს შემოთავაზებული პროექტი.
 - e. ხმაურიანი სამუშაოების განხორციელებამდე უნდა გააფრთხილოთ დაზარალებული მოსახლეობა და საჭიროების შემთხვევაში მიაწოდოთ მათ დამატებითი ახსნა-განმარტება;
 - f. გენერატორების და სხვა ხმაურიანი მოწყობილობების განთავსება მგრძნობიარე რეცეპტორებისგან მოშორებით;
 - g. საჭიროების შემთხვევაში შექმენით დროებითი ბარიერები (ეკრანები) ხმაურის მნიშვნელოვან წყაროსა და მიმღებებს შორის. ეკრანების შექმნა შესაძლებელია სხვადასხვა სტრუქტურის გამოყენებით (მაგ., ხის მასალისგან დამზადებული ფარები). ხმაურის დაცვის ხარისხი დამოკიდებულია მასალის ტიპზე და დაფების სისქეზე. მაგალითად:
 - ფიჭვის დაფებით შემოღობვა (სისქე 30 მმ – 12 Dba);
 - შემოღობვა მუხის დაფებით (45მმ სისქით - 27 Dba);
 - d. საჭიროების შემთხვევაში აღჭურვეთ პერსონალი სათანადო დამცავი აღჭურვილობით;
 - e. ხმაურიან სამუშაოებზე განლაგებული პერსონალის ხშირად შეცვლა კუმულაციური ექსპოზიციის შესამცირებლად;
 - f. პერსონალის გადამზადება სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე და შემდეგ ყოველ ექვს თვეში ერთხელ;
 - g. ზედამხედველობის კომპანიის მიერ შეიძლება ჩატარდეს სპეციალური ტრენინგი, რომელიც დაკავშირებულია

პროექტისთვის დამახასიათებელი ხმაურის მოთხოვნებთან, მახასიათებლებთან და/ან აღჭურვილობის ოპერაციებთან, მშენებლობასთან დაკავშირებული ხმაურის დონის გაზომვის ჩათვლით, რომელიც შეიძლება საჭირო გახდეს ხელშეკრულების მითითებების შესასრულებლად.

- h. რაც შეეხება სენსიტიური რეცეპტორების, მათ შორის საცხოვრებელი, საგანმანათლებლო და სამედიცინო დაწესებულებების მიმდებარედ სამუშაოების განხორციელებას, თუ ხმაურის, ვიბრაციისა და მტვრის ოდენობა მეტია დასაშვებ დონეზე, სამშენებლო სამუშაოები უნდა შეჩერდეს და დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები ჩატარდეს. თუ ხმაურის დონე ნორმებს არ მიაღწევს, სამშენებლო სამუშაოები არ განახლდება.
 - i. საჩივრების შემთხვევაში ჩაიწერეთ ისინი და მიიღეთ შესაბამისი ზომები მათ მოსაგვარებლად.
41. წყაროს კონტროლი, ზოგადად, ხმაურის შერბილების ყველაზე ეფექტური ფორმაა და მოიცავს ხმაურის წყაროს კონტროლს, სანამ ის შეძლებს პოტენციურად შემაწუხებელი ხმაურის დონის გამოყოფას. სამშენებლო ხმაური, როგორც წესი, წარმოიქმნება ორი ტიპის წყაროდან: (i) სტაციონარული აღჭურვილობა; და (ii) მობილური აღჭურვილობა.
42. ნაკლებად ხმაურიანი აღჭურვილობა: ცალკეული აღჭურვილობით გამოწვეული ხმაურის ზემოქმედების შემცირების ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური მეთოდია ნაკლებად ხმაურიანი მანქანების გამოყენება. ნაკლებად ხმაურიანი აღჭურვილობის მითითებით და/ან გამოყენებით, შეიძლება შემცირდეს ან, ზოგიერთ შემთხვევაში, აღმოიფხვრას წარმოებული ზემოქმედება. წყაროს კონტროლის მოთხოვნილებებს შეიძლება ჰქონდეს დამატებითი სარგებელი, რაც ხელს უწყობს ტექნოლოგიური მიღწევების ხელშეწყობას უფრო მშვიდი აღჭურვილობის განვითარებაში.
43. მაყუჩები: სამშენებლო ხმაურის უმეტესობა წარმოიქმნება შიდაწვის ძრავებიდან. გამოყოფილი ხმაურის დიდი ნაწილი გამოწვეულია ჰაერის შეღწევისა და გამონაბოლქვის ციკლის გამო. ადეკვატური მაყუჩის სისტემების გამოყენების დაზუსტებამ შეიძლება გააკონტროლოს ძრავის ამ ხმაურის დიდი ნაწილი.
44. ფარები: ფარების გამოყენება, რომლებიც ფიზიკურად არის დამაგრებული კონკრეტულ აღჭურვილობაზე ეფექტურია განსაკუთრებით სტაციონარული მოწყობილობებისთვის და იქ, სადაც საჭიროა ხმაურის მნიშვნელოვანი შემცირება.
45. საფარველი: ხმის საფარველი ზოგადად იღებს ხმის შთამნთქმელი დასაფენის ფორმას, რომელიც ჩამოკიდებულია მოწყობილობაზე ან ჩარჩოებზე რომლებიც დამაგრებულია მოწყობილობაზე. საფარველი შეიძლება დამზადდეს რეზინის, ტყვიით სავსე ქსოვილისგან ან PVC ფენებისგან შესაძლო ხმის შთამნთქმელი მასალით, რომელიც ფარავს მხარეს რომელიც უყურებს მანქანას. ხმის საფარველ გამოსადეგია მაშინ, როდესაც ფარები ხშირად უნდა მოირღვეს ან როცა მხოლოდ ნაწილობრივად შესაძლებელია ფარების დამონტაჟება.
46. გარსაცმები: სტაციონარული სამუშაოების გარსაცმები შეიძლება იყოს ხისგან ან სხვა შესაფერისი მასალისგან და, როგორც წესი, გარს უნდა ეკრას კონკრეტულ საოპერაციო ზონას და აღჭურვილობას. კედლები შეიძლება იყოს გაფორმებული ხმის

შთამნათესაო მასალით, რათა თავიდან აცილებულ იქნას ხმის დონის მატება სტრუქტურაში. ისინი განკუთვნილი უნდა იყოს გამარტივებული აღმართვისა და დემონტაჟისთვის.

47. ზოგიერთ სიტუაციაში, მაგალითად, ურბანულ ადგილებში ან პროექტის იზოლირებულ მონაკვეთებზე, შეიძლება სასარგებლო და აუცილებელი იყოს ბარიერების აგება სამუშაო ტერიტორიის მიმდებარედ ან გზის მარჯვენა მხარეს. ესენი შეიძლება იყვნენ: ბუნებრივი დამცავი, დროებითი დამცავი და/ან მუდმივი დამცავი.
48. დროებითი შემცირების ტექნიკა მოიცავს დროებითი და/ან მოძრავი ფარის გამოყენებას როგორც კონკრეტული, ისე არასპეციფიკური ოპერაციებისთვის. ზოგიერთი ფარი შეიძლება გადაადგილდეს დაშლის გარეშე ან შეიძლება, რომ განმეორებით დამაგრდეს და დემონტაჟდეს, რათა ამით დაცული იქნას მოქმედი ოპერაცია. ასეთი ბარიერის მაგალითი იყენებს ხმაურის ფარდებს მისაბმელებთან ერთად ადვილად მოძრავი, დროებითი ხმაურის ბარიერის სისტემის შესაქმნის მიზნით.
49. საზედამხედველო კომპანიამ შეიძლება გაიაროს სპეციალური ტრენინგი, რომელიც დაკავშირებულია პროექტის სპეციფიკურ ხმაურის მოთხოვნილებებთან, მახასიათებლებთან ან/და აღჭურვილობის ოპერაციებთან, მშენებლობასთან დაკავშირებული ხმაურის დონის გაზომვის ჩათვლით, რომელიც შეიძლება საჭირო გახდეს ხელშეკრულების მიითითებების შესასრულებლად.
50. სამუშაო დრო და მშენებლობის განრიგი უნდა იყოს დადგენილი რაციონალურად და ყველა საინჟინრო დაწესებულებამ უნდა მიიღოს გონივრული ზომები სამუშაო დროის შესახებ, ხოლო საინჟინრო საქმიანობა 22:00 საათიდან მეორე დღის 8:00 საათამდე მკაცრად იკრძალება, გარდა იმ შემთხვევებისა, რაც ამას მოითხოვს შემოთავაზებული პროექტი.
51. რაც შეეხება სამუშაოების განხორციელებას სენსიტიური რეცეპტორების მიმდებარედ, ასევე საცხოვრებელი, საგანმანათლებლო და სამედიცინო დაწესებულებების ჩათვლით, თუ ხმაურის, ვიბრაციისა და მტვრის დონე დასაშვებზე მეტია, მაშინ სამშენებლო სამუშაოები უნდა შეჩერდეს და დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს. თუ ხმაურის დონე ნორმებს არ მიაღწევს, სამშენებლო სამუშაოები არ განაზღვრება.
52. სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა უზრუნველყოს ხმაურის და ვიბრაციის დონის ინსტრუმენტული გაზომვა და მონიტორინგი მშენებლობის ფაზაში და განხორციელოს შემარბილებელი ზომები, რათა უზრუნველყოს ხმაურის და ვიბრაციის დონეები მისაღებ დიაპაზონში, როგორც ეს იქნება განსაზღვრული ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმაში.

ზემოქმედება ოპერირების ფაზაში

53. ოპერირების ფაზაში ხმაურისა და ვიბრაციის გავრცელება მოსალოდნელი არ არის.

F. წყლის ხარისხი

ზემოქმედება მშენებლობის ეტაპზე

54. პროექტის განხორციელებისას ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკი მინიმალურია. უახლოესი წყლის ობიექტი, მდინარე რიონი საპროექტო ტერიტორიიდან 4,5 კმ-ზე მოედინება. მიწისქვეშა წყლები შეიძლება დაბინძურდეს გათხრილი ნიადაგის არასათანადო განლაგების, სამშენებლო ბანაკის ცუდი მართვისა და სამშენებლო მასალების არასათანადო შენახვისა და სამშენებლო ტექნიკიდან საწვავის და საპოხი მასალების გაჟონვის გამო.

შერბილება

55. უნდა განხორციელდეს შემდეგი შემარბილებელი ღონისძიებები:

- იქ, სადაც სამუშაოები მიმდინარეობს, ეროზიის კონტროლისა და დაღეჟვის საშუალებები, დანალექის შემავსებელი მოწყობილობები და ჩალის შეკვრის ბარიერების ან კომბინაციების ჩათვლით დარჩება;
- საპოხი მასალები, საწვავი და სხვა ნახშირწყალბადები შეინახება წყლის ობიექტებიდან არანაკლებ 50 მ დაშორებით.
- ნიადაგის ზედა ფენის მოფხევილი მასალა არ უნდა ინახებოდეს იქ, სადაც ბუნებრივი დრენაჟი შეფერხდება.
- მყარი ნარჩენების განკარგვა მოხდება სათანადოდ (ისინი არ გადაიღვრება არხებში).

56. სამშენებლო ფაზის განმავლობაში, სამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება რომ აუცილებლობის შემთხვევაში ააშენოს, შეინარჩუნოს, მოარღვიოს და აღადგინოს დროებითი სადრენაჟო სამუშაოები და მიიღოს ყველა სხვა სიფრთხილის ზომა, რათა თავიდან იქნას აცილებული საკუთრების და მიწის დატბორვითა და სამუშაოებიდან ჩამორეცხილი სილით მიყენებული ზიანი. სამშენებლო კომპანია (CC) პასუხისმგებელი იქნება, იმაზე, რომ არ მოხდეს სამშენებლო მასალების ან სამშენებლო ნარჩენების მიერ საპროექტო ადგილზე არსებული სადრენაჟე არხების ამოვსება.

ზემოქმედება ოპერირების ფაზაში

57. ოპერირების ფაზაში ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი არ არის მოსალოდნელი

G. ნიადაგის ხარისხი და ნიადაგის ზედა ფენის მართვა

ზემოქმედება მშენებლობის ფაზაში

58. ნიადაგის დაბინძურება შეიძლება მოხდეს დაღვრის, ნარჩენების არასათანადო მართვის, მოძველებული ტექნიკის მიზეზით ნავთობის გაჟონვის ან სხვა ქმედებების შედეგად.

59. ნიადაგის დაბინძურება შეიძლება მოხდეს პროექტის ტერიტორიებზე მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურის გადატანის ან გამოცვლის გამო, მილსადენ(ებ)ის შემთხვევითი დაზიანების ან დაბინძურებული ნიადაგის არასწორი მართვის შედეგად.
60. ნიადაგის ზედა ფენის დაკარგვა შეიძლება მოხდეს მიწის სამუშაოების შედეგად, როგორიცაა მიწის გაწმენდის სამუშაოები, დახარისხება, გათხრები.
61. ტერიტორიის აღდგენისთვის გამოყოფილ, პროექტით განსაზღვრული ხელახალი კულტივაციის ფართობი შეადგენს 810 მ² -ს. საერთო ჯამში მოსაშორებელი ნიადაგის ზედა ფენის მოცულობა შეადგენს 150 მ³-ს. პროექტის ზონაში ამოღებული ნიადაგის ზედა ფენა სრულად იქნება გამოყენებული შემდგომი აღდგენის მიზნით.

62. ნიადაგის ზედა ფენის მოშორების კოორდინატები

გრძედი	განედი
X-42.650890	Y-42.256728
X-42.650824	Y-42.256990
X-42.651332	Y-42.257052
X-42.651415	Y-42.256794

63. ნიადაგის ზედა ფენის შენახვის კოორდინატები

გრძედი	განედი
X-42.650910	Y-42.257318
X-42.650940	Y-42.257163
X-42.651446	Y-42.257249
X-42.651393	Y-42.257431

შერბილება

64. ნიადაგის დაბინძურებისა და ნიადაგის ზედა ფენის დაკარგვის რისკის შესამცირებლად გამოყენებული იქნება შემდეგი პრაქტიკა:

- გათხრების სამუშაოების დროს უნდა მოშორდეს და შენახულ იქნას ცალ-ცალკე 0,2-0,3 მ სიღრმის ნიადაგის ზედა ფენა, ხოლო ძირითადი ფენის აგების შემდეგ იგივე ნიადაგი უნდა შეიცვალოს ზემოთ, გაუკვალავ ადგილებში;
- ნიადაგის ზედა ფენის ეროზიის თავიდან აცილების მიზნით, შევსების სიმაღლე არ უნდა აღემატებოდეს 2 მ-ს, ხოლო შევსების ფერდობის დახრილობა არ უნდა აღემატებოდეს 45°-ს;
- ნიადაგის ზედა ფენის ხანგრძლივად შენახვის შემთხვევაში უნდა იქნას მიღებული ზომები მისი ხარისხობრივი თვისებების შესანარჩუნებლად. იგულისხმება პერიოდული გაფხვიერება ან ბალახის დათესვა;
- ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების წინასწარი თანხმობის შემთხვევაში, თუ დარჩება ნიადაგის ზედმეტი ზედა ფენა, თუ დარჩება, გამოყენებული იქნება პროექტის სხვა ობიექტებზე ან გადაეცემა შესაბამის ორგანოებს.
- სამშენებლო ტექნიკისა და სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენება;
- ზეთის/საპოხი მასალების დაღვრის შემთხვევაში მოხდება დაღვრილი პროდუქტის ლოკალიზება/გაწმენდა უმოკლეს დროში.
- ტექნიკა, რომელიც ოპერირებისას ქმნის მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკს, აღჭურვილი იქნება წვეთსაკრები ქვეშით;
- მანქანები სასურველია გაირეცხოს კერძო ავტოსამრეცხო ადგილებში;
- წყლის დროებითი სამარშრუტო ცვლილებთან დაკავშირებული არხების გამოყენება;
- ხვრელების დროულად ამოვსება;

ზემოქმედება ოპერირების ფაზაში

65. ეოპერირების ფაზაში ნიადაგის დაბინძურების რისკი არ არის მოსალოდნელი

H. ბიოლოგიური გარემო

ზემოქმედება მშენებლობის ფაზაში

66. ზემოქმედება მცენარეულობაზე მშენებლობის ფაზაში არ არის გათვალისწინებული.

შერბილება

67. თუ პროექტის განხორციელებისას საჭირო გახდება ხეების მოჭრა ან გადარგვა, სამშენებლო კომპანია (CC) მოახერხებს ისე რომ, ინვენტარის საფუძველზე, მშენებლობის დაწყებამდე მოჭრას ან დარგოს ხეები და ხის მოჭრის ნებართვის მისაღებად საჭირო იქნება MEPA-ში (წითელ ნუსხაში შეტანილ ხეებზე) და ქუთაისის მერიაში (წითელ ნუსხაში არ შეტანილ ხეებზე) ხეების მოჭრის თაობაზე ნებართვის აღება. სანებართვო დოკუმენტი მოიცავს წარმოდგენილი ინვენტარის საფუძველზე საკომპენსაციო

ღონისძიებებს. ხის დანერგვა - ჩვეულებრივი ხეებისთვის არანაკლებ 1:3 და წითელ ნუსხაში შეტანილ ხეებზე 1:10 მასშტაბზე (საქართველოს მთავრობის დებულება). იგივე ჩანაცვლების თანაფარდობა 1:10 არის მიჩნეული საფრთხის ქვეშ თითქმის მყოფი ან მოწყვლადი სახეობებისთვის, როგორც ეს განსაზღვრულია IUCN წითელი ნუსხის თანახმად. დაუშვებელია გადაშენების პირას მყოფი ან კრიტიკული საფრთხის ქვეშ მყოფი მცენარეების სახეობების მოჭრა. საკომპენსაციო საფასური გადაიხდება პროექტის ფარგლებში, საკომპენსაციო ღონისძიებებს ასევე განახორციელებს სამშენებლო კომპანია (CC). ხეები უნდა მოიჭრას დანიშნული სპეციალისტის მეთვალყურეობის ქვეშ.

68. როცა ისახება ინტერესის ქვეშ მყოფი სახეობები, თუ ეს შესაძლებელია, მაშინ განიხილება ალტერნატიული ობიექტი. თუ ალტერნატიული ტერიტორია არ არის ხელმისაწვდომი, მაშინ IA განახორციელებს კოორდინაციას MEPA-სთან ერთად, ცხოველების გადაადგილების თაობაზე.

69. ქალაქ ქუთაისში საბავშვო ბაღის მშენებლობისას არსებული ხეების მოჭრა არ საჭიროებს სპეციალურ ნებართვას. შეფასების შედეგების მიხედვით, სამშენებლო ტერიტორია არ გამოირჩევა ხე-მცენარეების სიმრავლით. ასევე არ შეინიშნება წითელ ნუსხაში შეტანილი დაცული მცენარეების სახეობები.

ზემოქმედება ოპერირების ფაზაში

70. ბიოლოგიური გარემოს დაზიანების რისკი მოსალოდნელი არ არის.

I. ნარჩენების მართვა

არასახიფათო ნარჩენები

71. სამშენებლო ფართობზე წარმოიქმნება არასახიფათო სამშენებლო ნარჩენები და შეგროვდება სამშენებლო კომპანიის (CC) მუშების მიერ. ასეთი ნარჩენების შენახვამ დასახლების მახლობლად მდებარე ტერიტორიაზე და გვიანებულმა ან არასათანადო განკარგვამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ჰაერის ხარისხზე, მტვრის წარმოქმნაზე და და დისკომფორტი შეუქმნას მეზობელ დასახლებებზე გარდა ამისა, ნარჩენები წარმოიქმნება შესაფუთი მასალებიდან და ხეებიდან.
72. არასახიფათო სამშენებლო ნარჩენების მართვა ხდება პროექტის კონკრეტული ნარჩენების მართვის გეგმის მიხედვით. ინერტული სამშენებლო ნარჩენები შეიძლება გამოყენებულ იქნას ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების შესაბამისად შევსების სამუშაოებისთვის. ყველა სხვა სახის არასახიფათო ნარჩენი უნდა განთავსდეს ნაგავსაყრელზე - ნაგავსაყრელის მართვის ერთეულთან წერილობითი შეთანხმების შესაბამისად. სავარაუდოდ, ყველა ინერტული ნარჩენი გამოყენებული იქნება ადგილზე, შევსების მიზნით.

73. სამშენებლო ნარჩენების განთავსება როგორც ობიექტებზე, ასევე დროებით საწყობებში უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:
- a. ნარჩენების განლაგების ადგილი უნდა იყოს დახურული;
 - b. ნარჩენებს არ უნდა ჰქონდეთ წვდომა სანიაღვრე წყალთან;
 - c. ნარჩენები დაუყოვნებლივ უნდა მოშორდეს სამუშაო ადგილებიდან;
 - d. ნარჩენების გადატანა შესაძლებელია მხოლოდ სერტიფიცირებულ სამშენებლო კომპანიაში (CC).
74. მუნიციპალური მყარი ნარჩენები და ჩამდინარე წყლები წარმოიქმნება სამშენებლო/ბანაკის ადგილზე. ძირითადად ეს არის ნაგავი, პლასტმასის ან მინის ბოთლები, ჭიქები, ნარჩენები საკვები და ა.შ.; ნარჩენების არასწორმა მართვამ შეიძლება გამოიწვიოს ინფექციური დაავადებების გავრცელება, სამშენებლო/ბანაკაში მწერების და პარაზიტების გაჩენა. გარდა ამისა, ამან შეიძლება გამოიწვიოს კონფლიქტი ადგილობრივ მოსახლეობასთან.
75. მუნიციპალური ნარჩენები უნდა შეგროვდეს როგორც სპეციალურად გამოყოფილი პერსონალის, ასევე ტერიტორიაზე არსებულ ვორკშოპის მუშაკების მიერ. მუნიციპალური ნარჩენების საერთო რაოდენობა წელიწადში შეადგენს 4000 კგ-ს. ნარჩენები მოთავსდება მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიასთან შეთანხმების შესაბამისად, 0.24 მ³ ზომის პლასტმასის კონტეინერებში და განთავსდება ქუთაისის მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე. გასათვალისწინებელია შემდეგი:
- ა. თავიდან უნდა იქნას აცილებული მტვრის წარმოქმნა;
 - ბ. პლასტმასის კონტეინერები უნდა დაიხუროს, რათა თავიდან აცილებოთ იქნას სუნის გავრცელება და ასევე რათა თავიდან აცილებულ იქნას მღრღნელებისა და მწერების კონტაქტი ნარჩენებთან.
 - გ. სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების მართვაში ჩართული პერსონალი გაივლის სპეციფიურ ტრენინგს ნარჩენების მართვის დამუშავებისა და შენახვის საკითხებთან დაკავშირებით;
 - დ. აკრძალულია ნარჩენების დაწვა ნებისმიერ სამშენებლო ობიექტზე.

სახიფათო ნარჩენები

76. პროექტის მშენებლობის ფაზაში არ არის მოსალოდნელი დიდი რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა სახიფათო ნარჩენების საერთო რაოდენობა წელიწადში 60 კგ-ს შეადგენს. აღნიშნული ნარჩენები უნდა გადაეცეს შესაბამისი ლიცენზიის მქონე სამშენებლო კომპანიას. სახიფათო ნარჩენები მშენებლობის ფაზაში შეიძლება წარმოიქმნას როგორც სატრანსპორტო საშუალების ოპერირებიდან, ასევე სამშენებლო ბანაკში.
77. სახიფათო ნარჩენები დროებით შეინახება სამშენებლო მოედანზე გამოყოფილ ადგილას და გადაეცემა ლიცენზირებულ კომპანიას საბოლოოდ მოშორებისთვის

78. სახიფათო ნარჩენები უნდა შეგროვდეს და დროებით განთავსდეს წინასწარ შერჩეულ, შეთანხმებულ ზონაში, თითოეული ნარჩენის ტიპის მოთხოვნების გათვალისწინებით. სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის გამოყოფილ ტერიტორიაზე უნდა განხორციელდეს სპეციალური პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ, კონტეინერებს უნდა ჰქონდეს მეორადი საცავი და დაუშვებელია სახიფათო ნარჩენების სხვა ნარჩენებთან შერევა. სახიფათო ნარჩენების კონტეინერები უნდა შემოწმდეს სიმჭიდროვის მხრივ სახიფათო ნარჩენების მართვაში ჩართულმა პერსონალმა უნდა გაიაროს ტრენინგი ნარჩენების მართვისა და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებით. ნარჩენები უნდა მოშორდეს ყოველ 3 დღეში.

79. ვინაიდან საქართველოში არ არის ხელმისაწვდომი სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელები, ამ კატეგორიის ნარჩენები მართვის მიზნით უნდა გადაეცეს ავტორიზებულ სამშენებლო კომპანიას (CC). სახიფათო ნარჩენების შესახებ ხელშეკრულება გაფორმდება დამუშავებისთვის (დეაქტივაცია, დაწვა) ან სხვა ტექნოლოგიურ პროცესებში ხელახალი გამოყენებისათვის უფლებამოსილ კომპანიასთან.

80. ნავთობის ნახშირწყალბადებით დაბინძურებული ნიადაგი, შემთხვევითი მცირე მასშტაბის საწვავის/ნავთობის დაღვრის (გაჟონვის) გამო შეიძლება გამოსწორდეს ადგილზევე (მაგ.: ბიორემედიაცია). უფრო დიდი დაღვრა (ნაკლებად სავარაუდოა სხვა მსგავსი პროექტების გამოცდილებიდან) ლოკალიზებული, დაბინძურებული ნიადაგი უნდა მოირღვეს ავტორიზებული სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ რემედიაციის მიზნით. უნდა მოხდეს ახალი, სუფთა ნიადაგის წარმოდგენა რასაც მოჰყვება ხელახალი კულტივაცია. ამ სერვისში რეკომენდებულია ავტორიზებული კომპანიის ჩართვა.

81. სამშენებლო კომპანიამ სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე უნდა მოამზადოს პროექტის კონკრეტული ნარჩენების მართვის გეგმა. გეგმა ზოგადად უნდა შეიცავდეს:

- a. ინფორმაცია წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ (კერძოდ მისი წარმოშობის, ნარჩენების ნუსხაში განსაზღვრული ნარჩენების ტიპების, შემადგენლობისა და რაოდენობის შესახებ);
- b. ინფორმაცია ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციისა და მისი აღდგენის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ, განსაკუთრებით კი სახიფათო ნარჩენების შემთხვევაში;
- c. წარმოქმნილი ნარჩენების, განსაკუთრებით სახიფათო ნარჩენების, სხვა ნარჩენებისგან გამოყოფის მეთოდის აღწერა;
- d. ნარჩენების დროებითი შენახვის მეთოდები და პირობები;

ე. გამოყენებული ნარჩენების დამუშავების მეთოდები და/ან ინფორმაცია იმ პირების შესახებ, რომლებსაც ნარჩენები გადაეცემა შემდგომი დამუშავებისთვის.

სამედიცინო ნარჩენები

82. სამედიცინო ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას სამედიცინო მომსახურებისა და საკონტროლო პუნქტში და იგი მიეკუთვნება სახიფათო ნარჩენების კატეგორიას. ეს ნარჩენები გროვდება სპეციალურ პლასტმასის ყუთებში, რომლებიც უნდა დაილუქოს ჰერმეტიკული და გადევნოს სერტიფიცირებულ კომპანიას შემდგომი დაწვისთვის.

ს. საცობი

ზემოქმედება და შერბილება მშენებლობის დროს

83. მშენებლობის დაწყებამდე მომზადდება მოძრაობის კონტროლისა და ოპერირების გეგმა საგზაო მოძრაობის მართვის ადგილობრივ ორგანოსთან ჩართულობით გეგმა უნდა შეიცავდეს სამშენებლო მოძრაობის გადამისამართების ან დაგეგმვის დებულებებს, რათა თავიდან იქნას აცილებული დილის და შუადღის პიკის საათები, გზის გადასასვლელებზე მოძრაობის რეგულირება, ასევე აქცენტის გაკეთებით საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფაზე მკაფიო ნიშნების, კონტროლისა და წინასწარ დაგეგმვის საშუალებაზე;

84. სამშენებლო ობიექტები. სამშენებლო ობიექტებზე საზოგადოების ადგილებზე განთავსდება მკაფიო ნიშნები, რომლებიც გააფრთხილებენ ადამიანებს პოტენციური საფრთხის შესახებ, როგორცაა მანქანების გადაადგილება, სახიფათო მასალები, გათხრები და ა.შ. და გაზრდის ცნობიერებას უსაფრთხოების საკითხებთან მიმართებაში. მძიმე ტექნიკა არ იქნება გამოყენებული დღის განათების შემდეგ და ყველა ასეთი მოწყობილობა დაბრუნდება ღამის საცავში/პოზიციაზე ღამემდე, ობიექტი უზრუნველყოფს საზოგადოების წევრების წვდომის შეზღუდვას, საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი ღონისძიებით.

ზემოქმედებები ოპერირებისას

85. ოპერირების ფაზაში ზემოქმედება დაკავშირებული იქნება საბავშვო ბაღთან მისასვლელ გზაზე მოძრაობის გაზრდასთან, რაც დარეგულირდება მკაფიო ნიშნების დამონტაჟებით.

K. არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები

86. მიწის გაწმენდის სამუშაოები, შეფასებები და გათხრები დაკავშირებულია მიწისქვეშა არქეოლოგიური ნაშთების დაზიანების რისკებთან. ასეთი სახის ზემოქმედება მინიმალურია საპროექტო ობიექტზე.

87. პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულების არტეფაქტის აღმოჩენის შემთხვევაში გადაიდგმება შემდეგი ნაბიჯები:

- a. სამშენებლო მუშაკები ვალდებული არიან შეწყვიტონ სამუშაოები და დაუყოვნებლივ მომართონ არქეოლოგიურ ზედამხედველს.
 - b. არქეოლოგიური ხელმძღვანელი სიტუაციის შესახებ აცნობებს მთავარ ინჟინერს ობიექტზე და მოითხოვს სამუშაოების შეწყვეტას აღმოჩენის ადგილზე. არქეოლოგიური ზედამხედველი ახორციელებს აღმოჩენისა და იმ ტერიტორიის შემოწმებას, სადაც ეს აღმოჩენა დაფიქსირდა
87. იმ შემთხვევაში, თუკი აღმოჩენას არ გააჩნია პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულება, არქეოლოგიური ხელმძღვანელი აცნობებს ამის შესახებ მთავარ ინჟინერს და სამუშაოები ხელახლა დაიწყება საქმესთან დაკავშირებით შესაბამისი ჩანაწერი გაკეთდება ჩანაწერთა წიგნაკში.
- a. იმ შემთხვევაში, თუ აღმოჩენა შეფასებულია, როგორც პოტენციურ არქეოლოგიურ არტეფაქტად, არქეოლოგიური ზედამხედველი აცნობებს ამის შესახებ სამშენებლო კომპანიის მთავარ ინჟინერს (CC) და MDF-ის გარემოსდაცვით სპეციალისტს (და ზედამხედველ კომპანიას/ინჟინერს) ამის შესახებ - სამშენებლო სამუშაოების შეწყვეტის მოთხოვნით და მომხდარის შესახებ აცნობებს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს.
 - b. სამშენებლო კომპანიის (CC) მთავარი ინჟინერი ანგარიშს აბარებს MDF-ს, რომელიც აცნობებს შეჩერებულ სამუშაოებს და ითხოვს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს დაუყოვნებლივ ჩართულობას.
 - c. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო დანიშნავს ექსპერტს ან ექსპერტთა ჯგუფს და ადგილზე ჩაატარებს აუცილებელ არქეოლოგიურ სამუშაოებს პრობლემის გამოსავლენად.

- d. უფრო მარტივ შემთხვევებში, ამოთხრას დაქვემდებარებული არტეფაქტების ამოღების, მასალების შეკეთებისა და სხვა საჭირო სამუშაოების ჩატარების შემდგომ საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ექსპერტები მიიღებენ გადაწყვეტილებას შეჩერებული სამშენებლო სამუშაოების ხელახლა დაწყების თაობაზე.
- e. ღირებული და სივრცული აღმოჩენების განსაკუთრებულ შემთხვევაში, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს შეუძლია მოითხოვოს საპროექტო სამუშაოების გადატანა არქეოლოგიური ობიექტიდან უსაფრთხო მანძილზე.

I. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები ადგილობრივი თემისთვის

- 88. არსებობს უსაფრთხოების მუდმივი, რისკები როდესაც არსებითი სამშენებლო სამუშაოები ტარდება ურბანულ რაიონში და, შესაბამისად, საჭირო იქნება სიფრთხილის ზომები როგორც მუშაკების, ისე მოქალაქეების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.
- 89. პირების მიერ წამოწყებული სამუშაოების სამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე შეიმუშაოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა. მართვის გეგმა ასევე უდნა მოიცავდეს შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკებს.
- 90. მშენებლობის დროს დაცული უნდა იყოს საზოგადოებრივი უსაფრთხოება და უნდა გაგრძელდეს მოძრაობის უსაფრთხოების პროგრამა ოპერირების პერიოდში. ქვემოთ მოცემულია ის ზემოქმედებები და ზომები, რომლებიც ეხება საზოგადოების უსაფრთხოებას.**

ცხრილი 9 პროექტის პოტენციური ზემოქმედება საზოგადოების უსაფრთხოებაზე

პროექტის პოტენციური ზემოქმედება საზოგადოების უსაფრთხოებაზე	რეკომენდირებული შერბილების ზომები და მონიტორინგის აქტივობები
წინასამშენებლო:	
საზოგადოების ინფორმირებულობა უსაფრთხოებაზე - ადგილობრივი მოსახლეობის უსაფრთხოება უნდა იყოს დაცული და შენარჩუნებული	თემის კეთილდღეობისა და უსაფრთხოებისთვის, უნდა დარწმუნდეთ, რომ: (i) სასმელი წყლის მოთხოვნა არ გაუწევს კონკურენციას მიმდებარე თემებს; და (ii) უნდა ხორციელდებოდეს ადეკვატური დაცვა ფართო საზოგადოების მიმართ, მათ შორის უსაფრთხოების ბარიერები და ღობეები და

	სახიფათო ადგილების მონიშვნა გამაფრთხილებელი ნიშნებითა და საინფორმაციო ბანერების საშუალებით.
სამშენებლო ფაზა:	
სამანქანო მოძრაობის უსაფრთხოება	მნიშვნელოვანია, რომ სატვირთო მანქანის მძღოლებმა და აღჭურვილობის ოპერატორებმა გააცნობიერონ საგზაო უსაფრთხოების შენარჩუნების მნიშვნელობა, განსაკუთრებით გზის გადაკვეთის წერტილებში. უსაფრთხოების საგზაო ნიშნები და გამაფრთხილებელი შუქები უნდა დამონტაჟდეს შესაბამის ადგილებში.
ელექტრო სისტემები - მათი გადატანის უსაფრთხოება მნიშვნელოვანია	მშენებლობის დროს სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა უზრუნველყოს ყველა ელექტროგადამცემი ხაზის ფუნქციონირება, ეს შეიძლება მოიცავდეს დროებითი გადამცემი ხაზების უზრუნველყოფას, სანამ არსებული ბომბები და ხაზები გადააქვთ ამ პუნქტიდან ერთადერთი გამონაკლისია აფეთქების პერიოდები, როდესაც უსაფრთხოების მიზნით HV ელექტროგადამცემი ხაზები გამორთულია.

M. შრომითი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები

91. მნიშვნელოვანია მუშების უსაფრთხოება მშენებლობის დროს. სამუშაო ადგილზე ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება და სამუშაოს შესრულების დროს უნდა იყოს შესული სამშენებლო კომპანიის (CC) სამუშაო პოლიტიკაში. შემდეგი პუნქტები ეხება მუშაკთა საერთო უსაფრთხოებას, რომელიც აუცილებელია პროექტის მიერ (ცხრილი 20).

92. უნდა განხორციელდეს უსაფრთხოების ზომები და რეგულაციები, რომლებიც დაკავშირებულია COVID 19-ის პრევენციასთან და მის გავრცელებასთან. ზოგადი რეკომენდაციები სამშენებლო სექტორისთვის ახალი კორონა ვირუსის (SARS-CoV-2) ინფექციასთან (COVID 19) დაკავშირებული საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანება #01-227/ო -ს მითითებები მკაცრად უნდა იყოს დაცული

ცხრილი 10 მუშაკთა უსაფრთხოების ასპექტი

პროექტის პოტენციური ზემოქმედება მუშაკთა უსაფრთხოებაზე	რეკომენდირებული ზომების ზომები და მონიტორინგის აქტივობები
წინასამშენებლო	
PPE-ით უზრუნველყოფა - მუშები სათანადოდ უნდა იყვნენ დაცულნი ადგილზე სამუშაოს შესრულების პერიოდში	მუშაკთა ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით გათვალისწინებული უნდა იყოს შემდეგი: • ადეკვატური ჯანდაცვის დაწესებულებები (მათ შორის პირველადი სამედიცინო დახმარების პუნქტები) სამშენებლო ობიექტებში; • ყველა სამშენებლო მუშაკის გადამზადება სანიტარულ და ჯანდაცვის ძირითად საკითხებში, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზოგად საკითხებში და მათი მუშაობის სპეციფიკურ საფრთხეებზე; • მუშაკების PPE -თი უზრუნველყოფა, როგორცაა უსაფრთხოების ჩექმები, ჩაფხუტი, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალეები და ყურის დამცავი , მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად;
მუშაკთა უსაფრთხოების ინფორმირებულობა - მუშებმა უნდა იცოდნენ სამუშაოსთან დაკავშირებული რისკებისა და საშიშროების შესახებ და უნდა მიიღონ შესაბამისი	სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა შეიმუშავოს ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების გეგმა (HSP) და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP) ADB მოთხოვნების შესაბამისად, სამშენებლო საქმიანობების დაწყებამდე, რომელიც ასახავს COVID-19-ის საწინააღმდეგო ღონისძიებებსაც.

რჩევები და გაფრთხილებები	სამშენებლო კომპანია (CC) დაიქირავეს კვალიფიციურ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების ექსპერტს, რომელიც პერსონალს გადამზადებს უსაფრთხოების თაობაზე, ინდივიდუალური სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე სამუშაო ადგილის პერსონალს უნდა უნდა გადამზადდეს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი მასალები, ბიტუმი, საღებავი და ა.შ.) დამუშავებისა და შენახვის უსაფრთხოების წესებისა და ასევე აღჭურვილობის გასუფთავების თაობაზე. აღნიშნულის მომზადებისას სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა ჩამოაყალიბოს გამოსაყენებელი მასალების მოკლე სია (ხარისხისა და რაოდენობის მიხედვით) და წარმოადგინოს საწყისი კონცეფცია, რომელიც განმარტავს იმ ტრენინგს/ზრიფინგს, რომელიც უნდა ჩატარდეს სამშენებლო პერსონალისთვის.
მშენებლობა	
მუშაკთა ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება - სამუშაოსთან დაკავშირებული რისკები და საშიშროებები არის რეალური ყოველდღიური მოვლენა. ამიტომ, ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება სერიოზულად უნდა იქნას მიღებული მუშაკთა ზოგადის კეთილდღეობის უზრუნველყოფის მიზნით	სამშენებლო კომპანია (CC) პასუხისმგებელია: (i) უსაფრთხოების სასწავლო პროგრამის უზრუნველყოფაზე. სავალდებულოა უსაფრთხოების ტრენინგის პროგრამა შედგება საწყისი უსაფრთხოების საინდუქციო კურსისგან. ყველა მუშაკს მოეთხოვება დაესწროს უსაფრთხოების ინდუქციურ კურსს მათი პირველი კვირის განმავლობაში ადგილზე და პერიოდული უსაფრთხოების სწავლების კურსებზე. (ii) უსაფრთხოების შეხვედრები. რეგულარული უსაფრთხოების შეხვედრები ჩატარდება ყოველთვიურად და საჭიროებს ქვეკონტრაქტორების უსაფრთხოების წარმომადგენლების დასწრებას, თუ ინჟინრის მიერ სხვა რამ არ არის შეთანხმებული; (iii) უსაფრთხოების ინსპექტირება. სამშენებლო კომპანია (CC) რეგულარულად უნდა ამოწმებდეს, ტესტავდეს და უვლიდეს ყველა უსაფრთხოების მოწყობილობას, ხარაჩოებს, დამცავ მოაჯირებს, სამუშაო პლატფორმებს, ამწებს, კიბეებს და სხვა წვდომის საშუალებებს, ამწეს, განათების, ნიშნებს და დამცავ აღჭურვილობას. განათება და ნიშნები არ უნდა იყვნენ დაფარულნი და ისინი უნდა იკითხებოდნენ ადვილად. მოწყობილობა, რომელიც არის დაზიანებული, ჭუჭყიანი, არასწორად განლაგებული ან არ მუშაობს, დაუყოვნებლივ უნდა შეკეთდეს ან გამოიცვალოს; და (iv)

	უსაფრთხოების აღჭურვილობა და ტანსაცმელი. უსაფრთხოების აღჭურვილობა და დამცავი ტანსაცმელი უნდა იყოს ობიექტზე ხელმისაწვდომი ყველა არსებულ დროსა და ზომების ეფექტური გამოყენებისა და ასეთი აღჭურვილობისა და ტანსაცმლის სათანადო გამოყენებისა და საჭირო გამოცვლის ეფექტურად განხორციელებისთვის, და ის ყველა სამშენებლო ქარხანა და მოწყობილობა, რომელიც გამოიყენება ობიექტზე ან მის გარშემო, უნდა იყოს აღჭურვილი შესაბამისი უსაფრთხოების მოწყობილობებით. სამშენებლო კომპანია (CC) კოორდინაციას გაუწევს ადგილობრივ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის წარმომადგენლებს და დადებს დოკუმენტურ შეთანხმებას საავადმყოფოებისა და სხვა საზოგადოებრივი ობიექტების გამოყენებასთან დაკავშირებით. სამშენებლო კომპანია (CC) მიიღებს ზომებს, რათა შეამციროს სექსუალური ექსპლუატაცია, ძალადობა და შევიწროება (SEAH) მშენებლობის პერიოდში.
ქვე-სამშენებლო კომპანიის (CC)'s / მომმარაგებლები EMP შესაბამისობა - როგორც პროექტში სამუშაო ძალის ნაწილი, ქვე-სამშენებლო კომპანიას (CC) უნდა მიეცეს მითითებები და ის უნდა იყოს ხელშეკრულებით იძულებული, რომ შეასრულოს EMP-ს დებულებანი.	ყველა ქვესამშენებლო კომპანიის (CC) მიმწოდებელს მიეწოდება SSEMP-ის ასლები. დებულებები ჩართული იქნება ყველა ქვეკონტრაქტში SSEMP-თან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, ქვეკონტრაქტის ყველა დონეზე. ყველა ქვესამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება დანიშნოს უსაფრთხოების წარმომადგენელი, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება ადგილზე შესაბამისი ქვეკონტრაქტის საოპერაციო პერიოდის განმავლობაში, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ინჟინრის საპირისპირო თანხმობა არის მიღებული წერილობით. ინჟინრების დამტკიცების შემთხვევაში, ინჟინერმა, მისი სხვა მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობების შელახვის გარეშე, უნდა უზრუნველყოს, რამდენადაც ეს პრაქტიკულად შესაძლებელია, რომ ყველა დონის ქვეკონტრაქტორების თანამშრომლები იცნობდნენ SSEMP-ის შესაბამის ნაწილებს.

სამშენებლო ბანაკები

93. სამშენებლო კომპანიის (CC) სამუშაო ბანაკის შექმნამ შეიძლება გამოიწვიოს უარყოფითი ზემოქმედება, იმ შემთხვევაში,

თუკი სათანადოდ არ იქნება განხილული სხვადასხვა ასპექტები, როგორცაა თხევადი და მყარი ნარჩენების მართვა, ნიადაგის ზედა ფენა, აღჭურვილობის მოვლა, მასალების შენახვა და უსაფრთხო სასმელი წყლით უზრუნველყოფა.

94. იმის უზრუნველსაყოფად, რომ პოტენციური ზემოქმედება მინიმუმამდე იყოს შენარჩუნებული, სამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება მოამზადოს შემდეგი გეგმები ან მეთოდების შესახებ განცხადებები:

- a. ბანაკის ობიექტის მართვის გეგმა;
- b. სამუშაო ბანაკის განლაგება, რომელშიც შედის ყველა პრევენციული ღონისძიების აღწერა მიმდებ გარემოზე პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან ასაცილებლად (ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლები, ნიადაგი, ატმოსფერული ჰაერი, ადამიანების დასახლება);
- c. ნარჩენების მართვის გეგმა, რომელიც მოიცავს ნაგვის ურნებით მომარაგებას, რეგულარულ შეგროვებას და ჰიგიენური წესით მოშორებას, აგრეთვე სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების (მაგ., საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, მეორადი საბურავები და ა.შ.) ნარჩენების მართვის შემოთავაზებულ ობიექტებს რომელიც შეესაბამება მოქმედ ეროვნულ რეგულაციებს; და
- d. აღჭურვილობის ტექნიკური ობიექტების და საპოხი მასალების და საწვავის შესანახი ობიექტების აღწერა და განლაგება, მათ შორის მანძილი უახლოესი ზედაპირული წყლის ობიექტიდან არის 4,5 კმ-მდე. საწვავის და ქიმიკატების შესანახი პუნქტები განთავსდება წყლის ობიექტამდე უსაფრთხო მანძილზე. ასეთი დაწესებულებები შემოიფარგლება და უზრუნველყოფილი იქნება გაუმტარი საფარით, რათა გააკონტროლოს დაღვრა და თავიდან აიცილოს ნიადაგისა და წყლის დაბინძურება.
- e. ეს გეგმები დამტკიცდება ინჟინრის მიერ, სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.

ზემოქმედების შეფასება COVID-19 -თან მიმართებაში

95. პროექტების მშენებლობა/სამშენებლო სამუშაოები ჩართავს სამუშაო ძალებს მომწოდებლებთან და დამხმარე ფუნქციებთან და სერვისებთან ერთად. სამუშაო ძალა შეიძლება შედგებოდეს ეროვნული, რეგიონალური და ადგილობრივი შრომის ბაზრის მუშაკებიდან. მათ შეიძლება დასჭირდეთ რომ იცხოვრონ ობიექტზე არსებულ საცხოვრებელში, რომ დაბინავდნენ სამუშაო ადგილებთან ახლოს მდებარე თემებში ან დასჭირდეთ სამუშაოს შემდეგ სახლებში დაბრუნება. ადგილზე შეიძლება მუდმივად იმყოფებოდეს სხვადასხვა ქვეკონტრაქტორი, რომლებიც ახორციელებენ სხვადასხვა საქმიანობას, თითოეულს ჰყავს საკუთარი საგანგებო მუშაკები. მომარაგების ქსელში შეიძლება იყოს ჩართულნი საერთაშორისო, რეგიონალური და ეროვნული მომწოდებლები, რომლებიც ხელს უწყობენ საქონლისა და მომსახურების რეგულარულ შემოტანას პროექტში (პროექტისთვის აუცილებელი მარაგების ჩათვლით, როგორცაა საწვავი და წყალი). როგორც ასეთი, ასევე იქნება მხარეთა რეგულარული ნაკადი, რომლებიც შედიან და გამოდიან ობიექტიდან; დამხმარე სერვისები, როგორცაა კვება, დასუფთავების სერვისები, აღჭურვილობის, მასალებისა და მარაგის

მიწოდება, და სპეციალისტი სუბკონტრაქტორები, რომლებიც მოყვანილია იმისთვის რომ ჩართო სამუშაოებისთვის განკუთვნილი კონკრეტული ელემენტები.

96. სირთულისა და მუშაკთა კონცენტრირებული რაოდენობის გათვალისწინებით, სამშენებლო პროექტებში ინფექციური დაავადების გავრცელების პოტენციალი სერიოზულია, ისევე როგორც ასეთი გავრცელების შედეგები. პროექტმა შეიძლება დაავადდეს მუშების დიდი რაოდენობა, რაც დაძაბავს პროექტის ჯანდაცვის დაწესებულებებს და გავლენას მოახდენს ადგილობრივ სასწრაფო და ჯანდაცვის სერვისებზე და შეიძლება საფრთხე შეუქმნას სამშენებლო სამუშაოების მიმდინარეობას და პროექტის განრიგს. ასეთი ზემოქმედება გამწვავდება, როდესაც მუშები დიდი რაოდენობით არიან და/ან პროექტი შორეულ ან დაბალი მომსახურების ადგილებში მიმდინარეობს ასეთ ვითარებაში, საზოგადოებასთან ურთიერთობა შეიძლება დაიძაბოს ან გართულდეს და კონფლიქტი წარმოიშვას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როცა ადამიანები გრძნობენ, რომ გადედებად დაავადება პროექტის გამო ან უწყვეტ მოქმედება მწირი რესურსების დეკემდებარებაში. პროექტმა ასევე უნდა განახორციელოს შესაბამისი სიფრთხილის ზომები ადგილობრივ თემებში ინფექციის გავრცელების წინააღმდეგ.
97. საქართველოს მთავრობამ მიიღო პანდემიის პირობებში მოქმედების სპეციალური პროცედურა - დროებითი სანიტარიული ნორმები და წესები (SanN&R) №0372-20 „სახელმწიფო უწყებებისა და სხვა ორგანიზაციების, კომერციული პირების შეზღუდული ზომებით მიღებულ პირობებში საქმიანობის ორგანიზების შესახებ - COVID-19 პანდემიის გამო“. დოკუმენტი დამტკიცებულია სანიტარული ეპიდემიოლოგიური კეთილდღეობის სააგენტოს მიერ (მე-3 გამოცემა), 11 მაისი, 2020. SanN&R ითვალისწინებს ზოგად მოთხოვნებს და სპეციფიკურ მოთხოვნებს სხვადასხვა სექტორისთვის: ავთიაქი, საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, ბაზრები, სამშენებლო უბნები და ა.შ.
98. საქართველოს მთავრობის თანახმად, ორგანიზაციების მენეჯერები პირადად არიან პასუხისმგებელი SanN&R-ის დაცვაზე. ყველა სამუშაო უნდა იყოს ორგანიზებული, რათა უზრუნველყოფილ იქნას: (i) ორგანიზაციაში ინფექციის გავრცელების პრევენცია (ii) გუნდებსა და ორგანიზაციებში კოროვირუსული ინფექციის (COVID-19) გავრცელების თავიდან ასაცილებლად ზომების მიღება; და (iv) სხვა ორგანიზაციული ღონისძიებები მუშაკთა დაინფიცირების თავიდან ასაცილებლად.
99. აღნიშნული წესები მოიცავს მოთხოვნებს მუშათა უსაფრთხო ტრანსპორტირების, შესასვლელებში სამედიცინო შემოწმების ორგანიზებას, სადებიზინფექციო აღჭურვილობითა და სადებიზინფექციო საშუალებებით უზრუნველყოფას, კვების ობიექტების, სამშენებლო ბანაკების და ა.შ. შემოწმებას; ასევე, დოკუმენტი შეიცავს მოთხოვნებს სამედიცინო ცენტრებში იზოლაციის მოწყობის თაობაზე, (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) იმ შემთხვევაში, თუკი პაციენტს აღმოაჩნდა მაღალი სიცხე ან მწვავე რესპირატორული ვირუსული ინფექციის ინდივიდუალური სიმპტომები (ყნოსვის უქონლობა, მშრალი ხველა, სისუსტე და ა.შ. .) შესაბამისად მოხდება მათი იზოლირება სამუშაო ჯგუფისგან.

100. ყველა მენეჯერმა უნდა ჩაატაროს ახალი მუშაკებისთვის გაცნობითი ხასიათის ტრენინგი და სამუშაო პერსონალისთვის, კი რუტინული ტრენინგები. წესები ითვალისწინებს სამოქმედო გეგმას იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც მუშებს აღმოაჩნდებათ COVID-19 -ის სიმპტომები.
101. საქართველოს მთავრობა აწესებს სპეციფიკურ ნორმებს სამშენებლო ობიექტებისთვის. პუნქტი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მტვერს და იძლევა რეკომენდაციებს მტვრის წარმოქმნის შერბილებისა და მისგან დაცვის შესახებ. წესები ითვალისწინებს პერსონალური დაცვის აღჭურვილობის ჩამონათვალს COVID-19-ისთვის.
102. დოკუმენტში ასევე ითვალისწინებს ინსტრუქციას ადგილობრივ ჯანდაცვის დაწესებულებებთან კომუნიკაციის თაობაზე, მუშაკთა რეგულარული სამედიცინო შემოწმების ორგანიზებისა და ინფექციების გამოვლენის შემთხვევაში მობილიზაციის მიზნით.

შერბილების ზომები

103. პანდემიის რისკის არსებობის შემთხვევაში სამუშაოები უნდა იყოს ორგანიზებული დროებითი სანიტარული ნორმებისა და წესების დაცვით. ინფექციის შემთხვევები და განხორციელებული ქმედებები სათანადოდ უნდა იყოს აღრიცხული და მოხსენებული.
104. გავრცელების ძირითადი რეჟიმი, რომელიც არის საჰაერო გზა, განხილული იქნება DED -სა და სამშენებლო კომპანიის (CC) SSEMP-ებში. დეზინფექცია და დაბინძურება გაითვალისწინებს WHO-ს შუალედურ მითითებებს წყლის სანიტარიულობის, ჰიგიენისა და ნარჩენების მართვის თაობაზე COVID19 ვირუსისთან მიმართებაში და განიხილება DED-ში, რათა თავიდან იქნას აცილებული მუშაკებისა და საზოგადოებისთვის დაავადებებისა და ავადმყოფობის შეყრის შემთხვევები. ოპერატორებს უნდა ჩაუტარდეთ ტრენინგი წყლის, სანიტარული და ჰიგიენური რისკების შესახებ მითითებებისა და პრაქტიკის თაობაზე, რათა თავიდან აიცილონ და მინიმუმამდე შემცირდეს სამუშაო ადგილსა და საზოგადოებაზე ბიოლოგიური საფრთხეების ზემოქმედება. მაგალითად, დოკუმენტში მოცემულია მსჯელობები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა დავიცვათ თავი კანალიზაციაში და სასმელ წყალში არსებული ვირუსებიგან - მათი ბუნების გაგების მეშვეობით: (i) COVID19-ის გადადება, (ii) COVID19 ვირუსის გაძლება სასმელ წყალზე, კანალიზაციასა და ზედაპირებზე, (iii) წყლის მიწოდების უსაფრთხოება და (iv) ჩამდინარე წყლებისა და ფოკუსური ნარჩენების უსაფრთხო მართვა. აქცენტი ასევე უნდა გაკეთდეს შიდა სივრცეებში არსებულ ვენტილაციაზე, ნიღბებზე და ფიზიკურ დისტანციაზე. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მაშინ მუშებმა უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროის მონაკვეთებში.

VIII. ინფორმაციის გამჟღავნება, კონსულტაცია და მონაწილეობა

A. დაინტერესებულ პირთა კონსულტირება

105. როგორც დასტურდება სოციალური სათანადო ექსპერტიზის დასკვნებით, LAR -ის ზემოქმედება არ არის იდენტიფიცირებული და, შესაბამისად, მიმდინარე პროექტს არ გააჩნია AP-ები. ძირითადი დაინტერესებული მხარეები არიან ქვეპროექტის მიმდებარე ტერიტორიაზე მცხოვრები ადგილობრივი რეზიდენტები და ქუთაისის ადგილობრივი ხელისუფლება. ყველა ამ დაინტერესებულ მხარეს უკვე დაუკავშირდნენ დისტანციური საკომუნიკაციო არხების (პერსონალური კომპიუტერის, მობილური ტელეფონის) მეშვეობით.
106. ტექნიკურმა ჯგუფმა პირველი კონსულტაცია ჩაატარა 2020 წლის 3 ივნისს. შეხვედრა გაიმართა ქუთაისის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებთან და ადგილობრივ მოსახლეობასთან. COVID 19-ის გავრცელებისა და მასთან დაკავშირებული შეზღუდვების გამო, სოციალური ქსელის საშუალებით (Viber-ის მეშვეობით გაიმართა საჯარო საკონსულტაციო შეხვედრა. შეხვედრის მთავარი მიზანი იყო დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება ქვეპროექტთან დაკავშირებული დაგეგმილი აქტივობების, ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე მოსალოდნელი ნეგატიური ზემოქმედების და მათი პრევენციის გზებისა და საშუალებების შესახებ. მონაწილეებს მიაწოდეს საკონტაქტო ინფორმაცია MDF-ის და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დანიშნულ პირებიდან დამატებითი დეტალური ინფორმაციის მოთხოვნის შემთხვევაში, როგორც პროექტის, ასევე GRM-ის შესახებ: ბ-ნი ირაკლი ჯაფარიძე საკომუნიკაციო კონსულტანტები (MDF) 593 16 55 77 და ქუთაისის მერი. ოფისი: 595250309 ან (0431) 24 26 51. კონსულტაციის პროცესის შესახებ დამატებითი ინფორმაციისთვის იხილეთ დანართი B.
107. შეხვედრის დაწყებამდე მერიის წარმომადგენლები და ადგილობრივი მცხოვრებლები ინფორმირებული იყვნენ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის შენობაში და საზოგადოებრივ ადგილებში (მაგ. ავტოსადგურები, აფთიაქები, მაღაზიები) განცხადებების მეშვეობით (იხ. დანართი B). იდენტიფიცირებულ ძირითად დაინტერესებულ მხარეებს (მფლობელები და პროექტის მიმდებარე ტერიტორიაზე მცხოვრები) პირადად ტელეფონით დაუკავშირდა დაგეგმილი ონლაინ შეხვედრის შესახებ კომუნიკაციის კონსულტანტი - ირაკლი ჯაფარიძე.
108. მთელ მსოფლიოში ვირუსის გავრცელების გამო (COVID 19) სოციალური დისტანციის მეთოდი იქნა გამოყენებული მოსახლეობასა და ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში საჯარო კონსულტაციების მიმართ, რადგან ესენი შესაძლოა გახდნენ ვირუსის გავრცელების წყარო. ამიტომ აუცილებელია დაინტერესებულ მხარეებთან კომუნიკაციის ალტერნატიული წყაროების მოძიება, რათა არ დაირღვეს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციისა (WHO) და საქართველოს მთავრობის (GoG) მიერ გაცემული რეკომენდაციები. ასევე მნიშვნელოვანია საჯარო და პირდაპირი კონსულტაციების ჩატარება ყველა დაინტერესებულ მხარესთან რათა მუნიციპალიტეტში მცხოვრები დაინტერესებული

მხარეები და სხვა ადგილობრივი მოსახლეობა იყვნენ საფუძვლიანად ინფორმირებული მიმდინარე და დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული პროექტების შესახებ, ასევე აღნიშნულ პროექტებთან დაკავშირებული სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ. ამ მეთოდის გამოყენება მათ საშუალებას მისცემს არა მხოლოდ მიიღონ ინფორმაცია სხვადასხვა წყაროდან, არამედ უშუალოდ მიიღონ მონაწილეობა დისკუსიებში, დასვან კითხვები და ჩაერთონ მიმდინარე პროცესებში. ბევრ საცხოვრებელ ზონაში ინტერნეტ ქსელის ზოგადი განვითარებისა და მისი ხელმისაწვდომობის გამო საქართველოს მასშტაბით, ადამიანებს აქვთ წვდომა მრავალ სოციალურ ქსელზე და წარმატებით იყენებენ მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. აქედან გამომდინარე, შესაძლებელია სამომავლო საჯარო კონსულტაციების ჩატარება დისტანციურ რეჟიმში ხელმისაწვდომი ინტერნეტ სოციალური ქსელების და სხვადასხვა საკომუნიკაციო აპლიკაციების გამოყენებით. ეს ასევე დამოკიდებული იქნება ქსელსა და ინტერნეტ აპლიკაციებზე, რომლებსაც ადგილობრივი მოსახლეობა გამოიყენებს. განახლებული IEE/EMP უნდა ადგილობრივად გამჟღავნდეს გონივრულ დროში, კონსულტაციების დაწყებამდე, დაინტერესებულ მხარეთათვის ხელმისაწვდომ ადგილას, რათა ამით გამოყოფილი იყოს საზოგადოებისთვის დრო, რომ გაეცნოს მოიძიოს ინფორმაცია ან გაიაროს კონსულტაცია ექსპერტებთან და ჩამოაყალიბოს მოსაზრებები.

109. აქედან გამომდინარე, განახლებული და საბოლოო IEE ანგარიშები განთავსდება MDF-ისა და ADB-ის ვებსაიტებზე და ბეჭდური ასლები ხელმისაწვდომი იქნება MDF-ის ოფისში და იმ შესაბამის ქალაქებში, სადაც ქვეპროექტი ხორციელდება.
110. განახლებული და საბოლოო IEE ანგარიშები ქართულ და ინგლისურ ენებზე გამოქვეყნებულია MDF და ADB ვებსაიტებზე და განახლებული ვერსია ხელმისაწვდომი იქნება MDF და ADB ვებსაიტებზე ADB-ის დამტკიცების შემდეგ.
111. ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან თანამშრომლობის გზით განხორციელდება პერიოდული საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანიები სხვადასხვა საკომუნიკაციო არხების მეშვეობით, რათა მოხდეს პროექტის დეტალების ახსნა დიდძალი მოსახლეობისთვის¹⁶. საჯარო განხილვის შეხვედრები ჩატარდება პროექტის ძირითად ეტაპების პერიოდში, რათა მოხდეს საზოგადოების ინფორმირება პროგრესისა და სამომავლო გეგმების შესახებ. მშენებლობის დაწყებამდე IA გამოსცემს დაწყების თარიღის შესახებ შეტყობინებას საჯარო ადგილებში განთავსებულ საინფორმაციო ბანერებზე (აფთიაქი, საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, ბაზრობები, სამშენებლო ობიექტები). სამშენებლო მოედანზე საზოგადოების ინფორმირებისთვის გამოიფინება დაფა, რომელიც ხალხს გააცნობს პროექტის დეტალებს.

¹⁶ შემოთავაზებული კონსულტაციების ჩატარების დრო და ადგილი ფართოდ იქნება რეკლამირებული IA-ს ვებ გვერდზე, სხვა შეტყობინებები ნაჩვენები იქნება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ოფისებსა და სხვა საჯარო ადგილებში.

B. საჩივრების განხილვის მექანიზმები

ADB-ის ანგარიშვალდებულებისა და საჩივრების განხილვის მექანიზმი

112. ADB-ის ვებსაიტზე წარმოდგენილია ანგარიშვალდებულების მექანიზმი (AM), ფორუმის სახით, სადაც ადამიანები, რომლებზეც უარყოფითად იმოქმედან ADB-ის მიერ მხარდაჭერილი პროექტები, შეუძლიათ განაცხადონ ამის შესახებ და მოიძიონ გადაწყვეტილებები თავიანთი პრეტენზიების თაობაზე და შეუძლია რომ განაცხადოს ADB-ის ოპერატიული პოლიტიკისა და პროცედურების სავარაუდო შეუსაბამობის შესახებ. ADB მტკიცედ რჩება ანგარიშვალდებულების პრინციპის ერთგული მისი ოპერატიული პოლიტიკისა და პროცედურების შესრულებისთვის და პროექტზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანების პრობლემების გადაჭრისთვის და უზრუნველყოფს ანგარიშვალდებულების, გამჭვირვალობის, კეთილსინდისერებას და საზოგადოების მონაწილეობის მაღალ სტანდარტებს. 2012 წლის AM პოლიტიკა, რომელიც, როგორც წარმოდგენილია ვებ-გვერდზე (<http://www.adb.org/documents/accountabilitymechanism-policy-2012>), გამიზნულია: (i) ADB-ის განვითარების ეფექტურობისა და პროექტის ხარისხის გასაუმჯობესებლად; (ii) იმაზე, რომ იყოს პასუხისმგებელი პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანების შემფოთებაზე და სამართლიანი ყველა დაინტერესებული მხარის მიმართ; (iii) რომ ასახოს უმაღლესი პროფესიული და ტექნიკური სტანდარტები მის დაკომპლექტებასა და მუშაობაში; (iv) რომ იყოს მაქსიმალურად დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე; და (v) რომ იყოს ხარჯთეფექტიანი, ეფექტური და შემავსებელი სხვა ზედამხედველობის, აუდიტის, ხარისხის კონტროლის და ADB-ში შეფასების სისტემების მიმართ. ADB ასრულებს ამოცანებს პრობლემის გადაჭრის ფუნქციის მეთოდით, რაც ეხმარება იმ ადამიანებს, რომლებმაც უშუალო, მატერიალური და უარყოფითი ზეგავლენას განიცადეს ADB-ის მიერ მხარდაჭერილი პროექტებისგან, - მოიპოვონ მათ პრობლემის გადაჭრის გზა. სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა აცნობოს ADB-ს შესახებ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს - როგორც პრობლემების გადაჭრის ალტერნატიული შესაძლებლობა.
113. საზოგადოების მონაწილეობა, კონსულტაციები და ინფორმაციის გამჟღავნება ხორციელდება IEE-ის განახლების პროცესის ფარგლებში, რომელიც განიხილავს და აგვარებს საზოგადოების ძირითად პრობლემებს. საზოგადოების უწყვეტი მონაწილეობა და კონსულტაციები ხაზგასმულია, როგორც პროექტის წარმატებული განხორციელების ძირითადი კომპონენტად. საზოგადოების ამ მონაწილეობისა და დაცვის შეფასების შედეგად პროექტის საწყის ეტაპებზე არ არის მოსალოდნელი საჩივრების ძირითადი საკითხები. თუმცა, შეიძლება წარმოიშვას გაუთვალისწინებელი პრობლემები. ამგვარი საკითხების ეფექტურად მოგვარების მიზნით, უნდა შეიქმნას ეფექტური და გამჭვირვალე არხი საჩივრებისა და პრეტენზიების დასაფიქსირებლად, რომელმაც ინსპირაცია მიიღო ADB-ის სახელმძღვანელო პრინციპებისა და პოლიტიკის პრობლემის გადაჭრის ფუნქციიდან.
114. საჩივრის არსებობის შემთხვევაში, გამოსწორებისთვის დადგენილი ძირითადი ეტაპებია (უფრო დახვეწილი იქნება დეტალური დიზაინის ეტაპზე):

ეტაპი 1: თუკი შფოთი წარმოიქმნება მშენებლობის დროს, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (AP) ცდის გადაჭრას შეშფოთების საკითხი უშუალოდ სამშენებლო კომპანიასთან (CC)/ოპერატორთან. წარმატების შემთხვევაში, შემდგომი დაკვირვება არ არის საჭირო.

ეტაპი 2: თუ AP არ არის კმაყოფილი 1 ეტაპზე მიღებული პასუხით, მას შეუძლია მიმართოს მთავრობას 1 ეტაპზე პასუხის მიღების შემდგომ, და მთავრობამ უნდა გამოსცეს უფრო განზოგადებული პასუხი 2 კვირის განმავლობაში.

ეტაპი 3: თუ კვლავ ვერ მიიღწევა გამოსავალი, თითოეულ მხარეს შეუძლია საქმე სასამართლოში მიმართოს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. სასამართლოს გადაწყვეტილება იქნება საბოლოო და სავალდებულო ყველა მხარისთვის.

საქართველოში საჩივრების განხილვის პროცესი

115. MDF-ს მიერ განხორციელებულ პროექტებში საჩივრების გადაწყვეტა განიხილება, ორეტაპიანი პროცესის სახით. პირველი ეტაპი მოიცავს ადგილობრივად ხელმისაწვდომ საშუალებებს, როგორიცაა შემაშფოთებელი ფაქტორის განხილვა ადგილობრივ ინჟინერთან ან სამშენებლო კომპანიასთან (CC), სამშენებლო ზედამხედველობის კონსულტანტისთან (CSC)/სამშენებლო კომპანიასთან (CC), ან/და წერილობით შეუძლია ადგილობრივ მუნიციპალიტეტს მამართოს პირმა, საჩივრების ადგილზე გადასაწყვეტად. საჩივრების განხილვის მექანიზმი განიხილავს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა კომპენსაციის ოდენობა, მისასვლელი გზების დაკარგვა და ა.შ., აგრეთვე სამშენებლო სამუშაოების შედეგად მიყენებული დანაკარგები და ზარალი, მაგ., სამშენებლო კომპანიის მიერ მიწის დროებითი ან მუდმივი დაკავება (CC). აქედან გამომდინარე, საჩივრების განხილვის მექანიზმი უნდა ამოქმედდეს იმ დროისთვის, როდესაც MDF დაიწყებს მოლაპარაკებებს AP-ებთან და იმუშავებს მშენებლობის დასრულებამდე.
116. 1 ეტაპის საჩივრების განხილვის პროცედურა წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის არაფორმალურ ინსტრუმენტს, რომელიც საშუალებას აძლევს მომჩივანებს და პროექტის განმახორციელებელ გუნდს გადაწყვიტონ ნებისმიერი უთანხმოება ფორმალური პროცედურების, გაჭიანურების და დაბრკოლებების გარეშე. MDF-ის მიერ განხორციელებულ პროექტებში განსახლების გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ საჩივრების განხილვის არაფორმალური მექანიზმები ეხმარება საჩივრების უმეტესობის გადაჭრას ფორმალური პროცედურების გარეშე (ანუ ადმინისტრაციულ კოდექსში მითითებული პროცედურების ან სასამართლო დავის გარეშე). ეს მექანიზმი იძლევა პროექტის შეუფერხებელ განხორციელებას და საჩივრების დროულ დაკმაყოფილებას. ამ ეტაპზე საჩივრებს განიხილავს სამშენებლო კომპანია (CC), რომელმაც ამის შესახებ უნდა აცნობოს მშენებლობის ზედამხედველობის კომპანიას (სსკ) და IA-ს. თუ საჩივარი არ გადაწყდა საწყის ფაზაში, შესაბამისად ადგილობრივი თვითმმართველობის საკომიტეტო ორგანო განიხილავს საჩივრებს, შესაბამისად. თუ მომჩივანი არ არის დაკმაყოფილებული, მაშინ საჩივრების განხილვის მექანიზმი უნდა დაეხმაროს მას ოფიციალური საჩივრის წარდგენაში მე-2 ეტაპის პროცედურების შესაბამისად (მოსარჩელე უნდა იყოს ინფორმირებული მისი

უფლებებისა და მოვალეობების, საჩივრის წარდგენის წესებისა და პროცედურების, საჩივრის ფორმატისა, საჩივრის წარდგენის ვადების შესახებ და ა.შ.).

117. ეტაპი 2 – მომჩივნის პრეტენზიის განხილვა. MDF-ის ფარგლებში უკვე შეიქმნა საჩივრების განხილვის კომისია (GRC) - განკუთვნილი პროექტის განხორციელების მთელი პერიოდისთვის. GRC განიხილავს მომჩივანთა წერილობით საჩივრებს, რომლებიც არ დაკმაყოფილდა პირველ ეტაპზე. მე-2 ეტაპზე მომჩივნის საჩივარი განიხილება და შესაბამისად გადაწყდება, ის რომ დაკმაყოფილდება თუ არა იგი. ზემოაღნიშნული GRM პროცედურები არ ართმევს მომჩივანს უფლებას, მიმართოს პირდაპირ სასამართლოს. პროცედურის ჩატარების მაქსიმალური ვადაა 5 თვე.
118. წინამდებარე პროცედურები სპეციალურად GRC-ის მიერ არის შემუშავებული საჩივრების გადაწყვეტის პროცესის მე-2 ეტაპის მიზნებისთვის. GRC-ის ასეთი პროცედურების მიზანია MDF უფრო ხელმისაწვდომი გახადოს პროექტზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფი თემებისთვის და ხელი შეუწყოს პროექტთან დაკავშირებული საჩივრების ეფექტური გადაწყვეტის უზრუნველყოფას.
119. საჩივარი, მიღებისთანავე დარეგისტრირდება MDF-ს მისაღებში. მომჩივანს უნდა მიეცეს ქვითარი - MDF-ში მისი საჩივრის წარდგენის დამადასტურებელი მტკიცებულება. ადმინისტრატორ საჩივარს გადასცემს MDF-ის დირექტორს, რომელიც ამოწმებს ყველა შემოსულ პრეტენზიას და მისაღები ოფისის მიერ ასეთი პრეტენზიის მიღებიდან 5 სამუშაო დღის განმავლობაში, შესაბამისი პრეტენზიებს გადაამისამართებს თავდაცვის განყოფილებაზე. უსაფრთხოების განყოფილება საჩივარს დაარეგისტრირებს თავის ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში. მის მონაცემთა ბაზაში რეგისტრაციისას საჩივარს მიენიჭება ნომერი.
120. დაცვის განყოფილების მონაცემთა ბაზაში საჩივრის რეგისტრაციის შემდეგ, დაცვის განყოფილება წერილობით (წერილით და/ან ელექტრონული ფოსტით) აცნობებს მომჩივანს, რომ საჩივარი მიღებულია, დარეგისტრირდა და ასევე გადაეგზავნა პროექტის ჯგუფს რეაგირებისთვის, ასევე საჩივარზე მინიჭებული ნომერი და საკონტაქტო ინფორმაცია შემდგომი შეკითხვებისა და ახსნა-განმარტებებისთვის.
121. მონაცემთა ბაზაში საჩივრის რეგისტრაციიდან 15 სამუშაო დღის განმავლობაში, თავდაცვის განყოფილება: (i) განსაზღვრავს, საჭიროა თუ არა მომჩივნის მიერ დამატებითი ინფორმაციის ან/და დოკუმენტების მოწოდება, და თუ ეს ასეა, ის წერილობით სთხოვს მომჩივანს დამატებითი ინფორმაციის/დოკუმენტების წარდგენას; (ii) მოიპოვებს შესაბამის და აუცილებელ ინფორმაციას შიდა, MDF-ის სხვადასხვა დეპარტამენტებიდან ან პროექტის პარტნიორებისგან; (iii) გადაწყვეტს თარიღს, როდესაც საჩივარი წარედგინება GRC-ს განსახილველად; (iv) აუცილებლობის შემთხვევაში აცნობებს მომჩივანს ასეთი თარიღის დანიშვნის შესახებ; და (v) განაახლებს მონაცემთა ბაზაში საჩივრის სტატუსს.
122. GRC სხდომები იმართება თვეში ერთხელ მაინც. ნებისმიერი საჩივარი უნდა განიხილებოდეს, MDF-ის მისაღებებში მისი რეგისტრაციიდან ორი თვის განმავლობაში. GRC-ის სხდომის დღის წესრიგი, ამ სხდომაზე განსახილველი

საჩივრების ჩამონათვალთან ერთად, წინასწარ უნდა დადგინდეს. აღნიშნული დღის წესრიგი, თითოეული საჩივრის მოკლე მოკლე/შეჯამებასთან ერთად, გაეგზავნება GRC-ის თითოეულ წევრს GRC-ის განხილვის თარიღამდე სულ მცირე 3 სამუშაო დღით ადრე. თითოეულ საჩივარზე პასუხისმგებელმა პერსონალმა ჯერ უნდა წარმოადგინოს საჩივრის მოკლე აღწერა/შეჯამება და შემდეგ კი უპასუხოს ნებისმიერ შეკითხვას, რომელიც შეიძლება გააჩნდეს GRC-ის წევრებს. საბოლოო გადაწყვეტილებებს, თათბირისა და მსჯელობის შედეგად, კომიტეტი იღებს ხმების უმრავლესობით. საჭიროების შემთხვევაში, მომჩივანი შეიძლება მოიწვიონ სხდომაზე საქმესთან დაკავშირებული მტკიცებულებების წარსადგენად. მოსმენის ოქმის ასლები უნდა მიეწოდოს შესაბამის IFI-ს.

123. კომიტეტის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას ხელს აწერს აღმასრულებელი დირექტორი მოსმენიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. საბოლოო გადაწყვეტილება უნდა შეიცავდეს მისი განხორციელების ვადებს. თუ MDF-ის გადაწყვეტილება არ დააკმაყოფილებს დაზარალებულ AP-ებს, მათ შეუძლიათ განახორციელონ შემდგომი ქმედება მათი საქმის შესაბამის სასამართლოში წარდგენით. საჩივრები და პრეტენზიები განიხილება ქვემოთ აღწერილი პროცესის მეშვეობით, რომელიც მოცემულია სურათ 11-ზე. სურათი 12 მოიცავს საჩივრის ფორმას. საჩივრები ასევე მიიღება ADB-ის ნებისმიერი ოფისის მიერ, როგორიცაა რეზიდენტური მისია, რეგიონული ოფისი ან წარმომადგენლობითი ოფისი, რომლებსაც ისინი გაუხსნელად გადაუგზავნიან CRO-ს.

საჩივრების მიმღები მოხელე, ანგარიშვალდებულების მექანიზმი

აზიის განვითარების ბანკის სათაო ოფისი

გამზირი 6ADB, ქალაქი მანდალუიონგი 1550, ფილიპინები

ელ-ფოსტა: amcro@adb.org

სურათი 13 საჩივრების განხილვის მექანიზმი

რეგისტრაცია
ჯერ მისაღებში მოგვიანებით,
შვიდ დღეში – უსაფრთხოების
განყოფილების ელექტრონულ
მონაღიმოა ბაზაში

3

დღ

განხორციელება
მაქს. 100 დღეში

აღიარების ცნობა
გაგაზაფნილი

15

დღ

შეფასება
ინფორმაციის მიღება MDF-დან; მომჩივანისგან
დამატებითი ინფორმაციის მოთხოვნა.
სხდომის თარიღის დადგენა; მომჩივანის

2

მისაღებში
რეგისტრაცი
იიდან 2

GRC-ს სხდომა
გადაწყვეტილება შესრულებზე 5 დღის ვადაში.
მომჩივანს ეცნობა ამის შესახებ 2 დღის ვადაში

დასრულება

Figure 14 საშვირის ფორმა

#	...
სრულ სახელი და გვარი	
საკონტაქტო ინფორმაცია გთხოვთ გვაცნობოთ თუ როგორ გსურთ რომ დაგიკავშირდეთ? (ფოსტა, ტელეფონი, ელ-ფოსტა)	☐ საფოსტო მისამართი: ... ☐ ტელეფონი ... ☐ ელ-ფოსტა: ...
სასურველი საკონტაქტო ენა	☐ ქართული ☐ ინგლისური ☐ რუსული
საჩივრის / პრეტენზიის აღწერა	რა მოხდა? რაზე გაქვთ პრეტენზია?
...	
მოლაპარაკების თარიღი:	მოლაპარაკების შემდგომი გადაწყვეტილება

რას წარმოადგენს თქვენი საჩივრის მიზეზი?	
...	
ხელმოწერა:	
თარიღი:	

IX. გარემოს მენეჯმენტისა და მონიტორინგის გეგმა

A. გარემოს მართვის გეგმა (EMP)

126. გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმა (EMP) ადასტურებს ანგარიშში გამოვლენილ ზემოქმედებებს, იმ მოქმედებებს, რომლებიც საჭიროა ამ ზემოქმედების შესამცირებლად საქართველოს სამართლებრივი მოთხოვნებისა და ADB უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისად, და იმ მონიტორინგის აქტივობებს, რომლებიც უნდა განხორციელდეს, როგორც პროექტის შემადგენელ, რათა ამით დაადასტუროს, რომ შემარბილებელი ქმედებები ეფექტური იყო მათი მიზნების მისაღწევად ან საჭიროა მაკორექტირებელი ქმედებების განხორციელება.

127. EMP ასევე დეტალურად აღწერს ინსტიტუციურ პროცედურებსა და შესაძლებლობებს, რომლებიც ამჟამად არსებობს, ან რომლებიც განხორციელდება პროექტის იმპლემენტაციის ფარგლებში, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, ის რომ გარემოსდაცვითი კვლევა (მათ შორის EMP) სრულყოფილად ითვალისწინებს როგორც ეროვნულ, ასევე ADB-ს მოთხოვნებს გარემოს დაცვის მიზნით, იგი ასევე ავლენს ყველა შესაძლო ზემოქმედებას გარემოზე და გვთავაზობს შესაბამის შემარბილებელი ზომებს, და მას აქვს სისტემები, რომლითაც უზრუნველყოფს იმას, რომ პროექტის ზემოქმედებისა და შემარბილებელი ღონისძიებები გარემოსდაცვითი მონიტორინგისა და კონტროლის ეფექტური პროცედურები, პროექტის ზემოქმედებისა და შემარბილებელი ღონისძიებებთან მიმართებაში დანერგილი იყოს

128. პროექტთან დაკავშირებული გარემოზე ზემოქმედება დეტალურად იქნა აღწერილი ზემოთ მოცემულ IEE-ს თავ „F“-ში. IEE-ში გამოვლენილი ზემოქმედებების მართვისთვის საჭირო შემარბილებელი ღონისძიებები შეჯამებულია თითოეულ შესაბამის პუნქტში, რომელიც მოიცავს იმ ფიზიკურ, ბიოლოგიურ და სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოს, რომელიც გავლენას ახდენს პროექტზე (თავი F).

129. იდენტიფიცირებული ზემოქმედებები და მათ მოსაგვარებლად შემოთავაზებული კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები გაერთიანდა ცხრილში წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი შემარბილებელი გეგმის მატრიცის სახით, რომელიც მოიცავს ვადებს, პასუხისმგებლობებს და საჭიროების შემთხვევაში, სავარაუდო ხარჯებს თითოეული ღონისძიებისათვის.

130. გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმა განსაზღვრავს პირების მიერ განხორციელებული სამშენებლო სამუშაოების სამშენებლო კომპანიის (CC) საჭიროებას, წარმოადგინოს საკუთარი დეტალური ობიექტის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმა (SSEMPs), რომელიც ეფუძნება ამჟამინდელ EMP-ს, მაგრამ დამატებულია

დაგეგმილი აქტივობების განრიგის აღწერილობით, EMP-ის განხორციელებასა და მონიტორინგზე პასუხისმგებელი პირები, აგრეთვე დაღვრაზე კონტროლისა და სამშენებლო ნარჩენების მართვის მეთოდური განცხადებები.

საჭირო გეგმები მოიცავენ:

- (i) ობიექტისთვის განკუთვნილი გარემოსდაცვითი მართვის გეგმას (SSEMP);
- (ii) მოძრაობის მართვის გეგმას;
- (iii) ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმას;
- (iv) ნარჩენების მართვის გეგმას (WMP);
- (v) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმას, სამუშაო ადგილებზე COVID-19-ის პრევენციის ჩათვლით
- (vi) საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმას (ERP);
- (vii) ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმას;
- (viii) მშენებლობის შემდგომ ეტაპზე აუდიტის ანგარიშს.

131. სამშენებლო კომპანიას (CC) დამატებით მოეთხოვება რომ სრული განაკვეთით, დაასაქმოს გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების (EHS) პერსონალი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება SSEMP-ის მომზადებაზე და სხვა გეგმები შემუშავებაზე, უსაფრთხოების მოთხოვნებთან შესაბამისობაზე, SSEMP-ის და სხვა სახელშეკრულებო დებულებების იმპლემენტაციაზე, რომლებიც დაკავშირებულია EHS-თან, თემების მხრიდან საჩივრების/პრეტენზიების განხილვაზე, ნებისმიერი მაკორექტირებელი მოქმედების განხორციელებაზე, MDF (IA) და მშენებლობის ზედამხედველ კონსულტანტთან ინფორმაციის კოორდინირებაზე (CSC).

132. სამშენებლო კომპანიას (CC) ასევე მოეთხოვება ტერიტორიის სამუშაოების წინა პირობების დოკუმენტირება, მიმართოს საწყისი ეტაპის და/ან ადგილზე არსებულ საჩივრებს/პრეტენზიებს, მას მოეთხოვება რომ წარადგინოს ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშები IA/CSC -ს, რომლებიც უზრუნველყოფენ საინჟინრო და ადმინისტრაციულ კონტროლს რომ ამით უზრუნველყონ მუშაკებისა და თემების უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა, მხარი დაუჭიროს IA/CSC-ს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების თაობაზე ცნობიერების ამაღლებას, და დაიცვას პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების ნებისმიერი რეკომენდაცია.

133. დეტალური საინჟინრო დიზაინის მიხედვით, ACM-ის გენერირება მოსალოდნელი არ არის.

134. სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა მართოს ადგილობრივი საზოგადოების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები IFC-ის საზოგადოების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოს შესაბამისად.

135. სამოქალაქო სამუშაოების სამშენებლო კომპანიას (CC) მოეთხოვება სამოქალაქო სამუშაოების დაწყებამდე შეიმუშაოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა. მართვის გეგმა ასევე მოიცავს შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკებს.
136. CC საჭიროა სამშენებლო სამუშაოების შემდგომი გასუფთავებისა და სამუშაო ობიექტების სამუშაოებამდე მდგომარეობის ან უკეთეს მდგომარეობაში აღდგენისთვის. IA-ს დამადასტურებელი შეტყობინება, რომ ყველა სამუშაო და დასუფთავება იყო დამაკმაყოფილებელი, უნდა იყოს „სამუშაოების ჩაბარების“ შემადგენილი ნაწილი და გადახდის პირობა.
137. სამუშაოების საბოლოო მიღებამდე CC-მ უნდა შეიმუშაოს მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში, რომელიც მოიცავს შემდეგ ინფორმაციას, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ:
- (i) წინამდებარე პროექტის ფარგლებში შესრულებული ძირითადი სამშენებლო სამუშაოები;
 - (ii) პროექტის ორგანიზაციისა და მართვის გუნდი;
 - (iii) გარემოსდაცვითი აუდიტი და მისი მეთოდოლოგია;
 - (iv) აუდიტორული აღმოჩენები;
 - (v) დასკვნები და რეკომენდაციები.

განხორციელების ღონისძიებები და პასუხისმგებლობები

138. ძირითადი ინსტიტუტები, რომლებიც ჩაერთვებიან SSEMP-ის განხორციელებასა და მონიტორინგში არის განმახორციელებელი სააგენტო (IA), სამშენებლო ზედამხედველი კონსულტანტი (CSC) სამშენებლო კომპანია (CC) და შედარებით მსუბუქად - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. IA და CSC პასუხისმგებელნი არიან მშენებლობის ეტაპზე პროექტის განხორციელების მონიტორინგის უზრუნველყოფაზე. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გააჩნია პერიოდული აუდიტის ჩატარების უფლება, მაგრამ იგი არ უნდა ჩაითვალოს მონიტორინგზე პასუხისმგებელ მხარედ, წინამდებარე განახლებული IEE და EMP-ების თანახმად.
139. MDF, ისევე როგორც IA, პასუხისმგებელი იქნებიან პროექტის ყოველდღიურ მართვაზე SSEMP-ის განხორციელების მონიტორინგის ჩათვლით. გარემოსდაცვითი საკითხების მართვას ახორციელებს MDF, 2014 წლის ოქტომბერში შექმნილი გარემოსდაცვითი და განსახლების განყოფილების მეშვეობით. მას შემდეგ, გარემოს დაცვისა და განსახლების ჯგუფის წევრების რაოდენობა გაიზარდა 6-დან 11-მდე და იგ ამაჟამად შედგება შემდეგი პირებისგან: განყოფილების უფროსი, გარემოს დაცვის 3 სპეციალისტი, სოციალური უსაფრთხოებისა და გენდერის ერთი სპეციალისტი, ბენეფიციართან ურთიერთობის ერთი სპეციალისტი, განსახლებისა და GIS ერთი სპეციალისტი. განსახლების 2 სპეციალისტი და ADB-ის

ორი კერძო კონსულტანტი (ერთი განსახლების საკითხებზე და მეორე კომუნიკაციის საკითხებზე მომართული), რომლებიც ასევე მიიჩნევიან გარემოს დაცვისა და განსახლების განყოფილების წევრებად.

140. MDF-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური სპეციალისტების პასუხისმგებლობა არის შემდეგნაირი:

- i. უნდა გადახედონ REA საკონტროლო სიებს და მიაკუთვნეთ მათ კატეგორიზაცია ADB SPS 2009 და EARF -ს საფუძვლებზე;
- ii. უნდა წარუდგინონ განახლებული IEE ADB-ს დასამტკიცებლად და ADB-ის ვებსაიტზე მის გასაჯაროვებლად;
- iii. უნდა უზრუნველყონ IEE-ების განახლება/გადახედვა დეტალური საინჟინრო დიზაინის (DED) და ტექნიკური კვლევების რეკომენდაციების საფუძველზე;
- iv. უნდა უზრუნველყონ დამტკიცებული IEE-ების გამჟღავნება IA-ს ვებსაიტებზე და შესაბამისი ინფორმაცია განთავსებული საჯარო ადგილებში, ხელმისაწვდომი და გასაგები ადგილობრივი მოსახლეობისთვის;
- v. უნდა უზრუნველყოს IEE/EMP-ის პროექტი ადგილობრივად გამჟღავნებული კონსულტაციების დაწყებამდე ხელმისაწვდომ ადგილას;
- vi. უნდა უზრუნველყოს IEE-ები და EMP-ები სატენდერო დოკუმენტაციასა და ხელსეკრულებებში
- vii. უნდა უზრუნველყოს რომ ყველა საჭირო ნებართვა, ნებართვა, თანხმობა, NOC და ა.შ. მოპოვებულია სამუშაოების დაწყებამდე და ექვემდებარება დებულებებისა და პირობებს განხორციელების ფაზაში;
- viii. უნდა უზრუნველყოს გაცნობითი კურსის ორგანიზება სამშენებლო კომპანიების (CC) ტრენინგებისთვის, რომლებიც ამზადებენ მათ EMP-ის განხორციელების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მოთხოვნების თაობაზე, რომლებიც დაკავშირებულია შემარბილებელ ღონისძიებებთან; და უნდა მიიღონ სასწრაფო ზომები, განხორციელების პროცესში აღმოჩენილი მოულოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების ან არაეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებების გამოსასწორებლად;
- ix. მათ უნდა ალოაჩინონ დახმარება GRM-ის მეშვეობით წამოჭრილი ნებისმიერი საჩივრის განხილვასთან მიმართებაში;
- x. მათ უნდა მიაწოდონ/დაავალონ პროექტის კონსულტანტებს შექმნან დოკუმენტაცია და რომ შეიმუშაონ პრაქტიკის კარგი სამშენებლო სახელმძღვანელოები, რათა დაეხმარონ ისინი სამშენებლო კომპანიას (CC) განხორციელონ IEE-სა და EMP-ის დებულებები;
- xi. მათ უნდა მიუთითონ/დაავალონ პროექტის კონსულტანტებს, განიხილონ სამშენებლო კომპანიის (CC) განხორციელების გეგმები (მათ შორის SSEMP და მაკორექტირებელი სამოქმედო გეგმა [CAP]), რათა უზრუნველყონ შესაბამისობა ADB SPS-სა და მოქმედ სამთავრობო წესებთან და რეგულაციებთან;

- xii. მათ უნდა კოორდინაცია გაუწიონ ტექნიკური კვლევების ჩატარებას, როგორცაა, მაგრამ არ შემოიფარგლება HIA-ებით, აზბესტის შემცველი მასალების (ACMs) ინვენტარიზაციას, თუ აღმოჩენილია ქვეპროექტის უბნებზე, ვიბრაციის კვლევებს, ხმაურის დონის კვლევები და/ან ბიომრავალფეროვნების შეფასებას;
- xiii. მათ უნდა განახორციელონ პერიოდული საჯარო კონსულტაციებისა და ინფორმაციის გავრცელების კამპანიების ჩატარება;
- xiv. მათ უნდა განიხილონ ნებისმიერი საჩივარი დროულად GRM-ის დებულებების თანახმად, და
- xv. მათ უნდა გასცენ ნებართვა სამშენებლო კომპანიის (CC) მშენებლობის შემდგომი საქმიანობისთვის, როგორც ეს მითითებულია EMP-ში.
- xvi. მათ კოორდინაცია უნდა გაუწიონ ეროვნული და სახელმწიფო დონის სამთავრობო უწყებებს;
- xvii. მათ უნდა კოორდინირება გაუწიონ კონსულტანტებს და სამშენებლო კომპანიას (CC) შემარბილებელი ღონისძიებების თაობაზე, რომლებიც მოიცავენ საზოგადოებას და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს და უნდა უზრუნველყონ გარემოსდაცვითი პრობლემებისა და წინადადებების ჩართვა და განხორციელება. მათ უნდა განიხილონ პროექტის კონსულტანტებისა და სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ წარმოდგენილი მონიტორინგის ყოველთვიური ანგარიშები და მოამზადონ და წარუდგინონ SAEMR ADB-ს; და
- xviii. საჭიროების შემთხვევაში, მოამზადონ CAP და უზრუნველყონ მაკორექტირებელი ქმედებების განხორციელება, რათა არ მოხდეს გარემოზე ზემოქმედება და ADB SPS მოთხოვნებთან და სესხის გარანტიებთან შეუსაბამობა.

141. გარემოს დაცვის სპეციალისტი CSC-ში. CSC მოიცავს გარემოსდაცვით სპეციალისტს რომელსა ექნება შემდეგი პასუხისმგებლობები, კერძონ მან უნდა:

- (i) მოამზადოს REA-ს საკონტროლო სიები, საბაზისო გარემოსდაცვითი კვლევები, რათა მხარი დაუჭიროს სკრინინგს და კატეგორიზაციას EARF-ის მიხედვით, IA-სთვის წარდგენის მიზნით;
- (ii) (მოამზადოს IEE-ები და ტექნიკური კვლევები შემდგომი ქვეპროექტებისთვის;
- (iii) ზედამხედველობა გაუწიოს სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ EMP-ების ყოველდღიურ განხორციელებას, მათ შორის მთავრობის ყველა წესთან და რეგულაციასთან შესაბამისობაში მოსვლით;
- (iv) უნდა დაუჭიროს მხარი IA-ს, სამშენებლო კომპანიის (CC) SSEMP-ის განხილვისა და შემოწმებისას, მათ შორის, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ ქვეგეგმებით, EHS პერსონალით, ბიუჯეტით, სამშენებლო მეთოდოლოგიით და განხორციელების გრაფიკით;
- (v) (v) განახორციელოს სამშენებლო კომპანიის (CC) სამუშაოების წინა და შემდგომი სამუშაოების პირობების სავსე ღონეზე შემოწმება და დამადასტურებელი ანგარიშის წარდგენა IA-სთვის;

- (vi) ჩაატაროს ინსპექტირება, სამშენებლო კომპანიის (CC) SSEMP-ის დანერგვისა და მთავრობის წესებთან და რეგულაციებთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით;
 - (vii) უზრუნველყოს ის რომ სამშენებლო კომპანია (CC) შეესაბამებოდეს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მოთხოვნებს SSEMP-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის დამტკიცებული გეგმასთან მიმართებაში
 - (viii) უნდა ჩაატაროს გამოძიება საჩივრებზე/პრეტენზიებზე, ინციდენტებსა და შემთხვევებზე;
 - (ix) დაეხმაროს IA-ს ნებისმიერი საჩივრის დროულად განხილვაში GRM-ის თანახმად
 - (x) უნდა განიხილოს საწყის ეტაპზე მყოფი საჩივრები/სპრეტენზიები და უნდა მოამზადოს ანგარიში IA-სთვის;
 - (xi) უნდა გააკონტროლოს მაკორექტირებელი ქმედებები, როგორც ეს საჭიროა CAP-ებში, და უზრუნველყოს რომ შეუსაბამოები დაუყოვნებლივ აღმოიფხვრას და რომ მსგავსი რამ აღარ განმეორდეს;
 - (xii) უნდა მოამზადოს რეკომენდაციები სამშენებლო კომპანიის (CC) განმეორებითი შეუსაბამოების შესახებ უსაფრთხოებისა და EHS მოთხოვნებთან დაკავშირებით;
 - (xiii) უნდა წარადგინოს ყოველთვიური გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშების IA-ს მისამართით;
 - (xiv) უნდა შეასრულოს დავალებები, როგორც ეს ორმხრივად შეთანხმებულია IA-სთან.
- 142.** სამშენებლო კომპანიამ (CC) ვალდებულია დაიცვას IEE/EMP -ს დებულებები და ხარისხიანი სამშენებლო პრაქტიკა. ამ ვალდებულების შესასრულებლად, სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა შექმნას გარემოსდაცვითი მართვის ჯგუფი და ჩამოაყალიბოს პროცედურები. სამშენებლო კომპანია (CC) სრულ განაკვეთზედანიშნავს გარემოსდაცვით მენეჯერს (EM), რომელიც იქნება სამშენებლო მენეჯმენტის ჯგუფის უფროსი წევრი ობიექტის საფუძველზე შექმნილი ხელშეკრულების ხანგრძლივობის განმავლობაში.
- 143.** სამშენებლო კომპანიის (CC) ძირითადი მოვალეობები არის შემდეგი:
- უზნის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადება ზედამხედველობის კონსულტანტის მიერ და IA-ს მიერ დასამტკიცებლად
 - SSEMP-ის ეფექტიანად განხორციელების უზრუნველყოფა მშენებლობის მთელი პერიოდის განმავლობაში. (iii) საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკითხების კოორდინაცია სამშენებლო კომპანიის (CC) საზოგადოებასთან ურთიერთობის ფოკუსირების გზით (პროაქტიული თემის კონსულტაციები, საჩივრების გამოძიება და საჩივრების გადაწყვეტა);
 - ობიექტის ჩანაწერების შექმნა და შენარჩუნება: (i) ობიექტის ყოველკვირეული ინსპექტირება SSEMP-ზე დაფუძნებული საკონტროლო სიების გამოყენებით; (ii) გარემოსდაცვითი შემთხვევების/ინციდენტები, მოგვარების აქტივობების ჩათვლით; (iii) გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მონაცემები საჭიროების შემთხვევაში გარემოს ინსტრუმენტული მონიტორინგის ჩათვლით; (iv) CSC-ის მიერ გაცემული შეუსაბამობის შეტყობინებები (v) მაკორექტირებელი სამოქმედო გეგმები, რომლებიც გაცემულია CSC-სთვის შეუსაბამობის შეტყობინებების საპასუხოდ; (vi) საზოგადოებასთან ურთიერთობის საქმიანობა, მათ შორის საჩივრების რეესტრის წარმოება; (vii)

მონიტორინგის ანგარიშები; (viii) ყოველთვიური ანგარიშგება SSEMP-ის შესაბამისობისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის საქმიანობის თაობაზე და (ix) გარემოსდაცვითი ინციდენტების/დაღვრის შესახებ დამსაქმებლის ინჟინერისთვის დროებითი მოხსენება, მათ შორის გარემოსდაცვითი მართვის სპეციფიკური გეგმის (SSEMP) საკითხების გადასაჭრელად განხორციელებული ქმედებები;

- მათ უნდა შეასრულონ შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მოთხოვნები, მათ შორის უნდა გააატარონ COVID 19 პრევენციის ზომები.
- მათ უნდა განახორციელონ ტერიტორიის დასუფთავების ღონისძიებები სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ; უზრუნველყონ, რომ საკმარისად არის გამოყოფილი ბიუჯეტი გარემოსდაცვითი უსაფრთხოებისთვის, რომ სუბკონტრაქტორისთვის ცნობილია და იცავს EHS-ს მოთხოვნებს და ანგარიშგებას.

144. სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა მიიღოს ზომები, რათა მშენებლობისა და ოპერირების დროს შემცირდეს სქესობრივი ექსპლუატაცია, ძალადობა და შევიწროება (SEAH) სამშენებლო კომპანია (CC) წახალისებულია რომ ჩართოს ადგილობრივი მუშაკები შეძლებისდაგვარად.

145. ტენდერის მოგების შემდგომ, და მშენებლობის დაწყებამდე, სამშენებლო კომპანია (CC) განიხილავს EMP-ს და შეიმუშავებს მას დეტალურ ობიექტისთვის განკუთვნილ, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმას (SSEMP), რომელიც გაამყარებს EMP-ში დადგენილ იმ პირობებს, რომლებიც დამახასიათებელია პროექტისთვის, ჩართული დავალებებისა და სამშენებლო სამუშაოების განრიგისათვის. SSEMP განსაზღვრავს იმ პირობებს, რომლებიც პასუხისმგებელნი იქნებიან სამშენებლო კომპანიის (CC) გუნდში სამუშაოს ზედამხედველობაზე. SSEMP მოიცავს შემარბილებელი ღონისძიებების მატრიცას, რომელიც შეესაბამება კონკრეტულ აქტივობებს. როგორც ცალკე დოკუმენტად - SSEMP დაემატება მეთოდურ განცხადებებს, რომლებიც შედგენილია დაღვრის კონტროლისა და სამშენებლო ნარჩენების მართვის თაობაზე. დაღვრის კონტროლის მეთოდის განცხადება მოიცავს საწვავის შენახვის, ბენზინგასამართი სადგურებისა და მანქანების სამრეცხაო ობიექტების სათანადო მდებარეობას და ორგანიზებას.

146. SEMP ასევე მოიცავს მონიტორინგის გეგმას და ანგარიშგების პროგრამას, რომელიც შეესაბამება EMP-ის მოთხოვნებს. SSEMP წარდგენილი და დამტკიცებული იქნება IA-ს მიერ.

147. SSEMP-ის შექმნის გარდა, სამშენებლო კომპანია (CC) შეიმუშავებს დამატებით სპეციფიკურ EMP-ებს (მაგ., ნარჩენების მართვის გეგმა, მოძრაობის მართვის გეგმა, ნიადაგის ზედა ფენის მართვის გეგმა, ბანაკის მართვის გეგმა და ა.შ.). გარდა ამისა, საკვანძო ადგილებზე შეიძლება ასევე შეიქმნას ობიექტისთვის განკუთვნილი სპეციფიკური EMP.

148. მშენებლობის დაწყებამდე სამშენებლო კომპანია (CC) მოამზადებს მოძრაობის მართვის გეგმას. შემუშავებული გეგმა შეთანხმდება ზედამხედველ კომპანიასთან. მშენებლობის ნებართვას გასცემენ და დაამტკიცებენ სამშენებლოს ზედამხედველი კომპანია და IA.

149. სამშენებლო კომპანია (CC) პასუხისმგებელია იმაზე, რომ ყველა ქვეკონტრაქტორმა დაიცვას SSEMP-ის პირობები.

ანგარიშება

150. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ნახევარწლიური ანგარიშები (EMR) უნდა წარედგინოს ADB-ს ყოველი საანგარიშო პერიოდის ბოლოს 1 თვის განმავლობაში. პროექტის პროგრესის კვარტალურ ანგარიშებს ასევე უნდა ჰქონდეს პუნქტი გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების დაცვაზე. ნახევარწლიური EMR უნდა იყოს პატარა ანგარიში EMP/SSEMP მოთხოვნების შესაბამისობასთან მიმართებაში რომელიც წარდგენილი იქნება IA-ს მიერ, CSC-ის დახმარებით. ანგარიში მოციავს შემდეგ პუნქტებს: (i) ნებისმიერი გარემოსდაცვითი ინციდენტის დეტალებს; (ii) აუდიტისა და ინსპექტირების დროს გამოვლენილი ყველა შეუსაბამობის სტატუსს, რომელიც გამოვლენილ იქნა შეუსაბამობის შესახებ შეტყობინებების მხრივ; (iii) საჩივრები საზოგადოებისგან და საზოგადოებასთან ურთიერთობის პროაქტიული საქმიანობა; (iv) შემთხვევის თაობაზე ყოველთვიური ანგარიში; (v) ნარჩენების მოცულობა, ტიპები და მოშორება (vi) ნებისმიერი დაბინძურებული ტერიტორიის დეტალები, რომლებიც იდენტიფიცირებული და რეაბილიტირებულია; (vii) ნებისმიერი არქეოლოგიური აღმოჩენის დეტალები; (viii) ნებისმიერი ეკოლოგიური საკითხის დეტალები; (ix) სხვა შესაბამისი გარემოსდაცვითი საკითხები; და (x) მაკორექტირებელი ღონისძიებების სამოქმედო გეგმა.

151. სამშენებლო კომპანია (CC) მოვალეა დაუყოვნებლივ შეატყობინოს CSC-ს, თუ რაიმე სერიოზული გარემოსდაცვითი დარღვევა დაფიქსირდა მშენებლობის დროს, მაგალითად, სენსიტიური ობიექტების გაწმენდა, ნავთობის დაღვრა შემაშფოთებელ დონეზე და ა.შ.

152. სამშენებლო კომპანია (CC) CSC-ს აწვდის ყოველთვიურ ანგარიშებს, მათ შორის სამშენებლო კომპანიის (CC) საქმიანობის გარემოსდაცვითი და სოციალური ასპექტების მიმოხილვას, ისევე როგორც HSE-ის ნებისმიერ საკითხს. რაიმე სერიოზული შემთხვევის ან განმეორებითი დარღვევის შემთხვევაში, რომელიც მოითხოვს IA-ს და ორგანოების დაუყოვნებლივ რეაგირებას, CSC დაუყოვნებლივ გაუგზავნის შესაბამის შეტყობინებას IA-ს.

153. MDF როგორც განმახორციელებელი სააგენტო, ADB-ს წარუდგენს მონიტორინგის ნახევარწლიურ ანგარიშებს, რომლებიც ასახავს პროექტის პროგრესს და უსაფრთხოების მოთხოვნებთან შესაბამისობას. კვარტალური ანგარიშები მოიცავს MDF-ს სპეციალისტების პატარა ახსნა-განმარტებებს.

154. ADB-ის პასუხისმგებლობები პროექტისთვის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების მოთხოვნების შესრულებასთან მმართველობაში მოიცავს: SSEMP-ზე განხორციელების თაობაზე პერიოდული აუდიტის ჩატარებას და სათანადო შეფასებას, როგორც მთლიანი პროექტის განხილვის მისიის შემადგენელ ნაწილად; და საჭიროების შემთხვევაში, მისცემს MDF-ს რჩევებს, პროექტისთვის SSEMP-ის განსახორციელების მხრივ - მისი პასუხისმგებლობის შესრულების ნაწილად.

155. MDF-ს პერსონალის წევრი არის გარემოსდაცვითი და სოციალური სპეციალისტი და რამდენიმე მონიტორინგის ოფიცერი. მიუხედავად იმისა, რომ სამუშაოების ყოველდღიური ხარისხის კონტროლი ევალება სამუშაოების საინჟინრო ზედამხედველს, MDF-ს უნდა ჰყავდეს შიდა, ადამიანური რესურსებზე გამოყოფილი პერსონალი, რომელიც გააკონტროლებს აღნიშნული ტექნიკური ზედამხედველების და შეიმუშავებს გადაწყვეტილებებს იმ საკითხების გადასაჭრელად, რომლებზედაც ზედამხედველმა შეაძლოა აცნობოს MDF-ს..

გარემოსდაცვითი დოკუმენტები და ჩანაწერები

156. სამშენებლო კომპანია (CC) ვალდებულია ზედამხედველობის კონსულტანტს წარუდგინოს და მასთან შეათანხმოს შემდეგი დოკუმენტები და ჩანაწერები:

- უბნის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP)
- მოძრაობის მართვის გეგმა
- ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა
- ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)
- ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა სამუშაო ადგილებზე, COVID-19-ის პრევენციის ჩათვლით
- გადაუდებელ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)
- ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა
- მშენებლობის შემდგომი პერიოდში ჩატარებული აუდიტის ანგარიში.

157. გარდა ამისა, სამშენებლო კომპანიამ (CC) მშენებლობის პერიოდში უნდა აწარმოოს და გამოიყენოს შემდეგი ჩანაწერები: (i) შესასრულებელი სამუშაოების გეგმა და განრიგი; (ii) მშენებლობისთვის საჭირო მანქანებისა და აღჭურვილობის ჩამონათვალი; (iii) წარმოშობილ გარემოსდაცვით პრობლემებთან დაკავშირებული ჩანაწერები; (iv) ჩანაწერები ნარჩენების მართვის საკითხებზე; (v) ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ გაცემული ნარჩენების განთავსებისა და ნარჩენების ტრანსპორტირების ობიექტების მარკირება წერილობით; (vi) ჩანაწერები საჭირო მასალების მიწოდებისა და მათი მოხმარების შესახებ; (vii) საჩივრების ჟურნალი; (viii) ინციდენტების რეგისტრაციის ჟურნალი; (ix) ანგარიშები გამოსწორების მიზით განხორციელებული ქმედებების შესახებ; (x) აღჭურვილობის კონტროლისა და ტექნიკური მოვლის ჟურნალები; და (xi) ანგარიშები პერსონალის მომზადების თაობაზე.

განხორციელებასთან დაკავშირებული ხარჯები

158. *ნარჩენების მართვა.* ყველა სახის ნარჩენების მართვა უნდა მოხდეს პროექტის კონკრეტული ნარჩენების მართვის გეგმის თაანხმად ნარჩენების ტრანსპორტირება უნდა მოხდეს იდენტიფიცირებულ ნაგავსაყრელზე ტრანსპორტირების მეშვეობით ან ის უნდა გადაეცეს ლიცენზირებულ კომპანიებს. ქუთაისის ნაგავსაყრელზე ტრანსპორტირება, ნარჩენების გატანა, ასევე სახიფათო ნარჩენების გადატანა ლიცენზირებულ კომპანიებში გარკვეულ ხარჯებთან არის დაკავშირებული.

159. *მონიტორინგი.* სამშენებლო კომპანია (CC) განხორციელებს ხმაურის, ვიბრაციისა და ემისიების შეფასებებს. შეფასების შედეგები გადაეცემა CSC-ს.

160. *პროფესიული და საზოგადოების ჯანდაცვა და უსაფრთხოება.* სამშენებლო კომპანია (CC) დაიქირავებს კვალიფიციურ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სპეციალისტს, რომელიც პერსონალს ჩაუტარებს უსაფრთხოების შესახებ ტრენინგს, ცალკეული სამუშაო ადგილის საჭიროებების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე სამუშაო ადგილის პერსონალს უნდა გადასცენ მითითებები საფრტის შემცველი ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი მასალები, ბიტუმი, საღებავი და ა.შ.) დამუშავებისა და შენახვის უსაფრთხოების წესების თაობაზე.

161. *პერსონალი.* სამშენებლო კომპანია (CC) სრული განაკვეთით დანიშნავს გარემოსდაცვით მენეჯერს (EM), რომელიც იქნება სამშენებლო მენეჯმენტის ჯგუფის უფროსი წევრი, რომელიც შეიქმნა ობიექტის ხელშეკრულების საფუძველზე, კონტრაქტის ხანგრძლივობის განმავლობაში.

162. სამშენებლო კომპანია პასუხისმგებელია EMP-ის განხორციელების ხარჯების მათ შორის შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებების (და დამატებითი აქტივობების - ასეთის არსებობის შემთხვევაში) და კვლევების (თუ ამას MDF და IEE მოითხოვენ) მათი ხარჯების, პროექტის ბიუჯეტი გათვალისწინებაზე. IEE/EMP-ის დანერგვა სავალდებულოა სამშენებლო კომპანიისთვის (CC). სამშენებლო კომპანიამ (CC) უნდა იცოდეს, რომ IEE საჭიროებს განახლებას.

ცხრილი 11 გარემოსდაცვითი მართვის ხარჯები

საგანი	ერთეულის ღირებულება	ჯამური ღირებულება	შენიშვნები
დეტალური დიზაინისთვის IEE-ის განახლება	-	-	-
საბაზისო პარამეტრული გაზომვები (მინიმუმ 2 პუნქტი)	\$ 100	\$ 200	ჩატარდება სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ ხმაური-ვიბრაციის, ჰაერის გამონაბოლქვის, მტერის მოცულობის (საჭიროების შემთხვევაში წყლის) გაზომვებისთვის
ყოველთვიური პარამეტრული გაზომვები (მინიმუმ 2 ქულა)	\$ 200	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდის განმელობაში	სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ ჩასატარებელი ტესტები 2 პუნქტში
გარემოსდაცვის მართვის სპეციალისტი (CSC)	\$ 2,500	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდის განმელობაში	ხარჯები შედის MDF-სა და CSC-ს შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში და დამატებითი ხარჯები არ გამოიკვეთება
გარემოსდაცვითი სპეციალისტი (სამშენებლო კომპანია (CC))	\$ 1, 500	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდის განმელობაში	ხარჯები გათვალისწინებული იქნება MDF-სა და სამშენებლო კომპანიის (CC) შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
სამშენებლო მტერისა და ხმაურის ბარიერები (საჭიროების შემთხვევაში)	\$ 5 000	\$ 5 000	დამონტაჟდება სამშენებლო კომპანიის (CC) მიერ სამშენებლო ობიექტებზე, დროებით თუ ამას საჭიროება მოითხოვს.
COVID -ის საწინააღმდეგო ღონისძიებები (ექიმისა და ექთნის დაქირავება რეგულარული შემოწმებისთვის და	\$ 400	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდის განმელობაში	ტრენინგი უნდა ჩატარდეს ყველა იმ პირისთვის, რომელიც ჩართულია სამშენებლო პროცესში

საგანი	ერთეულის ღირებულება	ჯამური ღირებულება	შენიშვნები
გამოყოფილი საკარანტინო ზონის მოწყობა, საჭირო PPE-ის, სადეზინფექციო საშუალებების, ხელების დასაბანი საშუალებების, სახის ნიღბების შეძენა და ა.შ.)		(დამოკიდებული ქვეყნისა და გლობალურ ჭრილში არსებულ COVID-ის ვითარებაზე)	

ცხრილი 24. გარემოს დაცვის მართვის მატრიცა
მშენებლობამდე

• სამუშაოების ტიპი	• პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებლობა	• ზედამხედველობა
საპროექტო ადგილის წინასამშენებლო კვლევა	გაუთვალისწინებელი გარემოებების გამო პროექტის სამშენებლო ეტაპზე გამოვლენილ უბნებზე სამშენებლო სამუშაოების ჩაშლა და გარემოს დაზიანება,	ყველა ახალი ინფრასტრუქტურის (მათ შორის, კარიერის, ბანაკის, სამშენებლო ეზოს) მდებარეობის კვლევა. პრიორიტეტი მიაჩნია პროექტის ადგილთან უახლოეს (ან თავისუფალ) ადგილებს; თუ სხვაგან განთავსების საჭიროება გამოიკვეთა,	კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; - MDF

		აირჩიეთ ისეთი ადგილები, რომლებიც არ გამოიწვევენ არასტაბილურობას და ქონების, მცენარეულობისა და სასმელი წყლის მიწოდების სისტემების განადგურებას; საცხოვრებელი ადგილები არ განიხილება. • ჩატარდეს წინასამშენებლო კვლევები, ხმაურისა და ვიბრაციის, ნიადაგის დაბინძურების, ჰაერის დაბინძურების კვლევების ჩათვლით • განსაკუთრებული სიფრთხილე გმართებთ ადგილების შერჩევისას, რათა		
--	--	--	--	--

		თავიდან იქნას აცილებული წყლის ობიექტის პირდაპირი განადგურება (მდინარე წყალთან ახლოს), რაც საზოგადოებას დისკომფორტს შეუქმნის.		
საჭირო გეგმების შედგენა	სათანადო გეგმების არარსებობის გამო გარემოსა და მშრომელთა ჯანმრთელობის დაზიანება	- ადგილთან დაკავშირებული გარემოს მართვის გეგმა (ადგგ); - ადგილთან დაკავშირებული ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების გეგმა - საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში); - ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა;	კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; - MDF

		• ნარჩენების მართვის გეგმა • საგანგებო რეაგირების გეგმა • ზანაკის ადგილის მართვის გეგმა		
• ყველა საჭირო ნებართვის, ლიცენზიისა და დასტურის მიღება	• გარემოს დაზიანება ბუნებრივი რესურსების არასანქცირებულ ი გამოყენების, ნარჩენების განადგურების, დაბინძურების გამო	• ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიები • შეთანხმება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე განთავსების შესახებ • სახიფათო ნარჩენების განკარგვის შეთანხმება	• კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; • MDF

• დაცვის პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	• შეუსაბამობა გარემოს დაცვასთან, სოციალურ საკითხებთან და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროსთან	• სრულ განაკვეთზე -დასაქმებული გარემოს დაცვის, ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების (EHS) ოფიცერი; • ტრენინგების ჩატარება IEE-ს დადგენილების თანახმად • სექსუალური ექსპლუატაციის და ძალადობის თავიდან ასაცილებელი ზომების გატარება	• კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; • MDF
• ადგილობრივი მოსახლეობის თვის სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ შეტყობინება	• ადგილობრივ მაცხოვრებლებთან შესაძლო კონფლიქტები	• პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის მოწყობა და საკონტაქტო პირების მითითება; • ინფორმაციის გავრცელება მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ. (ბანერები აფთიაქებში,	• კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; • MDF

		საზოგადოებრივ ტრანსპორტში, ბაზრებში და სამშენებლო მოედნებზე)		
ტენდერის მონაწილეების გარემოსდაცვითი შესაძლებლობის არასათანადოდ შეფასება	გარემოსდაცვითი, სოციალური და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების დებულებებთან შეუსატყვისობა	სატენდერო წინადადებების შეფასება ტენდერის მონაწილის მიერ EMP-ის მოთხოვნების დაკმაყოფილების შესაძლებლობის და ანალოგიური პროექტების განხორციელების გამოცდილების გათვალისწინებით უნდა მოხდეს	MDF	
სხვადასხვა პოტენციური გარემოსდაცვითი ზემოქმედებების წარმოქმნა პროექტში, გეგმარებაში შეტანილი ცვლილებების გამო	გარემოსდაცვითი, სოციალური და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების დებულებებთან შეუსატყვისობა	იმ შემთხვევაში, თუ პროექტის დიზაინში ცვლილებები იქნება შეტანილი, შესაბამისად უნდა დაკორექტირდეს IEE-ც	MDF	

მშენებლობა

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
მოსამზადებელი სამუშაოები: დროებითი ინფრასტრუქტურის, სატრანსპორტო და სამშენებლო ტექნიკისა და აღჭურვილობისა და მშენებლობისთვის საჭირო მექანიზმების თავმოყრა.	მავნე ნივთიერებები სემისიები ატმოსფერულ ჰაერში, ხმაურის გავრცელება	- შენობების, მექანიზმების და სატრანსპორტო საშუალებების სათანადოდ შენახვა გამონაბოლქვების მინიმუმამდე დასაყვანად. გამონაბოლქვიანი სატრანსპორტო საშუალებები და აღჭურვილობა უნდა შეკეთდეს ან გაყვანილი იქნას სამშენებლო მოედნიდან. - მიწის სამუშაოები უნდა შეჩერდეს იმ შემთხვევაში, თუ დასახლებული უბნიდან 500მ მანძილზე ქარის სიჩქარე 20კმ/სთ აღემატება.	სამშენებლო კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; - MDF
	ზედაპირული და გრუნტის	გამართული სამშენებლო		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
	წყლების დაბინძურების რისკი	- ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; - ტერიტორიის კანალიზაციის, სანიაღვრე წყლებისა და გამწმენდი სისტემებით აღჭურვა მშენებლობის საწყის ეტაპებზე. - ნავთობპროდუქტების მომარაგების ავზების პერიმეტრის შეზღუდვა ავარიული დაღვრის შემთხვევაში და დამაბინძურებელი ნივთიერებების გავრცელების თავიდან ასაცილებლად. - დაუშვებელია გაუწმენდავი ჩამდინარე წყლის მდინარეში გაშვება.		

• სამუშაოების ტიპი	• პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი	• ზედამხედველობა
		წყალგაუმტარი ფენების მოწყობა შესაძლებელია ადგილების ზედაპირებზე.		
	ნეგატიური ვიზუალური ლანდშაფტის ცვლილება	- დროებითი ნაგებობები, მასალები და ნარჩენები განთავსდება შორეულ ადგილებში, რათა ისინი არ ჩანდეს. - დროებითი ნაგებობების ფერი და დიზაინი შეირჩევა გარემოს შესაბამისად. - სამუშაოების დასრულების შემდეგ დროებითი ინფრასტრუქტურის დაშლა და რეკულტივაციის სამუშაოები.		
	ადგილობრივი მოსახლეობისა და პერსონალის	გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და	სამშენებლო კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; - MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
	უსაფრთხოების რისკი	ავტომობილების გამოყენება; • ბანაკის შემოღობვა მშენებლობის დაწყებით სტადიაზე; • ტერიტორიის პერიმეტრზე უსაფრთხოების ნიშნების განთავსება. • ტერიტორიის პერიმეტრის კონტროლი და უცხო პირთა გადაადგილების კონტროლი. • პირადი დამცავი აღჭურვილობა პერსონალისთვის • ბანაკის აღჭურვა პირველადი დახმარების ნაკრებებით; • ელექტრო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;		

• სამუშაოების ტიპი	• პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი	• ზედამხედველობა
		- ინციდენტების რეგისტრაციის ჟურნალის წარმოება; - დაწყებით ეტაპებზე პერსონალის ტრენინგი.		
• მიწის სამუშაოების შესრულება. ნიადაგის ზედა ფენის მოხსნა				
	ხმაურის გავრცელება, მტერისა და წვის პროდუქტების გამოყოფა	- გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; - ხმაურიანი სამუშაოების, შეძლებისდაგვარად, დღისით შესრულება 3. მანქანების მინიმალური სიჩქარით მართვა.	• სამშენებლო კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; MDF
	ვიბრაცია	თუ ვიბრაცია გარკვეული დროით გაგრძელდა (მაგრამ დასაშვებ ზღვარზე ნაკლებია), შემარბილებელი სამუშაოები უნდა განხორციელდეს რეგულარული	სამშენებლო კონტრაქტორი	ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
	ნიადაგის ზედა ფენის დაკარგვა და ადგილების დეგრადაცია.	- კონსულტაციების და საინფორმაციო ბროშურების გავრცელების თვალსაზრისით - ნიადაგის ზედა ფენის მოჭრა და მისი დაყრა ნიადაგის ქვედა ფენებისგან და სხვა მასალებისგან განცალკევებულად - ნიადაგის ზედა ფენის ეროზიის თავიდან აცილების მიზნით, ნაყარის სიმაღლემ არ უნდა გადააჭარბოს 2 მეტრს, ხოლო ნაყარის დაქანება არ უნდა აჭარბებდეს 45°. - ნიადაგის ზედა ფენის ნაყარის პერიმეტრის გასწვრივ წყალგამყვანი არხები მოეწყობა,	სამშენებლო კონტრაქტორი	ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- ასევე ნაყარი დაცული იქნება ქარისაგან, რათა არ მოხდეს მისი მიმოზნევა; • ნიადაგის ზედა ფენის დიდი ხნით შენახვის შემთხვევაში უნდა უზრუნველყოთ მისი ხარისხის შენარჩუნება იგულისხმება გაფხვიერება ან ბალახის დათესვა.		
	ზედაპირული და გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკი	• გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; • ზეთის/საპოხის დაღვრის შემთხვევაში, მოხდება დანადგარის უმოკლეს დროში გატანა/გაწმენდა.	• სამშენებლო კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკის შემცველი მოწყობილობები მუშაობის დროს ქვესადგამებით აღიჭურვება; - სასურველია, ავტომობილები კერძო ავტო სამრეცხაოებში გაირეცხოს; - დროებითი წყალგამყვანი არხების გამოყენება; - ორმოების დროულად ამოვსება.		
	არქეოლოგიური ძეგლებისადმი შემთხვევით მიყენებული ზიანი	რაიმე არტეფაქტის აღმოჩენის შემთხვევაში, სამუშაოების დაუყოვნებლად შეჩერება და ტექნიკური ზედამხედველის ან კლიენტის ინფორმირება;	სამშენებლო კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; MDF - ეროვნული სააგენტო, რომელიც კულტურულ გარემოს იცავს

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		სამუშაოების განახლება მხოლოდ ტექნიკური ხელმძღვანელის ან კლიენტისგან ოფიციალური ინსტრუქციის მიღების შემდეგ.		
	პერსონალის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები COVID-საწინააღმდეგო ზომები	კონტრაქტორებს, მათ შორის ქვეკონტრაქტორებს მოეთხოვებათ განახორციელონ COVID-19 რისკის შეფასება და განაახლონ SEMP-ები, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმები (HSP) და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმები (ERP), რათა შეესაბამებოდეს მთავრობის ნებისმიერ შესაბამის რეგულაციას და სახელმძღვანელო მითითებას COVID-19 პრევენციისა და კონტროლის შესახებ, ან მათი არარსებობის შემთხვევაში, შეესაბამებოდეს საერთაშორისო კარგი	სამშენებლო კონტრაქტორი	

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		პრაქტიკის გაიდლაინებს, რომლებიც გაცემულია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ. • გათხრების დროს შესაბამისი ვენტილაციის სისტემის გამოყენება; • ბურღვის დროს შრომის უსაფრთხოების წესების დაცვა; • პერსონალის აღჭურვა PPE-ით; • გადაუდებელი სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელშიც მოცემულია ვირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებები, ასევე ვირუსზე ექვის შემთხვევაში გასატარებელი ზომები. • სამუშაო სივრცეში განათავსეთ ინფორმაცია COVID-19-ის პრევენციის ღონისძიებების შესახებ; • მოათავსეთ ბარიერები მისაღები ოთახის/სასადილო ოთახის შესასვლელთან, საჭიროებისამებრ;		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- სამუშაო ადგილზე ხელების ჰიგიენის დაცვა და თანამშრომლების ინფორმირება; - პერიოდულად, დღეში რამდენჯერმე უზრუნველყოს დახურული სივრცეების/სათავსების ბუნებრივი ვენტილაცია; - მოახდინოს დეზინფექცია ხშირად გამოყენებული სამუშაო აღჭურვილობის, ინვენტარის, სამუშაო ხელსაწყოების და სამუშაო ადგილების რეგულარული ინტერვალებით; - დარწმუნდით, რომ სამუშაო ადგილი ისეა მოწყობილი, რომ თანამშრომლებს და/ან სამუშაო ადგილზე მყოფ სხვა პირებს არ შეექმნათ რაიმე დაბრკოლება სამუშაოს დროს (მათ შორის, ობიექტის დროული დასუფთავება და სამშენებლო ნარჩენების დროული გატანა); - ხელახოცების ან სხვა ჰიგიენური ნარჩენების		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		კონტეინერების განთავსება თანამშრომლებისა და ვიზიტორების მიერ; დაურთეთ სამშენებლო მოედანზე სტანდარტული საოპერაციო პროცედურები (SOP) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმაში - დეზინფექცია და შეკავება უნდა შეესაბამებოდეს WHO-ს შუალედურ მითითებებს წყლის სანიტარიულობის, ჰიგიენისა და ნარჩენების მართვის შესახებ COVID19 ვირუსისთვის; - განიხილეთ DED-სა და კონტრაქტორების SSEMP-ებში გადაცემის ძირითადი რეჟიმი (ჰაერით) და შემარბილებელი ღონისძიებები შიდა სივრცეებში ვენტილაციაზე, ნიღბებზე და ფიზიკურ დისტანციაზე ფოკუსირებისთვის. - განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მუშებმა		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროს. - SSEMP-მა უნდა განიხილოს როგორ დავიცვათ თავი ვირუსებისგან, რომლებიც არის კანალიზაციაში და სასმელ წყალში: (i) COVID19 გადაცემა, (ii) COVID19 ვირუსის მდგრადობა სასმელ წყალზე, განავალსა და კანალიზაციაზე და ზედაპირებზე, (iii) წყლის მიწოდების უსაფრთხოება და (iv) ჩამდინარე წყლებისა და ფეკალური ნარჩენების უსაფრთხო მართვა. - ოპერატორებს უნდა ჩაუტარდეთ ტრენინგი წყლის, სანიტარული და ჰიგიენური რისკების შესახებ მითითებებისა და პრაქტიკის შესახებ, რათა თავიდან აიცილონ და მინიმუმამდე დაიყვანონ სამუშაო ადგილისა და საზოგადოების ბიოლოგიური საფრთხეები.		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		გადაცემის ძირითადი რეჟიმი, რომელიც არის საჰაერო გზით, განხილული იქნება DED და კონტრაქტორების SSEMP-ებში. . აქცენტი ასევე უნდა დაეთმოს შიდა სივრცეებში ვენტილაციას, ნიღბებს და ფიზიკურ დისტანციას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მუშებმა უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროს.		
ტრანსპორტირება	ხმაურის გავრცელება, მტვრისა და წვის პროდუქტების გამოყოფა	- გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; - საგზაო მოძრაობის სიჩქარის შეზღუდვა; - საზოგადოებრივი გზების გამოყენების მაქსიმალურად შეზღუდვა და	სამშენებლო კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- ალტერნატიული გზების ძებნა; • მშრალ ამინდში სამუშაო ადგილის მორწყვა • მტვრიანი მასალის გადაზიდვისას სატვირთო ავტომობილის სათანადო გადაფარვა • მოსახლეობის გაფრთხილება სატვირთო ავტომობილების მოძრაობის შესახებ		
	ადგილობრივი გზების ზედაპირის დაზიანება	• საზოგადოებრივ გზებზე მძიმე ტექნიკის გადაადგილების მაქსიმალური შეზღუდვა; • მაქსიმალურად აღდგეს გზის დაზიანებული მონაკვეთები, რათა საზოგადოებამ	• სამშენებლო კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; MDF •

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
	გადატვირთული სატრანსპორტო ნაკადები, შეზღუდული მოძრაობა	შეძლოს გზებით სარგებლობა; - სამუშაოების ადგილის ოპტიმალური შემოვლითი გზის შერჩევა - აუცილებელ ადგილებში საგზაო ნიშნებისა და ბარიერების დაყენება საზოგადოებრივ გზებზე მძიმე ტექნიკის გადაადგილების მაქსიმალური შეზღუდვა; - ინტენსიური საგზაო მოძრაობის შემთხვევაში მარეგულირებლის დაყენება; - დროებითი შემოვლითი გზების მოწყობა; - მოსახლეობის ინფორმირება	სამშენებლო კონტრაქტორი	- ზედამხედველი კომპანია; MDF

• სამუშაოების ტიპი	• პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი	• ზედამხედველობა
		ტრანსპორტის ინტენსიური მუშაობის დროის და პერიოდის შესახებ.		
	ადგილობრივი მოსახლეობისა და პერსონალის უსაფრთხოების რისკი	- გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; - ავტომობილების დასაშვები სიჩქარით მართვა. - გზაჯვარედინებზე მოძრაობის მინიმუმამდე შემცირება; - დღესასწაულებზე საგზაო მოძრაობის შეზღუდვა	• სამშენებლო კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; MDF
• სამშენებლო სამუშაოები	ჰაერის დაბინძურება; ხმაური და ვიბრაცია	- გამოიყენეთ წყლის მოსხურება ან დააყენეთ მტვრის ბარიერები; - დროულად გაიტანეთ ნაგავი და სამშენებლო ნარჩენები;	• სამშენებლო კონტრაქტორი	• ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- ნარჩენების დროებითი საყრელი ადგილი მოასხურეთ წყლით ან გადააფარეთ; - ხმაურის და ვიბრაციის მართვისა და მონიტორინგის გეგმების შემუშავება და განხორციელება; გეგმის შესაბამისად გაზომვის განხორციელება; შემარბილებელი ზომების გამოყენება (საჭიროების შემთხვევაში); - გამართული სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; - ხმაურიანი სამუშაოების დღისით შესრულება - თუ ვიბრაცია გარკვეული დროით გაგრძელდა (მაგრამ		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- დასაშვებ ზღვარზე ნაკლებია), შემარბილებელი სამუშაოები უნდა განხორციელდეს რეგულარული კონსულტაციების და საინფორმაციო ბროშურების გავრცელების თვალსაზრისით. - სამშენებლო ტექნიკის/სატრანსპორტო საშუალებების გამორთვა გამოუყენებლობის დროს, ძრავის უქმი სვლის დროის შეზღუდვა 5 წთ-მდე		
ნარჩენების მართვა.	ნარჩენების მიმოფანტვა, გარემოს დაბინძურება	- შეასრულოს სამუშაოები ნარჩენების მართვის მიღებული გეგმის შესაბამისად; - ნარჩენების მაქსიმალურად ხელახლა გამოყენება,	სამშენებლო კონტრაქტორი	ზედამხედველი კომპანია; MDF

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		- ინერტული მასალების გამოყენება საგზაო საფარის მოსაწყობად. - ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილების მოწყობა და შესაბამისი ნიშნებით აღჭურვა. - ნარჩენების მართვის კვალიფიციური პერსონალის დანიშვნა. - პერსონალის ინსტრუქტაჟი - ინერტული და სამშენებლო ნარჩენების უტილიზაციისთვის ნაგავსაყრელის იდენტიფიცირება და სათანადო ნებართვების უზრუნველყოფა; - კონტრაქტორიმ უნდა უზრუნველყოს გადასაყრელი მასალებისა და ნარჩენების სათანადო		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
		წესით უტილიზაცია და მთავრობის მიერ განთავსების ადგილების ავტორიზაცია. დაუშვებელია მასალების/ნარჩენების გადაყრა. თუ ACM-ს აღმოჩენილია ქვეპროექტის ზონაში, უნდა განისაზღვროს ნარჩენების რაოდენობა და შემცველობა; აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა შემუშავდეს და შევიდეს SSEMP-ში; ნარჩენები უნდა მოიხსნას ტერიტორიიდან და უსაფრთხოდ მოხდეს მისი უტილიზაცია მომზადებული გეგმის მიხედვით.		

სამუშაოების ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	პასუხისმგებელი პირი	ზედამხედველობა
მშენებლობის შემდგომი ღონისძიებები	დაბინძურება უარყოფითი გავლენა პროექტის ხილვადობაზე	- აღდგენა წინა სამუშაო მდგომარეობაში ან გაუმჯობესება - დასტური დამსაქმებლის/ინჟინრის მიერ, მასზედ, რომ აღდგენითი სამუშაოები დამაკმაყოფილებელია და არ არის მომლოდინე ქმედებები შეუსაბამოების აღმოსაფხვრელად - დამსაქმებლის/ინჟინრის დასტური პირთა ან ქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შესახებ	სამშენებლო კონტრაქტორი	MDF
	მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში	მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიშის მომზადება, რომელიც შეიცავს, მაგრამ არ შემოიფარგლება ქვემოთმოყვანილით: ა. პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ძირითადი სამუშაოები	სამშენებლო კონტრაქტორი	MDF, ზედამხედველი კონსულტანტი

• სამუშაოების ტიპი	• პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი	• ზედამხედველობა
		ბ. პროექტის საორგანიზაციო და მმართველი გუნდი. გ. გარემოსდაცვითი აუდიტი და მისი მეთოდოლოგია. დ. აუდიტის დასკვნები. ე. დასკვნები და რეკომენდაციები.		

ექსპლუატაციის ეტაპი

• სამუშაოების ტიპი	• მოსალოდნელი უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი
რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურის საერთო რეჟიმში ექსპლუატაცია	ხმაურის გავრცელება	დასახლებულ პუნქტებში ხმაურის შესაბამისი სტანდარტებისა და მოთხოვნების დანერგვა.	ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
	ნარჩენების გავრცელება; ნავთობპროდუქტების გავრცელება.	- რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურის რეგულარული გაწმენდა; - წყლის არხების და მილების	ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია

• სამუშაოების ტიპი	• მოსალოდნელი უარყოფითი ზეგავლენა	• ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები	• პასუხისმგებელი პირი
		რეგულარული გაწმენდა და შეკეთება	
	გადაუდებელი რისკები	- ინფრასტრუქტურის ტექნიკური მდგომარეობის მუდმივი კონტროლი და შესაბამისი სარეაბილიტაციო ღონისძიებების განხორციელება ნებისმიერი დაზიანებისთანავე. - მისასვლელი გზის აღჭურვა შესაბამისი საგზაო ნიშნებით;	
დაგეგმილი სარემონტო და პროფილაქტიკური სამუშაოები	დამაბინძურებელი ნივთიერებების (წყალი, ნიადაგის დაბინძურება) გავრცელება რემონტისა და გამოცვლის დროს	რეპარაციისთვის გამოყენებული მასალების გაფანტვის თავიდან ასაცილებლად შესაბამისი სამუშაოები უნდა დაიგეგმოს მიზანშეწონილად.	ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია

გარემოს დაცვის მონიტორინგი გეგმა

- 163 როგორც IEE ანგარიშის წინა თავებშია აღნიშნული, სამუშაოების დროს არსებობს გარემოზე გარკვეული ზემოქმედების რისკები. უარყოფითი ეფექტისა და ღირებულების შემცირების ერთ-ერთი წინაპირობაა მკაცრი და კარგად დაგეგმილი საქმიანობის სწორად მართვა მკაცრი მეთვალყურეობის ქვეშ (გარემოს მონიტორინგი).
- 164 გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა მოცემულია 25-ე ცხრილში, სადაც აღწერილია შეთავაზებული შემარბილებელი გეგმის ეფექტურობის მონიტორინგთან და IEE-ს რეკომენდაციების შესრულებასთან დაკავშირებული მოქმედებები და პასუხისმგებლობები.
- 165 მონიტორინგის მეთოდები მოიცავს ვიზუალურ დაკვირვებას და გაზომვებს (საჭიროების შემთხვევაში). მონიტორინგის პროგრამა აღწერს მონიტორინგის პარამეტრებს, მონიტორინგის დროსა და სიხშირეს, აგრეთვე მონიტორინგის მონაცემების შეგროვებას და ანალიზს. მონიტორინგის ზომა დამოკიდებულია მოსალოდნელი ზემოქმედების / რისკის მნიშვნელობაზე.
- 166 გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა უნდა მოიცავდეს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა:
- გარემოს საბაზისო მაჩვენებლის შეფასება;
 - გარემოში ცვლილებების მიზეზების დადგენა და შედეგების შეფასება;
 - კორექტირების ზომების დადგენა, როდესაც სამიზნე მნიშვნელობები ვერ მიიღწევა;
 - რეგულარული ზედამხედველობა გარემოზე საქმიანობის ზემოქმედების ხარისხსა და დინამიკაზე;
 - ზემოქმედების ინტენსივობის სამართლებრივი მოთხოვნების დაცვა;
 - მნიშვნელოვან ეკოლოგიურ ასპექტებთან დაკავშირებული დადგენილი პარამეტრების კონტროლი;
 - საქმიანობის დროს ეკოლოგიურ ასპექტებთან ან საგანგებო სიტუაციებთან დაკავშირებული შესაძლო დარღვევების პრევენცია და დროული გამოვლენა.
167. გარემოზე დაკვირვების პროცესში რეგულარულ დაკვირვებას და შეფასებას ექვემდებარება შემდეგი:
- ატმოსფერული ჰაერი და ხმაური;
 - წყალი;
 - ნიადაგი;
 - ბიომრავალფეროვნება
 - შრომის პირობები და უსაფრთხოების სტანდარტების დაცვა და ა. შ.

ცხრილი 25: გარემოს დაცვის მონიტორინგი გეგმა

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
საწყისი				
მოთხოვნილი გეგმები	კონტრაქტორის ოფისი და დოკუმენტაცია	კონტროლი, უნდა შემუშავდეს შემდეგი გეგმები: - გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა კონკრეტული ობიექტისათვის - ტრანსპორტის რეგულირების გეგმა - ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა - ნარჩენების მართვის გეგმა	სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		- ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, კოვიდ-19-ის პროფილაქტიკის ჩათვლით ობიექტებზე - საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა - სამშენებლო ობიექტის მართვის გეგმა		
მოთხოვნილი ნებართვები, ლიცენზიები და თანხმობები	კონტრაქტორის ოფისი და დოკუმენტაცია	კონტროლი, მოსაპოვებელია შემდეგი ნებართვები:		

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		- ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზია ან მის შესყიდვასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია - სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე განთავსების შეთანხმება	რეგულარულად	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
უსაფრთხოების პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	კონტრაქტორის ოფისი და დოკუმენტაცია	უსაფრთხოების პერსონალი დანიშნულია და საჭირო ტრენინგები ჩატარებულია	რეგულარულად	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
ადგილობრივი მოსახლეობის შეტყობინება სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ	კონტრაქტორის ოფისი და დოკუმენტაცია	- პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის მომზადება და საკონტაქტო პირების მითითება; - მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელება - პერიოდული საჯარო საინფორმაციო კამპანიის ჩატარება სხვადასხვა	სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე რეგულარულად	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		საკომუნიკაციო არხების მეშვეობით. მშენებლობის დაწყებამდე, სამუშაოების დაწყების თარიღის მითითებით ბანერების განთავსება საჯარო ადგილებში (პროექტის დეტალების მითითებით, ბანერის განთავსება სამშენებლო ობიექტზე)		
მტვრის გავრცელება, გამონაბოლქვი	სამშენებლო ბანაკი	ინსტრუმენტული გაზომვები	მტვრის გავრცელების შემოწმება - ინტენსიური	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
NOx, SO2, CO	- სამშენებლო მოედანი; - ტრანსპორტირების გზები; - უახლოესი შენობები - მგრძნობიარე რეცეპტორები		ოპერაციების და მანქანების გადაადგილების დროს, განსაკუთრებით მშრალ და ქარიან ამინდში. - ტექნიკური მდგომარეობის შემოწმება სამუშაო დღის დაწყებისას; - ინსტრუმენტული გაზომვები ჩივილის შემთხვევაში	სპეციალისტი; CSC
მტვრის გავრცელება, გამონაბოლქვი NOx, SO2, CO	- სამშენებლო ბანაკი - სამშენებლო მოედანი; - ტრანსპორტირების გზები; - უახლოესი შენობები	საკვლევ არეალში, გაზების კონცენტრაცია ჰაერში შეფასდება იმ გაზომვების საფუძველზე, რომელიც გარკვეულ ადგილებში ჩატარდება. გაზომვების დროს, ტემპერატურა საშუალოდ უნდა მერყეობდეს 20-30C ფარგლებში. ხოლო	ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი უნდა განხორციელოს განყენებულმა (აუტოსორსინგით)	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
	მგრძნობიარე რეცეპტორები	ტენიანობა - 45-70%-ის ფარგლებში.	დაქირავებულმა) კომპანიამ. ტრანსპორტირების ოპერაციების დროს, მშრალ ამინდში, პერიოდულად . სამუშაოების დაწყებამდე და აქტიური მშენებლობის ეპრიოდში უნდა განხორციელდეს სამშენებლო მექანიზმების ტექნიკური შემოწმება. ლაბორატორიული ტესტირება უნდა ჩატარდეს	

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
			ყოველთვიურად.	
ხმაურის გავრცელება	უახლოესი საცხოვრებელი სახლები და ოფისები	ინსტრუმენტული გაზომვები	საწყისი და ჩივილის შემთხვევაში	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
ვიბრაციის გავრცელება	მგრძნობიარე რეცეპტორები	ინსტრუმენტული გაზომვები	საწყისი და ჩივილის შემთხვევაში	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
საგზაო მოძრაობა	მასალებისა და ნარჩენების გადაზიდვის მარშრუტის გასწვრივ	ვიზუალური დაკვირვება	მუდმივი	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
საინჟინრო-გეოლოგიური სტაბილურობა	მგრძნობიარე არასტაბილური ნაწილები	1. ვიზუალური დაკვირვება 2. ინჟინერ-გეოლოგის მიერ პერიოდული შემოწმება	განსაკუთრებით, ნალექიანი პერიოდების შემდეგ	კონტრაქტორი EHS სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგი ს სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
ნიადაგისა და მიწის ხარისხი	- სამშენებლო ბანაკების მიმდებარე არეალი - სამშენებლო მოედნები; - მასალებისა და ნარჩენების შენახვის ადგილები.	ვიზუალური დაკვირვება - ნავთობპროდუქტების მნიშვნელოვანი დაღვრა არ შეიმჩნევა - ლაბორატორიული კონტროლი	ვიზუალური დაკვირვება სამუშაო დღის ბოლოს ლაბორატორიული შემოწმება - დიდი ოდენობით დაღვრის შემთხვევაში	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
აღებული მიწისა და ნიადაგის დროებით შენახვა	- სამშენებლო მოედნები; - მიწის შესანახი ადგილები	ვიზუალური დაკვირვება - ნიადაგის ქვედა ფენა და მიწის ზედა ფენა ცალკე იყრება. - ნიადაგის ზედა ფენის ნაყარის სიმაღლე არ აჭარბებდეს 2 მეტრს. - ნაყარის დახრა არ უნდა აჭარბებდეს 45°. - ნიადაგი მოთავსებულია ზედაპირული წყლის ობიექტებისგან შორს. - შენახვის ადგილების პერიმეტრის გასწვრივ	ყოველ დღე, მიწის სამუშაოების დასრულების შემდეგ.	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		წყალგამყვანი არხები ეწყობა; 6. ნიადაგი დროებით ინახება ტექნიკურ ხელმძღვანელთან წინასწარ შეთანხმებულ ადგილებში.		
მცენარეული საფარი	1. სამშენებლო მოედნები;	ვიზუალური დაკვირვება 1. სამუშაოები ტარდება მონიშნული ზონის საზღვრებში და არანაირი დამატებითი ზიანი ან მცენარეების უკანონო მოჭრა არ ხდება.	ვიზუალური დაკვირვება სამუშაო დღის ბოლოს	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
ნარჩენების მართვა.	1. სამშენებლო ბანაკები; 2. სამშენებლო მოედნები; 3. ნარჩენების დროებით შენახვის ადგილები; 1. სამშენებლო მენარდეს ოფისი	ვიზუალური დაკვირვება 1. ნარჩენების დროებითი განთავსების ადგილები გამოყოფილია მშენებლობის არეალში და აღინიშნება სათანადო ნიშნით. 2. საშიში ნარჩენების შენახვის ადგილები დატოვებულია უცხოთა	1. ვიზუალური დაკვირვება სამუშაო დღის ბოლოს; 2. დოკუმენტების შემოწმება წარმოებული და განკარგული ნარჩენების რაოდენობის შესახებ	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		შელწევსგან და ამინდის ზემოქმედებისგან; 3. ტერიტორიაზე, სათანადო ადგილებზე, განთავსებულია შესაბამისი მონიშვნებით კონტეინერები საშინაო ნარჩენების შეგროვებისთვის. 4. ტერიტორიის სანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია - არ ჩანს მიმოხეული ნარჩენები. 5. ნარჩენები დიდხანს არ ინახება ტერიტორიაზე;		
		1. ნარჩენების რეგისტრაციის ჟურნალის შემოწმება, 2. ნარჩენების განკარგვის დოკუმენტირებული შეთანხმების შემოწმება	1. დოკუმენტები თვეში ერთხელ მოწმდება	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
ნავთობპროდუქტების მართვა	- სამშენებლო ბანაკები; - სასაწყობო მეურნეობა	ვიზუალური დაკვირვება ზეთების, ნავთობპროდუქტებისა და სხვა თხევადი პროდუქტების დაცული ადგილები, რომლებიც მონიშნულია სათანადო წესით;	- ვიზუალური დაკვირვება სამუშაო დღის ბოლოს; - ნავთობპროდუქტების ტიპისა და ოდენობის დოკუმენტაციის შემოწმება	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
მისასვლელი გზების ტექნიკური მდგომარეობა, თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობა	სატრანსპორტო გზების კორიდორები	ვიზუალური დაკვირვება - ავტომობილები წინასწარ მითითებული გეზით მოძრაობენ და რაც შეიძლება შორიდან უვლიან გვერდს დასახლებულ ადგილებს, - საავტომობილო გზების მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია, - თავისუფალი მოძრაობა არ იზღუდება, - გადაადგილების სიჩქარე დაცულია,	ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერაციების დროს	კონტრაქტორი EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
შრომის უსაფრთხოება	1. სამუშაო ადგილი	ვიზუალური დაკვირვება 1. ტერიტორია შემოღობილია და უცხო პირთა შეღწევისგან დაცულია, 2. პერსონალს პირადი დაცვის აღჭურვილობა დაურიგდა 3. სამუშაო აღჭურვილობისა და მექანიზმების ტექნიკური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. 4. დაცულია ელექტრო და სახანძრო უსაფრთხოების ნორმები. 5. უსაფრთხოების, ამკრძალავი და ინფორმაციის ნიშნები დამონტაჟებულია ტერიტორიაზე და მისი პერიმეტრის გასწვრივ. 6. ტერიტორიაზე განთავსებულია ბანერი, რომელზეც	1. ვიზუალური დაკვირვება სამუშაოს დაწყებამდე; 2. ადგილზე ჩასატარებელი ტრენინგებისა და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების თემაზე ყოველდღიური სამუშაო შეხვედრების დოკუმენტები	კონტრაქტორი EHS სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		უსაფრთხოების ძირითადი წესებია მოცემული. 7. ცალკე გამოყოფილია მოსაწევი არე. 8. ტარდება დაუგეგმავი კონტროლი (ინსპექცია) 9. პერსონალი იცავს უსაფრთხოების ზომებს და იყენებს პერსონალურ დამცავ აღჭურვილობას		
მშენებლობის შემდგომი საქმიანობები	პროექტის ტერიტორია	ათხრილი ტერიტორია აღდგენილი უნდა იქნას სამუშაოების წინა ან უკეთეს მდგომარეობაში სახეზე არ არის შეუსაბამოების აღმოსაფხვრელი ზომების განუხორციელებლობა შემუშავებულია მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში	სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ	კონტრაქტორი EHS სპეციალისტი ზედამხედველობის კონსულტანტი
ექსპლუატაცია		ხმაურის სტანდარტებთან და მოთხოვნებთან შესატყვისობა დასახლებულ პუნქტებში;	ექსპლუატაციის დროს	ქუთაისის მერია

- რა? (პარამეტრი ექვემდებარება მონიტორინგს)	- სად? (ექვემდებარება პარამეტრი მონიტორინგს)	- როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)	- როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	- ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)
		რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურის რეგულარული წმენდა; წყლის არხების და მილების რეგულარული წმენდა; ინფრასტრუქტურის ტექნიკური მდგომარეობის პერმანენტული კონტროლი და მყისიერი რეაგირება (რეაბილიტაცია) დაზიანების შემთხვევაში; მისასვლელი გზის აღჭურვა სათანადო საგზაო ნიშნებით.		

X. დასკვნები და რეკომენდაციები

A. დასკვნები

168. ჩატარებული IEE შედეგების საფუძველზე შეიძლება გაკეთდეს შემდეგი დასკვნები:
169. შემოთავაზებული პროექტი შეფასდა საქართველოს კანონმდებლობისა და ADB-ის დაცვის შესაბამისად. დოკუმენტის მომზადების ეტაპზე გამოიკვეთა გარემოზე შესაძლო ზემოქმედება და შემუშავდა შესაბამისი შემამსუბუქებელი ღონისძიებები.
170. მსოფლიოში ვირუსის გავრცელებისა (COVID 19) და სოციალური დისტანციის დაწესებიდან გამომდინარე, IEE-ს მომზადების ეტაპზე ადგილზე ვიზიტები ვერ განხორციელდა. ამრიგად, IEE მიზნის მისაღწევად, გუნდმა ჩაატარა ონლაინ კონსულტაციები ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებთან შესაბამისი ინფორმაციის მისაღებად და ანალიტიკური კვლევა ჩაატარა. ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერიის წარმომადგენლებმა დაათვალიერეს პროექტის ადგილი, გადაიღეს არსებული ვითარების ამსახველი სურათები, რომლებიც მოცემულ იქნა დამატებითი ინფორმაციის სახით. კერძოდ, კონსულტანტთა ჯგუფმა განიხილა პროექტის ძირითადი დოკუმენტები, გაანალიზა შესაბამისი სამართლებრივი კანონები და ტექნიკური სტანდარტები; ჩაატარა ონლაინ შეხვედრები იმ ადამიანებთან, მიღებულ დოკუმენტაციასთან დაკავშირებით დამატებით ინფორმაციას ფლობდნენ, რომელიც საჭიროა სიტუაციის საფუძვლიანი ანალიზისთვის და დოკუმენტის შემუშავებისთვის.
171. სამშენებლო სამუშაოების დროს ადგილობრივი მოსახლეობა დროებითი დისკომფორტს, რაც დაკავშირებული იქნება დემონტაჟის, სამშენებლო სამუშაოებთან და სამშენებლო მასალების და აღჭურვილობის ტრანსპორტირებასთან. სხვა შემთხვევებში, სოციალურ გარემოზე გავლენა პოზიტიური იქნება, რადგან მოსალოდნელია ადგილობრივი მოსახლეობის დროებითი დასაქმება;
172. საბავშვო ბაღის ფუნქციონირების დროს მოსალოდნელი არ არის უარყოფითი გავლენა ფიზიკურ გარემოსა და ბიოლოგიურ სისტემებზე;
173. საბავშვო ბაღის ფუნქციონირებისას სოციალურ სისტემაზე დადებითი გავლენას მოახდენს. პროექტი გრძელვადიან დადებით გავლენას მოახდენს ქუთაისის მოსახლეობაზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდებსა და მშობლებზე, რომლებიც საბავშვო ბაღის სიახლოვეს ცხოვრობენ, რადგან ისინი ისარგებლებენ მაღალი ხარისხის მომსახურებით.
174. სამშენებლო კონტრაქტორი ვალდებულია დადოს ხელშეკრულება ინერტული მასალების მოპოვების ლიცენზიის მფლობელ კომპანიებთან. თუ კომპანია გადაწყვეტს ინერტული მასალების მოპოვებას თავად და გახსნის კარიერს, იგი ვალდებულია ლიცენზია მიიღოს მაღაროების ეროვნული სააგენტოსგან.
175. პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელია ინერტული ნარჩენების გარკვეული რაოდენობის წარმოება მიწის სამუშაოებისა და მშენებლობის დროს. წარმოიქმნება დაახლოებით 2368 ტონა ჭარბი ნიადაგი, რომელიც უნდა

გაიზიდოს და განადგურდეს პროექტის ტერიტორიის გარეთ. საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ინერტული ნარჩენების გამოყენება შეიძლება ამოსავსებად ან სამშენებლო მიზნებისთვის, სახელმწიფო ან მუნიციპალურ ორგანოებთან შეთანხმებით.

B. რეკომენდაციები

176. EMP, მასში მოცემული შემსუბუქების და მონიტორინგის პროგრამები, სატენდერო დოკუმენტაციაში შევა პროექტის ყველა კომპონენტისთვის. სატენდერო დოკუმენტაციის თანახმად, კონტრაქტორი პასუხისმგებელია EMP-ის მოთხოვნების შესრულებაზე საკუთარი შემუშავებული SSEMP-ს მეშვეობით, რომელშიც EMP-ის ყველა პირობა შევა; ეს უზრუნველყოფს, რომ ყველა პოტენციურ პრეტენდენტს ეცოდინება პროექტის გარემოსდაცვითი მოთხოვნები და მასთან დაკავშირებული გარემოსდაცვითი ხარჯები.
177. EMP და მისი ყველა მოთხოვნა დაემატება კონტრაქტორის ხელშეკრულებას. ამგვარად, ხელშეკრულების შესაბამისად, EMP-ის განხორციელება კანონიერი მოთხოვნის სახეს მიიღებს. შემდეგ, კონტრაქტორი მოამზადებს SSEMP-ს, რომელსაც დაამტკიცებს და მონიტორინგს გაუწევს ინჟინერი. თუ ინჟინერმა შენიშნა SSEMP (და EMP) - სთან შეუსაბამობა, კონტრაქტორს შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობას EMP-ის ხელშეკრულებითი ვალდებულებების დარღვევის გამო. SSEMP-სთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, კონტრაქტორმა უნდა დაიქირაოს გარემოსდაცვითი მენეჯერი, რომელიც პროექტის მონიტორინგსა და ანგარიშგებას განახორციელებს მშენებლობის პერიოდში.
178. მოხდება-IEE-ის განახლება/კორექტირება კონკრეტული ობიექტის პირობების, მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტების, მარეგულირებელი ორგანიზაციების ნებართვების პირობების, შესაბამისად. მშენებელი კონტრაქტორის მშენებლობის მეთოდოლოგიის, და/ან გაუთვალისწინებელი ზემოქმედების შემთხვევაში, მასშტაბის, კონფიგურაციის ან ადგილმდებარეობის ცვლილების მიხედვით
179. სამშენებლო კონტრაქტორის მენეჯმენტი ჩაატარებს პერიოდულ ტრენინგებს და ტესტირებას პროექტის განხორციელების საქმიანობაში ჩართული პერსონალისთვის, გარემოს დაცვისა და სამუშაოების უსაფრთხოების წესების დაცვასთან დაკავშირებით.
180. პერსონალის მიერ უსაფრთხოების მოთხოვნებისა და ჰიგიენური ნორმების დაცვაზე მკაცრი კონტროლი განხორციელდება.
181. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე კონტრაქტორი ჩაატარებს ხმაურისა და ვიბრაციის, ნიადაგისა და ჰაერის დაბინძურების კვლევას არსებული საწყისი მდგომარეობის დასადგენად;
182. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე სამშენებლო კონტრაქტორი ვალდებულია მოამზადოს შემდეგი გარემოსდაცვითი გეგმები: (i) კონკრეტული სამშენებლო ობიექტის გარემოს დაცვის გეგმა. (ii) ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა; (iii) მოძრაობის მართვის გეგმა (iv) ნარჩენების მართვის გეგმა; (iv) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, (v) საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა; (vi) ბანაკის ადგილის მართვის გეგმა.

183. სამშენებლო კონტრაქტორმა უნდა განახორციელოს შემარბილებელი ზომები ხმაურისა და ჰაერში მოხვედრილი გამონახოლქვის მგრძნობიარე რეცეპტორებზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით.
184. პროექტის სამუშაო ეტაპზე აუცილებელია ხმაურის დონისა და ჰაერის ხარისხის პერიოდული კონტროლი. თუ ხმაურისა და ჰაერის დაბინძურების დონე იზრდება დასაშვებ სტანდარტებთან მიმართებაში, საჭირო იქნება დამატებითი შემამსუბუქებელი ზომების შემუშავება და განხორციელება.

დანართი 1. ზეგავლენის შეფასები კრიტერიუმები¹⁷

ცხრილი 26: ხმაურისა და ვიბრაციის გავრცელება - ზეგავლენის შეფასები კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>ხმაურის გავრცელება</u>	დასახლებული პუნქტის საზღვარზე ხმაურის დონე აღემატება 55 dbA დღისით და 45 dBA ღამით, ან აღემატება 50 dBA დღისით და 40dBA ღამით, მგრძნობიარე ობიექტების შემთხვევაში. ჭარბი ხმაურის დონე ინტენსიურია. მოსახლეობა უკმაყოფილო იქნება.	დასახლებული პუნქტის საზღვარზე ხმაურის დონე აღემატება 55 dbA დღისით და 45 dBA ღამით; თუმცა, ზეგავლენა მხოლოდ ცალკეულ შემთხვევებში იქნება ან დროებით ხასიათს ატარებს. დასაშვებია ხმაურის დონე მგრძნობიარე ობიექტებზე; თუმცა, რეკომენდებულია დამატებითი პროფილაქტიკური ზომები.	ხმაურის ფონზე დონე ცოტათი გაუარესდა დასახლებული ადგილების ან მგრძნობიარე ობიექტების მახლობლად. ნებისმიერ შემთხვევაში, დასაშვებზე მაღალი დონეები არ არის მოსალოდნელი. საკმარისია სტანდარტული შემარბილებელი ზომების მიღება.
• <u>ვიბრაცია</u>	მძიმე ტექნიკისა და სხვა მეთოდების გამო, ვიბრაცია ვრცელდება	ვიბრაცია შორ მანძილზე არ ვრცელდება ან მისი	ვიბრაცია მხოლოდ სამუშაოების ზონაში ვრცელდება.

¹⁷ დანართ 1-ში მოცემულ ცხრილებში გარემოსდაცვითი შეფასების კრიტერიუმებია წარმოდგენილი, რაც შეფასების მეთოდოლოგიის ნაწილს წარმოადგენს, რომლის მეშვეობითაც წარმოდგენილი პროექტის შემთხვევაში პოტენციური ზემოქმედებები და რისკები ფასდება.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	დიდი მანძილებზე. არსებობს შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანების ან განადგურების ალბათობა ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევა.	ზეგავლენა ხანმოკლეა. შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანების ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევის ალბათობა ძალიან მცირეა. მოსალოდნელი პერიოდული ხასიათის მცირე დისკომფორტი.	შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანება ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევა არ არის მოსალოდნელი. დამატებით შემარბილებელი ზომების საჭიროება არ იკვეთება.
• <u>სამუშაო ადგილის მდგომარეობა (ხმაური და ვიბრაცია)</u>	• მუშაობა შეუძლებელია. ნაკლებად ეფექტურია ყურსაცობების ან სხვა დამცავი აღჭურვილობის გამოყენება. აუცილებელია მომსახურე პერსონალის ხშირი ცვლა.	• ხმაური და ვიბრაცია სამუშაო არეალში შემაწუხებელია, მაგრამ მუშაობა შესაძლებელია შესაბამისი დამცავი აღჭურვილობის გამოყენების ან სხვა ზომების მიღების შემთხვევაში (მაგ. სამუშაო საათების შემცირება და სხვა).	• სამუშაო არეში ხმაური და ვიბრაციის დონე დაბალია. არ არსებობს პირადი დამცავი აღჭურვილობის საჭიროება ან მისი გამოყენება მხოლოდ მცირე პერიოდით არის შესაძლებელი. დაშვებულია 8 საათიანი სამუშაო დღე.

ცხრილი 22: წყალზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>ზედაპირული წყლების დინების შეცვლილი კოეფიციენტი</u>	• პროექტის ზემოქმედების შედეგად მდინარის ბუნებრივი დინების მაჩვენებელი მკვეთრად შეიცვალა (ან წლისათვის, ან დროებით); ძნელია წყლის ეკოსისტემის ამჟამინდელი მდგომარეობის შენარჩუნება. სხვა წყალ მომხმარებელ ერთეულს წყალთან შეზღუდული წვდომა აქვს. ან წყლის ნაკადის მომატების გამო საშიში ჰიდროლოგიური მოვლენების განვითარების რისკი გაიზარდა.	• პროექტის ზემოქმედების შედეგად, მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე შემცირდა 70% -მდე (ან წლისთვის, ან დროებით); ამასთან, წყლის ეკოსისტემა ძირითადად შენარჩუნებულია. სხვა წყალ მომხმარებელ ერთეულს წყალთან წვდომა უცვლელად აქვს. ან პროექტის ზეგავლენის გამო მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე 110% -ით გაიზარდა. საშიში - ჰიდროლოგიური მოვლენების განვითარების რისკების აღმოფხვრა შესაძლებელია	• პროექტის ზემოქმედების შედეგად, მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე შემცირდა 70% -მდე (ან წლისთვის, ან დროებით). სხვა წყალ მომხმარებელ ერთეულს წყალთან წვდომა უცვლელად აქვს ან ერთეული სხვა მიზნებისთვის არ გამოიყენება. პროექტის ზეგავლენის გამო მდინარის დინების სიჩქარე არ მოიმატებს.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
		შესაბამისი დამცავი ზომების გამოყენებით.	
• <u>ზედაპირული წყლის ხარისხის გაუარესება, ჩამდინარე წყლების წარმოშობა</u>	• სათევზაო ან სასმელ-სამრეწველო წყლის ობიექტების განიცდიან ზეგავლენას. ან მოსალოდნელია მნიშვნელოვანი ოდენობის ჩამდინარე წყლები, არსებობს დაბინძურებული წყლის ჭარბი ოდენობით გაშვება ან საგანგებო ვითარების ალბათობა მაღალია. წყალსატევის ახლო მდებარეობის გამო არსებობს მასში მყარი ნარჩენებისა და თხევადი მასების შეღწევის ალბათობა.	• სამრეწველო-სამეურნეო წყალი განიცდის ზეგავლენას. წარმოიქმნება ჩამდინარე წყალი, თუმცა, შესაბამისი პრევენციული ზომების ხარჯზე (ეფექტური გამწმენდი ნაგებობის მოწყობა და ა. შ.) შესაძლებელია ზედაპირული წყლის ხარისხობრივი მდგომარეობის შენარჩუნება. არსებული ხარისხი შეიძლება მცირედით შეიცვალოს, რაც წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე მცირე გავლენას მოახდენს ან საგანგებო ვითარების ალბათობა არ არის მაღალი. ასეთ შემთხვევაში, მანძილი	• წყლის ობიექტთან სიახლოვეში ზედაპირული წყლები არ არის. ამიტომ, ირიბი ზეგავლენის ალბათობა არ არის მაღალი. არ არის მოსალოდნელი ჩამდინარე წყლის წარმოშობა, ან მცირე რაოდენობით თხევადი ნაშთების მართვა შესაძლებელია წყლის გარემოსთვის უსაფრთხო მეთოდების გამოყენებით (მაგალითად, აორთქლებადი ტბორით, თხევადი ნაშთების გადამუშავებით და ა. შ.).

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
		იმდენად დიდია, რომ დაბინძურებული ნივთიერებების წყალში ჩადინების რისკები მინიმალურია.	
• <u>მიწისქვეშა წყლების დაბინძურება</u>	• საქმიანობა გულისხმობს მეთოდებს, რომლებიც მიწისქვეშა წყლების ჭარბი დაბინძურების რისკის ქმნიან (მაგ., დაბინძურებული ნივთიერებების შემცველი მასალების დამარხვა და ა.შ.); შემარბილებელი ღონისძიებები ნაკლებად ეფექტურია, ან საგანგებო სიტუაციების აღბათობას ზრდის დიდი რაოდენობით ნავთობპროდუქტების ან სხვა დამაბინძურებელი	• საქმიანობა გულისხმობს მეთოდებს, რომლებიც მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკებს ქმნიან; ამასთან, შემარბილებელი ზომების გამოყენება ეფექტურია და მნიშვნელოვნად ამცირებს რისკებს, ან • არსებობს საგანგებო შემთხვევების აღბათობა, და ამასთან, ტარდება შესაბამისი პროფილაქტიკური ზომები.	• მიწისქვეშა წყლის დაბინძურების რისკები დაკავშირებულია მხოლოდ გაუთვალისწინებელ შემთხვევებთან (ნავთობპროდუქტების მცირე გაჟონვა ტექნიკიდან ან მოწყობილობიდან და სხვა.). დიდი ოდენობით თხევადი დამაბინძურებელი ნივთიერებები არ ინახება, რაც ინციდენტების შემთხვევაში საფრთხეს შექმნიდა.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	ნივთიერებების მიწის ფენებში შეღწევა.		
• <u>ზემოქმედება მიწისქვეშა წყლების ნაკადის სიჩქარეზე, ნიადაგების ინფილტრაციის შეცვლილი თვისებები</u>	• ღონისძიება ითვალისწინებს ღრმა საინჟინრო საშუალებების მოწყობას, რომლითაც შესაძლებელია მიწისქვეშა წყალგამტარი ინფრასტრუქტურის გადაკვეთა. შედეგად, მიწისქვეშა წყლების გადინება შეიძლება შემცირდეს, ან აქტივობა ითვალისწინებს მსხვილი მიწის ფართობების გამოყენებას / ტყეების მოჭრას, . რაც გააუარესებს ნიადაგის ინფილტრაციის თვისებებს. ამან შეიძლება შეამციროს მიწისქვეშა წყლის	• საქმიანობა არ ითვალისწინებს ღრმა საინჟინრო ობიექტების მოწყობას და გარდა ამისა, ტერიტორიაზე წყალშემცველი ჰორიზონტები არ ვრცელდება. ამის მიუხედავად, მიწის ფართობების დამუშავებამ ან მშენებლობის და ექსპლუატაციის მეთოდებმა შეიძლება გარკვეული გავლენა იქონიოს ნაკლებად ღირებული წყაროების გადინებაზე.	• მცირე პროექტის არეალის სიმცირის, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების და არსებული ჰიდროგეოლოგიური პირობების გათვალისწინებით, მიწისქვეშა წყლების ნაკადის სიჩქარეზე ზემოქმედება მცირე იქნება. სასმელ და სამრეწველო წყალზე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	ატმოსფერული ნალექებით კვება.		

ცხრილი 23: ნიადაგზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>ნაყოფიერი ნიადაგის ფენის დაზიანება და ეროზია</u>	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე მეტი ისეთი სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთის ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც მაღალია, ან მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდები ხელს უწყობს ნიადაგის ეროზიის პროცესების	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე ნაკლები ისეთი სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთის ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც მაღალია ან მართვის არეალი 12,5 ჰა-ზე მეტია, მაგრამ ეს არ არის სასოფლო-სამეურნეო მიწები ან	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე ნაკლები ისეთი არა სასოფლო-სამეურნეო მიწების ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც ნაკლებ ღირებულია. ნაყოფიერი ნიადაგის ფენასთან სწორ მოპყრობის პირობებში გავლენა მინიმალურია. გამოყენებული პერიმეტრის

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	გააქტიურებას მნიშვნელოვან ტერიტორიებზე.	სხვაგვარად ღირებული, მიწები ან მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდები ხელს უწყობს ნიადაგის ეროზიის პროცესის გააქტიურებას ზოგიერთ რაიონში, მაგრამ მათი თავიდან აცილება შესაძლებელია შესაბამისი შერბილების ზომებით.	ფარგლებს გარეთ ეროზია მოსალოდნელი არ არის.
• <u>ნიადაგის/მიწის დაბინძურება</u>	• მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდების გამო, ნებისმიერი ტერიტორიის სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაყოფიერი ფენის დაბინძურების რისკი (აჭარბებს MAC-ს) საკმაოდ მაღალი ან	• მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდების გამო, არსებობს მიწის ნაკლებად ღირებული ზედაპირული ფენის დაბინძურების რისკი (აჭარბებს MAC-ს) ან	• მოსალოდნელია მხოლოდ ნიადაგის / მიწის მცირე ადგილობრივი დაბინძურება, ძირითადად გაუთვალისწინებელ შემთხვევებში. შესაძლებელია დაბინძურებული ნიადაგის

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	პრაქტიკულად გარდაუვალია. ან საკმაოდ მაღალია ისეთი საგანგებო სიტუაციების განვითარების ალბათობა, რომლების შედეგადაც 100 მ2-ზე მეტი ფართობის ან 0,3 მ-ზე მეტი სიღრმის ნიადაგისა და მიწის დაბინძურება მოხდება.	საკმაოდ მაღალია ისეთი საგანგებო სიტუაციების განვითარების ალბათობა, რომლების შედეგადაც 100 მ2-ზე ნაკლები ფართობის ან 0,3 მ-ზე ნაკლების სიღრმის ნიადაგისა და მიწის დაბინძურება მოხდება.	ადგილობრივი გაწმენდის ტექნოლოგიის გამოყენება.

ცხრილი 29: გეოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>პროექტის ზემოქმედების შედეგად გეოლოგიური გარემოს სტაბილურობის დარღვევა, საშიში</u>	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია (საინჟინრო გეოლოგიური თვალსაზრისით) III დონის სირთულის რელიეფზე. მიწის	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია (საინჟინრო გეოლოგიური თვალსაზრისით) II დონის სირთულის რელიეფზე. მიწის	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია ხელსაყრელ რელიეფზე. დამცავი სტრუქტურების აგება მნიშვნელოვან რესურსებს არ

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
<u>პროცესების გააქტიურება</u>	სამუშაოების დროს არსებობს ისეთი სახიფათო გეოდინამიკური პროცესების გააქტიურების ალბათობა, როგორიცაა მეწყერი, კლდის ვარდნა, ღვარცოფი და ა. შ. ან ობიექტის ექსპლუატაციის ფაზაში არსებობს იგივე პროცესების გააქტიურების რისკები (ასეთ ობიექტად შეიძლება ჩაითვალოს ჰიდროტექნიკური ნაგებობები, მიწისქვეშა გადასასვლელი და ა.შ.). აუცილებელია კომპლექსური ნაგებობების დამცავი ობიექტების აშენება ან	სამუშაოების დროს ან ექსპლუატაციის ეტაპზე საშიში გეოდინამიკური პროცესების გააქტიურების ალბათობა. ამასთან, მარტივი სტრუქტურის მქონე ობიექტების დამცავი ზომების გათვალისწინებით, მათი თავიდან აცილება შესაძლებელია.	მოითხოვს. შესაძლებელია განვითარდეს მხოლოდ ადგილობრივი მცირე ეროზიული პროცესები.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	პროექტში შესწორებების შეტანა.		
• <u>არსებული საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების გავლენა საპროექტო ობიექტებზე</u>	• მიწის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები ნიადაგის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები არ არის ხელსაყრელი; კლდეზე ობიექტების აგება ღრმა სამირკვლევს საჭიროებს, ან ობიექტის სტაბილურობას საშიშია გეოდინამიკური პროცესები ემუქრება. აუცილებელია კომპლექსური ნაგებობებისთვის დამცავი ობიექტების აშენება ან პროექტში შესწორებების შეტანა.	• მიწის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები ობიექტის აგების საშუალებას იძლევა, თუმცა გარკვეული პირობების დაცვით. გარემოს (მიწისქვეშა და მიწისქვეშა წყლების) აგრესიულობის ხარისხი რკინაბეტონის მიმართ დამაკმაყოფილებელია, ან სახიფათო გეოდინამიური პროცესები გარკვეულ საფრთხეს უქმნის ობიექტის სტაბილურობას; ამასთან, რისკი შეიძლება აღმოიფხვრას მარტივი სტრუქტურის მქონე დამცავი ზომების გამოყენებით.	• ობიექტი არ წარმოადგენს რთულ სტრუქტურას. ტერიტორიის შემადგენელი მიწების საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები დამაკმაყოფილებელია. შესაბამისად, არ არის საჭირო არც ღრმა საფუძველი და არც მნიშვნელოვანი ზომები საინჟინრო ნაგებობების დასაცავად.

ცხრილი 30: ბიოლოგიური გარემოზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>მცენარეული საფარის ზოგადი და რაოდენობრივი ცვლილებები</u>	პროექტის განხორციელება გამოიწვევს ენდემური ან წითელ ნუსხაში მყოფი სახეობების განადგურებას ან პროექტის განხორციელება გამოიწვევს 1 ჰექტარზე მეტი ტყის მასივის გამოყენებას ან არსებობს ინვაზიური ჯიშების გავრცელების რისკი	პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები მინიმალურია ან პროექტის განხორციელება გამოიწვევს 1 ჰექტარზე ნაკლები ტყის მასივის გამოყენებას	პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები არ არსებობს. მოსალოდნელია მხოლოდ ერთგვაროვანი დაბალი ღირებულების მცენარეული საფარის განადგურება. ინვაზიური ჯიშების გავრცელების რისკი არ არსებობს.
• <u>ცხოველთა საბინადრო გარემოს გაუარესება, დაკარგვა ან დანაწევრება ენდემური ჯიშის ან წითელ წიგნში შეტანილი ცხოველი</u>	პროექტის განხორციელება გამოიწვევს ენდემური და წითელ ნუსხაში მყოფი ცხოველების სახეობების საბინადრო ტერიტორიის განადგურებას,	პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები ნაკლებ სავარაუდოა. ისეთი	პროექტის ტერიტორია ანთროპოგენული ზემოქმედების ქვეშ არის და არ წარმოადგენს ცხოველთა სახეობების თავშესაფარს. მაღალი

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	შემცირებას ან დანაწევრებას ან შესაძლებელია გარკვეული სახეობების შემცირება ან გარკვეული პოპულაციის გაქრობა პროექტის განხორციელების არეალში ან ობიექტი არის წრფივი ობიექტი, რომელიც ქმნის ერთგვარ ბარიერს ცხოველთა მიგრაციისთვის ან არსებობს ინვაზიური ჯიშების გავრცელების რისკი.	ცოცხალი ორგანიზმების გავრცელების ფართობი, რომლებსაც არ აქვთ ხანგრძლივი მიგრაციის უნარი, შეიძლება შემცირდეს, ან პროექტის განხორციელების სფეროში მოსალოდნელია გარკვეული სახეობების რაოდენობრივი ცვლილებები, მაგრამ მათი განადგურება არ არის ნავარაუდები.	ეკოლოგიური ვალდებულების მქონე არეალში მხოლოდ ადამიანის საქმიანობასთან ადაპტირებული ცხოველები ცხოვრობენ. ობიექტი ცხოველების მიგრაციას ხელს არ უშლის.
• <u>ფაუნას</u> <u>ჯიშებზე</u> <u>უშუალო ზეგავლენა</u>	პროექტის განხორციელების გამო, წლის განმავლობაში ცხოველების დაღუპვის რამდენიმე შემთხვევა მოხდა (მათ	პროექტის განხორციელების გამო, წლის განმავლობაში ცხოველების დაღუპვის რამდენიმე შემთხვევა მოხდა	ცხოველთა ჯიშების განადგურება ნაკლებ სავარაუდოა. ზეგავლენა მოკლე ვადიანია. ბრაკონიერობის მატების

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	შორის, ენდემური ან წითელ ნუსხაში მყოფი სახეობები), ან გაიზარდა ბრაკონიერობის ალბათობა.	(ნაკლებ ფასეული სახეობები),	შესაძლებლობა მინიმალურია.
• <u>დაცულ ტერიტორიებზე პირდაპირი და ირიბი ზეგავლენა</u>	• მცირე მანძილისა და შენობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე გამოყენებული მეთოდების შედეგად, არსებობს გრძელვადიანი პირდაპირი ან არაპირდაპირი ზემოქმედების რისკები.	• მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო დაცულ ტერიტორიაზე ირიბი ზემოქმედების საფრთხე არსებობს, მაგრამ ზეგავლენა ხანგრძლივი არ არის.	• დიდი მანძილის გამო, დაცულ ტერიტორიაზე ზეგავლენა ნაკლებ სავარაუდოა.

ცხრილი 31: ვიზუალურ ლანდშაფტზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>ზეგავლენა ლანდშაფტზე</u>	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია იშვიათი და მაღალი	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია რეგიონულ და	• პროექტის განხორციელება დაგეგმილია დაბალი ფასეულობის მქონე

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	ფასეულობის ლანდშაფტებზე ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები ხელშეუხებელია და ბუნებრიობის მაღალი დონით ხასიათდებიან.	ადგილობრივ ლანდშაფტებზე ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები, ცხოველების ბინადრობის შედეგად, გარკვეულ წილად შეცვლილია. მათი ბუნებრიობის დონე საშუალოა.	ლანდშაფტზე, რომელიც შეიძლება ჩანაცვლდეს. ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები, ადამიანის ეკონომიკური საქმიანობის გამო, საკმაოდ დაზიანებულია.
• <u>ვიზუალური ცვლილებები</u>	• პროექტის არეალი სხვადასხვა ადგილიდან კარგად ჩანს. ღონისძიებების განხორციელება ადგილობრივი მკვიდრებისა და ტურისტებისთვის შესამჩნევ ვიზუალურ ცვლილებას გამოიწვევს.	• პროექტის არეალი ზოგიერთი ადგილიდან ჩანს, რომელთაც ტურისტული ფასეულობა არ გააჩნია.	• პროექტის არეალი თითქმის უხილავია. მშენებლობა და ექსპლუატაცია ადგილობრივი მკვიდრებისა და ტურისტებისთვის მინიმალურად შესამჩნევ ცვლილებებს გამოიწვევს..

ცხრილი 32: სოციალურ გარემოზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>დადებით გავლენა</u>			
• <u>გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლები</u>	• გაზრდილი ცენტრალურ საბიუჯეტო შემოსავლები	• გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლები	• გაზრდილი ცენტრალურ საბიუჯეტო შემოსავლები
• <u>დასაქმება და მოსახლეობის შემოსავლების ზრდა</u>	შესაძლებელია სამუშაო ძალის 70%-ით ადგილობრივი მოსახლეობისგან დაკომპლექტება ან შესაძლებელია სამუშაო ძალის 40%-ით ადგილობრივი სასოფლო-სამეურნეო მხარის მოსახლეობისგან დაკომპლექტება ან შესაძლებელია სამუშაო ძალის 20%-ით ადგილობრივი მაღალ მთიანი რეგიონის მოსახლეობისგან დაკომპლექტება	შესაძლებელია 30-დან 100-მდე ადამიანის დასაქმება. ან შესაძლებელია 10-დან 30-მდე ადამიანის დასაქმება ადგილობრივი სოფლებიდან. ან სასოფლო-სამეურნეო მხარის მაცხოვრებელთა მაღალმთიანი სტატუსი დასაქმების შესაძლებლობები.	10 ადამიანის დასაქმების შესაძლებლობა.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება</u>	• საერთაშორისო, სახელმწიფო და რეგიონული გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტრანსპორტის ინტენსივობის შემცირების დიდი ალბათობა.	• ზოგ სოფელში ან მაღალმთიან სოფლებში გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მარტივი ტრანსპორტირება.	• სოფლის გზებისა და ტრანსპორტის გამარტივებული რეაბილიტაცია
• <u>სხვა სახის სოციალურ-ეკონომიკური სარგებელი</u>	ქვეყნისთვის, რეგიონულ ან მუნიციპალურ დონეზე ან რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის: • ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებული პირობები. • წყალმომარაგებისა და წყლის დრენაჟის გაუმჯობესებული პირობები. • ელექტრო და ბუნებრივი აირით მომარაგების	რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის: • ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებული პირობები. • წყალმომარაგებისა და წყლის დრენაჟის გაუმჯობესებული პირობები. • ელექტრო და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესებული პირობები.	• სხვადასხვა სახის სოციალურ-ეკონომიკური სარგებელს მხოლოდ რამდენიმე ოჯახი (ნაკვეთი) მიიღებს.

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	გაუმჯობესებული პირობები. • სხვა სახის რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესება.	• სხვა სახის რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესება.	
• <u>უარყოფითი ზეგავლენა</u>			
• <u>გადასახლება, კერძო საკუთრების გამოყენების საჭიროება</u>	• ფიზიკური განსახლების ერთი ან რამდენიმე შემთხვევა. ან ეკონომიკური განსახლების 10-ზე მეტი შემთხვევა. ან მაღალ მთაში ერთი ან რამდენიმე ეკონომიკური განსახლების შემთხვევა.	• ეკონომიკური განსახლების 10-მდე შემთხვევა. კომპენსაციების გაცემის შემთხვევაში მოსახლეობის უკმაყოფილება არ არის მოსალოდნელი.	• ფიზიკური ან ეკონომიკური განსახლება არ არის მოსალოდნელი. შესაძლოა საჭირო გახდეს კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების დროებითი გამოყენება, რისთვისა დაგეგმილია შესაბამისი საკომპენსაციო ზომები.
• <u>სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გაუარესება</u>	• საერთაშორისო, სახელმწიფო და რეგიონული გზების	• ზოგ სოფელში ან მაღალმთიან სოფლებში გზების	• ადგილობრივი გზები არ გაუარესდება, სატრანსპორტო

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	ტექნიკური მდგომარეობის გაუარესება, ტრანსპორტის ინტენსივობის მნიშვნელოვანი ზრდა.	ტექნიკური პირობები გაუარესება. ან საავტომობილო მოძრაობის მნიშვნელოვანი ზრდა; აღნიშნული გავლენა დროებითია.	მოძრაობის ინტენსივობის მნიშვნელოვანი მატება არ არის მოსალოდნელი
• <u>სხვა სახის უარყოფით სოციალურ-ეკონომიკური ზეგავლენა</u>	• ქვეყნისთვის, რეგიონულ ან მუნიციპალურ დონეზე ან რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის: • ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. • გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა • სხვა რესურსებზე შეზღუდული წვდომა.	• რამდენიმე სოფლისთვის ან მაღალმთიანი სოფლებისთვის: • ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. • გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა • სხვა რესურსებზე შეზღუდული წვდომა.	• რამდენიმე ოჯახისთვის • ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. • გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა • სხვა რესურსებზე შეზღუდული წვდომა. პრობლემა შეიძლება გადაწყდეს ალტერნატიული გზების მოძებნით.

ცხრილი 28: ისტორიულ-კულტურულ ძეგლებზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

• ზეგავლენის სახე	• შეფასების კრიტერიუმები		
	• მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	• საშუალო ზეგავლენა	• უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
• <u>ისტორიულ-კულტურული მონუმენტების დაზიანება</u>	მცირე მანძილის და შენობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო არსებობს ალბათობა საერთაშორისო ან ადგილობრივი ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანებისა.	მცირე მანძილის და მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო არსებობს ალბათობა ადგილობრივი ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანებისა.	მცირე მანძილის და მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანების ნაკლებ სავარაუდოა.
• <u>არქეოლოგიური ძეგლებისათვის შემთხვევით მიყენებული ზიანი</u>	საპროექტო ტერიტორიის ისტორიული მონიშვნის შემდეგ, არსებობს არქეოლოგიური ძეგლების გვიან იდენტიფიკაციის ალბათობა.		არეალი საკმაოდ ანთროპოგენურია. ამიტომ, არქეოლოგიური მონუმენტების დადგენის ალბათობა ნაკლებია.

დანართი 2. მონაწილე მხარეებთან შეხვედრის ოქმები

ქუთაისის საბავშვო ბაღის მშენებლობა

დაინტერესებულ მხარეებთან შეხვედრის ოქმები

„ქუთაისის საბავშვო ბაღის მშენებლობის“ პროექტისათვის მომზადებული გარემოს დაცვითი და სოციალური დოკუმენტაციის (საწყისი გარემოს დაცვითი შემოწმება (სგდშ) და სოციალური კვლევის ანგარიში (სკა)) განხილვის მიზნით, 2020 წლის 3 ივნისს 15:00 საათზე, გაიმართა საჯარო საკონსულტაციო შეხვედრა სოციალურ ქსელში (ფეისბუქი), შეხვედრამდე, მერიის წარმომადგენლებსა და ადგილობრივ მაცხოვრებლებს დაგეგმილი ონლაინ შეხვედრის შესახებ კომუნიკაციის კონსულტანტმა - ირაკლი ჯაფარიძემ - ტელეფონის მეშვეობით შეატყობინა.

შეხვედრა მიზნად ისახავდა დაინტერესებული მხარეებისთვის ქვე-პროექტთან დაკავშირებულ დაგეგმილ ღონისძიებების გაცნობას, ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე მოსალოდნელ ნეგატიურ გავლენებზე საუბარს და მათი პრევენციის გზებსა და საშუალებებზე მსჯელობას.

შეხვედრას ესწრებოდნენ:

ადგილობრივები: თეიმურაზ მურღულია, ზვიად კვირიკაძე, ქრისტინე ჯანელიძე

ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ვიცე-მერი: ნინო თვალთვაძე

საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის წარმომადგენლები:

გარემოს დაცვის სპეციალისტი - ნინიკო ისაკაძე

ADB განსახლების კონსულტანტი - დავით არსენაშვილი

ADB კომუნიკაციის სპეციალისტი - ირაკლი ჯაფარიძე

პროექტის მენეჯერი - ზურა ჩინჩალაძე

არქიტექტორი - თამაზ ჭითანავა

პროექტი ითვალისწინებს ქუთაისში ახალი საბავშვო ბაღის მშენებლობას, აღსაზრდელთა 6 ჯგუფისათვის. ახალი საბავშვო ბაღი ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩაზე, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე (საკადასტრო კოდი 03.01.24.857, ფართობი 8537 მ²) აშენდება. საბავშვო ბაღის შენობა ორსართულიანი იქნება, საერთო ფართი 1344,6 მ² და მიწისზედა - 896,4 მ². მიწის ნაკვეთის დარჩენილი ნაწილი გამოყენებული იქნება საბავშვო ბაღის ეზოს მოწყობისთვის, მათ შორის სათამაშო მოედნებისა და გამწვანებული ტერიტორიების ჩათვლით.

საბავშვო ბაღის შენობა იქნება ორსართულიანი, საერთო ფართობით: 1344.6 მ², საიდანაც 896.4 მ² სამშენებლო ფართობია. პირველი სართულის ფართობია: 533 მ², ხოლო მეორე სართულის - 447.1 მ². მიწის ნაკვეთის დანარჩენი ნაწილი გამოიყენება ეზოს, მათ შორის სათამაშო მოედნების და მწვანე კუნძულების მოსაწყობად. მოეწყობა თანამედროვე სტილის, ფერადი ფერის ფასადი (ლურჯ, თეთრ და ნარინჯისფერ ფერებში). შენობის მთავარ შესასვლელში მოეწყობა ფერადი, მრგვალი მინის ვიტრინა. საბავშვო ბაღის შენობაში გათვალისწინებულია ასევე საძინებლების, სათამაშო ოთახების, გამოსაცვლელი ოთახების, სასადილოს, დარბაზის, პროდუქტების შესანახი სათავსოს, ადმინისტრაციული ოთახების, ექიმის ოთახის, სამზარეულოს, ლიფტის, საევაკუაციო კიბის და საქვების (ბოილერის) ოთახის მოწყობა. რეგიონის კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, შენობის ფასადზე მოეწყობა თბოიზოლაცია, ასევე

დამონტაჟდება დაბალი ემისიის მინა-პაკეტი, ელექტროენერგიის მოხმარების შესამცირებლად.

პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს გაუმჯობესებულ ხელმისაწვდომობას ხარისხიან სკოლამდელ ინფრასტრუქტურაზე; გაუმჯობესებულ გარემოზე: ახალ სათამაშო მოედნებზე, რომელიც ზრდის ბავშვების მოტორულ უნარებს; უსაფრთხო შენობაზე; ხანძარსაწინააღმდეგო და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით; სუფთა და განახლებულ სანიტარულ ინფრასტრუქტურაზე, საპირფარეშოს და სამზარეულოს ჩათვლით; საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებულ გეგმარებაზე; გაზრდილ სივრცეზე ბავშვისა და მასწავლებლისთვის; ენერგო-ეფექტურ საბავშვო ბაღის შენობაზე; გაუმჯობესებულ საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობებზე ბავშვებისა და მასწავლებლებისთვის საბავშვო ბაღში;

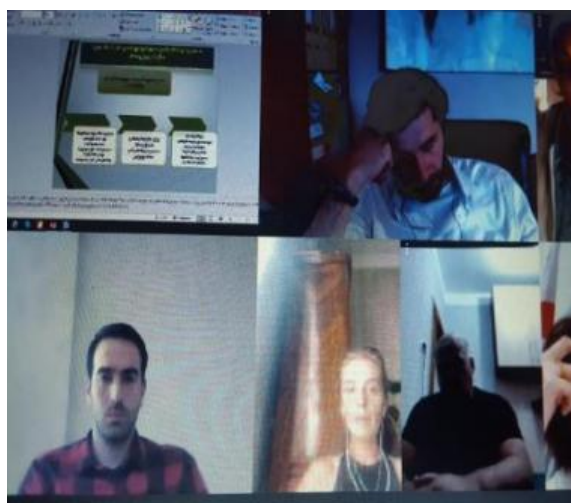
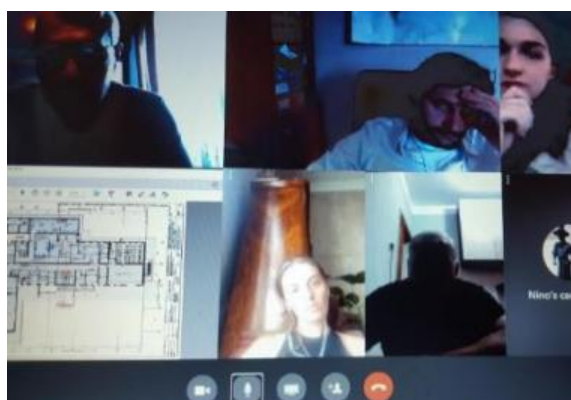
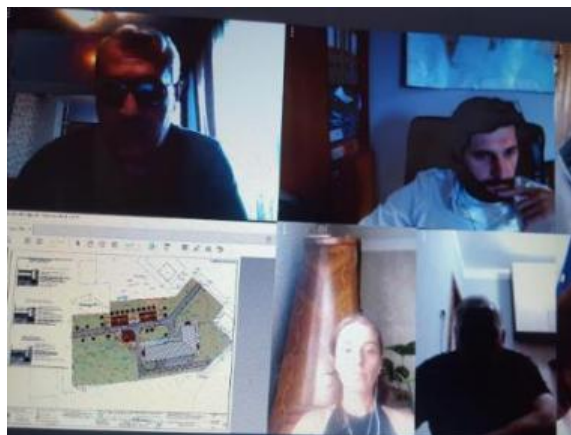
შეხვედრა გახსნა კომუნიკაციის კონსულტანტმა ირაკლი ჯაფარიძემ, მოკლედ გააცნო შეხვედრის მიზანი და სიტყვა გადასცა შემდეგ მომხსენებელს - პროექტის მენეჯერს ზურაბ ჩინჩალაძეს. პროექტის მენეჯერმა შეხვედრის მონაწილეებს პროექტი და განსახორციელებელი სამუშაოების სპეციფიკა გააცნო; ასევე, დაწვრილებით ისაუბრა ქუთაისის საბავშვო ბაღის დანიშნულებაზე. შემდეგ, სიტყვით გამოვიდა დავით არსენაშვილი. ბ-მა არსენაშვილმა წარმოადგინა დეტალური ინფორმაცია გასატარებელ ღონისძიებებთან დაკავშირებით, კომპლექსური შემოწმების ანგარიშის სახით. დავით არსენაშვილმა განმარტა, რომ კომპლექსური შემოწმების ანგარიში უსაფრთხოების სტანდარტების მაქსიმალურ დაცვას ითვალისწინებს. ბ-მა არსენაშვილმა დამსწრეებს აჩვენა ფოტოები, რომლებიც ასახავდა სამშენებლო მოედანზე მისასვლელ გზებს და იმას, თუ როგორ უნდა მოძრაობდეს სამშენებლო ტექნიკა მშენებლობის პროცესში. მან შეხვედრის მონაწილეებს აცნობა, რომ მშენებლობის დროს დამონტაჟდება სპეციალური ღობე. არსენაშვილმა განმარტა, თუ როგორ და რა ფორმით მიიღებენ და განიხილავენ საჩივრებს ქუთაისის მერიასა და მგფ-ში.

შემდეგ სიტყვით გამოვიდა MDF- ის გარემოს დაცვის სპეციალისტი ნინიკო ისაკაძე. ნინიკო ისაკაძემ დამსწრეებს აცნობა პროექტისთვის მომზადებული IEE. მან მოკლედ განუმარტა საზოგადოებას ADB- სთვის გამოყენებული სოციალური და გარემოსდაცვითი სკრინინგის პროცედურები და წარმოდგენილი პროექტის მოთხოვნები. ასევე განიხილეს შემარბილებელი ღონისძიებები, რათა შემცირდეს პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედება, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას პროექტის განხორციელების პროცესში. ნ.ისაკაძემ აღნიშნა, რომ „საქართველოს გარემოზე ზემოქმედების კოდექსის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, პროექტი არ საჭიროებს რაიმე სახის ნებართვას და შეთანხმებას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსგან. ნ. ისაკაძემ განიხილა IEE / EMP სტრუქტურა და შინაარსი და მოკლედ განიხილა საზოგადოებასთან ურთიერთობისა და შრომის მენეჯმენტის ღონისძიებები. მან აღნიშნა, რომ IEE / EMP წარმოადგენს სამშენებლო კონტრაქტორთან დადებული ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს. კონტრაქტორი ვალდებულია ზედმიწევნით განახორციელოს IEE / EMP- ით განსაზღვრული ზომები სოციალური და ბუნებრივი გარემოს დასაცავად.

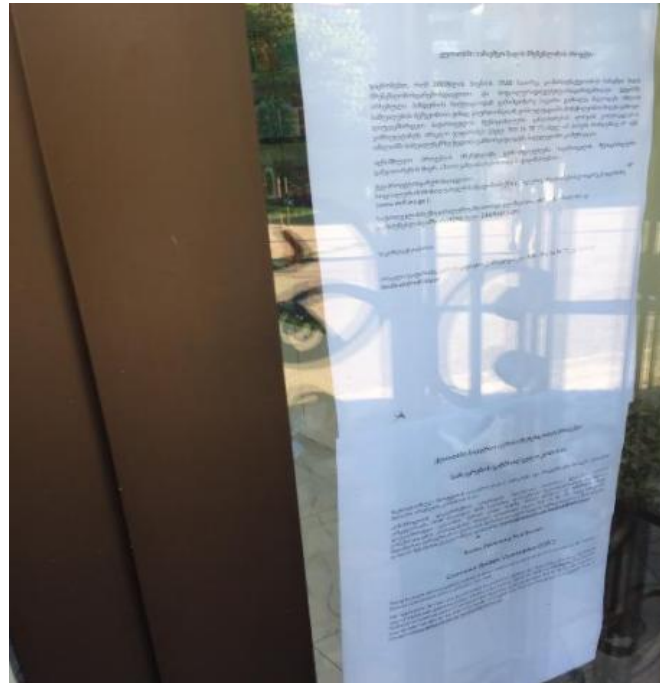
პრეზენტაციის დასრულების შემდეგ, აუდიტორიას მიეცა შესაძლებლობა, გამოეთქვა საკუთარი მოსაზრებები და მონაწილეობა მიეღო კითხვა-პასუხის სესიაში. მათ დასვეს შემდეგი კითხვები: ზურაბ ჩინჩალაძემ, ირაკლი ჯაფარიძემ და ნინიკო ისაკაძემ უპასუხეს ყველა დასმულ კითხვას.

კითხვა	პასუხი
რას ემსახურება შეხვედრა?	მის ფარგლებში თქვენთვის მოწოდებული იქნა დეტალური ინფორმაცია კომპლექსური კვლევის შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს სხვადასხვა უსაფრთხოების ზომებს, მისასვლელი გზების და საჩივრების მექანიზმის, ხელმისაწვდომობას, ასევე IEE, რომელიც მოიცავს შემარბილებელ ზომებს პროექტის განხორციელებით გამოწვეული პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედების შესამცირებლად.
ითვალისწინებს თუ არა პროექტი პარკინგის სივრცის მოწყობას ბაღის შესასვლელში საცობის თავიდან ასაცილებლად?	პროექტი ითვალისწინებს ბაღში სამი შესასვლელის მოწყობას, რაც გადაჭრის პოტენციური საცობის პრობლემას.
ითვალისწინებს თუ არა პროექტი სანიაღვრე დრენაჟის მოწყობას, რადგანაც ამ დასახლებაში ხანგრძლივი წვიმების პერიოდში არსებობს დატბორვის პრობლემა?	პროექტი ითვალისწინებს სათანადო ზომებს და დრენაჟის მოწყობას

შეხვედრის ამსახველი ფოტოები

დანართი C. საჩივრების განხილვის მექანიზმთან და საჯარო კონსულტაციებთან
დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელება

დანართი 3. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხა

ინსტრუქციები:

- (i) პროექტის გუნდი ავსებს ამ ნუსხას, რათა მხარი დაუჭიროს პროექტის გარემოს კლასიფიკაციას. იგი უნდა დაერთოს გარემოსდაცვითი კატეგორიზაციის ფორმას და წარედგინოს გარემოს დაცვის სამმართველოს (RSES) და დირექტორს დასადასტურებლად, RSES-ს და შესაბამისობის უფროსს დასამტკიცებლად.
- (ii) ეს ჩამონათვალი ყურადღებას ამახვილებს გარემოს დაცვის საკითხებსა და პრობლემებზე. სოციალური ზომების ადეკვატურად გათვალისწინებისთვის, აგრეთვე იხილეთ ADB (ა) იძულებითი განსახლებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ნუსხა; (ბ) სიღარიბის დამლევს სახელმძღვანელო; გ) პერსონალის კონსულტაციისა და მონაწილეობის სახელმძღვანელო ; და (დ) გენდერული ნუსხები.
- (iii) უპასუხეთ კითხვებს იმ ვარაუდით, რომ შემთხვევა არის „შემარბილებელი ზომების“ გარეშე. აღნიშნულის მიზანია პოტენციური ზეგავლენების დადგენა. „შენიშვნების“ სექციაში იმსჯელეთ სავარაუდო შემარბილებელ ზომებზე.

ქვეყნის/პროექტის სახელწოდება: საქართველო 53118-001 /საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა თანაბარი განვითარებისთვის

ქვე-პროექტის სახელწოდება: საბავშვო ბაღის მშენებლობა ქუთაისში პაკეტი LCIP-CW-21
სექტორის განყოფილება: CWUW

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
A. პროექტის ადგილმდებარეობა			
პროექტის ადგილი შემდეგ ტერიტორიებს ემიჯნება და მათშია მოთავსებული:			
▪ კულტურული მემკვიდრეობის ტერიტორია		X	ქვეპროექტის ტერიტორიის სიახლოვეს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები არ არის.
▪ კანონიერად დაცული ტერიტორია (ძირითადი ზონა ან ბუფერული ზონა)		X	ქვეპროექტის ტერიტორიის სიახლოვეს არ არის დაცული ტერიტორიები ან ზურმუხტის ზონები. უახლოესი დაცული ტერიტორია - სათაფლიას ნაკრძალი ქვეპროექტის ტერიტორიიდან 5.7 კმ-ში მდებარეობს. ყველა სამუშაო განხორციელდება უაღრესად შეცვლილ ურბანულ ტერიტორიაზე. არ არის ცნობილი დაცული ტერიტორიები, რომლებიც შეიძლება დაზარალდეს პროექტის მიერ.
▪ დაჭაობებული ადგილი		X	ქვეპროექტის ტერიტორიაზე არ არის ჭაობები.
▪ მანგროს ტყეები		X	საქართველოში მანგროები არ არის.

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
▪ შესართავი		X	ქვეპროექტის ტერიტორიის სიახლოვეს არ არის შესართავები. ახალციხე შავი ზღვის სანაპიროდან დაახლოებით 107 კმ-ით არის დაშორებული.
▪ ბიომრავალფეროვნების დაცვის სპეციალური ტერიტორია		X	ამგვარი ტერიტორიები ქვე-პროექტის სიახლოვეს არ არის.
ბ. პოტენციური ზეგავლენა გარემოზე გამოიწვევს თუ არა პროექტი...			
▪ ისტორიულ/კულტურული ტერიტორიების გაუფასურება; ლანდშაფტის დამახინჯება ან ფიზიკური კულტურული რესურსების პოტენციური დაკარგვა/დაზიანება?		X	არ არსებობს (უცნობია) ისტორიული/კულტურული ძეგლები, რომლებზეც შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს ქვეპროექტის განხორციელებამ.
▪ ეკოლოგიის დარღვევა (მაგ.: მგრძნობიარე ან დაცული ტერიტორიები)?		X	ყველა სამუშაო განხორციელდება უაღრესად შეცვლილ ურბანულ ტერიტორიაზე. არ არის მოსალოდნელი ძვირფასი ეკოლოგიის დარღვევა.
▪ ზედაპირული წყლების ჰიდროლოგიის ან წყლის ნაკადებში ცვლილება, რაც ნაკადებში დანალექებს გამოიწვევს ნიადაგის ეროზიის შედეგად?		X	წყალსადენის ზედაპირული წყლების ჰიდროლოგიის ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.
▪ მუშათა ბანაკებიდან და სამშენებლო საქმიანობისას კიმიური ნივთიერებების გამოყენების გამო სილა ჩამონადენისა და სანიტარული ნარჩენების წყალში ჩადინების გამო ზედაპირული წყლის ხარისხის გაუარესება?		X	წყლის ხარისხის გაუარესება მოსალოდნელი არ არის.
▪ მომატებული ჰაერის დაბინძურება პროექტის მშენებლობიდან და ექსპლუატაციიდან გამომდინარე?	X		პროექტის განხორციელების დროს არსებობს ჰაერის დაბინძურების გაზრდის რისკი, რომელიც დაკავშირებულია სამშენებლო სამუშაოებთან, მძიმე ტექნიკის და მომსახურე მანქანების ექსპლუატაციასთან. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
			მოკლევადიანი, დროებით ამაღლებული დონე და ჰაერში დაგროვებული ნაწილაკები. ყველაზე თანამედროვე, ეკოლოგიურად სუფთა აღჭურვილობის/ტექნიკის და სპეციალური მტვრის პრევენციული ზადეების გამოყენებით ჰაერის დაბინძურება დასაშვებ დონემდე შეიძლება შემცირდეს. ჰაერის დაბინძურების შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ღონისძიებები განისაზღვრება SSEMP-ში. გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველა სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.
ხმაური და ვიბრაცია პროექტის მშენებლობის ან ექსპლუატაციის გამო?	X		ქვეპროექტის განხორციელებისას არსებობს ხმაურის დონის გაზრდის რისკი, რომელიც დაკავშირებულია სამშენებლო აქტივობებთან, მძიმე ტექნიკის და მომსახურე მანქანების ექსპლუატაციასთან. ამან შეიძლება გამოიწვიოს გარემოს ხმაურის მოკლევადიანი, დროებით ამაღლებული დონე. ყველაზე თანამედროვე, ეკოლოგიურად სუფთა აღჭურვილობის/ტექნიკის და წყაროზე ხმაურის შემარბილებელი ღონისძიებების გამოყენებით, როგორცაა დროებითი ხმაურის შემამცირებელი ბარიერები, დღის განმავლობაში ხმაურიანი სამუშაოების რაც შეიძლება მალე შესრულება, მანქანების მინიმალური სიჩქარით მართვა, ხმაურის დონე შეიძლება შემცირდეს დასაშვებ ნორმამდე. ხმაურის შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ზომები განისაზღვრება SSEMP-ში. გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველა სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.
ადამიანების გადასვლა თუ იძულებითი განსახლება? (ფიზიკური გადაადგილება და/ან ეკონომიკური გადაადგილება)		X	ქვეპროექტი არ გულისხმობს რაიმე სახის გადაადგილებას ან დისლოკაციას. შემოთავაზებული სამშენებლო მოედანი არის მუნიციპალური საკუთრებაში არსებული მიწა.
არაპროპორციული გავლენა ღარიბებზე, ქალებსა და ბავშვებზე, მკვიდრი მოსახლეობა ან		X	ღარიბებზე, ქალებსა და ბავშვებზე, მკვიდრი მოსახლეობასა, ან სხვა მოწყვლადი ჯგუფებზე არაპროპორციული გავლენა არ იქნება. პირიქით, თანამედროვე ინფრასტრუქტურა და კომფორტული

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
სხვა მოწყვლადი ჯგუფები?			გარემო დადებითად აისახება ბავშვების ზრდაზე, განათლების პროცესსა და მოტივაციის ამაღლებაზე. გარდა ამისა, გენდერული სამოქმედო გეგმის ფარგლებში, პროექტი ითვალისწინებს შესაძლებლობების განვითარებისა და გენდერული მენისტრინგის ღონისძიებების განხორციელებას. კონტრაქტორს მოეთხოვება ადგილობრივი მუშახელის დაქირავება. ზოგიერთი გამოცდილი მუშაკი შეიძლება ჩამოიყვანონ გარედან, მაგრამ რაოდენობა უმნიშვნელო იქნება.
ცუდი სანიტარული და მყარი ნარჩენების უტილიზაცია სამშენებლო ბანაკებსა და სამუშაო ადგილებში და გადამდები დაავადებების (როგორიცაა სგგი და აივ/შიდსი) შესაძლო გადაცემა მუშებიდან ადგილობრივ მოსახლეობაზე?		X	ცუდი სანიტარული პირობების და მყარი ნარჩენების უტილიზაციისა და გადამდები დაავადებების გადაცემის თავიდან აცილების მიზნით, ქვეპროექტი ჩაატარებს ტრენინგებს ყველა მუშაკისთვის საბაზისო სანიტარული, ზოგადი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების საკითხებში. ამასთან, სანიტარული საკითხები დარეგულირდება: (i) უბნის სპეციფიკური გარემოს მართვის გეგმა (SSEMP); (ii) უბნის სპეციფიკური ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა; (iii) ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა; და (iv) ნარჩენების მართვის გეგმა;
დროებითი გამრავლების ჰაბიტატების შექმნა ისეთი დაავადებებისათვის, რომლებიც ვრცელდება კოლოებით და მღრღნელებით?		X	სამშენებლო სამუშაოების სახეობა და მოსალოდნელი კლიმატური პირობები არ გამოიწვევს ვექტორების დროებით გამრავლების ჰაბიტატებს.
მოხდება თუ არა სოციალური კონფლიქტები, თუ მუშები იქნებიან სხვა რეგიონებიდან ან უცხო ქვეყნებიდან?		X	კონფლიქტები შესაძლებელია, თუმცა ამის ალბათობა მცირეა, რადგან მუშების უმეტესობა ადგილობრივი მოსახლეობიდან იქნება. მომზადდება საინფორმაციო ბანერები პროექტის და საკონტაქტო პირის დეტალებთან დაკავშირებით და გავრცელდება ინფორმაცია მომავალი სამუშაოების შესახებ. სოციალური კონფლიქტის შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ღონისძიებები განისაზღვრება SSEMP-ში. სოციალური სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველა სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.
პროექტის მშენებლობის დროს მოსახლეობის დიდი შემოდიდება,		X	პროექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს მოსახლეობის დიდი შემოდიდება მოსალოდნელი არ არის. დასაქმებულთა შეზღუდულ რაოდენობას

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
რომელიც ზრდის სოციალურ ინფრასტრუქტურასა და მომსახურებებზე ზეწოლას (მაგალითად, წყალმომარაგებისა და სანიტარული სისტემები)?			ადგილობრივი ტერიტორიის გარედან არ უნდა ჰქონდეს რაიმე მნიშვნელოვანი გავლენა სოციალურ ინფრასტრუქტურასა და სერვისებზე.
პროექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური და რადიაციული რისკები და მოწყვლადობა?		X	შრომის ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება უმნიშვნელოვანესი საკითხია, განსაკუთრებით, სიმაღლეებზე, ელექტროგადამცემ ხაზებთან ან ქიმიკატებთან მუშაობის დროს. უსაფრთხოების შესაბამისი ზომები შეტანილია EMP-ში. პროფესიული ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად დამატებითი ზომები მითითებული იქნება SSEMP-ში და გამოყენებული იქნება გარემოს, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების (EHS) ზომები, რომელიც იქნება პასუხისმგებელი SSEMP-ის განხორციელებასა და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკების მართვაზე IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად.
საფრთხეები საზოგადოების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე, ფეთქებადი ნივთიერებების, საწვავებს და სხვა ქიმიური ნივთიერებების ტრანსპორტირების, შენახვისა და გამოყენების ან/და უტილიზაციის გამო მშენებლობის და ექსპლუატაციის დროს?		X	მშენებლობა არ გულისხმობს ასაფეთქებელი ნივთიერებების გამოყენებას. კონტრაქტორი დაიქირავეს კვალიფიცირებულ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სპეციალისტს, რომელიც პერსონალს უსაფრთხოების ტრენინგს ჩაუტარებს, კონკრეტული სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე, მუშა პერსონალს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი, ბითუმი, საღებავი და ა. შ.) მოპყრობისა და შენახვის, ასევე, აღჭურვილობის გაწმენდის ინსტრუქციებს გააცნობენ. SSEMP ასევე მოიცავს ზომებს და მონიტორინგის მოთხოვნებს ქიმიურ საფრთხეებზე საზოგადოების უსაფრთხოების შესახებ.
საზოგადოების უსაფრთხოების რისკები, რომლებიც გამოწვეულია შემთხვევითი და ბუნებრივი საფრთხეებით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც პროექტის სტრუქტურული ელემენტები ან კომპონენტები ხელმისაწვდომია		X	სამუშაო ზონა მკაფიოდ იქნება შემოსაზღვრული უსაფრთხოების ხელმისაწვდომობით მხოლოდ მუშაკებისა და პროექტის მონაწილე წევრებისთვის. საზოგადოებისთვის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები არსებობს მშენებლობის დროს, როგორც რისკები გათხრების, აღჭურვილობისა და სატრანსპორტო საშუალებების ოპერაციების შედეგად. კონტრაქტორს მოეთხოვება SSEMP-ში საზოგადოების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომების დართვა.

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
საზოგადოების წევრებისთვის.			
მყარი ნარჩენების და/ან სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა?	X		მშენებლობის ფაზაში წარმოიქმნება სამშენებლო ნარჩენების გარკვეული რაოდენობა. ამასთან, პროექტის ფარგლებში მიწის სამუშაოების დროს მოსალოდნელია ჭარბი გრუნტის მნიშვნელოვანი რაოდენობის დაგროვება. კონტრაქტორს მოეთხოვება შეიმუშაოს ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP), საქართველოს გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შესაბამისად (საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსი) და წარუდგინოს MEPA-ს დასამტკიცებლად. არასახიფათო სამშენებლო ნარჩენების მართვა უნდა მოხდეს WMP-ის მიხედვით. ინერტული სამშენებლო ნარჩენები შეიძლება გამოყენებულ იქნას შესავსები ღონისძიებებისთვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად. ყველა სახის არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდება ნაგავსაყრელზე, ნაგავსაყრელის მართვის ერთეულთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად. ნაგავსაყრელზე ნარჩენების უტილიზაციასთან დაკავშირებული ჩანაწერები უნდა იყოს შემუშავებული სათანადო მენეჯმენტის დასადასტურებლად. პროექტის მშენებლობის ფაზაში არ არის მოსალოდნელი დიდი რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა (მყარი და თხევადი ზეთით დაბინძურებული ნარჩენები, ზეთით დაბინძურებული მიწა, საღებავის შესაფუთი მასალა, ტყვიის შემცველი აკუმულატორები, აზბესტის შემცველი მილები). სახიფათო ნარჩენები უნდა შევინახოთ და ლიცენზირებულ კომპანიებს გადავცეთ; მათი ტრანსპორტირება და შენახვა საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისად უნდა განხორციელდეს, სახიფათო ნარჩენების მართვის წესების დაცვით. WMP უნდა მოიცავდეს სახიფათო ნარჩენების მართვის ზომებს. ამასთან, კონსულტანტს მოეთხოვება აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება, თუ მშენებლობის ფაზაში, მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურის დემონტაჟისა და გადატანის ეტაპზე, აზბესტის შემცველი მილები ან სხვა ნაწილებია გამოვლენილი.
ქიმიური ნივთიერებების გამოყენება?		X	საწვავისა და ქიმიური ნივთიერებების შესანახი აღჭურვილობა წყალსატევიდან უსაფრთხო მანძილზე განლაგდება. აღნიშნული ობიექტები

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
			შეიზღუდება და აღიჭურვება შეუღწევადი გარსაცმით, რათა თავიდან ავირიდოთ დაღვრა და ნიადაგისა და წყლის დაბინძურება. WMP მოიცავს ქიმიური ნივთიერებების მართვის ზომებს.
ჩამდინარე წყლების წარმოქმნა მშენებლობის ან ექსპლუატაციის დროს?		X	მუშაობის ეტაპის შესაძლო ზეგავლენები გარემოზე ინფრასტრუქტურის მოვლიდან წარმოიქმნება და ჩამდინარე წყლებს უკავშირდება.

კლიმატთან დაკავშირებული რისკების წინასწარი შემოწმების ნუსხა

ქვეყნის/პროექტის სახელწოდება:

სექტორი:

ქვე-სექტორი:

დანაყოფი/განყოფილება:

შესარჩევი კითხვები		ქ ც ა ბ ი	შენიშ ნები ¹⁸
პროექტი და მისი ადგილმდე ბარეობა	გავლენას ახდენს თუ არა კლიმატური პირობები (მათ შორის წყალდიდობა, გვალვა, შტორმი, მეწყერი) პროექტის (ან მისი კომპონენტების) განთავსებაზე და განლაგებაზე?	1	ქვე- პროექ ტის არეალ ი ოდნავ მგრძნ ობიარ ეა გვალვ ების მიმარ თ. ადეკვა ტური ზომებ ი გათვა ლისწი ნებუ ლი უნდა იქნას

¹⁸თუ შესაძლებელია, დეტალები მიუთითეთ პროექტის კომპონენტების მგრძნობელობის შესახებ კლიმატის პირობების მიმართ, მაგალითად, თუ როგორ განიხილება კლიმატის პარამეტრები ინფრასტრუქტურის კომპონენტების დიზაინის სტანდარტებში? როგორ შეიძლება გავლენა მოახდინოს კლიმატის ძირითადი პარამეტრებისა და ზღვის დონის ცვლილებებმა პროექტის განლაგებაზე / მარშრუტზე, ასევე სამშენებლო მასალის შერჩევაზე, და პროექტის შედეგების შენარჩუნებაზე / დაგეგმვაზე.

			HSSSM P-ში
	საჭიროა თუ არა პროექტის შემუშავებისას ჰიდრომეტეოროლოგიური პარამეტრების გათვალისწინება (მაგ., ზღვის დონე, მდინარის პიკური დინება, წყლის საიმედო დონე, ქარის პიკური სიჩქარე და ა. შ.)?	0	საჭირო არ არის
მასალები და მომსახურება	ახდენს თუ არა გავლენას ამჟამინდელი ამინდი და სამომავლო კლიმატური პირობები (მაგ. არსებული ტენიანობის დონე, ტემპერატურის კონტრასტი ზაფხულისა და ზამთრის დღეებს შორის, ქარისა და ტენიანობის ზემოქმედება, ჰიდრომეტეოროლოგიური პარამეტრები) გავლენას პროექტის საწყის მონაცემებზე (მაგ., სამშენებლო მასალების შერჩევაზე)?	0	მოსალოდნელი არ არის
	ახდენს თუ არა არსებული ამინდი და მომავალში შესაძლო კლიმატი გავლენას პროექტის შედეგების შენარჩუნებაზე?	0	მოსალოდნელი არ არის
პროექტის შედეგები	ახდენს თუ არა ამინდი და კლიმატური პირობები გავლენას პროექტის შედეგების შენარჩუნებაზე?	0	მოსალოდნელი არ არის

პასუხების ვარიანტები და შესაბამისი ქულები მოცემულია ქვემოთ:

პასუხი	ქულები
მცირე ალბათობა	0
სავარაუდოა	1
მაღალი ალბათობა	2

პასუხების შეკრების შედეგად თუ 0 ქულა მივიღეთ, ეს ნიშნავს, რომ პროექტის რისკი დაბალია. თუ ყველა პასუხის ქულების შეკრებით 1 - 4 ქულა მივიღეთ, ამასთან, არც ერთ პასუხს არ მიენიჭა 2 ქულა, ე. ი. პროექტის რისკი საშუალოა. თუ საერთო ქულა არის 5 ან მეტი (რაც ყველა პასუხში 1 ქულის მინიჭებას მოიცავს) ან რომელიმე პასუხს მიენიჭა 2 ქულა, პროექტის რისკის მაღალია.

საწყისი შემოწმების შედეგები (დაბალი, საშუალო, მაღალი: -----დაბალი რისკი